

Paul Goma

I N F A R C T

Pentru Ana-Maria
și această carte
la trei decenii și patru ani distanță.

Paris (tot) 13 mai - dar nu 1967, ci 2001

I

1 ianuarie 2001

«Mi s-a descoperit un infarct», zice ea.

«Infarct ? Ai avut tu așa ceva ? Când, cum ? Și cum se descopere un infarct?

Cum se descopere un infarct ? Nu știu alții cum fac, însă eu când vreau și vreau și vreau să descopăr ceva - sau pe cineva - aplic cea mai complicată, cea mai sofisticată metodă : caut. În memorie. Pornind din-aproape în-departe ; din clipa de acum-o-clipă cobor timpul din treaptă-n treaptă, până dau de căutat. Sau am impresia că am dat de el.

Ea este ea a mea. Când ne-am cunoscut, ea era foarte tânără, eu cam-destul-de-foarte bătrân. Ne-am luat, luați am fost, și la bine și la (mai ales, mai des, mai cu osebire, de regulă, de obicei) la rău. Poate dacă ne-ar fi fost normal pe la viață, după doi-cinci-nouă ani ne-am fi despărțit, fiecare căutându-și perechea în altă parte, în alte părți. Ne-normalul ne-a ținut alături. Lipiți. Făcînd una, nu doar în simțiri, ci și în cuget.

«Te ocupi de Catherine, de Valérie, de Groznaia, de Skanderbega - ba chiar și de Măslina - însă nu de mine ; nu și de mine».

Are dreptate : totdeauna m-am ocupat de alții, de altele. Mult mai puțin - sau deloc - de cei din familia mea. De parcă aș fi ținut cu tot dinadinsul să evit favoritismul ; să nu cad în nepotism : fiindcă nu se cade să-i privilegiezi pe cei din familia ta... Dar să-i ignori, deci să-i nedreptățești, cade-se ? În ultimul timp mă (pre)ocupasem, de persoanele numite de ea, fără gelozie, fără invidie, fără excludere - dovadă că zisese : «și de mine»...

Are dreptate : totdeauna mă ocupasem de ai altora, nu de ai mei.

Are dreptate. Cu atât mai vârtos, cu cât pentru întâia oară, în 33 ani, spune cu glas acest adevăr.

Tot 1 ianuarie

Am internat-o la Pitié-Salpêtrière. La Cardiologie. Pentru o intervenție...

«De ce intervenția ?», am întrebat-o.

«Mi s-a descoperit un infarct».

«Infarct ? Ai avut tu așa ceva ? Când, cum ? Și cum se descopere un infarct ?

«Ți-am explicat cum...»

Și reexplică, ea explică mult mai limpede decât un doctor - chiar și decât o învățătoare de țară, ca mama :

«Te ieși de mână, te duci la un laborator să faci un examen. O ecografie. Îți dă rezultatele, Dr. Schaan le citește - și te întreabă :

- Când ați avut infarctul ?

«La această simplă întrebare am rămas mută. Interzisă. De piatră».

Stană de sare, ca nevasta lui Lot.

«Știam că atunci când ai un infarct - îl simți. Măcar tu, dacă nu întreaga ta familie».

Nu știam că știam. Nevasta lui Lot nu are nume.

La profesorul Thomas a fost internată ; în urma recomandării doctorului Schaan - urmare a recomandării doctor[îț]ei Sabourin.

«Când am avut eu infarctul ?», m-a întrebat, după ce s-a întors acasă, de la spital.

«Când ai avut, ce ?», i-am “răspuns”.

Se uita la mine - eu la ea

- asta facem de 33 ani (și ceva).

Și, ca de obicei, ia în deșert cuvântul necazului : îl ia peste picior ; în glumă, la mișto - ca să alunge spectrul seriozității realității cele reale.

«Când am avut eu infarct ?», a repetat - și numai decît : «Dar când n-am avut !?»

Așa am supraviețuit noi doi, peste trei decenii. Ai ei tot cam trei - adevărat : milenii.

«Că, slavă Domnului, ocaziile n-au lipsit», a adăugat.

«Că, din păcate, ocaziile...- așa se spune, așa e mai bine de spus», am corectat-o cu grăbire.

«Așa să fie : din păcate...», a acceptat, neconvinsă.

1 ianuarie (tot 2001)

«De ce intervenția ?», am întrebat-o.

«Mi s-a descoperit un infarct».

«Infarct ? Ai avut tu așa ceva ? Când, cum ? Și cum se descopere un infarct ?

Ei, cum : ca Polul Nord. Dai la o parte pătura de pe el - însă numai pentru două secunde : ca nu care cumva să răcească - ăsta a fost un banc (prost).

«Doctorul Schaan citește rezultatele ecografiei și întreabă :

- Când ?

«Am rămas mută, stană de piatră».

Stană de sare, ca nevasta lui Lot : și aceea se uitase în urma ei, să vadă. Să vadă, ea, altfel nu e de trăit - și, văzînd, a murit - în fine : n-a mai trăit. A vrut să vadă, să știe. Când-unde. Că și ea e om, a vrut să privească în urmă, să afle : unde-când Dumnezeu ?

«Știam că atunci când ai un infarct - îl simți. Măcar tu, dacă nu întreaga ta familie».

Nu știam că știam. Nevasta lui Lot nu are nume - nu i se dă, în Facere. Nici fetelor-incestelor.

Iahve nu a îngăduit femeii să privească în urmă, să vadă cum sunt arse în foc și pucioasă (unii mai adaugă smoala, dar smoala ia foc de la început, abia apoi se adaugă pucioasa - cât cuprinde) - Sodoma și Gomora, dar a îndrituit fiicele lui Lot să-l învinoșeze pe bătrân, apoi să se întroloace, pe rând, cu matolitul lor tată.

Dealtfel numele fiului fiicei mari : Moab ar însemna în ebraică : "Apă de tată" - adică : lichid sămânțial.

Ca să nu piară spița...

Și tot nu înțeleg de ce femeia lui Lot a fost pedepsită : fiindcă s-a uitat îndărăt ? De asta, nu de alta, doar fusese înștiințată de îngeri. Bine - dar de ce asta ? Ei, de ce : execuți, nu discuți. Iahve nu îngăduie ca tu, muritor, să privești înapoi -din grijă de om : să nu te împiedeci și să cazi, dracului, pe-acolo ; sau din grijă de Sine : ca să nu vezi reaua-faptă a Lui, a Domnului, precum distrugerea celor două cetăți. Și, consecință ; împreunarea tatălui cu fiicele-i.

Sau poate că Iahve nu permite omului să privească înapoi în trecutu-i... Pentru că...

Nu știu pentru că de ce.
Nici asta - atunci ?
Nu, nu : ocaziile (de infarct) nu ne-au lipsit.

1 ianuarie. Și : 2001

«Mi s-a descoperit un infarct», zice ea.

«Ai avut tu așa ceva ? Când, cum ? Și cum se descopere un infarct?

Încercăm să deducem care dintre evenimentele-violentele pe care le străbătusem ar fi putut provoca un infarct.

Constatăm, râzînd (foarte) galben, că acele “ocazii” fuseseră, ca în Caragiale : “Multe, Domnule...”

Bine, bine, multe - dar care să fi fost ocaziunea care ar fi putut să...?

Cam toate, vorba Ardeleanului.

Până la internare, am numărat pe degete - ocaziile :

«Poate că...

...poate că repetatele spaima că au să mă intercepeze secii noștri cei indispensabili pe la apărarea cuceririlor poporului și au să-mi confiște scrisorile, manuscisele duse la Dussart, în vederea expedierii la Paris - o dată mi s-a făcut rău în antreul blocului diplomaților, la doi pași de ușa apartamentului belgilor - aceea să fi fost ? Atunci ? Doctorii spun că e foarte vechi, dar ce-or fi înțelegînd ei prin : foarte - un deceniu ? două? De la întîmplarea aceea au trecut... Dacă încă nu se născuse Filip, înseamnă că s-au făcut peste douăzeci și cinci de ani...»

*Ar însemna că și eu am (la activ) două-trei-cinci unsprezece infarcturi (infarcte ? - și dacă : infarcți ?). Cîteva provocate tot de drumurile, de cursele cu obstacole : ‘majungerea la cutia poștală. Da, dar pe acelea (sau o parte din ele) le-am povestit în cărți. În aceleași cărți nu am povestit drumurile ei - mult mai numeroase. Ba da, am amintit în **Culoarea curcubeului** întîmplarea cu scrisoarea adresată mie de Ion Negoîtescu*

în fapt, el mi se adresa, ca să existe, de formă, pretextual, un interlocutor vizibil, adevăratul destinatar al scrisorii-manifest fiind, vădit, scriitorimea, în special, în general culturaștea românească, cea din 77

[mult mai puțin mizerabilă, mult mai puțin deplâns și, consecință : ceva mai puțin de-disprețuit decît a devenit după decembrie 89],

*cea care, atunci când el, Nego a fost arestat, a protestat în corpore și cu un admirabil curaj... pentru că “un membru al Uniunii Scriitorilor fusese privat de libertate, fără proces...” (dar dacă ar fi fost **cu**-proces ?, mai protesta ?), însă nu s-a raliat doamne-*

ferește textului propus de către privatul în chestiune - de ce ? - se vede că nu asta ar fi meseria membrilor, ei înșiși făcători de texte...

*iar după
liberarea provizorie, prietenimea scriitorală îl sfătuisese-presase să cedeze :*

«Scrie, dragă ce ți se cere, dă-le un articol patriotic, tot nu-l citește nici dracu...»;

și după ce Negoîtescu refuzase, deși fusese bătut, amenințat cu un proces-de-moravuri, cedase și scrisese ce îi cerea Securitatea, aceeași formație (și dacă i-aș zice : haită ?, mai bine : turmă) de prieteni-de-o-viață se năpustiseră asupra lui, acuzându-l că cedase :

«Ne-ai făcut de râs - ce-o să spună lumea de noi, prietenii tăi : că te-am lăsat să te bagi în aceeași troacă cu Goma ăla, care nici talent n-are, vrea să-și construiască o notorietate prin scandal - în plus îi provoacă pe ruși să ne invadeze ca pe cehi, să-i provoace pe unguri să ne ia Ardealul-Sfânt - de ce te-ai băgat, dragă, într-o chestie ca asta, politică, dacă știai că n-ai să rezisti presiunilor Securității?»

- e-he, prietenii noștri cei foarte talentați și foarte nepolitici...

Cum Nego avea un singur exemplar, în vederea trimerii spre Occident am multiplicat eu textul la mașină - cât să fi durat dactilografiera, printre picăturile vizitelor semnatarilor ? - o oră ? și jumă-tate ? - oricum un exemplar l-am pus-la-cutia-poștală - prin Ana Maria. Nego a rămas cu mine, acasă la noi, până când ea a reușit să-și strecoare glasul printre tentativele telefonice ale celor care se interesau de adresă (5 secunde : prea puține pentru amatori și naivi ; 3 secunde : aproape suficiente pentru avizați și desurcăreți - și o singură secundă pentru a mea) :

« 'Majuns ! »

Ceea ce însemna că telefonă din casa consulului belgian Dussart; ceea ce însemna că 'majunsese cu bine, fără pierderi ; ceea ce însemna că misia ei fusese 'majunsită - spre uluirea - și admirația - lui Nego.

Bine : acest episod a fost consemnat - dar altele ?

(din nou) 1 ianuarie

«Mi s-a descoperit un infarct», zice ea.

«Infarct ? Ai avut așa ceva ? Cum se descopere un infarct?»

Așa cum se descopere la noi, cei (pro-, par-)veniți din Europa de Est : după decenii - bine că nu postum...

«Poate că...

«Ba nu !...

«Sau când te-au arestat ultima oară, la 1 aprilie 77...- să fi existat vreun umoreț printre cornutele încizmate care să glumeze ca la ei, la cazarma MAI ? Nu cred. *Ei* n-au umor, în schimb stăpânesc tactica rusească. Potrivit căreia se gândiseră la ziua-din-săptămână cea mai potrivită pentru operație - ce era în acel 1 aprilie?, o sâmbătă sau o vineri ?»

«Nu mai țin minte - am uitat».

«Tu, să uiți ? Tu ești în stare să ții minte și ce-am uitat eu. Ai fi capabil să ții minte și ce n-ai știut, tu continui să memorizezi și după ce mori... - cred că am spus o prostie, iertare»

«Crede și ți se va !»

«Mulțumiri din inimă. Ziceam : Poate că... Securiștii băștinași (ca Hristenco !), avînd ei școală sovietică, pornesc la atac, fie într-o sărbătoare (lovitura de stat din Polonia, în 1981, fie într-o vacanță : 1968, ocuparea Cehoslovaciei), fie într-un sfârșit de săptămână, ca arestarea ta. Cum Occidentalii se adună de pe drumurile 'uichendului abia marțea, ei și-au asigurat câteva zile de liniște ; de tăcere-radio... Dar nici ei, bine-informații nu bănuiau că americanii erau cu totul de de partea lor : au blocat știrea arestării tale o vreme - ce, o-vreme !, pentru tine o eternitate de două săptămâni ! - ca nu care cumva să cadă pe jos și să se spargă prietenia-de-veacuri-ceaușo-americană. Dacă după două săptămâni a scos capul - și, spre satisfacția noastră, chiar a făcut : bum ! - înseamnă că va fi existat, de o parte, politica Departamentului de Stat, alimentată cu false informații de însuși ambasadorul James Barnes jr., boy-ul, nu doar prieten al lui Ivasiuc, ci el însuși ostatic al Securității prin... - cherchez la femme !...»

«Mai degrabă : Cherchez la poule... - rostit românește».

«...grație grațioasei sale consoarte cea ghinișor rapidi di șăli, cum se spune pe la tine, prin Basarabia - vorbesc de dameza neglijată de excelența-î personală, drept care dânsa zvârlea cu-ntr-însa-n populațiunea pașnică (și ea aborindigenă) - pe sub fusta obiectivelor aparatelor foto și kino ale Securității...»

«Înainte de '90 nu ne gândisem la varianta asta... Nici nu o respinsesem : prea groasă, prea vulgară - iată cum i-am supraapreciat pe seci : ei erau și mai porci decât îi credeam. Atunci, cu Barnes... Puneam totul pe seama lui și a convingerilor lui ceaușiste. După 89, când s-au publicat acele dezvăluiri în legătură cu capcana Securității în care căzuse soția lui Barnes - pe bază de sex, cum scriau atât de nevulgar iluștrii noștri simpatrioți care descoperiseră gazetăria și o credeau o activitate la gazeta de perete, în câteva sute de mii de exemplare...»

«Bine-bine, ăsta era Barnes, dar răul-de-bază fusese făcut de jurnalistul (care să fie deosebirea dintre descoperitorii români și practicantii americani ?) David Binder, alt prieten la toartă cu... Cum se zicea, cum se zicea ? : "Bate-vei la ușa lui Ivasiuc" și-ți va deschide IvaSecu" ? Mircea Răceanu scrie că pe el Binder l-a ajutat, s-a purtat bine cu el. Posibil. Cu mine însă... Eu nefiind spion - sau : nefiind considerat spion american, ci, ca să zic așa, din contra: unul care îi vorbea de rău pe americanii... colaboratori ai Ceaușescului și pe românii colaboratori ai colaboratorilor lui Ceaușescu : americanii care

voiau să ne impună, nouă, tiranizaților, imaginea unui, vorba ardeleanului : cam tiran, însă... doar față de poporul său, altfel nemaipomenit de independent față de ruși...».

«Încă de la București știam ce impresie proastă, ca să nu spun detestabilă făcea teoria pe care o debitați și față de americani de bine, ca Michael Dobbs de la *Washington Post*, ca Malcolm C. Browne, de la *New York Times*, cel cu soție vietnameză - cherchez la poule, ma poule !»

«Teorie! Constată de bun simț : Românii care se duceau, în anii aceia, la Ambasada Americană comiteau același gest de trădare de patrie ca și "românii" care, până mai alaltăieri frecventaseră Ambasada Sovietică...»

«De te-ar fi auzit Ionel Vianu înainte de Cutremur, n-ar mai fi venit să semneze...»

«Crezi ? Eu nu cred. Nu toți oamenii văd lumea în alb-negru, ca mine, unii mai percep și nuanțele... - ce zici de ceastălaltă teorie ?»

«E slabă, slabă. Ziceam că... Unde mă oprisem ?»

«La politica Departamentului de Stat, diferită, ba chiar opusă politicii lui Carter și a presei...»

«...deci : Carter și acea parte a presei americane care ținea cu noi, nu făcea... politică-externă de trei lulele, fabricându-l pe Ceaușescu Marele Mâncător de Ruși... - ce zici de analiza mea ?»

«Ce să zic - de analiza mea...»

«Modestule ! Poate că...»

«Poate că, din contra... Altfel de ce au blocat știrea arestării mele? nu era vorba de persoana mea, dă-mă naibii, ci de nefericiții care semnaseră Apelul nostru și care, prin tăcerea activă a Americanilor erau condamnați... de Securitatea lui Ceaușescu...»

«Da, atunci, așa fi putut avea infarctul în chestiune... Dar atunci n-am simțit decât mânie - și ceva mândrie, ca să rimeze... Mi-a fost însă o mândrie - chiar și o mânie - țepănană, una care nu poate da infarct, ce zici ? Mai degrabă o întâmplare-întâmplătoare petrecută înainte de arestare, să zicem : cutremurul de la 4 martie...»

«Deși parcă tot la arestarea ta, de Întâi Aprilie așa fi putut să... Ar fi putut, el să... Vorbesc de infarct, desigur.»

Dacă mă gândesc bine, și eu așa fi putut avea un infarct în ziua de 1 aprilie șapșap' - nu din pricină de extremă tensiune, ci de... (excesivă) relaxațiune. Am mai scris asta : când am fost, în sfârșit, arestat, am răsuflat ușurat - în mașina care mă ducea... Mi-am zis că de-acum o să mă pot odihni, că o să pot dormi.

1 ianuarie - din nou

«Mi s-a descoperit un infarct», zice ea.

«Infarct ? Când, cum ?»

«...Sau poate că de la epocala întâlnire cu Horst Stumpf, boxeu-

rul nostru personal, categorie foarte-grea... Apartinea el Securității, nenorocitul, dar Secu', grijulie cu... securitatea noastră, ni-l trimisese, de pază : să ne apere de tentativele de linșare la care s-ar fi dat masele largi de cetățeni cinstiți, indignați de faptele noastre reprobabile... Cum scriai că făcuse Goiciu al tău, directorul Gherlei, în timpul revoluției din Ungaria : răsucise spre afară "doagele" purtătoare de sârmă ghimpată de pe coama zidurilor de incintă, explicînd că asta-i o măsură de protecția a voastră, a bandiților, ca să nu năvălească masele largi poporane, indignate și să vă linșeze... Și, pentru că tot ni-l trimisese pe Stumpf, îl însărcinase și cu misie de luminare ideologică...- ce beznă, ce beznă, domnilor jurați!... Însă cum noi nu l-am pus KO - dealtfel nici el pe noi... Când să fi avut loc înfruntarea pe ringul apartamentului nostru din Drumul cel taberic ? Pe la mijlocul lunii martie, nu ? Mai degrabă în ultima săptămână a lunii... Ba nu : în jur de 20 martie...

- atuncea când el era foarte mare și foarte prost, *în schimb* eu nu purtam pălărie... Sigur că a fost ușor neplăcut, ba de-a dreptul foarte plic-ti-si-tor să ne expulzeze (și el !) - în fine, prin prezența lui să ne oblige să ieșim din apartament, cu copilul în brațe, seara târziu, chiar în timpul serialului - ce era : **Kojak**...?- și să așteptăm câteva ceasuri pe palier, până să-l scoată de pe ringul apartamentului nostru vecinul din dreapta, cel cu o fetiță frumușică... I-am uitat numele - tu i-l mai știi?»

«Fetei ? Nu».

«Tatălui».

«Șerb».

«A, da : Șerb... Era foarte drăguță fetița lor, acum o fi avînd vreo treizeci de ani și vreo trei-patru fete... Voiam să spun că în niciun moment în... contact cu gladiatorul Stumpf nu mi s-a făcut rău. Corectez : n-am simțit că mi s-ar fi făcut rău - se pare că așa se manifestă infarctul, nu ? Ți se face rău. Așa se spune - tu ce spui ?».

«Spun : se pare că așa».

Se pare. Zic și eu ziceri. De unde să știu, n-am avut niciodată infarct.

Vreau să spun : nu mi s-a descoperit că aș avea un infarct ; că aș fi avut cândva un infarct.

Ianuarie. 2001.

«Sau poate că... Poate că la arestarea ta, ultimă, cea de la 1 aprilie. Dar atunci nu mi s-a făcut rău. Însă când s-au reînfațat "băieții lui Hristenco"- fac trimitere bibliografică la lipoveanul de serviciu, grăbosul apoplectic, pe care l-ai nemurit în **Culoarea curcubeului**... Acolo mai scriai că avea grad de colonel, ceea ce înseamnă că i-ai văzut numele și gradul scris pe o hârtie, probabil pe mandatul de arestare. Eu numai în civil îl știu și n-am văzut vreo hârtie... Se pare că am semnat una, va fi fost ordinul de evacuare din apartament...

Vorbeam, deci, de Hristenco... După ce condusese haita de securiști la arestarea ta, se întorsese cu ei - sau cu alții, dracu' să-i ia, pentru mine sunt toți la fel ! - și la percheziție... Și nu mai știu dacă au făcut în aceeași zi, 1 aprilie, percheziția... apartamentală ? adresală ? - mi-am adus aminte : domiciliară...»

«...*ră*. Domiciliară».

«*Lă*, nu *ră* - pre limba lor ! Dacă a fost în aceeași zi cu arestarea ta - se pare că da... Și cu evacuarea noastră ? Evacuarea când să fi fost ? În 4 sau în 5 aprilie ? Ca să nu piardă aburul de presiune...? Se spune : aburul de presiune, ori aburul de la presiune ?»

«Când vorbești de presiunea securității bobor'lui, asupra ta, cetățean de rând și trădător al aceluiași, poți pentru ca să spui cum îți vine pe la gură - după reglementara-njurătură, de preferință cea cu dumnezei-paști-măse...».

«Măse... O mă-să/ două mese ? Au oare să fie măse pluralul de schimb al mă-sii sale, personale ? Să zicem : aburul de la presiunea securității poporulul' 'ncitor - ce, nu-i corect ? Spuneam că ar fi fost cu totul în stilul lor să ne evacueze în aceeași zi cu arestarea ta, ca și cu percheziția... Dar m-au mai lăsat vreo trei-patru zile - mai târziu am dedus că încă nu amenajaseră noua celu... - am zis celulă ? M-am lăsat pradă geloziei, fiindcă pe mine nu m-au băgat niciodată într-o celulă adevărată. Mă țineau la murat numai prin birouri de anchetă și în holuri placate cu gazete de perete, cu vitrine în care sticleau cupe câștigate de clubul lor, Dinamo... Occidentalii care nu înțeleg de ce noi, doar auzind numele *Dinamo*, ne apucă pandaliile... Altfel... Tu știi cum îi mai spuneau ei percheziției? Am mai spus, repet: Domicilia'... - de ce domiciliară? Mai există o altfel de?»

«Corporală».

«Ești sigur că nu : corporară ?»

«Nu sânt sigur».

«Nici eu. Și sună urât... Percheziția domiciliu'... A, da. Acea cu-când ea era frumoasă, în schimb cu-când el o căuta în cur, să-i găsească tancurile - chiar submarinele - corporar-ascunse...»

«Nu : în schimb, ci *și* : ...ea era frumoasă *și* el...»

«Bine, *și*-el... Unde am rămas ? La percheziție - domiciliară, fiindcă *și* - nu mi-au făcut.

«Acea se face după ce te arestează».

Acea, adică cea corporală. Ar mai fi una :

Te percheziționezi tu-pe-tine-te ; tu, arestat, tu, victimă, tu sclav-scrib te-'erchiziționezi, de-ți merg(i) fulgii, mai dihai decât un percheziționator la sfârșit de carieră! Și nu lași să scape nimic - doar tu știi unde ai ascuns ceea ce fusese ascuns - de mânia boborului.

Asta ar fi : autocenzurala.

Care, la rândul-i se deosebește de o alta : întrecenzurala...

...Pe care, din iunie 77 au început să o practice cu voioșie voioșii noștri scriitori români, cei rezistenți culturalicește, dimpreună cu și mai voioșelele românscriitoare : întrecenzura ! Ce contează că nu știau nimic despre Pitești - i-au aplicat ei principiile-de-bază? Pe bază

de... intuiție artistică ?

[Așadar despre Reeducarea de la Pitești știau doar atât cât le comunicase tovarășul scriitor-de-stat-și-de-partid Ion Lăncrănjan, scrâșnito-sfătos, în romanele-i cărămidoase, confecționate pe baza documentării căpătate ca un chil de salam și două pachete de cafea, de la magazinul Comitetului Central ; cu bon acordat de Gospodăria de Partid, secția Subiecte Arzătoare...

...de la același magazin-special căpătase și Titus Popovici dreptul-de-prozator-de-curte de a scrie capodopere curajoase cu voie de la miliție ca **Puterea și Adevărul** ; de acolo primise și Marin Preda împuternicirea de partid de a scrie **Delirul...**

... fiindcă nu orice scriitor, fie el și tovarăș devotat, avea dreptul la "tratarea" unor astfel de "teme-cu-probleme", numai anumiți ingineri sufleticoli, foarte-tovarășii, ultra-verificați, vârtoși, juști, deci capabili să ne prezinte într-un mod obiectivo-constructiv-responsabil problemele-arzătoare de la acel moment dat... Se zice că acea comisie de atribuire a subiectelor literare era "cam restrânsă", cum ar fi spus un ardelean - dealtfel era compusă din ardeleni : Titus Popovici, Lăncrănjan, Petre Sălcudeanu...]

Mă întorc la dragii colegi de după mai-iunie 1977 : ei, scriitorii, nu cenzorii de partid au pus în aplicare principiul întrajutorării adânc literare prin cenzurarea (prietenească) a aproapelui.

Un bou ca Ceaușescu rage de la tribună ceva în genul :

«Tovarășii ! În țara noastră democrația a făcut mari pași pe calea democratizării - dovadă : în democrația noastră nu există cenzură ! De aceea am hotărât să mai facem un pas tot mai înainte pe calea respectivă și să desființăm cenzura !»

Și nimeni nu spune nimic. Nici despre limba română a românului Ceaușescu, nici despre ticăloșia afirmației că la noi nu exista cenzură.

Tot nimic a spus scriitorimea daco-romană când Ceaușescu a explicat cum înțelege el desființarea-cenzurii-care-nu-există: de-acum încolo controlul presei și al tipăriturilor nu-l vor mai face tovarășii activiști specializați în această "ramură de producție", ci scriitorii înșiși - acei scriitori care sunt și redactori la periodice, la edituri...

Și iarăși, nici un scriitor român rezistent nu a protestat aflînd că este pus să-și cenzureze colegii.

În schimb, vorba Anei-Maria, breasla a aplaudat. Din inimă. Minute în șir - și în picioare.

Rezultat : la poezie nu i-a mai tovarășește-lămurit trogloditul versificator (după 89 devenit poet mistic) Ion Brad, nici peștericolul Dodu Bălan (individul care i-a învățat românește pe franțuji, la Universitatea din Toulouse...) - ci delicatul, finul poet Florin Mugur ; ci foarte-bunul poet Mircea Ciobanu ; ci poetul mistic Sorin Mărculescu. La proză nu te mai sfătuia cum anume trebuie să principal-zugrăvești realitatea-socialistă porcul-de-vulpe Gafița, nici cameleonul-salamandră Crohmălniceanu, nici măcar amărătul de Cornel Popescu - ci draga de Gabriela Adameșteanu, bun romancier (din sub-

ordinea prozatorului-bun și omului de nimica tovarășul Bălăiță) ; și criticul literar și istoricul (bun-bun!) Magdalena Bedrosian... Mult mai fără pagube, din Piteștiul Literar (citește: latrina întrecenzurării), iese Geta Naidin, devenită Dimisianu : Fenomena Geta a avut dintotdeauna avantajul de netăgăduit de a nu fi ea însăși scriitor, ci doar, ca să ne exprimăm eufemistic : redactor-de-scriitori.

Asta la "literatură originală", fiindcă la "sectorul moștenire" continua vechea și buna metodă : marii scriitori eliminați din literatură, încă din 1948 prin devotamentul stalinistilor Moraru, Vitner, Sorin Toma, Crohmălniceanu, Paul Georgescu, Paul Cornea și alți tovarăși alogeni, erau acum recuperați de neaoșii ceaușiști Brad, Dodu, Ghișe, Vasile Nicolescu și... revalorificați (dealtfel unuia dintre dezgropători - li se mai spunea : reîngropători - era poreclit : ReValorică RevaloRâpeanu, el se ocupase de toaletarea lui Mircea Eliade). Astfel, pe un Goga numai un tovarăș ca Dodu-Bălan putea să-l garanteze ideologic ; pe un Blaga numai un tovarăș Ghișe putea să-l bage-la-meciul marxismului aplicat creator ; pe Panait Istrati îl putea călăuzi prin Istoria Literaturii Române de la origini până-n zilele lor luminoase doar tovarășul Oprea (consiliat de plutonierul de jandarmi devenit fără-grad în Securitate, Eugen Barbu)... - etc, etc...

Așa s-a călit oțelul, așa au devenit scriitorii români foaaarte rezistenți la comunism : învășind-fără-profesor limba còdică, esopistă, cifrarisită, cultivînd (în mare taină) arpagic - acea plantă care nu se abate de la doctrina clasei muncitoare (precum vânjoasa rezistentă Blandiana), mîncînd - pe furiș - salam de soia - în rest cenzurîndu-se unul pre altul, în promiscua devălmășie de la cea mai înaltă - tensiune - estetică... Începînd de cînd ? Începînd de la congresul Scriitorilor ținut după liberarea mea - poate în luna mai, poate în iunie - oricum : 1977.

Cel cu desființarea cenzurii inexistente...

Încă 1 ianuarie 2001

«Mi s-a descoperit un infarct», zice ea.

«Infarct ? Ai avut așa ceva ?»

«... pe noi nu ne-au arestat, pe noi ne-au doar domiciliat-percheziționat ; și tot domiciliat : evacuat... Dacă evacuarea ar avut loc în aceeași zi cu arestarea ta și cu percheziționarea, ar fi existat mai multe șanse să fi făcut în acel moment infarctul. Să zicem... atunci când au început să ia lucrurile din jurul nostru, de sub noi... - știi cum ? Uite cum : se apropie de tine un securist împutit și nici măcar nu-ți spune să te ridici, cu copilul în brațe, de pe scaunul pe care stai, că are el o treabă-de-stat-și-de-partid - îl înșfacă și ți-l zmulge de sub cur ! Și nici măcar nu râde cînd tu, cu tot cu copil, ești gata să cazi. Mai ușor mi-ar fi fost dacă ar fi răs, bestiile. Ar fi însemnat că-și dau seama că fac ceva rău. Dar nu : la urma urmei, nici nu știau ce fac...»

«Roagă-l pe Doamne-Doamne să-i ierte - pentru că secii nu știau

ce fac...»

«A, nu ! Să nu exagerăm! Până la iertare să mai aștepte. Deocamdată suntem la... evacuare. Ziceam că a fost prin 4 sau 5 aprilie... Între timp mă chemau la ei, pe Calea Rahovei, să mă pună la murat - măcar de m-ar fi anchetat, dar nu : mă lăsau să fierb în suc propriu, cu siguranță știau că mă gândesc la Filip, lăsat cu Lulu ; la tine, lăsat cu... ei... Dacă m-ar fi lăsat cu copilul, ne-am fi... Am fi stat la murat în doi, ne-ar fi fost mai cald... Și ce-ar mai vrea Pleșiță și Vasile și Hristenco și... în același preț, să-i iertăm... Să aștepte...

Omeneste : iertarea se dă după ce vinovatul o cere - nu înainte. "Creștinii" români care s-au grăbit să declare că ei iartă, că ei îl pupă pe turnător, pe bandit, pe securist, sub pretextul că ei doresc o Piață a Independenței, nu una a Universității, că lor le crapă buza după o național-reconciliere (dar știi, colê, una ca pe mână !) - nu sunt decât niște foști-ceilalți. Dacă ar fi avut loc "revoluția" alaltăieri, aceștia ar fi intrat în categoria de peste drum, a vinovaților.

Unul din episoadele "revoluției iugoslave din octombrie 2000" care au confirmat neîncrederea inițială (și... continuă) s-a petrecut pe treptele Parlamentului din Belgrad : vrasăzică revoluționarii pornesc la asalt ; vrasăzică miliții lui Miloșevici încearcă să-i stăvilească pe atacatori. Strigăte, fum, iar strigăte, mult fum (mai apoi am înțeles: fumul domina, mai ales la figurat...) - și gata: barajul alcătuit de miliționiștii în uniformă a cedat, rușinat, revoluționarii, bărbați, nu tufă, au pătruns în clădire, au ieșit prin ferestre... A răsărit la balcon un mustăcios care a prins a agita un drapel...

*Numai că destul de curând prea-scurtele scene-de-luptă s-au prefăcut în luuungi scene-de-fraternizare. Îndoielnice ; dubioase - de-a dreptul suspecte : civilii și uniformai (dar fără căști) au prins a se îmbrățișa - avînd grijă să steie din profil(e) față de camera de luat vederi cea mai apropiată. S-a îmbrățoșat, s-a pupat sârbimea revoluționarnică, și-a băgat limba-n gură (doar brați ai rușilor sânt ei și slavi-slavi - e suficient să te uiți la **Bulatovici**, la **Kovacevici**, la **Vlahovici**...) - în Piața-Independenței din Belgrad. Fizionomic, unii se deosebeau de alții (cu excepția uniformei) doar prin gradul de bucozitate al fălcilor : miliștii prezentau fălcile indivizilor bine hrăniți până acum două ceasuri, moacele lor nu se deosebeau prin nimic de ale securizilor dacoromani din România-București-Europa. Dar, mai mult decât în România, oamenii de rând, sârbii ne-securiștii, erau cinstiți scofâlciți, aveau obraji reglementar scobiți - de obștescul trai-prost. Numai că îmbrățișătorii (pupătorii) civili ai militarilor, pe treptele Parlamentului, dacă arătau ceva mai puțin bine-hrăniți decât uniformaii, în nici un caz nu atingeau scofâlcițitatea serbituții ne-militarilor și a ne-civililor îmbrățișători-cu-foc.*

Răspunsul ar fi acesta și nu riscă să fie desmințit vreodată : și civilii de pe trepte (cum ar veni : revoluționarii asaltatori) fuseseră până de curând (o săptămână, o lună ?) în uniforme - de miliție, de armată ; îmbrățișările, pupăturile erau mult mai puțin de-fraternizare a civilimii revoluționare cu militarimea dimpotrivă - cât simplă și

înduioșătoare revedere a unor camarazi-de-arme care luptaseră cot la cot, cu dârzenie și cu înalt patriotism sârbotic în Croația, în Bosnia, în Kosovo... : cei în civil fiind lăsații la vatră mai deunăzi, încă nu avuseseră timp de scofălcire...

[După arestarea lui Miloșevici, ministrul de Interne face o declarație... De unde-l cunosc pe mustăcios ? Fiindcă îl știu de undeva... Aaaa ! Țasta-i revoluționarul care, urcat pe balustrada de piatră a balconului Parlamentului, agita un drapel... Că a ajuns ministru de Interne, înseamnă că fusese în-Miliție ; sau/și în-Securitate (i se va mai fi spunând, cum : după modelul românesc : "fosta UDBA" ?) Cum altfel ? Voi fi fiind eu chior, dar nu orb - vorba cuiva. Din păcate nu m-a înșelat prea des întâia-ochire...]

Privirea (câșă, șchioapă, ceacără - și nu mai puțin parșivă) a lui Kostunica nu înșeală : cu unul ca el nu ies în târg nici până la colțul străzii. Este privirea celui Ianus Serbus (citește : Servus) care izbuteste să-și separe cele două chipuri siameze, cu tot cu guri, apoi să și le apropie, invers, de astă dată față-n față, ca să se pupe (gură-n gură) în Piața Independenței belgradoată.

Securiștii noștri cei carpatini... De la mijlocul lunii ianuarie 1990 - nici la trei săptămâni după revoluțiune - au primit, din partea romancierului Buzura, absoluțiunea, prin editorialul din România literară : "Fără violență!" Ce reprezenta, ce era autorul : un cunoscut prozator (și respectat și considerat anticomunist), dornic de pace, de înțelegere între oameni ? Sau un securizat - adică prins cândva în undița Organului cu o găinărie (șperțuri, scandaluri bețivănești, chestii cu curve, cu pensii alimentare), iar în momente de criză pus să facă o treabă (diversiune-dezinformare) politică ? Sau un român de rând - "Ca dumneata, ca el, - ca mine" care, la viața lui, a fost și altfel - și așa și invers ? Unul imparțial...- dacă momentul de față îl (sur)prinde de partea celor buni nu înseamnă defel că a fost totdeauna cu-bunii. Dar cum nu a fost nici totdeauna cu-cei-răi ; cum oameni sântem (nu doar români, ci chiar și sârbi), de ce nu ne-am pupa în, asta, cum îi zice...?

Că tot am adus vorba de Buzura : cum de se va fi menținut el sub trei... dictaturi, vorba lui Pătrășcanu: a președinților post-României (României postice ?) Iliescu, Constantinescu, Iliescu bis ? Ca și colegu-său de Organ, binenumitul Dan Hăulică înșurubat în postul fix UNESCO la Paris din 1990 ? Explicația nu poate fi decât aceasta - în multe puncte :

1. Președinții - sau : posticii - erau-sunt cu toții d-ai Securității (cei mai bătrâiori : de-ai KGB-ului, ca tovarășul **Iliescu**) ;

2. Chestia pe care o conduce intelectualul maramureșean, altfel numita Fundație Culturală România nu este decât o Unitate Militară a Securității - am întrevăzut-o în ianuarie 1990, imediat ce am citit articolul de fond din România literară, semnat : **Augustin Buzura** ;

3. Daravela la care a asudat **Andrei Pleșu**, încă de pe când era ministru al Iliescului și ciuntise bugetul Culturii, ca să pună deoparte fonduri pentru foaia neoaristocrației securiste (altfel spus : a elitei-inverse ; a cremei-drojdiei) : Dilema - ce este ea/el ? Și chiar așa : de

ce nu figurează ca director de onoare (al Dilemei) generalul cel care a avut onoarea să mă bată, în 1977, **Nicolae Pleșiță** ? Măcar pitit în colegiu - lângă **Virgil Cîndea**, subalternul său civil ?

Trebuie să fii filosof-al-disidenței-la-români, ca G. Andreescu, pentru a te întreba - după un deceniu de cujetare adâncă - dacă eseistul imparțial și melanconic (?), altfel-numitul **Andrei Pleșu** este el un vechi (sau un mai puțin vechi) auxiliar al spurcatului organ ?;

4. Ca și marafetul la care asudă (sic) **Hăulică** (ce mi-i UNESCO, ce mi-i noul PEN Club, cu **Ana Blandiana** și cu **Mircea Martin**...!, ambii vajnici meritanți) ? Doar și Hăulică-i băiat etern, precum Organul.

Ce-ar mai vrea Securizii noștri de formație umanistică (sic) să primească - supliment binemeritat ! - și iertarea ne-iertătorilor (bine, atunci : a ne-amnezicilor).

Vorba Anei Maria : Să aștepte.

1 ianuarie bis

«Mi s-a descoperit un infarct», zice ea.

«Infarct ? Ai avut tu așa ceva ?»

«... de unde concluzia : nu știu, exact, când a fost evacuarea - în 4 sau în 5 aprilie ?, oricum într-o zi mai pe seară : se întunecase... Au venit secii, tot sub comanda lui Hristenco, au intrat în casă, au început să scoată lucrurile... Eu credeam că le aruncă de la etaj, să le distrugă - ce, ar fi fost de mirare ? Dar nu : le duceau jos și le puneau într-un camion...»

...în casă aveam de a face cu securiști în civil și binișor în vârstă - cam aceiași ca la arestare-percheziționare. Când ne-au scos și pe noi, am observat că, spre deosebire de percheziționatori, securiști profesioniști, salariați - cei care luau lucrurile de la ușa apartamentului, le coborau, le puneau în camion nu erau tot securiști, ci soldați în termen - nici ei nu aveau uniforme obișnuite, ci uniforme ne-obișnuite, un fel de salopete... Am înțeles că ei, spre deosebire de noi, victimele, erau cumplit de speriați (acea spaimă a securistului îngrozit la gândul că ar putea greși, deci se va trezi lângă tine - nu va mai rămâne lângă ai lui). Și că încercau să-și ascundă cum puteau obrazul, privirea. Aștia, da : știau că fac ceva rău - dar nu se puteau opune... Spre deosebire de securiști, cărora puțin le păsa dacă ceea ce fac e bine sau foarte rău».

Să zicem așa - repetînd, repetînd, repetînd : o victimă are dreptul să ierte ceea ce călăul i-a făcut, ei. Și numai ei.

Deci : o victimă nu are dreptul (nici acela "creștinesc") de a ierta, ea, ceea ce călăul făcuse unor victime dispărute (asasinate), sau în numele celor care nu s-au rostit dacă da sau ba "iartă". Acești grăbiți să acorde iertare unor ticăloși sunt ei înșiși, fie ticăloși de la început, fie ticăloșiți (în lupta pentru supraviețuire).

Repetînd, repetînd : un bărbat și-a băgat degetul (mîna, capul) în angrenaj, în gard, în ștreang. E arestat, anchetat, înfometat, umilit, bătut, torturat... Când s-a gândit să facă opoziție astfel știa la ce se poate aștepta de la un monstru ca Aparatul Securității. Dar, totodată naiv fiind, își imagina că în această luptă sunt respectate legile războiului și drepturile... combatanților.

Or Securitatea, ca o adevărată fiică a Cekăi, a NKVD-ului, a KGB-ului, nu numai că nu respectă, încalcă acele legi (nescrise, adevărate), potrivit cărora "civilii" nu pot fi tratați ca inamici - ba chiar trebuie protejați - iar familiile "comentanților" nu pot fi luate ostatece. Nu : regula fusese valabilă - până la apariția comunismului, structurat pe teroare-teroare-teroare !, vorba unui clasic al lui. Organ terorist prin natură, nu numai că îi terorizează și pe "civilii" și pe membrii familiei combatantului, dar și-a făcut din acest mod de teroare o strategie. Altfel cum ar fi reușit să-i lichideze pe partizani, dacă nu prin terorizarea crâncenă a membrilor familiei, a vecinilor, a consătenilor ?

Să zicem : ceea ce s-a petrecut între mine, individ nesupus (și de sex masculin) și Aparatul de Represiune-Supunere-Terorizare este o treabă de bărbați, între noi doi. Deși eu am rămas tot timpul singur, iar Aparatul a numărat câteva bune sute de mii de căței, câini, porci, șacali, șerpi veninoși, lupi - și generali. Pentru ceea ce am îndurat eu, fie "iert", fie țin-minte. Însă pentru ce a îndurat din partea Securității familia mea, ostatică - nu uit și nu iert.

Nu uit că nu am iertat.

Ceea ce spun, aici - și o să mai spun : banalități. Lucruri răs-cunoscute.

A, da ? În acest caz, de ce Occidentalii au trecut peste ele - ca aparținînd exclusiv Estului,

iar esticii noștri le-au uitat cu program ?

Ai noștri să fi uitat doar din nevoia de a se proteja ? Ca să nu mai sufere, aducîndu-și aminte cât au suferit ei - de la alții ? Sau ca să nu mai sufere, aducîndu-și aminte cât suferiseră alții - de la ei ?

Sau și una și alta, ca într-un Pitești general-național ?

1 ianuarie ter.

«Mi s-a descoperit un infarct», zice ea.

«Infarct ?»

«...soldații-însalopetații arătau mai speriați decât noi - presupun. Așa va fi fost, cu condiția ca noi să ne fi văzut cum arătam. Deși, chiar fără oglindă, sînt sigură : nu lăsam pe dinafară nici măcar pe sfert din ceea ce eram pe dinăuntru. Mă țineam : strîngeam din dinți și din... și nu mă lăsam, nu mă lăsam să-i las, cum scriai tu - să fi făcut atunci infarctul ?

...pierdusem momentul, ca să spun așa... Îmi mai

venisem în fire după arestarea ta - pentru că nu mă lăsaseră în pace, mă convocaseră, mă muraseră, mă duseseră (când : prin 3 aprilie ?) la noul-domiciliu, să-l văd. Hristenco rânjea, zicea că, dacă nu-mi place vila asta, caută alta, cu piscină, cu teren de tenis... Cât am mai rămas în Drumul Taberii, în afară de tata și de Lulu nu m-a vizitat nimeni dintre prieteni, dintre cunoscuți... Nici Mazilescu, nici Dimisenii care stăteau peste drum... Ce să mai vorbesc de Gabriela Adameșteanu : ea, ca personajul acela din Ilf și Petrov, își-făcuse-treaba-și-plecase, se... delimitase de noi încă din 1970 (doar apucase să ne folosească) de cum începuse a se vorbi că ai fi interzis - bine că apucaseși s-o debutezi...»

«N-am debutat pe nimeni - dealtfel e incorect, dacă nu gramatical, atunci moral : cum poate X să pretindă că el l-a debutat pe Y? - eventual spune : "l-am ajutat să debuteze", "l-am publicat, primul"...»

«Îți respect ca să zic așa modestia legendară - dac-ar ști dușmanii ce trufie ascunde ea... Bine, n-ai debutat-o (dar am voie să spun : "s-a debutat singurică-singurea" ?; nu, atunci : "ea era debutată, hă, din negura veacurilor..."? De acord : tu ai doar propus-o la *România literară* în vederea debutării - e corect așa din punct de vedere gramati... moral ? ; și ai insistat să fie publicată. Dar însuși Breban a refuzat...- cum a spus, cum a spus: "Cine-i asta, n-am auzit de ea - eu debutez numai consacrați!"»

«N-a fost chiar-chiar-chiar așa...»

«Dar cu Sami Damian a fost chiar-chiar-chiar așa ? Vasăzică prietenul nostru Sami se opune debutului Gabrielei cu o energie și o înverșunare demne de cauze mai literare - încât ai fost nevoit să-i duci manuscrisul la cei de la *Luceafărul*, care au publicat-o. Iar acum Adameșteanu explică la televiziune că pre ea mulți au debutat-o, dar cel mai vărtos debutator i-a fost Sami !»

«Nu numai la televiziune, a explicat - a și scris această... variantă... Să ne întoarcem la... aprilie 1977...»

«Să ne ! Ziceam că nici prietenul Mazilescu nu s-a manifestat... După ce ai scris asta, într-un colț de articol - pomenind nu doar numele morților Mazilescu, Robescu, Dana Dumitriu, dar și numele celei veșnic-eterne, vorba lui Săraru, al Gabrielei, cine sare la tine, acuzându-te că profanezi cadavre, că lovești în cei care, morți fiind, nu se mai pot apăra? Gabriela cu același nume : Adameșteanu !»

«Deci, în aprilie 77...»

«Deci, la... În aprilie 77 - când ea era cași-văduvă, cu un copil în brațe, iar prietenii lor : Mazilescu, Robescu, Adameșteanca, Dana Dumitriu, se ascunseseră ca șoarecii prin borți...»

«Las-o pe Dana la o parte. De multă vreme se... delimitase de noi încă din vara lui 71...»

«...când el, Ceau-Ceau, era total chinezificat și dădea Tezili din Iulie, cele maoiste post-mao, când până și bătrâne gloabe staliniste, ca Zaharia Stancu și ca Jebeleanu protestaseră vehement împotriva Revoluție Culturale...»

«Așa-s românii noștri : stau ce stau la umbră, mâncând numai fleici la grătar, sorbind numai cafele veritabile și bînd numai baterii (citat din Marin Preda) - și numai ce sar din somn și-i ard ei o

rivoluție...»

«...în schimb reacționari-tineri ca Sandu Papilian și A. D. Munteanu și bătrâni-reacționari, foști deținuți politici ca Balotă, Fiul Biancăi își declarau fierbintea adeziune la, nu-i așa Revoluția Culturală Română...»

«Ziceai de Dana Dumitriu - ea nu și-a declarat adeziunea...»

«Nu, dar... Dar eram și eu de față, când tu ai întrebat-o cum de a putut prietena ei Natalia Stancu să-l atace pe Iosif Naghiu, chiar atunci, în timpul Campaniei generale - și, culmea : după ce îl atacase, în *Scînteia* însuși Popescu-Dumnezeu...»

«Da, dragă. Viața-i făcută din nuanțe, nu doar din...»

«Asta numești tu nuanță ? Atacarea colegului de lanț din ordinul gardianului ?»

«Vezi, vezi? Nici tu nu păcătuiești prin... nuanțificare... Dana a explicat "gestul" prietenei sale prin faptul că persoana în chestie avea un singur dor : să vadă Londra...»

«...A văzut-o - și n-a murit ! Dar de Dana era vorba : ea se... delimitase de noi - ceea ce înseamnă : nu numai că nu a mai dormit la noi cu jumătățile de săptămână, dar nici în vizită nu a mai venit ; nu ți-a mai încredințat scrisul ei, nu a mai cerut să citească ce scriai tu ; nici măcar nu mai trecea prin Drumul Taberii...»

«Iubirea - ce, te pui cu ea ? Evident : iubirea de Manolescu...»

«Dăduse Manolescu peste ea și îi făcuse Dănuței educația : nu-i frumos să te scobești în nas, nu-i conzult să te atingi de bețivani și scandalagii ca Mazilescu, nu-i sănătos să frecventezi scriitori interziși - ca Goma, că interdicția-i ca gripa : se ia, cauzează, dăunează - uite, întreabă-l pe Ivăsiuc, dacă nu spun drept !

nici prietenele mele, Maria și Luminița nu se arătau - vor fi încercat, dar cum barajele erau în continuare active... Prieteni n-au venit, dar semnatari... Nu știau că ești arestat - dacă nu se anunțase la Europa liberă... Credeam că nu auzisem eu... Oricum, continuau să vină să semneze - veneau de departe, din Suceava și din Tulcea, din Oradea și de la Severin... Le spuneam că fuseseși arestat - atunci se schimbau la față și plecau, binișor grăbiți... Unii apucaseră să-mi spună numele și necazul, dar un singur nume am reținut, al unui domn mai în vârstă care zicea că fusese căpitan de navă, pe nume Porumbaru - la un moment dat am locuit pe strada Porumbaru, de aceea...

...soldații în salopete... După ce văzusem locuința de pe strada Turturele, am înțeles că n-au să încapă toate lucrurile acolo și i-am rugat să ducă o parte la tata... Ei au ridicat din umeri, a trebuit să înțeleg că nici să vorbească cu mine nu aveau voie... De acea dată Hristenco a fost galanton : a trimis un camion la tata... Bietii soldați...

Soldații-însalopetații... Aceștia - încărcătorii-cărătorii - nu pot fi învinuiți de vreo faptă rea. Ordinul (ca la armată) prevedea executarea unor acțiuni... nerepresive : ei nici nu vor fi știut ce anume fac... Deși, dacă arătau speriați, înseamnă că ceva tot bănuiau...

Dar alți soldați, tot în termen, aceia ne-însalopetați, ci cu uniforme de grăniceri, deci tot trupe MAI - și ei executau un ordin : fie să-i rupă în bătăi pe cei prinși încercînd să treacă granița, fie trăgînd cu pușca-n ei... Chiar dacă în momentul acțiunii vor fi avut și ei priviri speriate, rămân pentru vecie vinovați, fiindcă un ordin se execută și prin... executare neîntocmai : lovești cu patul armei, însă nimerеști într-un scaun, într-un copac, într-un perete, dar nu în om ; apeși pe trăgaciul armei, însă glonte trece pe lângă, nu se înfînge în trupul nefericitului capturat...

Îmi aduc aminte cu strângere de inimă :

După liberarea și din domiciliu obligatoriu, am întîlnit în tren un prieten din Buia, coleg de clasă (a VII-a, pe stil nou) și de gazdă, la Șeica Mare în 1948-49 (când fuseseră arestați ambii părinți ai mei). Știam că tată-său fusese "băgat la ghiaburi" (avea oi multe - și cornulte...), dar nu cunoșteam amănunte, pentru că, de cum fusese liberat și tata, în vara anului 1949, plecasem, ne mutasem din Buia. Oricum, știam foarte bine ce însemna să fii "băgat", de aceea, reîntîlnindu-l, îl întrebam pe fostul meu coleg de lădoi (acea "cana-pea" de lemn pe care, ziua, se stă, iar noaptea se preface în pat de dormit, după ce i se trage "sertarul") ce pătimiseră ai lui, de când nu ne mai văzusem. El, care știa despre mine esențialul a început să-mi țină un discurs icnit, de mînie și de/cu plîns, în care, fără a sufla un cuvînt despre destinul unei familii "băgată la ghiaburi" (a lui), se mîrginea să compare doar "soartea" lui, de militar în termen la grăniceri (deci : la MAI !) pe frontiera cu Jugoslavia. Mă împungea, repetat, nu cu degetul acuzator, ci cu pumnul :

"Din cauza vost'ă, mă, a fugarilor", el și ai lui trebuiau să stea de pază, pe ploaie, pe arșiță, pe zăpadă, "de mi-or căz't deștele de la chicioare, dejerate..." În acel moment, ce făceam noi, "fugarii" ? Ce să facem : "Voi ședet' în poduri cu fân, la căldură, ș-așteptaț' să-nghete și căcatu-n noi, dup-aia să treceț' clandestin frontiera de stat a republicii nost'e, populare, la Tito și de-acolo-n Occident, de să vă faceți de cap pe-acolo".

Am încercat să strecur câteva cuvinte, cât să spun că noi nu ne făceam de cap - pe-acolo, prin Gherla, Jilava, Aiud și alte locuri de pierdite - pe care le păzeau, cu mitraliere, colegi de-ai lui, tot fii de "băgați"; că nu ședeam în poduri cu fân, la căldură, ci, fie la-cuptor, vara, în celule supraaglomerate și oblonite, cu un sfert de litru de apă pe zi, fie ca pedeapsă de iarnă, la "răcitor" la **Alba**, în cămașă și izmană, la douăzeci de grade sub zero. Însă prietenul meu, fiu de mioritic ardelean mi-a aruncat :

"Da, barem' vă dădè de mîncare câtă vreț' și nu făcèt' nemica! Mîncarea poporului ! Muncitor! Și voi, ca niște bandiț'... Ș-apăi noi..."

Învățase bine lecția, fosta victimă, de la eternii călăi ; o folosea dimpreună cu ura de-acasă - o ură pămîntoasă, glioasă (ce să mai vorbim de mioritică, Buia fiind sat de ciobani) împotriva foștilor colegi de lanț.

Ianuarie

«Poate că... Mai știi, îl voi fi făcut atunci, la evacuare, când un securist a început să tragă de scaunul pe care mă aflu, cu copilul în brațe. M-am răsucit spre el și cu mâna liberă am dat să-l lovesc. Măcar să-i fac un semn, să-i atrag atenția că pe obiectul numit scaun - și pe care el voia să-l scoată din apartament - se afla o ființă omenească. Care ființă omenească ținea în brațe o altă ființă - omenească și ea. Nu l-am atins, nici cu mâna, nici cu piciorul cu care-l căutam, crezând că-l pot arde la țurloaie. Poate că atunci...»

Ei, ce-i faci ăstuia - trăgătorului de scaun ? Îl pupi pe gură și-l asiguri că-l ierți ? Îl poștești - cu drag - să colaboreze la Dilema?, că vorba ceea, căpitan de revistă e Pleșu ; plutonier : Buzura, iar general : Cîndea. Și la 22, pe drumul inaugurat de "dialogul" deschis de filosoful Liiceanu cu sociologul Măgureanu, șeful Securității ?; la România literară, sub semnătura : Alex Ștefănescu, Dimisianu, Manolescu ? Au la Contemporanul veteranului într-o prietenie cu Securitatea, prin generalul Pleșiță - romancierul navetist Breban ?

Ce "preconizează" acești... mediatori între apă și foc, între Bine și Răul absolut - între oameni și securiști ? Că ce-a fost, a fost, gata, ștergem tabla și scriem altceva - de ce nu : viitorul de aur ? Și-i asigurăm - noi ! - că, lasă, căci ce-a fost a fost - căci toți s'întem români?

Căci - nu se poate. Nu e drept să se poată - căci.

N-ai voie să treci peste asta. Fiindcă nu ție ți-a zmul scaunul - ci unei femei. Mai mult: unei mame cu copilul în brațe.

Care femeie, întâmplător, este nevasta ta, în brațe cu copilul tău. Nu, nu. Nu se iartă - fiindcă nu se uită.

«După prima convocare - sau a doua ? - m-am dus la tata, unde-l lăsasem pe Filip. Era foarte speriat, tremura, avea buzele arse ca de febră... Dar nu mi-a făcut nici un reproș, nu s-a văietat...»

Îl știi, îl știu pe Năvodaru, cel mai curajos fricos din câți am cunoscut. În 6 mai îl convocaseră și pe el, alături de Ana Maria - cică să mă ia în primire... Ministrul de Interne, Coman, se lega mereu de el, că de ce nu m-a sfătuit de bine, de ce m-a lăsat de capul meu, să mă înfund în... mocirla reacționarismului - uneori ridica tonul, striga la Năvodaru... Și Năvodaru tremura ; îi era frica-cea-mare, tremura, însă când deschidea gura, în șoaptă, nu lăsa de la el un centimetru, un milimetru... Tremura, murea de frică - dar nu se lăsa.

Nu ne-a lăsat din brațe ; nu ne-a renegat, nu ne-a lepădat; nu s-a lepădat de noi nu s-a plâns că îi pricinuisem atâtea neazuri.

A tremurat - și nu s-a lăsat. Până la urmă de tot, în noiembrie 1988, când a murit. Fără să-și vadă fiica. Nici nepotul. Nici ginerele.

1 ianuarie. 2001

«Mi s-a descoperit un infarct», zice ea.

«Infarct ? Ai avut tu așa ceva ? Când, cum ? Și cum se descopere un infarct?»

«...atunci când doi securiști m-au luat de subțiori, cu tot cu copil, un al treilea a luat scaunul pe care stăteam... Am rămas în picioare, cu copilul în brațe, nu mai era în jurul meu nici un obiect de care să-mi sprijin privirea... Noroc că n-a durat mai mult de vreun sfert de oră - zic și eu așa, acum, ca să spun că pe atunci eram tânără, sănătoasă, puțin îmi păsa de ei... Ți-am spus : era același Hristenco, rusnacul apoplectic - cel care, la arestare, nu-ți dădea voie să faci pipi, de frică să nu arunci în closet tipografia clandestină în care tocmai tipăreai nește Biblii și, printre picături, niscai dolari... A revenit, o dată pentru percheziția domiciliu'..., a doua a re-venit cu cărătorii să ne căruțeze lucrurile la mama dracului, și pe noi, pe Filip și pe mine, sus, în vârful camionului... Atunci când mi-a luat scaunul de sub cur - da, ar fi fost un moment propice pentru un infarct, nu ?»

Doar pentru un singur infarct ?

«Așa va fi gândit și Lulu când, după întâia - ori a doua ? - convocare, m-a chemat în pivniță, sub pretextul de a o ajuta să ia ceva și acolo m-a dăscălit :

«“Tu nu ești victimă de serviciu ! Să le-arăți că nu ți-e frică de ei. Nu prin atitudine arogantă, prin cuvinte obraznice - prin ținută! Înainte de a te duce la convocare, te îmbraci îngrijit, cu ciorapi intacti, cu pantofi curați ! Și te invit să începi să te machiezi - îți dau eu ce trebuie. Să nu vadă că ești palidă, speriată, tristă, abătută - ai înțeles ?”

«De la început, nu, n-am înțeles ce vrea mătușa-mea. Pe tine te arestaseră, pe mine mă chemau întruna la ei, la Rahova, nu mai știam ce să fac cu Filip, plângea tot timpul - și deșteapta de Lulu îmi cerea să mă machiez, să mă rujez, să mă port cu ciorapi cu ochiurile nefugite... Nu m-a lăsat să urc, până nu a înțeles că... înțelesesem :

«“În niciun caz nu lași să se înțeleagă că ai fi victimă - auzi? Tu trebuie să te impui - să le impui ! Nu prin cuvinte - prin aspect ! Uită înțelepciunea care ne învâta că nu haina face pe om - nu-l va fi făcînd, dar îl ține cu spinarea dreaptă. Tu trebuie să dai de înțeles, să comunici, să impui : nu te-au strivit, nu te-au călcat în picioare, nimic din ce au făcut cu tine și cu Paul și cu Filip nu v-a umilit, nu v-a victimizat - ai înțeles ce-am spus ? Și-acum, hai sus, la machiaj !”

«Atunci am constatat că un fleac de machiaj poate alcătui platoșă, chiar mască-de-fier. Nu mai vorbesc de îmbrăcămintea îngrijită. Lulu mi-a cumpărat o pereche de pantofi iar mașina de cusut a zornăit o zi și-o noapte. Din rezervele casei, Lulu m-a îmbrăcat. M-a blindat...»

1 ianuarie - încă o dată

«Mi s-a descoperit un infarct», zice ea.

«Infarct ?»

«...Un al doilea : probabil când am ajuns cu camionul la noua adresă, la vila-nouă, cum îi zicea Hristenco. În Cartierul Dudești. Pe strada Turturele, am uitat numărul... Voi fi făcut infarctul după ce am intrat în vila-nouă și n-am găsit pe ce mă așeza, cărătorii încă nu aduseseră și vreun scaun, sau poate aduseseră, dar fusese acoperit de bagaje, apoi erau prea multe lucruri, de unde Dumnezeu adunaserăm atâtea troace ?- le aruncaseră de-a valma, una peste alta, în odaia “principală”, încât se făcuse o movilă până în tavan, cu baza cât suprafața locuibilă a camerei...»

Am cunoscut “vila-nouă” de pe strada Turturele. O casă de mahala, cu un singur nivel, dintr-un cartier modest (însă nu mizerabil) din București. Originalitatea : pe două laturi - casa fiind în colț - curtea era împrejmuită de ziduri înalte, cât casa, din cărămidă ; n-am apucat să mă interesez, presupun că acolo, înainte fusese o construcție boerească, dar nu principală, poate grajduri, poate ateliere... Oricum, Secii aleseseră bine casa : era protejată, fusese ziduită ca o închisoare. Proprietarii actuali construiseră o odaie mare în fundul curții, ca un adaus, în L. Securitatea făcuse din acea cameră-mare una mică, o baie, un antreu - în care s-ar fi putut și găti... Acolo fusesem noi “repartizați-prin-rechiziționare”.

*La vreo săptămână după ce m-au liberat de la Rahova (în 6 mai), am făcut un drum acolo. Am schimbat două autobuze. Eu mă țineam de ea, ca tot bărbatul care se respectă, atât că bravul abia scăpase din ghearele securiștilor chimizatori, iar după curul, ca să zic așa, al perechii noastre (ideale!) se țineau lăutarii seci - de-acum știam, din “Foto-roman”-ul găsit în dosarul de anchetă și... inclus în **Culoarea curcubeului** : aveau grade de la căpitan în sus, chiar și tovarășele-femei dovedeau (îndesat) un devotament, față de clasa muncitoare, demn de o cauză mai mică-dar-mai-veselă. În zona aceea - sau în “problema” aceea - securiștii operau în cupluri : bărbat-femeie; ținându-se strâns și țeapăn de braț. Când, ceva mai târziu, oarecum întremat, am căpătat puțină putere, cât să mă țin singur în vârful stâlpiilor care jucau rol de picioare, am re-început (ca înainte de arestarea de la 1 aprilie) a-i face să coboare, să urce, să re-coboare, să urce - din tramvai, din autobuz. **Ei** o făceau fără a se dezlega, fără a se dezîncuia, ai fi zis că aveau cătușe care îi ținea laolaltă - eu însă mă gândesc la câini. Din păcate (pentru ei) nu erau câini încârligați cur la cur și nu aveau cătușe, dă-i dracului, dar asta le va fi fost misia: să dea impresia de pereche pașnică, nu de echipă de urmărire.*

Am fost chiar de mai multe ori la casa de pe Turturele, dar nu am dormit acolo nici o noapte ; nici Ana Maria, înainte de liberarea mea: nu era loc, lucrurilor movilite, ocupau camera unică până în tavan. Nu

i-am întâlnit pe proprietari, nu vor fi fost acasă când mergeam și eu. Însă ea mi-a povestit primele zile din aprilie, când o mutaseră acolo, pe capul oamenilor, în "apartamentul" rechiziționat, modificat, bine preparat : se vedeau traseele cablurilor de ascultare: dungi mai întunecate, nu se uscase ipsosul folosit, iar varul de de-asupra ruginise...

Spre surprinderea ei, oamenii aceia nu se purtaseră cu ostilitatea înfricoșatului ; nici măcar cu teamă... activă (și justificată). Intrau în vorbă cu ea - dar numai despre chestiuni legate de locuință. Mai ales femeia : ea se arătase impresionată de... mama-și-copilul. Va fi bănuît ceva, măcar după modul în care li se confiscaseră și preparaseră "apartamentul", atunci i se va fi ordonat să nu intre "în contact" cu bandiții. Oamenii aveau un porc într-o cocină aflată chiar sub geamul băii : mai aveau și găini într-un coteț, alături... Au mutat cotețul, cocina (unde?), locul l-au curățat, l-au săpat, au sădit flori...

De fiecare dată când vorbea de "gazdele de pe Turturele" îi tremura glasul, ochii i se abureau. Oamenii aceia erau și ei români, Românii de ei aveau o capră - nu atât sub concreta formă de porc ori de găină, ci sub forma atât de prețioasă - și atât de concretă - a odăii-mari inițiale pe care o zidăriseră, o amenajaseră cine știe în câți ani, cu câtă cheltuială și cu dragoste și cu privațiuni de tot felul. Și uite că vine Securitatea, le rechiziționează o parte din casă și îi avertizează pe proprietari că acolo au să fie repartizați bandiți ai poporului, să nu ia contact cu ei... Se vor fi așteptat să li se aducă bărbați - dacă nu fioroși, măcar nebărbierii... Și când colo, coboară din camion o femeie tânără cu un copil în brațe...

Bine-bine, se știe : în fiecare comunitate, clan, familie femeia este păstrătoarea eternității - nu doar pentru că ea dă viață, ci pentru că chiar în patriarhat, când bărbatul e dus la lucru, la război, la închisoare, ea rămâne acasă. De pază. Deci, adeseori este nemiloasă cu alții, cu alte clanuri, familii - ca să și-i protejeze pe ai ei ; ca să nu-i crape, ei, crapra. Atunci, în 1977, am avut multe dovezi, cu toatele surprinzătoare, cu toatele mângâietoare - de compasiune, de solidaritate - de complicitate - cu noi din partea oamenilor din imediata noastră împrejuritate.

"Gazdele de pe Turturele" o întrebaseră dacă o deranjează mirosul de găinaț - că ei taie găinile ; dacă o supără putoarea de balebă, că ei taie porcul. Ea a răspuns, repede-repede, că nu, nu o deranjează în niciun fel, ba chiar îi place odoarea de animale domestice, apoi copilul, în bloc, unde trăisem până atunci, nu avusese prilejul să vadă, să pună mâna pe un puișor de găină, pe un porc...

Nu se iartă nimic. Nici răul - nici binele. Nu neapărat din intenții pedagogice - deși nu trebuie exclus gândul.

La urma urmelor, ce este istoria unei comunități ? Răspunsurile individului la întrebări ca :

"Cine ești ?"

"De unde vii ?"

"Cine îți sunt părinții, bunicii, străbunicii ?"

“Ce ai făcut tu, în viața ta - mai scurtă - ce au făcut părinții în viața lor cea lungă ?”

Dar bineînțeles că acestea sunt întrebări-de-dosar. Numai că dosarul-de-cadre, cel care ne-a chinuit pe noi, cei din Estul Europei aproape jumătate de veac nu este o invenție comunistă - comuniștii l-au perfecționat - ci una nemțească : rușii l-au perfecționat ; și l-au asiaticizat.

Iar românii noștri, siliți să-l preia, l-au aplicat românilor, în România. Adaptându-l, l-au românizat.

1 ianuarie 2001 - iară

«Mi s-a descoperit un infarct», zice ea.

«Infarct ? Ai avut tu așa ceva ? Când, cum ? Și cum se descompere un infarct?»

«... sau arestarea ta - dar am mai spus : atunci, sigur, nu mi s-a făcut rău. Să nu-mi fi dat seama ? Că mi-e rău ? Posibil - cu noi totul e posibil...».

Cu noi totul e posibil - chiar o arestare fără provocare de infarct.

«Primele zile... - ce spun eu : primele ore, primele minute după arestarea ta au fost foarte grele. Nu mai grele decât următoarele - minute, ceasuri, zile, dar zic și eu zise... Și, cu toate că eram foarte ocupată - cu re-perchezițiile, cu re-convocările la ei, la Rahova - simțeam singurătatea... Acum pot să spun : îmi lipseai tu... Ți-am spus : mai veneau semnatari - mai corect : candidați la semnat - însă nu mai intrau în casă ca înainte, vorbeam cu ei din ușă, le spuneam că ai fost arestat, ei se speriau, plecau... Sigur, mă gândeam la ce-or să pățească odată ajunși jos, la picioarele blocului... Vai de steaua lor de oameni nefericiți !

...eram foarte singură. Deși îl aveam pe Filip, iar tata și Lulu veneau mereu cu provizii... Dar nici un prieten... De acord : telefoanele - și ale lor - erau tăiate, deci nu răspundeau : nici la Maria, nici la Luminița, nici la... în fine, la prietenii mei, colegii mei de liceu, de ceaiuri. Nici prietenii tăi : Popescu, Surdulescu, Mircea Stancu... deci, pe aceștia nu-i puteam contacta eu, când pe stradă, scăpam de vigilanța revoluționarului ținător de curul căruciorului lui Filip și reușeam să intru într-o cabină, să formez numărul... Și să aștept măcar trei sonerii... Însă mă gândeam, cu egoism feroce : Dar unde-i prietenul nostru - și vecinul de cartier și poetul de excepție Mazilescu ? Înainte - chiar în perioada foarte fierbinte, de până la arestarea ta, venea, stătea pe un scaun, fuma, asculta ce spun vizitatorii, uneori intra în vorbă - apoi cerea un pol, pleca... - acum de ce nu se arăta ? Nici el, nici Ștefania ? De frică ? Sau fusese întărită paza, încât nu mai putea răzbate ? Dar vizitatorii cum continuau să răzbată ? Bineînțeles că nu așteptam să mă viziteze Dimisienii, de peste drum...

După liberare am aflat de la "Muncitorul", cum i-am spus în **Chassé-croisé** : după ce i-a evacuat pe ai mei, Organul nu a închis prăvălia : îi lăsa pe bieții oameni veniți, câteva zile și nopți cu trenul, din cine știe care colț de țară ca să sune la ușa lui Goma. Li se deschidea, o persoană tânără (de sex feminin) spunea :

«Paul e ocupat la telefon - dar intrați, vă rog...»

omul (care nu știa cum arată Goma ; nici nevastă-sa) - sau femeia ; sau cuplul ; sau familia întreagă - intra. Oftînd ușurat(ă) - că, în sfârșit, ajunsese la Goma, pentru pașaport !

Atunci capacul se închidea : doi-trei-cinci haidamaci se năpusteau :

«Dumnezeii mă-ti de bandit dușmănos, ai venit să te înhăitezi cu un spion și cu un trădător de țară și cu un curist ca Goma ?»

Nefericiții erau bătuți, legitimați, duși "la post", ziceau ei, ca să se creadă că este vorba de Miliție, însă nimereau la Securitate... Acolo erau puși să dea declarații peste declarații, în fine să dea în scris că au înțeles eroarea în care ar fi căzut dacă nu ar fi fost Organele Noastre să-i lămurească : drept care ei renunță la pașaport și își luau angajamentul că nu vor mai călca legile Republicii...

După informațiile primite mai târziu : Securitatea, constatînd că "adresa" de pe Aleea Compozitorilor nu-i mai putea cuprinde pe toți cei care continuau a veni (deși pe unii vizitatori îi conducea în apartamentul de sub cel al nostru, la "Ionescu", securistul pensionar), a aruncat o altfel de undiță : a redeschis telefonul... Erau mulți care încercau să telefoneze - fie de la ei, din provincie, fie din București, ca să afle, ori să se asigure că adresa comunicată prin Europa liberă era cea bună - și întrebau cum anume se ajunge acolo... Securiștii care se dădeau drept Goma sau "un prieten" le indicau fostul apartament al bunicilor Anei Maria - bătrânii muriseră cu ani în urmă... - de pe Șoseaua Mihai Bravu... Acolo - în alt apartament decât cel ocupat odinioară de ei - funcționa scenariul rodat în Aleea Compozitorilor nr. 20, din Drumul Taberii - mi l-a povestit Nicolae Ceachir, devenit jurnalist la Europa liberă - el fusese atras pe Șoseaua Mihai Bravu, dar cine știe câte alte adrese funcționau, indicate prin telefon...

«...Mai târziu, gîndindu-mă la cele patru-cinci zile câte mai rămăsesem în Drumul Taberii după arestarea ta, am fost silită să accept: niciunul dintre prietenii noștri - ai tăi, ai mei - nu s-a arătat. Și ce nevoie aș fi avut! Să fi umblat și ei, așa, lela, prin cartier, pretinzînd că se plimbă - și uite, că dăm nas în nas la un colț, ne întîlnim - întîmplător, firește...

N-aș fi pretins să se oprească, să schimbăm câteva cuvinte (deși aveam știri de transmis, începînd cu arestarea ta), doar să ne atingem privirile, să simt eu că nu am rămas chiar singură pe lume...»

Și din nou : 1 ianuarie 2001

«Mi s-a descoperit un infarct», zice ea.

«...sau când mă convocau la ei, pe Calea Rahovei... Deși nu cred că atunci... În acele momente strângeam din dinți, îmi controlam fiecare reacție - pe dinafară eram altfel, dădeam impresia că sunt o aiurită, o zăpăcită, una care nu-i ia în serios pe indivizii aceia...»

«O romanțioasă, cum zicea despre tine Grenadă»...

«Pe acest Vasile Gheorghe tu l-ai făcut personaj, în **Culoarea curcubeului**... și încă sem-pa-tec, tu să restabilești adevărul ! În realitate individul era un putred, un pervers, un vicios - și un sadic ! Și ce dacă nu m-a atins măcar cu un deget - zicea, măgarul : Noi nu tăiem capul dușmanilor cu sabia, ci cu lama de ras...? Dar mă convoca, uneori în fiecare zi, uneori de câte două, de câte trei ori în 24 ore ? Și nu mă lasa să le intru cu copilul ! De fiecare dată când veneam cu el - sperînd să mă trimită acasă, cu tot cu odrasla - mă puneau într-o mașină care ne ducea la tata, unde lăsam copilul, apoi mă aducea singură, la ei, pe Rahovei...»

Ei, ce-i faci unuia ca Vasile Gheorghe ? Îl bați pe umăr, pe epoleți, ba chiar îl iei în brațe și, lăcrimînd, îl asiguri că tu, creștin din moși-strămoși, treci-pestea astea (care, la scara istoriei, sunt fleacuri, ascultă-mă pe mine, căci și eu sînt român amnezic, căci-deci cunoscător de istorie), și-căci hai să ne-avem ca frații, pentru căci toți s'tem carrrne, ce pizda mă-si - căci !?;

Sau îl iei de ceafă și dai cu el de pămînt o dată, de trei ori, de unsprezece - până se aplatizează, se dezumflă și prinde să miroasă; apoi să pută; apoi să duhnească). El mi se lăuda că nu atinsese vreodată vreun arestat... Că nu m-a atins pe mine - nici în 1956, nici în 1977 - adevărat. Dar eu fusesem un mărunt studentaș în 56, iar în 77 un... nu chiar atît de mărunt bandit, dovadă că avusese onoarea să mă bată însuși generalul Pleșiță, ministrul Securității...

Dar ce înseamnă să atingi un arestat : să intri în contact doar fizic cu trupul lui ? Doar să-l lovești cu picioarele, să-l pămuiesti, să-l pumnești - fie și cu mânuși, ca să nu te murdărești de saliva lui, de mucii lui, de sângele lui, de pișatul lui ? Arestatul are și un suflet, orice-ar crede coloneii Vasili cei binenumiți. Care suflet i-a fost călcat în picioare de securistul numit Gheorghe și încă Vasile - ba chiar și Niculae.

Un mai-creștin-decât-Cristos ar întreba : Dar nu te gîndești că, dacă-i faci tu lui ce ne-a făcut el nouă, vor suferi și cei din familia lui: nevastă, copii, nepoți, gineri - persoane nevinovate ?

Ba eu mă gîndesc la suferința presoanelor-nevinovate alcătuitoare a familiilor gheorghilorvasililor. Însă ceea ce ne separă în continuare - până la moarte și dincolo de ea :

Ei, bestiile, în anii, deceniile, în jumătatea de secol de practicare a meseriei de călău, nu se gîndiseră nici măcar o secundă la

suferința sutelor de mii, a milioanelor de nevinovați care alcătuiau, atât familiile celor deja arestați-condamnați-executați, cât și cercul larg de prieteni și colegi și vecini - cu toții considerați de Organul Ticălos : “favorizatori”; și nu numai că nu le-a trecut prin cap că provoacă suferințe indirecte - și nedreptăți - prin alungare din locuință, din slujbe, din școli, din facultăți, dar au profitat de jefuirea aceloră - prin “naționalizare-confiscare”- intrând ei în casele lor, în mobila lor ; au fost (cum altfel ?) de acord cu acest mod de apără patria socialistă, terorizând țara întreagă: ameninșându-i, lovindu-i și pe cei din jurul “vinovatului”: pentru motive adânc ideologice și înalt pedagogice :

«Iată ce vor păți, nu doar cei care se vor opune nouă - ci și neam de neamul lor, până la a șaptea spiță»;

Ei au fost aceia care s-au gândit numai la prezentul lor și numai la interesul lor - Securității au inventat “înțelepciunea-de-veacuri”:

«Decât să plângă mama, mai bin’ să plângă mă-ta !»

Ei, uite, a venit (vreau să spun : are să vină, vine-vine...) momentul în care să mai plângă și mă-sa. Așa cum plânsese mama.

Și cum a plâns mama copilului meu.

Dacă nu vor plăti - fie și simbolic - grav-vinovații vor fi convinși că și în viitor vor putea face ce mai făcuseră - de ce nu : și mai și ?; cei mai tineri, vor lua aminte în felul lor : ‘Iată, se poate face rău, fără grijă’ ; cei buni vor cădea în disperare : ‘Răul e veșnic, Răul nu e pedepsit’ ; cei în căutare de slujbe vor opta pentru această “bransă”, mai murdară și mai împuțită decât cea de căcănar, mai detestabilă decât cea de belitor - dar ce bine plătită !, își vor zice : ‘Oricâte greșeli vom face, vom fi acoperiți de ordinul primit și niciodată nu vom fi trași la răspundere’.

Înțelegere complice să caute la creaturi strâmbe, strâmbătoare ca Voican-Sturdza, Babiuc, Mihai Botez - foști prieteni ai mei ; reconciliere să găsească la Pleșu, la Breban și la alții din același lut. Colaborare să aibe, în continuare, de la nefericitele victime prefăcute în auxiliari de călăi.

Dar nu de la mine.

Nu pentru că eu aș fi neiertător prin natură. Ci pentru că Securitatea a atentat la femeile mele :

La mama, în 1949, la Securitatea din Mediaș ;

La Gloria Barna, în 1956-59 - la București - “când cu Ungaria...”.

La Doina Martescu - tot atunci.

La mama copilului meu : în 1977, apoi în exil, de fiecare dată când a încercat să atenteze la viața copilului.

1 ianuarie, din nou (2001)

«Mi s-a descoperit un infarct», zice ea.

«Ai avut tu așa ceva ?»

«...sau atunci când... Era în timpul sau după Paște, nu mai știu,

oricum, sunau mereu clopotele Patriarhiei, alături... Fusesem convocată, adusă - și lăsată într-un birou de anchetă - la murat, cum zicea prietenul tău, Vasile Gheorghe, zis Grenadă...»

«...grenada-l-ar focu' să-l arză!», completez eu...

«În ultima vreme eram atât de obosită, încât îmi spuneam că trebuie să folosesc orice pauză, orice secundă. Să mă odihnesc ; să dorm. Adormeam în troleibuz, în autobuz, chiar în picioare, dormeam cu capul pe masa de anchetă, când mă puneau la murat...

La un

moment dat m-am trezit și am început să țip :

«“Ce i-ați făcut, criminalilor, l-ați omorât !”

...au venit fuga-fuga vreo doi, apoi încă vreo trei, a venit, gâfâind, rostogolit și Grenadă al tău... Dacă ceilalți încercau să mă liniștească, să mă asigure că nu s-a întâmplat nimic din ce “presupuneam” eu și că tu ești bine-mersi, deșteptul de Gheorghe Vasile face :

«“De la cine știți, doamnă, că...?”

...iar eu, care nu mă așteptam la răspunsul-întrebare-răspuns, m-am prăbușit. Mi s-a făcut rău. Foarte rău, cu durere, aici... Dobitocul de Grenadă confirmase prin întrebarea lui de securist cretin că tu...

După ce te-au liberat și mi-ai povestit zilele acelea, mai ales momentul în care forțaseră doza de otravă, cu urcarea tensiunii până la peste 27, cu transportarea la spital... - am înțeles că eu simțisem ; că eu știusem : simțisem că în acel moment ți se întâmpla ceva rău, ceva grav, ceva mortal. În vis, în coșmar, la murat, te văzusem mort, de aceea ți pasem. Eram foarte speriată și pe undeva speram că bestiile, ca să mă liniștească, au să te aducă pe tine, în carne și oase, să constat eu că nu te chiar omoriseră... În loc de asta, boul de Grenadă mi-a dat lovitura de grație cu : “De la cine știți, doamnă...?”»

Întrebare cerînd decodificare :

*Securitatea voia, nu să o liniștească - prin îndoiala întrebării - pe nevasta arestatului, ci să afle **de la cine** știe ea ceea ce știe, adică informația (secretă) a morții mele și, mai departe : **în ce împrejurări** - clandestine - a primit-o...*

Scopul aflării ? Cel de totdeauna, al Securității, Fiica NKVD : arestarea “informatorului” (ori a “favorizatorului”), pentru... divulgare de secrete de stat.

*Adică : **terorizarea** tuturor.*

1 ianuarie

«Mi s-a descoperit un infarct», zice ea.

«Infarct ?

«...dar întrevederile cu avocatul, celebrul avocat Pora ? Când el mă asigura : “Fiți liniștită, doamnă, n-are să se ajungă până la-moarte,

fac eu totul, ca să ieșim doar cu-viața... Deși, ideal ar fi : douăzeci de ani - după zece vine un decret, ceva...”

...Nu mai țin minte cum ajunsese la el : să mi-l fi recomandat tata? N-am aflat. Nici dacă fusese plătit - probabil da, i-o fi dat tata - și oficial și ne-... Mai ales că lipsea un tablouș pe care îl aveam de la străbunica din Viena... S-o fi mutat la Pora - nu chiar pe perete, doar în depozit - se spunea că adunase preț de un bun muzeu orășenesc... Și nu pentru că accepta tot ce i se oferea: venea în casa clientului, privea în jur, nu asculta ce îi povestea acela, despre necazurile lui, zicea : “Nu i-ar strica la mine, pe perete...” - și arăta. Și nefericitul îl lua din cui... Însă Pora îl refuza : nu îl ia acum, doar n-o să umble cu el pe stradă !- să i-l aducă el, clientul, când are să vină data viitoare...

...Mai târziu l-am gândit rău pe Pora, însă atunci... Chiar când mă asigura : “Fiți liniștită, doamnă, îl scoatem cu pe-viață ! Deși părerea mea, în acest moment : ei nu au deloc interesul să facă proces, Goma e prea cunoscut în Occident, ca să-l expună în cușcă, fie și într-un proces ne-public...”

Asta îmi făcea bine, grozav de bine. Dar îmi făcea... ne-rău și când zicea : “Nu cred în varianta cu procesul. Fie îl liberează și vă aruncă pe toți trei peste graniță, ca să scape de problemă, fie îl liberează și-i aranjează un accident - mortal”

«...Biroul lui de la Tribunal rămăsese pentru mine singurul spațiu de libertate. De acolo puteam da liniștită telefon, nimeni nu-mi zmulgea receptorul din mână, ca pe stradă, în cabine... E adevărat : cei de la capătul firului nu răspundeau (cu o singură excepție : Breban, iar Breban a fost atunci el însuși o excepție : a venit la Tribunal, i-am spus că fuseseși arestat, el a promis că are să transmită mai departe...) ; li se tăiașe și prietenilor telefonul, dar faptul că puteam ține receptorul la ureche mai mult de trei sonerii era de parcă mi s-ar fi răspuns... Sigur că Pora era uns cu toate unsorile comuniste - nu era el șeful Baroului? - dar sânt convinsă : nu numai cu mine s-a purtat... necomunist...

Și ce reconfort când mă primea în casă - locuia în Cotroceni, mă duceam cu Filip, mă trata cu ceai bun, cozonac cu nucă pentru băiat... Ai să zici că mă simțeam atât de bine în casa lui Pora, fiindcă... la el se putea asculta Europa liberă, nu era bruiată, ca la tata... Nu neg : așteptam să aud știrea arestării tale - nimic. Zilele treceau, fusesem demult evacuați, dar Americanii (de la Pora) nu scoteau un cuvânt despre tine...

«Și știau, măgarii. Știam bine că ei știau.

Prin ziua a șasea ori a șaptea după arestarea ta, am reușit, în fine, să mă întâlnesc cu Maria... Biata Maria, știi bine că de la cutremur, când îi muriseră în blocul Scala amândoi părinții, bunica, sora mai mică, Ioana, cu bărbatul ei - se afla într-un hal fără hal, devenise o stafie,... Înțelegând că nu prin telefon o să-o pot contacta, l-am luat pe Filip cu căruciorul și am prins a mă plimba prin fața blocului ei... Miracol : după vreun ceas, uite-o pe Maria - cu Sven în cărucior! Abia ne-am stăpânit să nu țopăim de bucurie în jurul cărucioarelor reunite. Și ea pornise la plimbare, știind,

simțind, fiind sigură că tot am să vin... Nu mă arătasem alaltăieri, nici ieri - dar azi... Din acel moment ne-a fost mult mai ușor, ne dădeam întâlnire ca Români la Paris între cele două războaie : “Măine, pe Calea Victoriei...”

De la ea am aflat : ambasada americană știa de arestarea ta din chiar ziua de 1 aprilie - de la Lulu : ea venise cu jumătate de oră după tata, dar se închisese prăvălia, nimeni nu mai putea intra la Goma. Încă de la ușa blocului înțelesese ce se petrece. Se îndepărtase, căutase o cabină și ceruse să vorbească cu... i-am uitat numele, cel cu care stătusești tu de vorbă prin 20 martie, când te-ai hotărât să intri pentru întâia oară în viața ta la... “rușii care se deosebesc de frații-dușmani doar prin numărul stelelor de pe drapel...”, cum ziceai că zicea taică-tău de americani... Maria primise vizita la spital a diplomatului acela, prin 3 sau 4 aprilie - venise cu copilul care avea “ceva la ochi”... El i-a spus că era informat de arestarea ta încă de la 1 aprilie : o femeie care nu și-a spus numele, dar vorbea o excelentă engleză clasică...; și că el transmisese, ierarhic, mai departe. Cât de mai-departee ajunsese... Abia în 14 aprilie Europa liberă a anunțat arestarea ta. Și nici măcar nu a precizat ceea ce se știa foarte bine, că fusesseși arestat de la 1 aprilie...

...Europa liberă... La tata, bineînțeles, nu se putea asculta, încă dinainte de cutremur, era bruiat postul - știi unde era stația de bruiaj ? la vecinul de deasupra, tata a și văzut-o când au adus-o și au urcat-o : arăta ca un frigider... Tata l-a întrebat pe vecin : “Dar parcă abia acum o lună ți-ai cumpărat un frigider mare - ce faci și cu cestălalt ?” Vecinul a pălit, a îngăimat ceva, dar unul din cei doi cărători, un fâlcos, l-a repezit pe tata, ordonându-i să-și vadă de treabă,

stația de bruiaj nu a fost dezafectată nici după ce am plecat noi din România. Nici după un an, trei, cinci... Bruiajul a încetat în... 22 decembrie 89 fix ; nu înainte.

Bieții bătrâni: au trăit fără Europa liberă doisprezece ani și jumătate - de la 1 aprilie 1977 (arestarea ta) până în 22 decembrie 89 - fuga lui Ceaușescu... Tata a murit în 88, fără să mai audă “glasul” Europei libere...»

L-am cunoscut pe Pora, după liberare. L-am vizitat, cu Ana Maria. I-am mulțumit că mă apăraseră. În fine, că acceptase să-mi fie apărător...

Să fi fost un act de curaj din partea unuia ca el - șef al Baroului?

Poate că da, poate că ba. Oricum, cu sinceritate, i-am mulțumit.

Nu l-am întrebat dacă este una și aceeași persoană cu acel Pora, “Șef al Biroului de Refugiați” de la Sighișoara, capitala județului Târnava Mare - cel care semnase, în luna mai 1945, hârtia prin care primisem dreptul să rămânem în țara și a noastră, România, să nu fim “repatriați în Siberia”. Și dacă ar fi fost - ce-ar fi fost ?

Cu vreun an-doi înainte de 1989, am primit o scrisoare de la el. Din Canada. Profitase de o chemare a unei fiice (fiu ?) și rămăsese.

Ei, da : și el devenise un exilat ; și el devenise un... protestatar,

un anticomunist pe-față...

Întâi ianuarie 2001

«Mi s-a descoperit un infarct», zice ea.

«Infarct ? Și cum se descopere un infarct?

«... și cum și mai când aș fi putut avea un infarct cinstit ? La 6 mai, când ți-au dat drumul. Mă chemaseră să te iau în primire - așa îmi zisese Grenadă : “Veniți, doamnă, să vă luați marfa-n primire !”

Când te-am văzut cum arăți... - atunci să fi făcut infarctul ? Aveai pupilele cât irisul, negrul îți mânca vederea, eu știam că orbii au ochii albi, tu îi aveai negri... Și cu glasul stins ; și otova...

Sau voi fi făcut infarctul ceva mai târziu, la sfârșitul “predării”, atunci când te-ai ridicat ca un somnambul, ca un automat și ai început să emiți sunete, să debitezi un fel de cuvinte: că nu, că n-ai fost bătut - din contra ; că nu, că n-ai fost drogat - din contra ; că da, că partidul nostru nu droghează oameni - ba chiar din contra și că da, că tovarășul nostru Ceaușescu este un om din-contra : buuun...

...sau poate atunci când am țipat la ei - cine dracu’ era acolo ? Pleșiță, șeful Securității și Coman, ministrul MAI - ăsta se tot lega de tata, că cică nu fusese principial cu ginere-său, că nu fusese vigilent cu el, trebuia să-l împiedece de a cădea în mocirla anticomunismului... - și nelipsitul Grenadă Gheorghe... Când am urlat la ei :

«“Ce i-ați făcut criminalilor, ce i-ați dat, cu ce l-a otrăvit ? Era om când l-ați arestat, în câteva săptămâni l-ați prefăcut în cârpă - ce l-ați forțat să înghită ?!”»

Scena am scris-o cum am perceput-o - prin ceață, din melasă - în capitolul final din Culoarea Curcubeului.

Tot Prima zi din Prima lună din secolul al XXI-lea, din al III-lea mileniu

«Mi s-a descoperit un infarct», zice ea.

«Infarct ? Ai avut tu așa ceva ? Când, cum ? Și cum se descopere un infarct?

«...Sau poate în ajunul plecării din țară... asta când a fost ? Într-o sâmbătă - sâmbătă 19 noiembrie 77... Când te-ai dus la Securitate, în fine, la Pleșiță, pe malul Dâmboviței, la Senat... Acolo ce era : Ministerul lor ? Acolo mi te livraseră... Acolo luasem în primire marfa, la 6 mai...

Deci, în 19 noiembrie plecaseși la ei, convocat de Pleșiță. Cu pașapoartele. Și cu declarația cu care fusesem de acord : dacă Securitatea îți cere să colaborezi cu ea, în Occident, renunțăm la plecare, rămâneam aici, la noi, la căldură, în Orient...

...A fost de acord și tata, deși el ținea cel mai mult la plecare, de parcă ar fi fost a lui, bietul...

...Ah, și nu mai veneai. Și eu stăteam pe geamantane. Și tata mă consola. Zicea că nu se poate să te fi arestat iar : că răi sunt, dar crețini au încetat de a mai fi de alaltăieri... Nu mai vor scandal, s-au săturat de scandal, s-a făcut atâta și la Paris și la Londra și la Washington... Așa că, chiar dacă te mai țin o săptămână-două, noi nu rămânem pe drumuri, tu n-ai să te îneci ca ȋiganul la mal... Apoi avem antrenament, cu toții...»

*Și acest episod a fost scris - ultima oară în **Profil**.*

Ianuarie 2001

«Mi s-a descoperit un infarct», zice ea.

«Ai avut tu așa ceva ? Când ? Cum se descopere un infarct?»

«Cum...Când... Mă întreb dacă nu cumva în una dintre plimbările cu iubitele mele prietene, colege de liceu, de facultate - unele adevărate, cunoscute adică dinainte, altele... O mostră de propunere dinspre cineva pe care n-o văzusem în viața mea :

«“Tu nu mă știi, că erai mai mare, dar eu te știu - vaaai, dar ce te admiram, că erai în lotul de natație - ce erai : spatistă ? Vezi că te știu... Și uite, dragă : ăștia nu-mi dau pașaport, de cinci ani mă țin așa, nu mai pot și nu mai pot, copilul mi-e bolnav, bărbatul mă amenință că divorțează dacă nu plecăm de-aici, ca să ne facem și noi un rost, ce Dumnezeu, asta-i viață de om ? M-am săturat ! Nu mai pot... Pe tine ce te costă să te plimbi puțin prin fața magazinului Favorit cu mine, de braț ? Nu te costă nimic, așa-i ? Tu mă înțelegi : eu nu pot semna lista lui Paul, că el a făcut prea mare scandal și eu nu vreau plecare cu scandal, că eu nu sânt celebră ca el, de să-mi permit, la o adică... Și-apoi îmi rămân aici părinții, două surori, o bunică - ce să mai vorbesc de cele vreo trei mătuși... Dar tu nu pierzi nimic dacă te plimbi cinci minute, de braț cu mine, cât să mă vadă ăștia și să intre boala-n ei de frică că semnăm și noi lista aceea, scrisoare, manifest ce-o fi, că noi n-ascultăm Europa liberă ca să fim la curent, și nici nu prea știm ce anume face Paul al tău, adică politică de-a lui, de unde să știm noi, că noi vrem să plecăm fără politică, fără război, fără tinichele de coadă... Ne plimbăm trei minute și gata - cu care ocazie îți spun de unde te cunosc...”»

«Dintre prietenele tale, cele adevărate, cu care te-ai plimbat în văzul securității, ca să le deie pașaport («Să primesc și eu un mic pașaport...»), însă cu condiția să nu adere la mișcarea noastră (m-am tot întrebat : Securitatea îi prevenise pe doritorii de pașapoarte, amenințându-i că, dacă semnează abia atunci n-or să capete, ori ideea, sugestia a pornit din mijlocul maselor largi de viitori cetățeni, mai cu seamă americani?) - nu cunosc niciuna care, după aceea, să-ți fi trimis

de pe unde a ajuns fiecare (cu micul pașaport) - măcar o... mică ilustrată cu niște mici salutări din Israel, din Canada, din America...»

«Nici eu nu cunosc vreun pașaportar de-al tău care să fi făcut ceea ce ai observat cu atâta pertinentță că **nu** au făcut pașaportăresele mele. Deci nu găsesc vreo deosebiri de sex, de rasă, de limbă... între profitori. Măcar pe mine pașaportărițele mele nu m-au atacat după ce-au ajuns pe Pământul Făgăduinței, acuzându-mă : că sânt legionar / că sânt împotriva legionarilor ; că sânt antisemită / filosemită ; că am fost membră de partid / că de ce n-am fost și eu, ca ele, membră...?»

«Am impresia că tu “ai dat” cel puțin tot atâtea pașapoarte câte s-au obținut prin semnarea Declarației...»

«Nu știu dacă mai multe și nu cred, însă au fost, au fost... Câteva zeci - câteva zeci de capi de familie, dar câți vor fi fost membrii plecați din România doar... “pe bază de plimbat cinci minute pe stradă cu nevasta lui Goma”...»

Cam după 14 aprilie, la tata, au apărut și prietenii - primul a fost Costea Vinea, cu o sacoșă cu bunătați (își cheltuisese salariul pe o lună...). Dar o regret pentru prietenii din partea ta, foști colegi de pușcărie, de domiciliu obligatoriu, apoi de redacție... Cu excepția lui Breban - adevărat, eu i-am telefonat, însă el ar fi putut foarte bine să invoce cine știe ce altă treabă și să nu poată veni... Ce a făcut, concret... n-am de unde ști, dar sânt convinsă că măcar a vorbit în jur, printre scriitori... Ceea ce nu e puțin la un scriitor român și încă genial... Dar ceilalți ? Prietenii ai tăi, scriitorii ? Mulți dintre ei cunoșteau și adresa tatei, doar fuseseră de multe ori acolo - ca Mazilescu ; ca Marius Robescu ; ca Dana Dumitriu... Nu s-a arătat niciunul - crezi că din frică pură și simplă ? Sau din obișnuința de a avea frică și de umbră lor ? Nu-l mai pomenesc pe Sorin Titel, care cădea bolnav numai la gândul că i s-ar fi putut cere să nu-i mai fie frică...

...tata, bietul, tot aștepta să-i vină în vizită - un bun prieten și tovarăș din ilegalite... Ieșea până la poartă, privea în dreapta, în stânga, intra la loc, ofta... “Iar n-a venit...”, zicea. “Cine iar n-a mai venit ?”, întrebam eu sau Lulu - sau amândouă. “Unu singur dintre ei - măcar unu... Până la urmă rămăsesem patru, unu a murit acum o lună - dar se cheamă că eram, patru - în fine : trei, de toți...”

La un moment dat se întoarce de la poartă cu... Agnes Mureșan, doctorița... Lulu îl întreabă :

«“Pe ea o așteptai? Ai chemat-o tu? Ai obligat-o să vină la noi ?- înseamnă că nu i-ai spus ce neazuri avem și riscă să le aibe și ea...”

Și s-a supărat Agnes... Când ea venise, tocmai, ca să afle ce mai știm de tine... Lulu a trebuit să-și ceară scuze...

Bineînțeles nu m-am supărat pe... “măcar unul...” al lui Năvodaru - că nu venise. Ar fi trebuit să mă supăr pe măcar-unul ai mei : și pe Mazilescu, și pe Robescu, și pe Dana Dumitriu, și pe Horia Popescu, și pe Radu Surdulescu... - pe lumea toată.

*Atunci nu m-am supărat. Pe atunci eram muuult mai... creștin.
De atunci multă apă a curs - pe Dunăre...*

Drept care zic - fără o evidentă legătură cu ceea ce relatase Ana:

Noi nu suferim din pricina ne-recunoștinței speciale a lor. Noi am suferit - până mai anțărț - din pricina generalei și generalizatoarei lor idioțenii. Cine urăște pe cel care i-a făcut un bine - doar pentru că i-a făcut un bine - acela e un cretin. Punct.

*Eu, de pildă, nu l-am atacat pe Lăncrănjan **pentru că** îmi împrumutase într-un moment de mare jenă financiară câteva sute de lei - l-am atacat **fiindcă** el o atacase pe Monica Lovinescu prin textul "Cățeaua" ; nu l-am atacat pe Eugen Barbu **pentru că** mă debutase, în Luceafărul - ci **fiindcă**, adevărat, mă atacase și pe mine, între 1970 și 1977, când eu nu puteam publica, numele meu nu era pomenit, tipărit (de alții decât el, nu doar cu voie-de-la-miliție, ci de-a dreptul cu ordin-de-la-Secu), dar mai ales **fiindcă** Barbu îi ataca pe toți cei buni (de atunci...) ; pe Ivăsiuc nu l-am atacat **pentru că** mă invita la masă, îmi dădea bani de țigări și chiar de o pereche de pantaloni - ci **fiindcă** trecuse apa pe malul celălalt, de partea **Ei**, a Securității ; pe Monica Lovinescu nu am atacat-o **pentru că** ea îmi făcuse bine - ci **fiindcă**, după 89, s-a dat cu noii răi : Liiceanu, Blandiana, Manolescu, Pleșu, Adameșteanu... - și păstrându-i pe vechi : Hăulică, Nicodim...*

Și iarăși : 1 ianuarie 2001

«Și mai când m-aș fi ales cu un infarct sănătos ?

Când, aici, la Paris, mi-a otrăvit copilul dobitoaca aceea de nemțoaică, venită în vizită, mă rog frumos - de a trebuit să-l internăm pe bietul pui la *Herold*, să i se facă o mie de examene, analize și tot să nu știm ce "medicament" din poșeta ei - lăsată pe jos, deschisă - înghițise ? Ar fi fost al câtelea ? Am ajuns la zece ? Trecem la unsprezece :

...Când am aflat că putoarea de securistă, "la dame en rouge" a încercat să ni-l răpească pe Filip de la grădinița de pe rue Manin, prezentându-se drept "une tante"- mama ei de curvă de tantă !

Noroc cu Madame Guy, care a fost vigilentă... Madame Guy, drăguța de ea, pe care toți copiii o adora, pentru că avea mustață... Pe unde-și va fi purtat mustațile Dama de Roșu, curva de tantă, specializată în răpire de copii...?)»

Și mama lui de curv de Pleșiță ! - el a fost direct responsabil de tot ce fusese atentat, în Occident, după ce Facepa a "defecționat" (ce cuvânt : nu mai năuc decât : "nominat" - în loc de numit /într-o funcție/ ori : numit cu numele, de-o pildă : Pildescu) : și cumplita bătaie suferită de Monica Lovinescu în 18 noiembrie 1977 și explozia de la localul Europei libere de la München și înjunghierea lui Emil Georgescu ;

Și tentativa de răpire a lui Filip ;

Și bomba în carte - de la Madrid, prin... Hrușciiov ;

Și încercarea de a mă otrăvi prin Haiducu-Hirsch-Forrestier...

Ce spuneam, ce răspundeam când unii binevoitori mă întrebau de ce nu mă întorc în România ?

«Nu călătoresc în țări comuniste».

Iar întrebătorul se simțea grozav de ofensat :

«Cum puteți spune că România este încă o țară comunistă - după revoluție - ca a noastră ?»

«Pot. Și, din nefericire, e și adevărat :

Dacă România ar fi încetat de a mai fi o țară comunistă (cum este, fără întrerupere, din 1948), atunci javre ca Petre Roman, lepre ca Brucan n-ar mai face pe vedetele și pe politologii, toată ziua-bună ziua la televiziune, ucigași ca Gelu Voican Voiculescu-Sturdza n-ar mai citi în astre clytorindice, iar criminali ca Pleșiță, prieten bun cu Carlos, “Șacalul”- pe care l-a folosit, l-a plătit, l-a adăpostit - ar sta acum la umbră, unde le e locul, pentru păcatele lor cele grele, unele maculate de sânge, n-ar mai da interviuri, n-ar scoate cărți în care să susțină că elita nației se află, toată, încadrată în Securitate...

Da - dacă...

Dacă România “post-comunistă” ar fi, cu adevărat măcar în convalescență de comunistă și nu în plină febră.

*Dacă ar exista măcar o umbră de intenție de a zmulge țara din comunismul securist : unuia ca Pleșiță i s-ar putea interzice să mai scoată nasul din celulă, să dea - el ! - lecții de patriotism - însă nici în o jumătate de veac nu vom ajunge să **nu** mai avem “jurnaliști” cretini, cretinizați, cretinizatori, la rândul-le, care să **nu** îl intervieveze pe Pleșiță ; nici pe Brucan...»*

Tot 1 ianuarie 2001

«Dar când cu bomba în carte ? N-ar fi fost atunci o bună ocazie de a-mi procura un infarct ? Atunci când a explodat “Hrușciov” în spaniolă și l-a rănit pe șeful artificierilor parizieni...»

*«... “À Monsieur Calisti/ qui m’a sauvé la vie”, așa i-am scris, fără originalitate, ca dedicație pe un exemplar din **Tremblement des hommes**...»*

«...Dar sigur nu atunci când cu otrava... Deși m-aș fi putut alege și atunci cu un “mic infarct”, dacă nu din pricina ordurii de Haiducu, atunci sigur din pricina lui Mitterrand, el ne-a sabotat afacerea, ca să-și confecționeze o gloriolă, inventînd fâsul epocal - altfel extrem de prezidențial - cu... “Les grands terroristes irlandais...” Tu ai ieșit destul de bine, dar bietul Tănase, prietenul nostru Virgil Tănase... Ce vom fi avînd noi, de colecționăm prieteni-buni care, după o vreme se dez-bunează?»

«Unii pretind că prietenul prietenilor în chestiune s-a dez-bunat...»

«Adică tu...»

«Adică eu. Și, consecință - tu».

(Tot) Ianuarie

«Și mai când m-aș fi putut alege cu infarctul ? Să zicem : de 23 august 1995, când am fost expulzați din apartamentul de pe Jean Moulin...»

«Ziceai că ziceau că ar fi vechi...», intervin cu mare grabă, încercînd să torn apă în vinul traumatismului din acel moment blestemat.

«Da, vechi - dar, vorba ta : ce înțeleg ei prin : vechi ? Dat fiind faptul că noi sîntem, cum bine ne mai zici : pre-istorici...»

«Pardon ! Numai eu ! Tu ești o jună-tinerică față de Moș Mine»

«Nu mai sunt un tânără-junincă față de Moș Tine. Am îmbătrînit și eu...»

«Da de unde !», sar eu. «Matale, Madam Goma, tu ești veșnic tânără și...»

«... și infarctică !», râde Ana Maria.

Ultimul 1 Ianuarie 2001

A fost internată, i s-au făcut alte examene - și o intervenție. Mi-o povestise, înainte, mi-a relatat-o, după. Eu, foc de curajos ca toți bărbații, am preferat să nu văd, să nu aud. Am reținut că i-au băgat o sîrmă prin ceva, începînd de jos de tot (venă, arteră ?), până a ajuns sus, dar nu de tot, s-a oprit la inimă.

Și i-a destupat-o. Cu sârma. Așa mi-a explicat ea, ca pentru mine.

Fiindcă era astupată - vena ?, inima ?, o chestie, o piesă componentă a pompei noastre cea de toate zilele (nici nu știu eu ce bine am nimerit-o !).

A zis, după :

«Am simțit o lumină mare - sau... și un val de căldură. Ca atunci...»

Nu i-am pus întrebări ajutătoare, proaste. Era slăbită, priponită cu o mulțime de tuburi, peste tot, de la nas până la labelle picioarelor. Slăbită, însă vioaie - și fericită. Semăna - și ea ! - cu mama : imobilizată în patul de spital, iradia, împrăștia raze, trimitea lumină în toate părțile. Mama, de bucurie - că venisem în vizită, că îi adusesem cutare fruct, cutare prăjitură, cutare revistă. Ea, de bucurie - că sârma aceea îi destupase un dop împiedecător al pompei (noastre cea de toate zilele) să pompeze cam jumătate din ce ar fi trebuit.

II

1 februarie 2001

Ei i s-a descoperit, în noiembrie-decembrie 2000 (anul trecut, secolul trecut, acum să tot fie o mie de ani...) un infarct. Vechi. Datînd de acum cinci ani, de cincisprezece ? Douăzeci ? Douăzecișitrei - dacă ajungem, coborînd, la '77 ?;

Mie, ieri, nu mi s-a descoperit infarctul așteptat ca ceva de la sine înțeles. Însuși doctorul Schaan mi-a făcut echotomografia (așa scrie pe coperta dosarului, în interior ; pe foaia de examen : echo-doppler cardiaque).

Nu l-a găsit. N-a găsit infarctul pe care-l aveam, totuși, măcar ca urmare a chimizării din timpul arestării ultime, cea din aprilie-mai 1977,

când pe la sfârșitul lunii aprilie, secii, greșind "doza", s-au trezit că le mor în brațe, cu o tensiune de 27 maxima - atîta a fost înregistrat la spital, după o oră-două, dar cine știe cât voi fi avut la *ei*, la Rahova - așa îi spunem noi, cu greutate, cu spaimă : "Direcției Anchetelor Penale", aflătoare pe Calea Rahovei, București ;

când ea, convocată zilnic, a simțit - în acel moment - că am murit (și n-ar fi exclus ca de *atunci* să dateze al ei),

Dacă nu din vara lui 89,

când Țepeneag a încercat să rezolve o problemă de șah botezată : Uniunea Scriitorilor Liberi - de acord, Liberi și nu, doamne-fereste : ...Exilați. Însă... liberi, ca cine : ca Breban?, ca Damian Necula ?; au oare ca extrem de liberul Sorin Alexandrescu, nepotul statuii lui Mircea Eliade ? - oricum, acea scriitorime română debarasată de incozi stricători de ...literecurate cu voie de la stăpînire ca Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Lucian Raicu, eu... ;

când eu, fidel, am rămas pe baricade, s-o conving pe Monica Lovinescu de inconsistența programului țepeneag, ca și de ne-intenția brebană de a-i alunga de la microfonul Europei libere, pentru a se instala ei (ce folos : peste 8 ani, servitorii Ștefănești, Mihăilești, Iorgulești, Prutenești "înțeleseseră", constant, metodic, harnic, din **Jurnal I-II-III**, necitit, inversul - firește, după dictarea monicilor...).

Sau din vara lui 1995 (23 august !) *când* am fost expulzați din apartamentul din Jean Moulin, pentru neplata chiriei...

M-am dus la Schaan (la un laborator, în al 12-lea arondisment, nu la cabinet, alături de noi, în al 20-lea). Cu inima, ca să zic așa, împărțită - și nu : îndoită : ca oricare altă persoană care nu se bucură de o sănătate înfloritoare (eufemizați, minorați, tot mai rămâne ceva ne-), care de zece ani (cum, zece : din vara lui 89 sunt doisprezece calen-

daristici!) urmează un tratament sever, tot de atunci nu mai fumează, iar de cinci tratamentul, din sever, a devenit "greu" ; persoană de sex masculin care, nu numai că aflase acum o lună și jumătate (cât un mileniu calendaristic) că ea-a-lui avea un infarct-vechi, dar dedusese corect că acela fusese provocat de reaua-purtare (socială) a sa, a bărbatului. În fine, persoană care duce o viață cu totul neigienică : nu se plimbă, pretinzând că nu mai are timp de pierdut (și dacă moare el, cine-i mai înjură pe bieții miei-colegi ? - în fine : pe bieții adevărați scriitori români?), care nu respectă regimul alimentar prescris, pretinzând că pentru a nu mânca nici carne de porc, nici de pasăre, nici lapte, nici brânzeturi, doar pește și legume, cheltuiești de cel puțin două ori mai mult : or el cheltuia de cinci-zece ori mai puțin decât un normal.

Așadar m-am dus la laboratorul unde ți se umblă pe la inimă. Nu atât resemnat (că port și eu, ca tot omul necăjit, un infarct, acolo), cât... înțelept : știu că sânt bolnav, știu că dacă medicamentele de azi mă țin în viață mult mai îndelungată - cât de relativelatic se face timpul când îl numești cu un slavism : *vreme* - decât m-ar fi ținut, să zicem, în urmă cu 23 de ani, după accidentul cardiac de la Securitate (și în România), mai mult și mai bine nu li se poate cere - acum de medicamente vorbesc).

Înțelept și pentru că mă consider un repetat, un mereu, un încă-pățânat (un obstinat !) supraviețuitor :

nu am pierit, copil, *când*, în iunie 1940 Rușii au năvălit peste noi, ocupînd (și) Basarabia, prefăcînd-o în a nuștiucât republică sovietică, prefăcîndu-ne pe noi, vreo 3 milioane de români în cetățeni sovietici ;

nici în ianuarie 1941, *când* tata a fost ridicat de NKVD și deportat în Siberia, vinovat că ascunsese un drapel tricolor - românesc;

nici în timpul războiului, prima lui fază, iunie-iulie 1941, *când* frontul a trecut peste noi, cei din satul Mana, județul Orhei (din nou : Basarabia, România) ;

nici în timpul refugiului din martie 1944, *când* trenul nostru a fost bombardat în multe rînduri - de americani...- astfel am trecut și prin Ploieștiul în flăcări, iar după noi s-a închis drumul (-de-fier) ;

nici după 23 august 1944, *când* surprinși în Ardeal de năvălirea Tatarușilor, cum le ziceam noi, am re-încercat să fugim spre Apus, dar n-am putut trece frontul ;

nici în iarna 1944-45, ascunși prin pădurile, peșterile, stânele Buiei, Târnava Mare, *când* ne vînau ciobanii indigeni, altfel adânc mioritici - ne-au și prins, ne-au legat cu sîrmă, vor fi primit și preț pe cap de frate vîndut ;

nici în 1944, în Lagărul de la Sighișoara *când* fuseserăm inter-nați toți refugiații în județul Târnava Mare **din** Basarabia și din Bucovina de Nord, în vederea trimiterii în Siberia și ținută acolo mult după încheierea păcii (oare câte astfel de stabilimente destinate "repa-trierii" vor fi existat în țara "reîntregita-ciuntită ?; înainte de 22 iunie 1940 România avea 62 județe : în 1944 doar 48; dacă lăsăm la o parte cele 10 județe din Nordul Ardealului, ocupat de Unguri - în martie 1944 refugiații nu avuseseră cum se adăposti în... altă țară - rămân, totuși încă : 11; așadar, România Țară-Mumă, deschisese, din octom-

brie 1944, pentru propriii cetățeni români, în jur de 37 /treizeci și șapte/ de Lagăre - de "repatriere în Siberia" ; toate administrate, nu de comuniști - încă neinstalați ; nu de legionari : încă nu primiseră ordin să-și schimbe cămașa verde cu cea roșie...- ci de țărâniștii lui Maniu, ai lui Coposu și ai lui Ghiță Pop, cel care a semnat, la 12 septembrie, la Moscova, Armistițiul...);

adevărat, noi, refugiații în Ardeal nu am cunoscut foamea și canibalismul din 1946-47 organizate de Stalin și conduse de la Kremlin în Basarabia - dar nu ne-a fost ușor la "adăpost", *când* salariul unui învățător cu multe gradații abia ajungea pentru o ferdelă de bucate (o baniță de grâu);

am supraviețuit - în trenuri și în gări - *când* am rămas singur pe lume, în 1949, fiindu-mi arestați și duși la Securitatea de la Mediaș amândoi părinții - ca refugiat nu aveam măcar o strămătușă care să mă adăpostească ;

n-am fost schilodit în bătaie în iunie 1952, *când* am făcut cunoștință cu Securitatea din Sibiu - adevărat : nu prin celebrul colonel Gheorghe Crăciun, comandantul, prea mare pentru un mărunțiș ca mine : el se ocupa, atunci, de treburi mult mai importante : împușcarea partizanilor din Făgăraș și... ducerea-în-brate a răniților, după cum ne povestește povestășul Marcel Petrișor, dar el nu divulgă motivul : nu din fidelitate (ascunsă) față de foștii camarazi legionari, ci din disciplină comunist-securistă : răniții trebuiau păstrați în viață, ca "să spună și laptele pe care l-au supt..." ;

n-am crăpat în închisoare nici în 1956, *când* am fost arestat în timpul Revoluției Maghiare, am suportat torturile de la Ministerul de Interne (prin Țirlea și Enoiu), din iarna 1956-57; am supraviețuit și bătăilor de la Jilava; și celei primite la Gherla, în 19 noiembrie 1958 de la - în ordine : locotenentul Tudoran, de la maiorul și comandantul închisorii Goiciu, apoi, la Zarcă, de la locotenentul - și adjunctul comandantului - Istrate și de la plutonierul Șomlea (zis și Cel Bătrân, fiindcă mai era și frate-său, Câinele Roșu);

nu m-am sinucis în Lătești, în 1958, *când* după închisoare mi s-a fixat domiciliu obligatoriu în Bărăgan : trei ani dintr-un foc - față de o condamnare de doi... ;

nici în 1961, când am căpătat un supliment de doi ani ;

nici după "liberarea" din Bărăgan, până în vara anului 1965, când cetățeanul-liber (sic) care eram nu găsea de lucru în țara-liberă (sic-sic) numită Republica Populară Română decât ca muncitor zilier : încărcător-descărcător de vagoane, zmulgător de puieti într-o pepinieră...

Ei, da : (pe) acestea toate le-am spus, le-am re-spus, le-am re-re-respus (în scris).

Ei și ? La ce au slujit spusele-scrisele ? La nimic.

Fiindcă tot nu s-au înregistrat în capul compatriotului meu, deși vorbitor-cititor de limbă română și el - mă gândesc la acela care a citit o jumătate dintr-un sfert de pagină din scrisurile mele publicate după două decenii de interdicție.

Ultima probă (m-aș fi lipsit cu dragă inimă de ea) mi-a venit dinspre - cine ar fi crezut ?, eu nu - Doina Cornea : răspunzînd

textului meu “*Să fie interzis electoratul !*”, mi-a reproșat... Citez și aici, să rămână :

“Dar ați părăsit România când represaliile s-au abătut și asupra familiei Dumneavoastră” - și : “Securitatea mi-a dat și mie un pașaport pentru a scăpa de mine. Eu m-am întors și mi-am continuat lupta...”

Surpriză cu atât mai violentă, cu cât o credeam pe Doina Cornea cea care afirmase, în multe prilejuri, că ea, chiar înainte de a-și face cunoscută activitatea de disidentă (adică înainte de 1983), la Universitatea Cluj, unde era lector, propunea studenților fragmente din cărțile mele (desigur, cele traduse în franceză). În această împrejurare cine e înșelătorul și cine înșelatul ?; de vină este cel care a spus neadevăruri sau cel care, naiv, necunoscător al psihologiei (sic) maselor largi de români (mai cu seamă ardeleni) le-a crezut ? Fiindcă iată rezultatul : chiar cei care citiseră (să admitem că o chiar făcuseră) - nu mai țineau minte ce vor fi citit... Dacă nu cumva motivul ar putea fi altul, celălalt, frecvent la membrii comunităților fără coloană vertebrală : fiindcă ei înșiși se supuseseră stăpânului, terorii, fără a crâcni - sau, în cazul Doinei Cornea, deschisese gura abia în 1983 (la frageda vârstă de 54 ani) - neagă existența unor fapte și chiar pe făptuitorii înaintași : “revoluția” le-a dat, nu doar certificat de revoluționar, ci și dreptul de a “începe” a povesti istoria comunității noastre cu momentul în care ei, dezertorii, amănătorii, lașii, profitorii - deschiseseră - în sfârșit ! - gura (atunci când nu mai era pericol să le fie închisă)...

Că tot am adus vorba de textul “*Să fie interzis electoratul !*”...

În acest articol îi acuzam pe scriitorii români - doar ei se aflau în fruntea directoratului de conștiințe - că, nefăcînd nimic-nimic-nimic înainte de 89, “Revoluțiunea” i-a găsit pe concetățenii, consăngenii lor români într-un asemenea hal de analfabetizare, de abrutizare (de pe urma terorii comuniste), încât la 20 mai 1990 - deci la cinci luni după abolirea comunismului !- îl votaseră pe notoriul activist de partid Iliescu ! Or acesta era vinovat (doar până în acel moment, fiindcă încă nu declanșase Prima Mineriadă, cea dintre 13-15 iunie) de împușcării Revoluției, de atacarea și devastarea sediilor partidelor democratice abia intrate în legalitate, de incendierea Bibliotecii Universității, a Muzeului Național, de conflictele interetnice de la Târgu Mureș. Nu în ultimul rând de fabricarea, în celulă închisă, în complicitate cu Petre Roman și cu Brucan a unui comando de subversiune, alcătuit din securiști specializați în operații de diversiune, botezat : “formație de extremă dreaptă”; tot atunci, aceiași au dotat “celula” cu un... organ de presă : foaia violent xenofobă *România Mare*, prelungire a *Săptămînii*... continuată de același jandarm-securist pe nume Eugen Barbu, iar după moartea lui de securistul-securist V. C. Tudor. “Opoziția democratică” câștigase alegerile în 1996 - abia atunci ? oare de ce ? - prin Constantinescu (un mărunț activist de partid devenit, din 1992, pion al Securității - spre deosebire de Iliescu, membru-plin al KGB...), însă nu fusese capabilă să înalte la un grad acceptabil de normalitate mentalitatea cetățenilor - oricum “normalitatea materială” încăpuse pe mâinile securiștilor, actualii “oameni de afaceri”. Or în vederea alegerilor din noiembrie-decembrie 2000, incapabili să vadă

unde pun piciorul, “intelectualii” carpatodanubieni, ca ultimii dintre ultimi, au căzut în grosolana capcană întinsă de re-candidatul bolșevic Iliescu (inventatorul, am mai spus, o să mai spun : împreună cu Brucan și cu Petre Roman a “grupării” xenofobe, *România Mare* - grupare devenită partid, alcătuită încă în 1990 din securiști specializați în misiuni de diversiune), și care îi șantajase pe români astfel :

«Dacă nu mă votați pe mine (care v-am mai... condus spre culmile democrației și ale buneistări), are să devină președinte un fascist, antimaghiar, antițigan, antisemit, antioccidental - și atunci adio integrare europeană !»

Acest mesaj troglodit, primar, șantajist, lansat de semianalfabetul activist de partid Ion Iliescu a fost luat în serios de crema nației, de floarea românismului - nu se spune că gogomăniile cele mai gogonate riscă să fie crezute, dacă sunt rostite de campioni mondiali de gimnastică, de vedete de fotbal, de stele de televiziune - și de autori de cărți? Cei mai de seamă intelectuali de limbă română (Manolescu, Pleșu, Blandiana, Doinaș, Adameșteanu, Patapievici, Doina Cornea...) s-au înhămat pe dată în brigăzile de agitprop în favoarea lui Iliescu ! Prin articole isterice, semănătoare de panică, prin apeluri apocaliptice, prin liste de semnături, prin “marșuri studentești”...

Modestul meu articol (care a ofuscat-o pe Doina Cornea) despre *asta* vorbea : despre incapacitatea structurală a intelectualilor români de a fi intelectuali ; despre incapacitatea genetică a scriitorilor români - cei care se implicaseră în politică, după 89 (fiindcă înainte fugiseră de ea, de frică, zicându-i : comunism-aplicat, fără a recunoaște că, “politică” făcută de necomuniști - altfel numiți batjocoritor: “disidenți” - într-un regim comunist era o atitudine morală) - de a merge în fruntea intelectualilor. Nu fuseseră prezenți în timpul terorii comuniste (ocupăți fiind cu arta-curăta-cu-voie-de-la-politiie) ; se știa, toată lumea o știa, ei însă au pretins, cu aroganță (și gata să dea în judecată pentru calomnie pe oricine le-ar fi contestat... dosarul de revoluționar) că ei nu dezertaseră, din contra : făcuseră “rezistență prin cultură”. Rezultatul originalei “rezistențe” vreme de o jumătate de secol - la care se adăugase, cine ar fi crezut ? și deceniul de libertate scurs de la 1989 și care ar fi trebuit folosit, măcar pentru informare, dacă nu și pentru îndreptarea coloanei vertebrale : “directorii de conștiință” români s-au dovedit, în continuare, violent incapabili, nu doar să meargă singuri, fără “instrucțiuni de sus”, dar au involuat până la a-i îndeamna pe electori să-i urmeze în această crâncenă eroare prezentată ca “alternativă”, de Doina Cornea astfel : «Am ales răul cel mai mic...»

Curat mic, zicea Caragiale.

În țară articolul meu a fost publicat în două periodice - și literare și cvasiconfidențiale : *Jurnalul literar* și *Vatra*. De acea dată *România literară* (7 martie 2001) nu și-a respectat propriul program, enunțat de directorul ei, N. Manolescu în 1998, acela de a nu mai pomeni nici măcar într-un context critic odiosul nume al meu, necum să fiu publicat în revista și a mea, *România literară*... Oricum, la o rubrică marginală: “Revista revistelor” - desigur, fără semnătură - stă scris, avînd ca subtitlu : “Pe buza penalului” (ce spuneam : Românii, “după

revoluție”, dacă nu au descoperit libertatea, au descoperit... procesul):

“(...) revista [*Vatra*] face loc unei lungi epistole de Paul Goma din decembrie 2000 care, luînd ca punct de pornire alegerile, conține un teribil rechizitoriu. Inculpați ? Aproape toți scriitorii români, din țară și din exil, în viață sau nu, care nu au avut lipsa de inspirație să fie contemporanii domnului Goma. (...) Din nefericire, epistola e plină de acuzații care, dacă nu vor fi (și nu vor fi !) probate, îl expun pe autor unor procese de calomnie. **Și vai, solidari, conform legii, și pe diriguitorii revistei *Vatra*. ‘Cenzura era, ea, o oroare, dar ferea publicațiile de asemenea neplăceri !’**”(sublinierile mele, P.G.)

Obiceiul de nedeazădăcinat al condeierilor rezistenți prin cultură: acela de a nu pomeni cu nici un preț “acuzațiile ne-probate” - doar nu sunt proști de tot : să afle cititorii că acele acuzații sunt perfect adevărate ? Cât despre... cenzura care, oricât de oribilă, totuși era necesară (dacă “ferea publicațiile de asemenea neplăceri”)...

Mai poate fi “comentată” o asemenea idioție-ticăloșie ?

Tot 1 februarie

Iată motivul pentru care îmi asum riscul de a căpăta, acum, un infarct repetînd, repetînd, repetînd - în ciuda faptului că Monica Lovinescu, în loc să răspundă la interpelările mele (doar ea este maestru de gândire al “literatorilor-jurnaliști” citați mai sus : se plîng că sunt calomniați “în mod violent - chiar vulgar”, însă nu reproduc acele calomnii...), explică pe toate drumurile (ultima oară în volumul **La apa Vavilonului II**) :

“Goma repetă, repetă ca un disc uzat...”

Repet, repet, repet (ca un disc uzat...) - fiindcă țin ca nici Monica Lovinescu să nu sconteze pe uitarea, deci pe anularea - deci : pe... inexistarea (?) - faptelor sale de ne-laudă : repetatele intrigi, trădări, excluderi, expulzări, excomunicări - fie cea a lui Caraion, fie a mea ; va rămâne scris cu litere de catran ukazul său adresat “confrăților” mei, scriitori din România :

«Goma e contestat...» ;

Să nu conteze nici pe uitarea-anularea faptelor rele, inadmisibile murdare, lașe - ale protejaților săi - garantați “până în pânzele albe” : care pânze-albe, pentru Liiceanu se traduc : *până la Fabrica de hârtie Bușteni, unde a trimis la topit cărți de Cioran, de Ierunca - și de mine - tipărite cu substanțialul ajutor al Centrului Național al Cărții francez*;

care pânze-albe, pentru Sorescu se traduc : *sântem cinstiți - dar numai până la portofoliul de ministru al Culturii (de cultura lui Iliescu este vorba) - pentru obținerea căruia distrugem cărți gata culese* ;

care pânză albă, pentru Manolescu poate merge până la a-l aproba - tacit, dar aproba - atunci când acesta, *rezemîndu-se, în stînga, pe aiurelile unei aiurite inocente (dar veninoase) decretată “istoric al comunismului la editura Humanitas”, în dreapta pe*

“izvorul informativ” al securistului fabricant de Cărți Albe ale Securității, spurcăciunea răspunzând la numele : Pelin - a pornit campania împotriva lui Caraion (care tot nu se putea apăra : dacă murise...);

care pânză albă, pentru Adameșteana înseamnă : *Goma poate fi publicat în revista 22 - cu condiția să nu-i atace pe... : în primul rând - alfabetic !- pe ea, Adameșteanu ; apoi pe Liiceanu, Pleșu, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Pelin, Zoe Petre, Zoe Dumitrescu Bușulenga, Paul Barbăneagră, Mircea Martin, Constantinescu și tot neamul lui, pe tovarășii Pavel Cîmpeanu, Brucan, Măgureanu...- lista rămânând tragic de deschisă, precum deschisă la toate tentațiile “reprezentării” rămâne fostul bun prozator, și omul de nimica, Adameșteanu ;*

Repet, repet, repet - fiindcă Românul nu are ținare de minte - vorbesc de cel care a știut cândva. Capul lui nu suportă atâtea informații fără interes pentru el. Și ce dacă X a făcut și a dres, cândva?; și ce dacă a ridicat capul, a înfruntat Puterea, și-a riscat libertatea, și-a sacrificat familia, sănătatea ? Să fie sănătos, să mai facă, să mai riște, dacă-l țin balamalele, dacă ține să facă pe eroul... - el nu are stofă de erou, el are treburile lui, problemele lui, necazurile lui, ținerea de minte a lui (privitoare doar la el și la cumnată-sa).

2 februarie 2001

Revin : ziceam că mă dusesem la Schaan, nu atât resemnat, cât împăcat. Explicabil, dar și drept era să-mi găsească și mie un infarct - chiar și eu fiind om. Să am și eu cicatricea probatoare a unei răni căpătate în luptă, nu zgaiba practică de însuși interesatul, la closet, cu un minut înainte de a năvăli, dînd din coate, ca să ajungă cât mai în față, la împărțeala plăcintelor pe bază de participare foaaarte activă și extrem de dezinteresată, la Revoluția Română, cea cu bilet de voie de la Brucan.

Cicatrice... Din întâmplare pielea nu mi-a fost găurită decât în două locuri, pe obraz : pe buza superioară, în dreapta, (copil, căzusem pe ghiță) și tot în dreapta singura intervenție chirurgicală : extragerea unei bule cu sebum, prin 1994. De aceea când medicii mă întrebau de operații-suprimații (apendice, amigdale, fracturi) răspundeam negativ. Însă cu cât înaintam în vîrstă, aceste lipsuri au început a mă irita : cum adică, de pe urma lungei și furtunaticei mele vieți, să nu fi rămas cu ceva hibe, urme, cu nisca probe - cu cicatrice ? Fracturi - am avut, două : clavicula dreaptă, dintr-o căzătură-împinsătură la un cros, la Sibiu și două - sau trei ? sau patru ? coaste fisurate sau rupte de-a binelea, urmare a unui singur pumn în inimă aplicat de căpitanul Enoiu, în anchetă, la Interne, în decembrie 1956 - exagerez, însă numai adevărul: Enoiu mi-a dat mai mulți pumni vizînd inima, dar sînt convins : prima lovitură a fost cea care mi-a sfărâmat coastele... Da, însă aceste fracturi nu necesitaseră (!) punere în ghips, nu fuseseră externe, deci nu păstraseră semnul măcar în ținerea de minte a mea. Or cicatricile

sunt ca hârtiile, ca actele : ai “documente”? - ești. Altfel, ba. Ca, pentru scriitori, cărțile în limba în care le-au scris. Ai carte, ai parte, vorba lui Eugen Barbu, despre mine, găselniță strălucită și mai ales atât de distractivă, încât a preluat-o Mircea Dinescu, cel care, prin 1976, la restaurantul Casei Scriitorilor, m-a apostrofat dintre Fănuș Neagu și Băieșu, maestrii săi de gândire și de fiire :

«Bă, Goma ! Marele scriitori fără cărți !»

Ce să-i fi răspuns simpaticului poet slobozesc-ialomircesc ? Că, ba a mă-si ? Că ba am cărți ?, aveam - în acel moment, 1976 - să le număr pe degete : 1. **Camera de alături** - singura în românește, cea cu care debutasem în 1968; 2. **Ostinato** - în franceză (**La cellule des libérables**), la Gallimard, 3. **Ostinato**, în germană la Suhrkamp, 4. **Ostinato**, în italiană, la Rizolli, în 1971, 5. **Ostinato**, în neerlandeză, la Bruna în 1974, 6. **Ușa**, în germană, în 1972, 7. **Ușa**, în franceză (**Elles étaient quatre**), în 1974 și 8. **Gherla**, în franceză, tot la Gallimard, în același an, 1976. Or el cu ce venea ? Cu câte cărți mi se propunea ?

Ce ar fi replicat fiul Fănușilor, Băieșilor, nepotul EugenBarbilor cu același nume? Că el vorbește românește, ce dracu, nu pricep ? Cărți românești, în românește, uite, el are trei - eu doar una !

Una - și nu se mai deslușea, prin ceață : trecuseră (atunci) 8 ani de la apariția ei, cine să-și mai aducă aminte că chiar și eu debutasem, fie și la frageda vârstă de 33 ani ? - se pierduse în neagra veșnicie...

Asta-i cu cicatricele.

De unde să am? Dacă nu eram rănit-în-cursul-rezistenței-dârze-prin-cultură, ca ei...

Nu aveam - după cum nu aveam nici la butonieră, pe piept, în stânga, vreun semn vizibil că rănit-în-războaie-soldatul-căzuse...

E drept : nici la cur nu aveam bătăture de câte picioare încasasem - fără să crăcnesc ; nici la genunchi - tot bătăture - de cât mă tot târșisem, mereu-întruna, rezistînd românește, culturește, adică răbdînd, adică îndurînd (adevărat că în acea pozițiune : în-patru-labe, greutatea nu apăsa doar asupra genunchilor...).

Concluzie : nu mâncasem, ca ei, salam de soia, nu mâncasem căcat ca ei - deci nu aveam (ca ei) dreptul la certificat-de-revoluționar!

3 februarie

Re-revin : spuneam că m-am dus la Schaan convins că are să-mi găsească și mie urma unui infarct. Drept care îmi și construisem cartea pe paralelism : ea - eu. Doar ne luasem pentru și la-rău, nu doar pentru la-bine (tu parles !).

În așteptare - trei sferturi de oră - mi-am schițat, cu ochii închiși, cartea. Ar fi fost cele două linii (destine, discursuri) paralele, atât că nu mă hotărșisem dacă le așez în blocuri, adică : scriu rolul unuia de la cap la coadă, apoi al celuilalt - sau fac să se întretaie cele două voci și să se - ca să spun așa : contrapuncteze...

Mda, nu era rău pentru un sfârșit de carieră de romancier-

constructor - unde mai pui : musikalisch... Când, în sfârșit, doctorul m-a chemat în cabinet, eram binisor avansat : aveam tema ca și scrisă, nu mai rămânea decât să o bat la mașina ordinatorului...

Ei, acum venea momentul adevărului. Ca să nu mă deconspir că eu, pacient, așteptam cu sufletul la gură să mi se găsească o boală (gravă!), în timpul scannerizării (îi zic așa din comoditate) nu am scos un cuvânt, doar am dat răspunsuri scurte la întrebările lui - și, de mirare la mine, nu m-am datat la niciun comentariu la comentarii. Gândul, cu suflet cu tot, mi se mutase, nu aici, aproape, la diagnostic, ci dincolo, mult dincolo : la carte (tot nu eram decis dacă așez vocile cursiv-paraleliv sau alternativ).

Când, în sfârșit, Schaan a spus - în timp ce imprimanta imprimantă rezultatul - că nu a găsit nimic grav, doar ușoare și inerente vârstei modificări ale cordului..., în capul și în sufletul meu s-a coborât o furtună liniștită, o turmentată pace : ce bine, ce bine că nu-mi găsise și un infarct vechi / ce rău, ce rău că n-am să pot scrie cartea așa cum o cvasi-scrisesem !

Ei, ce-i faci unei asemenea creaturi ? Îi dai trei perechi de palme, o înjuri de mamă, rupi relațiile cu ea ? Tu îi dai o veste bună (doar bună? - capitală!) și ea e nemulțumită că ai privat-o de un acceptabil proiect de carte ?!

Am mormăit ceva ce putea aduce a satisfacție (că rezultatul examenului este unul bunice ; chiar bun). Însă Schaan mă cunoaște de cinci ani, a simțit ceva nu cu totul sincer în modul în care promisem comunicarea lui și m-a întrebat dacă am vreo nemulțumire ori nedumerire.

Iar eu, cabotin bătrân, am dat un răspuns... astfel intonat, încât el să înțeleagă că, din contra, sunt foarte mulțumit, atât că nu mă pot stăpâni să glumesc...

22 februarie 2001

Am întrerupt atâta vreme fiindcă am traversat (un fel de a vorbi) o gripă ; și încă n-am scăpat de o cruntă îndurerare a umărului drept ; și încă și încă și încă... ; și pentru că am mai făcut o variantă, două, chiar patru din **Profil**.

Aceasta a fost singura activitate de pe urma căreia a rămas ceva hârtie.

Mi-a fost ne-fastă oprirea. Nu poți continua de unde ai întrerupt. Trebuie să tai franjuri găurii, să o lărgești, să pregătești, să formatezi, din foarfecă, peticul...

Aceasta este ultima carte. O simt cu toată carnea, cu oasele, toate, cu măruntaul întreg.

Titlul are să-i fie adânc adevărat. Se zice că *infartus* (fără *c*) înseamnă astupare a ceva care nu trebuie astupat.

Eu i-aș zice : înecare (sufocare). Eventual cu propria limbă,

întoarsă, ca la epileptici. Ca la boxeurii puși KO.

Te îneci - cu tine însuși - și gata.

Necazul fiind : acel gata nu vine imediat, mai ai de tras, de suferit.

23 februarie 2001

Resimt ne-infarctul ca pe o injustiție (strigătoare la cer) : cum, domnule, eu care, de la patuzopt, mă-nțelegi, car'va'zică am luat în piept și-n bot și peste ochi atâtea și-atâtea scatoalce, ghionți, dupaci - nu mai vorbesc de piedeci pus pe la spate, de pietre aruncate de după garduri - ce să mai zic de "șterse" pe-ntuneric, așa cum se cântă/joacă pe la noi - mări!

Fiindcă mă dau mare cu-cărțile : numai întâmplările-cu-distrugerea-cărților - cele în românește, în România - ar fi fost destule ca să-mi provoace măcar un infarct (unul mic, uite-atâtica, un infărctuț).

Hai să admitem - numai pentru a putea trece mai departe - că un copil nu poate face infarct, fiindcă la vârsta de cinci ani și trei luni (în ianuarie 1941) nu putea realiza tragedia arderii cărților de către comisarii NKVD în curtea școlii de la Mana, înainte de arestarea și deportarea în Siberia a tatei - fiindcă nu cunoștea valoarea cărții ;

Să mai admitem : în adolescență - întâi la Șeica Mare, în 1949, când ar fi trebuit să ardă cărțile bibliotecii, împreună cu un coleg, le "sustrăsesem", iar în locul lor, în curte - tot pe zăpadă, ca și la Mana ! - arsesem ziare și fărâmițasem bine-bine scrumul, apoi îl împrăstiasem, ca să fie luat drept scrum de carte ;

Un an mai târziu, în 1950, la Sibiu, închiderea bibliotecii Astra, în vederea... epurării cărților dușmănoase ("*ăncis p. iventr*" - scria pe ușă, astfel anunțându-ni-se noua limbă, nu doar cea de-lemn - ci, vorba ardeleanului : cea care nu există : *limba sovietică*), fusese percepută ca o uriașă, definitivă pierdere, iar după încă un an, în 1951, când am asistat la arderea cărților - și cu acel nefericit prilej, tot iarna, atât că în curtea interioară a Bibliotecii nu era zăpadă, cărțile fiind arse noaptea, pe o foaie de tablă, ca să nu se afume cimentul, luată ziua - am resimțit-o ca pe o catastrofă ; una națională.

O dublă catastrofă, a doua fiind pierderea cărților "sustrase" de la Astra doar pentru mine, urmînd a constitui "fondul personal" al meu...

Și o remarcă : cârticica de debut **Camera de alături**, scoasă în 1968, a fost interzisă în 1970. Interzisă, citește : scoasă din librării, din biblioteci și depozitată. Deci : nu și distrusă - dovada : după 1990 se găseau la anticariatele din România zeci dacă nu sute de exemplare...

În rezumat : Ceaușescu și comuniștii lui de-profesie-dușmani-ai-cărții, deși m-au total-interzis, nu mi-au distrus *cartea* ;

Liiceanu și Sorescu - deși s-au declarat ne-comuniști iubitori și autori de carte - deși după 1990 eu nu mai eram un autor interzis (din contra!, ca să spun așa), mi-a distrus fiecare dintre ei câte o *carte*.

Față cu această ticăloșie a prietenilor Liiceanu și Sorescu,

prietenii mei, scriitorii și autorii de cărți Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Gabriela Adameșteanu, Dorin Tudoran, Mircea Martin, nu numai că au tăcut, cu un curaj admirabil, *și* m-au acuzat, cu vehemență, în presă, pe mine, victimă, de calomniere a bieților editori...

S-ar prea putea ca rupturile de prietenie de după 89 să fi fost provocate de constatarea atitudinii de... împăciuitoarism a lor, a prietenilor-buni față cu distrugerea unei cărți a unui bun-prieten. Desigur, nu dovedesc o mai... bună (mai sinceră, mai traicică, mai frumoasă) prietenie dacă, aflînd că bunului meu prieten X i s-a distrus o carte, mă indignez (sincer, cu glas tare - ceea ce se traduce : și în scris față de distrugătorul de carte Y și de mobilurile lui căcăcioase, nici măcar economice - "imperativele", ca să nu rămână Liiceanu necitat), oricum, dovedesc normalitate de comportament. Sigur este că față cu o asemenea porcărie - ca distrugerea unei cărți a altui autor - eu nu aș fi rămas... dubitativ, "nefiind deloc sigur" (ba chiar somînd victima să producă probe că distrugătorul a chiar distrus o carte) - ca de pildă prietenul meu, Dorin Tudoran. El nu putea înțelege (!) "cum de un intelectual de talia lui Liiceanu *ar fi putut* face una ca asta" (când corect ar fi fost - și a fost : *a putut* (face una ca asta"...); ca Monica Lovinescu, mergînd mai departe : negînd cu hotărîre - și cu prestigiul domniei-sale - fapta rea a distrugătorului ; și încă mai departe, dînd ukaz : «Goma îl calomniază în mod inadmisibil pe "un intelectual de talia..."» etc., apoi trecînd la mobilizarea generală a opiniei-publice indignate (care opinie-publică : a bravilor scriitori români? - să te-apuie plînsul !), în vederea pedepsirii... victimei ! Cum ? Simplu : de pe înălțimea soclului, Monica Lovinescu a dat cuvînt de ordine :

«Goma *este* contestat...»

Un fel de a vorbi-vorbe, în Europa, însă nu în România contemporană, unde vorbe-vorbele, tocmai pentru că nu lasă urme, probe scrise (păi nu sîntem noi o nație de ciobani etern orali ?) sunt considerate cuvinte-de-ordine - și executate !

Ce plească pentru Liiceanu, să-și vadă păcatul (dealtfel, vechi), ridicat de Monica Lovinescu la rang de virtute : prin această binecuvîntare, distrugătorul de cărți a fost uns și înainte-mergător... Constatarea-sugestia-ordinul Monicăi Lovinescu : «Goma e contestat» a făcut, prin miracolul românizării, ca decretul de "contestare" a lui Goma *să fi început* demult, de totdeauna și nu : *să înceapă* din acel moment - măcar gramatical ar trebui corectat : «Goma *va fi, de acum*, contestat»... De unde se observă : Românii au fost comuniști - în gîndire - de pe cînd nici nu se pomenea de comunism pe pămînt. Ca și ei, românii scriitori nu... contestă adevărul unei realități (relatate) - ci contestă însăși existența acelei realități (o ușoară corectare : Rușii, cu "Care capră ?" le-au fost Românilor în cel mai fericit caz simultani - dacă nu cinstit post-caprioți).

Și ce dacă am mai spus astea ? - am să le re-re-re-spun.

Am mai spus/scriș, repet : m-aș fi resemnat dacă, în urma unei astfel de agresiuni inimaginabile, inadmisibile, incompatibile cu un *scriitor* (distrugerea unei cărți de către editorul scriitor - și prieten), alți

scriitori, unde mai pui : și ei buni prieteni - ar fi adoptat curajoasa atitudine a celui-care-nu-se-bagă (fiindcă nu are suficiente probe să-l acuze și el pe deja-acuzat, sau are o carte la editorul distrugător, sau are o nevastă care îi interzice să se angajeze ca prostul în conflicte inutile, sterile - și păgubitoare). Însă față cu distrugerea cărților mele (două ! : **Culoarea curcubeului** - prin grija lui Liiceanu, **Gardă inversă** prin a lui Sorescu), prietenii Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Dorin Tudoran, Gabriela Adameșteanu, Mircea Martin - și alții și alții - nu au rămas hotărît-neutri (sic), ci m-au atacat tot pe mine, victimă ! Acuzându-mă de - cum altfel ? - calomnie.

Am mai spus ? Am s-o mai re-spun.

24 februarie

Motive de infarct... Dacă aş pune mai la inimă decât pun...

Aşadar, în martie 1970 am fost interzis. Fireşte, Partidul cel Tolerant m-a... ne-tolerat. Însă cum Partidul Analfabeţilor din 1944 avusese timp - peste un sfert de secol - să înveţe să se iscălească, nu a mai riscat să se compromită în ochii Occidentalilor de care avea o nevoie tot mai presantă...

...Doar i-a stârnit pe robi să-şi administreze singuri picioare-n cur (principiul Piteşti nefiind o invenţie, ci o constantă).

Fiindcă iată adevărul :

Nu a existat - în acea perioadă din jurul anului 1970 - nicio dispoziţie de partid, nici un "decret", nicio anexă la vreun articol de uz intern prin care să i se interzică lui Goma de a mai publica, în periodice, în edituri ; să li se interzică altora de a scrie despre Goma. Din câte am aflat mult mai târziu nu a existat măcar "o mică dispoziţie între şase ochi" (ultima pereche fiind cea a lui Mircea Horia Simionescu, scriitor, ba chiar prozator ! şi încă bun ! - dar **şi** director de cabinet al Tovarăşului Popescu-Dumnezeu, Terorist-şef al culturii - prima pereche fiind chiar a Înşuşii lui - a doua : a lui Breban, şeful pe-teren al politicii partidului), într-un... cenzurarea lui Goma.

Atunci - moment care va dura până în octombrie 1971, când a apărut **Ostinato (La cellule des libérables)** în Occident - Partidul Nostru era atât de tare-mare-înţelept, încât nici că-i păsa de "acţiunile duşmănoase" ale unui oarecare inginerăş al sufletului proletar. Un scriitor, în general, era util câtă vreme lauda Partidul (apoi, în alexandrinism, pe nevasta lui...), în nici un caz nu constituia un pericol pentru mersul înainte al societăţii socialiste pe drumul către comunism; în special, scriitorul de mine era lipsit de semnificaţie : publicasem o singură carte ("groasă cât o lamă de ras", cum zicea cantitativistul Fănuş Neagu vorbind despre calitatea cărţilor lui Țepeneag), avusesem două cronichete - atât. Nu eram în niciun comitet, în nicio comisie, de mine nu depindea soarta vreunui confrate, deci nu "reprezentam", cum avea să se exprime, peste decenii, Gabriela Adameşteanu, prozator foarte bun şi tot foarte bun stăpânitor al eclip-

selor-elipselor de genul : «eu reprezint»- punct ; «eu aparțin»- punct. Adevărat că nesemnificativul, nereprezentativul, neapartinătorul ins (tot eu) comisesse o faptă mai degrabă uluitoare decât “neconformă”- punct : trimisesse în Occident manuscrisul unui roman refuzat în Orient. Însă de gravitatea acestui act Partidul Nostru nu-și dădea seama : el era prea mare, prea tare, prea atoateștiutor, ca să ia în considerațiune și acest amănunt nesemnificativ - el se ocupa de treburi înalte, cum zicea-scria bardul-gornist Adrian Păunescu despre Ceaușescu : “Ține într-o mână problema păcii, în cealaltă problema războiului” - or cum până și Partidul are doar două mâini (ipoteză de lucru, fiindcă niciodată nu știi ce mai iese...), nu avea cu ce să “țină” și minora rezolvarea a problemei trimeriei la capitaliști a unei oarecari cărți respinse de socialiști.

Am scris în alte părți despre incredibilele slăbiciuni ale incredibilului, atotputernicului Aparat (de stat și de partid) - prima fiind aceea că el nu acceptă, nu admite, nu concepe că altcineva, un neapartinător, unul care nu reprezintă ceva - la rigoare, să fie cumnat cu *Cineva* - un ins, un unu, un individ poate măcar să nu se supună - necum să i se opună - aici fiind vorba și de eterna complicitate dintre călău și victimă întru torturarea altei victime.

Pe scurt : în martie-aprilie 1970, când la proaspăt înființata editură Cartea românească a izbucnit scandalul în jurul manuscrisului cărții mele **Ușa noastră cea de toate zilele (Elles étaient quatre)** “măsurile” nu au fost hotărâte de Partid ; nici de Securitate ; nici de Cenzură (pardon : de “Comisia Controlului Presei și al Tipăriturilor”), ci de colegii scriitori și prieteni ai mei, începînd cu Ivăsiuc, sfârșind cu directorul, Marin Preda - ambii buni prozatori.

Ce nevoie de “poliție”, când scriitorul-sub vremi se... autogospodărește...?

În astfel de împrejurări te gîndești : Cineva îi face Cuiva un rău. Un mare rău, echivalînd cu un atentat la viața sa.

Ce face victima - după zece, după douăzeci, după treizeci de ani? Răspuns creștinesc : iartă.

De acord : iartă - dar are pe cine ierta ?

Am spus, am scris : eu nu iert - nu fiindcă aș refuza (să iert), însă iertarea nu se află în panoplia, în puterea, în atribuția mea. Nu eu am căderea să iert, eu am căderea : să nu uit. Nu sînt judecător, să hotărăsc vinovăția cuiva, sînt doar martor. Or un martor - după cum numele indică - mărturisește ceea ce știe ; de-bine, de-rău...

Martor fiind, chiar de nu stă în puterea mea să iert, observ câteva “amănunte” - le înșir interogativ :

- Poate fi “iertat” cineva care nu-și dă seama că a făcut un rău ?

Adevărat, Cristos l-a rugat pe Tatăl Ceresc să-i ierte pe aceia - pentru că nu știu ce fac... Eu însă nu sînt Cristos, nici măcar imputernicitul Său. Ca victimă permanentă, ca victimă-de-serviciu, am băgat de seamă : cei mai mulți dintre făcătorii-de-rău ajunși la scadență pretind că nu-și dăduseră seama ce fac - mai ales dacă au o acoperire militară, cea cu ordinul-care-se-execută-nu-se-discută. Aceia mint. *Atunci* au făcut rău, conștienți că fac rău. *Atunci* nu erau deloc creștini

(ba, adesea, din-contra) - *acum*, când este momentul să deie seama, invocă o “lege” creștină : iertarea...;

- Poate fi iertat cineva care nu cere iertare (ceea ce presupune că acum admite : când făcuse rău, știa ce face - și făcuse)?

Nefiind treaba mea iertarea, nu mă amestec - dar zic :

E un pas semnificativ acesta (solicitarea iertării).

Rămâne de văzut ce crede Judecătorul Suprem.

28 februarie

Atunci - în primăvara anului 1970 - credeam că Partidul, care-vasăzică Securitatea, maica noastră a tuturilor, hotărâse interzicerea. Cine altcineva ar fi avut puterea să o facă? - aceasta fiind o constatare;

Douăzeci de ani mai târziu - în vara anului 1990 - aveam să cad în același păcat, acela de a da vina retragerii din librării (“deocamdată”, mă consolam) a volumului de mărturie despre 1977, **Culoarea curcubeului** scos de prietenul meu bun (și devotat) Liiceanu, la proaspăta editură Humanitas, înlocuind-o pe cea numită : Politică (uitînd să schimbe măcar cearceafurile, cum se spune, răutăcios...; cum răutăcios spun doar eu...) - de a da vina, ziceam, tot pe Putere...

Or în 1970 am fusesem interzis, nu de Putere - ci de confrăți : colegul de închisoare, de celulă, de deportare, bunul prieten Sașa Ivăsiuc a aruncat o piatră în baltă, iar ceilalți, cu excepția lui Al. Paleologu, au acceptat... situația. Ce ar fi putut să facă ceilalții : Țepeneag, Mircea Ciobanu, Magdalena Popescu? Dacă tot nu mă întrebă, spun : ceva atât de ușor - și totodată atât de greu, în România: să gândească soarta cărții altui scriitor decât sine ca soartă a cărții în general - și nu ca pe un “bun” aparținînd exclusiv altcuiva, un străin (ba chiar : dușman). Sigur, manuscrisul **Ușii...** îmi aparținea, în cazul editării avea să fie imprimat pe copertă un singur nume : al meu. Însă ei, lăsînd să se dezvolte (ba chiar favorizînd, prin pasivitate) o situație defavorabilă *altei* cărți a *altui* autor - indiferent de valoarea opului, indiferent dacă autorul era simpatic ori din contra, cazul meu - confrății și-au pregătît, conștiincios, temeinic propria-le înmormîntare. Ceea ce este greu de conceput, nesfârșit de trist : ei nici nu-și dădeau seama că *nesolidarizîndu-se* cu cel de alături, abandonează (în fața Puterii) o cauză generală ; deci propria cauză ; că *neapărînd* cartea unui coleg, confrate, renunță la a apăra propriile cărți. Renunță la sine.

Am mai spus : surpriza plăcută a fost Paleologu. Nu fiindcă ar fi lăudat carte și autor, ci pentru că, față cu acuzația lui Ivăsiuc, a observat:

«Nu există, în manuscrisul predat, situația denunțată de Sașa» [Ivăsiuc].

Nici chiar el nu va fi putut spune - fie și între colegi - că “situația” se numea - în cod, ca la noi, în realism-socialism : Elena Ceaușescu. Ivăsiuc, într-o frecventă la el criză de isterie, urlase pe coridoare că

Goma introdusese într-o carte un episod din viața Elenei, auzit de la... nevastă-sa, Tita Chiper!, are să-*i* distrugă abia înființata editură (așa vorbea de Cartea românească : «editura *mea*», deși era și el, acolo, unul dintre adjuncți). Și a mai spus Paleologu :

«Nu trebuie să admitem ca o carte să fie judecată astfel».

În cealaltă extremă, surpriza ne-plăcută : Țepeneag. Până atunci se purtase ca un prieten, ca un camarad ; eram de-al lui, chiar de nu împărțaseam “doctrina onirică” ; mă susținuse, mă apăruse, nu conta că o făcea din calcul ; mai apoi, re-ajuns la Paris, avea să dea din mâini și din picioare, să apere-promoveze romanul **Ostinato** - el l-a impus la Gallimard, el a găsit traducător, el a scris prima cronică...

Însă atunci, în primăvara anului 1970, la București, ca unul dintre redactorii de editură, a avut un comportament bizar (acum îi zic : normal-românesc) : cu toate că și el citise **Ușa...**, în nici un moment nu a rostit adevărul săritor în ochi, anume că *în acea carte nu exista... situația*, vorba lui Paleologu. Uite-așa, nu exista - fiindcă nu era! Tăcînd - din plictiseală, din calcul, de frică - prietenul meu Țepeneag s-a făcut complice la condamnarea și la executarea mea, prin faptul că nu a contestat - în cunoștință de cauză - temeiul acuzației.

Rezultatul nu s-a observat pe loc (dacă nu fusese o hotărîre de sus ; dacă hotărîrea nu fusese anunțată - “dacă nu fusese dată la ziar...”), am realizat-o eu, “interesatul”, după oarecare timp, când ne-publicarea unui text predat ori respingerea lui (nu contează motivele invocate) a început a deveni regulă. Târziu, în vară, mirat-revoltat de o respingere, voi fi lăsat să-mi scape :

«De ce : nu-i bun textul ? *Sau sînt interzis* de a mai publica ?»

Blestematul de disjunctiv, *sau* ! Cuvînt care, sonorizat în prezența cine știe căru redactor simplu de la cine știe care publicație (să fi fost “la noi, la *România literară*?”), a dat ideea de geniu : «Goma e *interzis* - el însuși a recunoscut !» Astfel, cei care ar fi putut să se simtă vinovați (dar nu prea...) de complicitate prin pasivitate la “pedepsirea” mea au putut să se spele pe mâini - dacă eu, victima (pardon : vinovatul de situație) recunoscusem (că *fusesem*) interzis...

Ecourile de după... Atunci mă îndurerau, mă supărau, mă înfuriau - am avut timp să înțeleg că erau normale la o anormalitate ca cea românească. Lăsîndu-l la o parte pe același Paleologu (risc să-i înalt, azi-măine, statuie) colegii-prietenii de la editura Cartea românească (carevasăzică cei care îmi citiseră **Ușa...**, deci știau că “situația” în chestie este inexistentă), mă consolau într-un mod pe care nu-l înțelegeam ; nu-l acceptam :

«Lasă, bă Paule, că și tu...»,

Asta era Geta Dimisianu, cea care, fără voie, provocase istericaui ivasiucă : venind vorba despre nu știu ce, ea îl contrazisese pe de-necontrazisul Sașa, iar acesta, furios, îi reproșase că găsisese **Ușa...** publicabilă, *cu toate că* în ea Goma introdusese o bombă (numele ei fiind Ceaușeasca !), cu care ar fi urmat să arunc în aer editura lui...

În traducere : «Lasă, că și tu...» devenea : «Și tu ești vinovat...». De ce anume, eram vinovat ? Îi va fi stat pe limbă să-mi arunce în față

- n-ar fi fost întâia oară - că vinovat eram pentru că nu găsisesem o altă editură unde să mă duc, dracului, cu manuscrisul meu cu tot, decât a lor, abia înființată - și deja amenințată... Însă era nevoie de prea mult curaj ca să-mi azvârle în față reproșul acesta : în același stil prelins, nedirect venea al doilea reproș :

«Lasă, că știi tu foarte bine...» - și cu asta, basta!;

Prietenul meu Țepeneag mă consola previzibil :

«Oricum, cartea e proastă...»

Știam că nu se dă în vânt după literatura mea, însă ieri ; și alaltăieri ; și răsalaltăieri spusese contrariul - despre *aceeași* carte. Când îi atrăgeam atenția asupra inconsecvenței, el ridica din umeri, că adică ce-i cu asta : spusese în trecut, o să spună și viitor - însă acum spune ce spune...;

Marin Preda, directorul, speriat de “decodificarea” lui Ivăsiuc, cu toate că citise și el ; știa și el că nu era urmă de Ceaușească în **Ușa...**, mi-a rezumat situația :

«Din moment ce s-a lansat zvonul că te-ai dat la Tovarășa, ești ars. Îți retragi cartea de la noi...»

Fiind noi la Porțile Orientului (unde totul e posibil), Absurdul a făcut pui : la scurt timp unii dintre colegi, prieteni, confrăți au prins a mă felicita :

«Bravo, domnule ! Era și timpul ca cineva să aibă curajul s-o încondeieze pe vipera de Ceaușească ! Înțeleg că ai plătit un preț pipărat - să fii interzis pentru așa ceva, nu s-a mai pomenit de pe timpul lui Gheorghiu-Dej - dar face ! Îți spun eu că face ! Un act eroic cere sacrificii, ascultă-mă pe mine - felicitări și să ne trăiești ! Ai spălat rușinea breslei !»

Încercam să explic : nu spălasem nimic, cu atât mai puțin aia-a-ăleia : în **Ușa...** nu exista nici o aluzie la “viperă” și nici nu mă gândisem să fac așa ceva : eu nu cunosc Limba lui Esop, deci nu o folosesc ; atunci când vreau să scriu ceva despre ceva, revelez, scot la lumină, spun pe nume, nu ascund adevărul (acela, artisticul !) sub o grindină de poetisme, sub o avalanșă de știituisme, încât să nu se mai știe nici despre ce este vorba. În scrisul meu există alte...- nu aluzii, ci de-a dreptul critici, de pildă, în **Ușa...** cea a colectivizării-cu-ciomagul...

Nu eram ascultat - nici nu eram lăsat să duc negația până la capăt, că eram fulgerător asigurat :

«N-ai înțeles tu bine ce am vrut să spun - apoi ești insuportabil de modest...»

Astfel am devenit, dintr-un încurcă-lume, un băiat util. “Făcusem” ceea ce tare ar mai fi vrut cobreslașii să facă, ei, dar... se jenaseră ; deci, evitaseră : unul avea o mamă bolnavă, altul nu avea mamă, dar voia pașaport ; altul avea o carte-cu-probleme și, până nu apărea, el nu-și permitea, mă-nțelegi, să înfrunte cu pieptul gol, fiara...

Făcusem eu, pentru toți... rezistență ! (prin urmare ei făcuseră rezistență prin... reprezentantul de nădejde al lor - era mult mai comod, infinit mai lipsit de riscuri) - deși... nu făcusem nimic din ce mi *se* reproșa, totul trăgându-se de la o vorbă aiurea aruncată de

aiuritul de Ivasiuc în deplină și perfectă necunoștință de cauză, iar colegii iubiți, în loc să restabilească adevărul, mă felicitaseră că făcusem opozițiune anticomunistă, băgînd-o pe consoarta șefului suprem într-o carte...

Evident, “instituțiile” au privit de pe margine, însă nu au intervenit - de ce ar fi făcut-o, dacă bolovanul pornise rostogolirea la vale fără “ajutor-tovărășesc”, de sus. Negreșit tovarășii-noștri-de-acolo-de-sus jubilau constatînd că nu mai este nevoie de eforturile lor pentru a consfinți o situație dintre cele mai favorabile Puterii : la o adică, pe bună dreptate ar fi putut pretinde că Partidul nu are nicio responsabilitate în interzicerea lui Goma, că individul fusese interzis de către tovarășii lui de șaibă - la urma urmei se interzisese singur-singurel, ca un băiat mare !

Spre norocul meu, atunci nu-mi dădeam seama de ceea ce mi se făcea - iar pentru o dreaptă măsură : nici conșabnicii mei nu știau ce fac - eram sigur că dacă nu azi, atunci mâine “se va lămuri încurcătura”, deci se va repara eroarea. Așa că nu am trăit din plin interdicția.

Oricum, din acel moment (1970) și până la plecarea din țară (20 noiembrie 1977) am fost singurul scriitor român, aflat pe solul patriei socialiste, total interzis - nu doar el, dar și soția lui și socrul, traducători.

Cum-necum, când... s-a dat voie la revoluția română, totalizassem douăzeci de ani de interdicție (1970-1990).

Eram convins - ce naivitate ! - că, din moment ce dispăruse Ceaușescu și întreg Aparatul lui Interzicator, aveam să reintru în rîndul lumii (scriitoricești), prin ceea ce îmi lipsise vreme de două decenii : posibilitatea de a publica în periodice și la edituri...

În limba în care nu încetasem de a gândi/scrie : româna.

Luna de miere a durat... mai puțin de două trimestre.

1 aprilie

Dacă m-aș fi uitat, atunci (în 1970) în jur și aș fi perceput/constatat adevărul-adevărat : eram singurul scriitor interzis-total (cu întreaga familie), însă... nu eram și arestat din aceeași pricină, nu eram dat afară de la *România literară* - unde, firește, nu mai puteam publica nici măcar note de lectură, nesemnate, fiindcă veghea, neadormit, neadormitul motan-de pază, etern-adjunctul Gabriel Dimisianu, dealtfel fost coleg al meu în prima studenție (cea de până la Revoluția Maghiară, din 1956); dacă aș fi privit cu atenție în jur și aș fi fost atent la “situație” - de astă dată generala mea, nu particulara Ceaușească - aș fi avut destule șanse de a face măcar un pre-infarct - de amuzament :

Vasăzică în România “independentă” față de ruși, în România cea liberalizată, liberă - se deschisese rășchile Lagărului de Concen-

trare Carpato-Danubian, un număr inimaginabil doar în urmă cu doi ani de oameni primiseră pașapoarte pentru călătorii în Occident (nu mai vorbesc și de emigranții în Israel și în Germania Federală - aceia erau, cu toții cumpărați) - ba amicul meu Țepeneag căpătase porecla de "navetistul pe ruta București-Paris"; în interior slăbirea șurubului politic era vizibil, simțibil mai cu seamă în "aprovizionarea populației", obsesia și coșmarul deceniilor de economie de război comunistă, devenise aproape-corectă ; în cultură săreau în ochi prefacerile, schimbările (care ni se arătau imense), nu doar prin trimiterea la plimbare a "personalului" care îmbătrânise în posturi de sentinele și de caralii ideologici, dar și în rezultate : ce se expunea (în sfârșit !), ce se (în sfârșit) cânta, ce se publica, ce se re-publica - în sfârșit...

Iar în această atmosferă generală de jubilație, de sărbătoare (a libertății recâștigate, de re-apartenere la Europa), eu... eram interzis - total. Re-repet : din martie 1970.

Chiar dacă aș fi fost atent la mine-în-peisaj - ce aș fi observat ?

Un caz. Un singur scriitor interzis - și acela ne semnificativ, neconsacrat... Apoi, vorba comuniștilor, mari operatori-manipulatori ai comparațiilor : "Ce contează un singur scriitor - și acela mărunț - care nu publică - deocamdată !- față de numărul tractoarelor construite la Brașov, față de tonele de oțel pe capul locuitorului, fabricat la Reșița, față de numărul televizoarelor de la Pipera...?"

Bine-bine, un caz eram - dar din care motiv ? Trăsesem cu praștia în Popescu-Dumnezeu, satrapul culturii și autor al discursurilor din ce în ce mai însuportabil de foarte-lungi ale lui Ceaușescu ? Mă pișasem pe soclul statuii lui Lenin din fața Casei Scînteii ? Mă îmbătasem și strigasem în prezența activă a doi câini vagabonzi și chiar a unei babe surde că Ceaușescu este un analfabet, întrecut doar de nevastă-sa, cacademicianca (ca) ? Nici.

Atunci ? De ce fusesem total interzis - în prea-frumoasa primăvară a lui 1970? Îl reabilitasem eu pe Mareșalul Antonescu - pentru că la 22 iunie 1941 dăduse ordin trupelor române : "Ostași! Ordon : treceți Prutul! Zdrobiți vrăjmașul de răsărit și miază-noapte !" - și ne liberase pe noi, Basarabenii, Bucovinenii de Nord, Herțenii de jugul rusesc, îndurat din iunie 1940 (e drept, pe tata, nu : apucaseră să-l deporteze în Siberia, bestiile bolșevice) ? Aș fi avut mai multe motive decât Marin Preda să o fac, dar iată, n-o făcusem - iar **Delirul**, romanul care avea să provoace protestele *Pravdei* ("dictatorul fascist, criminal de război, pedepsit de mânia poporului") urma să apară abia în 1975, avînd ca personaje, nu doar pe Mareșalul Antonescu, ci și pe Secretarul-general Ceaușescu ("acel tânăr revoluționar, dârz, care...", cum delira *Pravda* de la București, *Scînteia*); scrisesem eu despre Reeducarea de la Pitești, după dictarea partidului, **cum** avea să o facă Lăncrănjan, "zugrăvind" în termeni realistsocialiști varianta-de-stat-și-de-securitate care suna astfel: "Deținuții legionari executaseră ordinul șefului lor Horia Sima, exilat în Spania, de a se întretortura, de a se întreucide prin celule - fără știrea personalului de pază ! - în scopul evident de a compromite societatea noastră socialistă în drum spre

comunism, pretinzînd că la noi se maltratează dușmanii poporului ce-și ispășesc crimele în închisori”? Nici.

Atunci care să fi fost păcatul meu literar? De ce fusesem interzis?

Marin Preda, directorul editurii formula... poetic motivul :

«Din moment ce *s-a* lansat (să se observe impersonalul) zvonul că te-ai dat la Tovarăsa...”

Abia după peste două decenii și ceva (în1992) am aflat, din volumul **Confesiuni violente** de N. Breban - că Ivasiuc, acuzatorul principal, nu citise **Ușa noastră cea de toate zilele**, carte pe care o... respinsese, condamînd-o (dimpreună cu autorul ei), pentru că... făcea aluzii la Elena Ceaușescu.

Ce pot spune ? Atunci, în 1970, știam că Ivasiuc, fostul meu coleg de celulă de la Gherla și prietenul meu cel bun, era perfect capabil să vorbească - între amici - despre o carte (și așa - și invers) fără a o fi citit. În ruptul capului nu mi-aș fi imaginat că, fără a citi o carte, va avea neobrăzarea să o condamne (și ce mai conta că autorul îi era prieten !).

În 1977, când am fost arestat pentru ultima oară, am rămas trăznit, citind în dosarul de trimitere în judecată (pentru complot și trădare de patrie), notele-informative redactate, semnate de el. Prietenul meu Sașa Ivasiuc se dovedea a fi fost, nu doar un biet pușcăriaș terorizat, prefăcut, prin tortură, în informator al Securității (surpriză dureroasă), ci unul care confecționa și rapoarte ale stării-de-spirit relative la un ins, la un grup ; mai mult : se ocupa și de “tehnică” - în familie : asculta radio Europa liberă, înregistra, apoi transcria... - a, nu, nu emisiunile *despre* literatură (acelea aveau dreptul la “comentarii”), ci texte ale unor scriitori trăind în România, publicate în Occident, transmise la radio - așa făcuse cu **Biserica Neagră** de A. E. Baconsky, așa făcuse cu **Gherla** mea.

De acord : atunci, în 1970, Ivasiuc nu citise cartea **Ușa...** (el o confunda, iar pe urmele sale : N. Breban, cu... **Ostinato** - în acel moment în curs de traducere la Paris, la Frankfurt, la Milano) - dar ceilalți redactori de la Cartea românească ? Inițial, manuscrisul predat fusese încredințat lui Mircea Ciobanu ; îl citise și Magdalena Popescu. După cearta lui Ivasiuc cu Geta Dimisianu, în care îi scăpase decodificarea: «Sub personajul Iosub se ascunde Ceaușescu, sub personajul Florica : Elena Ceaușescu!», Marin Preda, speriat, hotărîse ca toți redactorii să citească, pentru a se lua o decizie justă...- în unanimitate. Drept care mai citiseră Țepeneag, Paleologu, Gafița. După lectură se ținuse o reuniune în care *s-a*, vorba lui Preda, luat hotărîrea de a mi se restitui manuscrisul - însă, doamne-fereste, să se motiveze, oficial, respingerea. Reuniune în care Țepeneag a fost prezent ; și a tăcut.

[Deși...(până) și el confundă cărțile (**Ușa...** cu **Ostinato**): în **Dicționarul esențial al scriitorilor români**, Albatros, București, 2000) iată ce stă scris în articolul **Țepeneag** redactat de I. Simuț:

“În 1969 e (...) lector la Editura Cartea Românească, unde sprijină, fără succes, romanul **Ostinato** al lui Paul Goma”.

Informațiile provin direct de la Țepeneag, care dialoghează frecvent în presă cu I. Simuț. Deci Țepeneag se înșeală, lăudîndu-se

cu ce nu făcuse : **Ostinato** nu avea cum să fie “la Cartea românească”, editură înființată mult după ce predasem **Ostinato** (în 1966 !) la ESPLA, devenită Eminescu. Iar Tepeneag nu avea cum să ia **Ușa**... drept **Ostinato** - (spre deosebire de N. Breban, care nu citise niciuna din cărți, știa ce știa de la Ivăsiuc - care nu le citise - etc... etc...), el le cunoștea pe amândouă : **Ușa** (de la Cartea românească) fusese citită și de el, lector - și, vorba lui I. Simuț ; “fără succes” - fiindcă tăcuse mâlc atunci când se formulară acuzații idioate ; **Ostinato** fusese susținută de el, în calitate de... amic și de “agent literar benevol” în Franța și în Germania].

Revin : singurul care a fost împotriva “procedului” : Paleologu - repet : el a atras atenția că manuscrisul nu conținea aluzia (“situația”); apoi că procedeul (folosit cu o carte) nu e deloc onest...

Așadar, eu am fost scos din literatura română (înainte de a mă fi instalat)... pe degeaba !

Ce-ar fi să cer revizuirea “procesului” - ba chiar și despăgubiri ?

2 aprilie

Atunci nu realizam interzicerea ; nici ca semnificație, nici ca durată. Dacă aș fi înțeles că va fi totală și generală, că li se va interzice să facă traduceri și Anei Maria și tatălui său, Năvodaru - și că va dura cât va dura comunismul ceaușist în România, adică încă două decenii - aș fi făcut pe loc un infarct. Cinstit.

De aici concluzia : e bine în viață să fii, uneori, inconștient de ceea ce ți se întâmplă. Ori să joci, cu artă, inconștiența.

Paradox românesc : un abia debutant ca mine era interzis cu întreaga familie a sa, în timp ce “fascistul” Eliade (așa fusese etichetat timp de trei decenii) era publicat, era monografiat de zor ; se pregătea revalorificarea “nazistului” Cioran, însă/în schimb (sic) peste un an avea să fie interzis abia-descoperitul Eugen Ionescu - oare de ce? “Cazul” meu stârnea printre colegii mai tineri, dacă nu gelozia, sigur o invidie stranie, mărturisită deschis.

Tepeneag mormăia ceva în genul :

«Dacă mi-ar fi făcut mie una ca asta, eu aș fi...» - dar nu se mai deslușea ce anume zicea că ar fi făcut-dres el, dacă Ceaușescu (!) l-ar fi interzis și pe el - dealtfel avea să plece din nou la Paris cu o bursă și nu avea să mai vadă România decât în 1990.

Mai explicit era poetul Virgil Mazilescu, coleg al meu și de *România literară*, unde publica extrem de rar (dealtfel foarte rar scria - și foarte bine) ; el zicea mereu același lucru :

«În locul tău, mi-aș da foc în fața Comitetului Central».

«În fața Comitetului Central să-și dea foc *ei!*» - răspundeam și totul re intra în ordine.

Adică discutam despre altceva. Despre literatură în general și despre ceea ce mai scriam eu, Virgil și soția sa, Ștefania fiind singurii

dintre colegii-prietenii-confrații dinainte (de interzicere) care acceptau să citească ce mai comiteam...

Ana Maria luase foarte bine "măsura" - deși tocmai traducea Balzac și avea predat un volum de Pagnol... Socrul meu nu suferea decât pentru noi, deci mimă înțelepciunea milenară... Eu însă...

Ca un perfect membru al unei societăți comuniste, gândeam că... chiar dacă Ivăsiuc nu o nimerise cu acuzația, **Ei** (adică Cenzura ; adică Partidul ; adică Securitatea) vor fi depistat în textele celelalte (în **Ostinato**, de pildă) "probleme" mult mai grave decât cele din **Ușa...**; decât aluzia la un personaj - fie acela și de importanța Ceaușescăi - anume : colectivizarea agriculturii, făcută cu mijloace de o brutalitate necunoscută de țărani români nici pe când erau iobagi. Într-adevăr, despre Elena Ceaușescu se spunea că ar fi fost delirant de inventivă în sadismul ei de activistă analfabetă, dealtfel isprăvile ei erau povestite în gura mare, la restaurantul Casei Scriitorilor, de poetul festivisto-ocazionalist (scria și publica numai de sărbătorile comuniste), pe nume Grișa Gherghel care le știa de la mama sa, fostă activistă și colegă de teren cu "Tovarășa". Apoi : "atmosfera" din carte, oprimentă, închisă (pe dinafară) dă senzația de celulă de închisoare - asta mi-o strecurase, încă înainte de izbucnirea scandalului, Gafița, el fiind "primul filtru" și nu doar la proaspăta editură Cartea românească... Nu mă gândeam la vreun paralelism cu bolșevicii din Procesele de la Moscova - deși citisem despre ei/despre ele în cărțile aduse de Țepeneag de la Paris, însă asta trebuie să fi fost : setea (sau foamea ?) de "obiectivitate" mă împingea - sau trăgea ? - înspre concluzia, dealtfel populară : "Au și ei dreptatea lor..."

Astfel, călău și victimă (exagerez, însă ca în caricatură : numai adevărul) trăiau în pace... Fiecare cu dreptatea lui.

A mea era următoarea : comisese un act neconform ; chiar anticonform... Scrisese și în această a doua carte, **Ușa...**, ceea-ce-nu-se-scrie... "Colegii" mei (vorbesc de scriitori), față cu teme ca : opresiunea comunistă în general, în special teroarea, în special Securitatea, în special colectivizarea, în special cenzura - și n-am terminat lista înspecialităților - vedeau trei atitudini posibile, în scris :

Prima - cea mai uzitată : scriau incifrat, aluziv - de regulă apelînd la "vremuri trecute", lăsînd în seama cititorului, devenit (pe urmele scriitorului) maestru al decodificărilor, comparația între, de pildă, ocupația turcească de acum câteva secole și ocupația rusească de până acum câțiva ani ; între personajul literar Moțoc, rău sfetnic al lui Alexandru Lăpușneanu, domn al Moldovei de pe la 1565, și Popescu-Dumnezeu, contemporanul nostru, tartor al culturii cenzurate înalt-socialiste ; în fine, între personajul de legendă Dracula (nu adevăratul Vlad Țepeș!) și Ceaușescu... O "variantă" a inversiunii cronologico-faptică (deci a adevărului) o folosise chiar Ivăsiuc, în romanul de debut, **Vestibul** : o anume întâmplare trăită de autor, alături de mine, în 1958, fusese "mutată" în 1942, în timpul "războiului de agresiune antisovietic" : gardienii și directorul bestial al închisorii comuniste Gherla deveniseră, sub pana transfiguratoare a romancierului Ivăsiuc : jandarmi români păzind un lagăr în Transnistria ; comandantului nu-i

mai țin minte numele, însă știu că autorul îi păstrase gradul : maior ;

O altă metodă (“de creație”) artistică : colaborarea cu Puterea ! Începînd cu Clasicul în Viață : Mihail Sadoveanu, producător al ororii : **Mitrea Cocor**, devenită îndreptar al realismului-socialist în proză. După o vreme - nu multă - au apărut “lupii tineri”, dintre care cel mai feroce : Petru Dumitriu. Cu **Drum fără pulbere**, el a inaugurat cronica-ororii în direct : în 1951, când i s-a publicat romanul, onorat cu Premiul de Stat și a devenit martirizator a câtorva generații de elevi și de studenți, șantierul Canalului Dunăre-Marea Neagră era în toi, “mormântul burgheziei românești”, cum îi spusese însuși Stalin imitației fidele a modelului sovietic, înghițea cu miile pe lună cadavre de țărani necondamnați, vinovați că nu se născuseră de-a dreptul colhoznici, de profesori universitari, jurnaliști, juriști, preoți, funcționari, demnitari “burghezi”, studenți, elevi... Lauda Abatorului Românesc nu a fost singura faptă-de-litere-scrisă-cu-căcat-și-cu-sânge a Canaliei Canale (cum am avut eu dezonoarea să-l numesc pe Dumitriu) : înainte de a fugi în Occident, în 1961, pentru că se temea de destalinizarea României (imitat peste câteva decenii de albanezul Kadare), a avut ocazia să fie premiat pentru alte două porcării : **Vânătoare de lupi și Pasărea furtunii...** Din fericire, această perioadă a literaturii-de-curte-comunistă a încetat (un deceniu...) odată cu venirea la putere, în 1965 (să fi fost doar o coincidență ne-nefericită?), a lui Ceaușescu ;

În fine, o altă metodă de creație : tăcerea!

Nu era ea, tăcerea, din moși-strămoși, mama înțelepciunii ?

Nu era tăcerea, dintotdeauna, “de aur”?

Scriitorul român cel foarte rezistent față cu tirania rezista... tăcînd. Aceasta (lipsă de) “atitudine” avea să fie rapid botezată, după 89 : “rezistență prin cultură”. Curat rezistență... Din 1948, când comuniștii acaparaseră toate posturile de comandă, scriitorii români consacrați (chiar clasicizații în viață - ca Arghezi, Călinescu, Ion Barbu, Blaga) tăcuseră - dar nu pentru că, demni, ar fi refuzat să vorbească, astfel sfidînd Tirania, nu ! - ci pentru mizerabilul motiv că (încă) nu li se permitea să se exprime. Însă de cum au primit bilet-de-voie de la Comitetul Central, cum au scris porcării, măgării, ticăloșii cu asupra de măsură, recuperînd “întârzierea” față de confrății mai rapizi în înțelegerea lumii în care căzuseră.

Venirea la putere a lui Ceaușescu (1965) a coincis cu liberalizarea. Destalinizarea în România a întârziat 12 ani în cap (măsurăți de la moartea lui Stalin). Însă nici chiar atunci (în 1965), nici după explozia Primăverii de la Praga, nici măcar după vizita lui de Gaulle la București (în luna mai 1968!), scriitorul român nu a avut înțelepciunea și nici curajul de a lărgi “gaura” din Zidul Totalitarismului Mental pe care o concedeă (o dăruia, o azvârlea ca pe un os de ros Comunismul carpato-danubian “intelectualității socialiste”), ca aceștia să ajungă, dacă nu la o desăvârșită libertate de exprimare, măcar la o acceptabilă libertate de gândire.

Desigur, nu era de așteptat ca îmbătrâniiți în rele activiști-de-partid-pe-tărâm ideologic (cei care, nu doar supravegheaseră “linia”, dar, după o vreme se apucaseră să comită ei înșiși delictе hârtice,

raționînd astfel : «Dacă ani, decenii, i-am învățat noi pe tovarășii ingineri ai sufletului omenesc cum și ce să scrie, de ce n-am scrie noi, învățătorii lor, ceea ce e just să se scrie ?», producînd monștri librici /de la *libra*, nu de la *limbric*/); să dovedească, acum, că partidul schimbăse macazul, că ei, deși tovarăși-juști, iată, știu ce este aceea libertate-ca-necesitatea-înțeleasă (de gândire, de creație...) și cu ce se mănîncă ea. Necazul a fost că nici clasicii-în-viață din “perioada burgheză”, supraviețuitori ai pușcăriilor, sau doar ai carantinei staliniste, după liberare/liberalizare, puși la treabă... ideologică (citește : autocritică) - nici ei nu au avut onestitatea să-și renege perioada realist-lingușistă ; iar pentru că ei, “strigoii” își mai aduceau aminte de libertatea de exprimare (cea care în România funcționase chiar în timpul războiului, chiar într-un regim de dictatură militară), să încerce să-i îndemne pe tineri să... fie liberi - adică așa cum ei nu avuseseră **normalitatea** să fie.

Admițînd ca bornă de hotar anul 1965, deși aveam experiența penitenciară pe care o aveam, deci eram și eu un “strigo”, făceam parte dintre “tineri”. Debutasem în *Luceafărul* la vârsta de 31 ani și trei luni, editorial la ceva mai puțin de 33 de ani. În categoria noastră de vîrstă existau scriitori cu zece-cincisprezece ani mai tineri decât mine, dar și cu zece-cincisprezece mai bătrîni. Ceea ce ne unea (citește : ne vărsa în aceeași oală) era **Momentul ‘65** : atunci se ridicaseră interdicțiile de publicare și de urmare a studiilor pentru toți foștii deținuți politici.

Mai bine mă înțelegeam cu nepușcăriași mai tineri cu un deceniu decât cu foști colegi de detenție, fie aceia și de aceeași vîrstă. Motivul: pe mine închisoarea nu mă cumințise...

Necuminții mai tineri erau și ei... fii ai taților lor, învățaseră bine lecția terorii stalino-dejiste. Grozav de îndrăzneți, chiar insolenți, atîta vreme cît (socoteau ei) nu făceau “politică”. Însă în discuții între amici pretindeau că, făcînd neosuprarealism (ca Ivănceanu), onirism ca Țepeneag, ei erau “mult mai periculoși, din punct de vedere politic, pentru Putere” decât “careva care scrie : «Jos Comunismul !» - o practică depășită...” - ca să nu mai vorbim de “soljeniținii indigeni...” (eu fiind indigenul vizat).

Cunoscusem, pe cînd “făceam coridoarele” redacțiilor în așteptarea unei vești, în sfârșit, bune, pe cei care atunci se uniseră sub stindardul onirismului : Țepeneag, desigur, apoi Mazilescu, Turcea, Ivănceanu, Titel, Florin Găbrea, Dinulescu, Neașu...; apoi pe adevăratul părinte al lor : Leonid Dimov (și el fost deținut politic, și el basarabean, și el mai bătrîn decât ucenicii săi - chiar cu zece ani decât mine). Țepeneag, cu aerul lui de sergent recrutor decretase că eu pot fi “membru tolerat” al “Școlii” - ceea ce mă așeza într-o poziție de invidiat, pe care nu o aveau membrii-plini : eu nu eram obligat să mă supun canoanelor onirismului, în primul rînd celui care proclama : “noi facem artă, nu politică !” Mă bucuram însă de compania unor oameni tineri, frumoși, veseli - și mai ales extrem de talentați (cum altfel, dacă erau români - chiar și rusul Dimov). Datorită apartenenței - tolerate - la onirici am beneficiat și de protecția lui Miron Radu

Paraschivescu.

Fostul stalinist (feroce) se căise și revenise la viața literară ca mentor al “celor mai tineri dintre tineri”, printre care oniricii. El, întâiul, îi publicase în suplimentul unei reviste de provincie, *Ramuri*, apoi mai mult de dragul lor luase conducerea Cenaclului Tinerilor al Uniunii Scriitorilor. Acolo am fost îndemnat să mă produc și eu, citind (fiind filmat de Televiziunea Austriacă) “fragmente penitenciare din **Ostinato**”... Este adevărat, impulsul nu avusese vreo legătură cu oniricii : M(iron) R(adu) P(araschivescu) în vizită la revista în limba germană *Neue Literatur*, răsfoise un manuscris, rămăsese peste o oră, citind, apoi exclamase : «Dar băiatul ăsta e un Soljenițin român !» Voise să-l cunoască - mă cunoscuse, mă îndemname să vin la Cenaclu... În timpul lecturii prieteni și colegi de închi-soare : Marcel Petrișor, Nicolae Balotă, Ovidiu Cotruș, prudenți (și... pățiți) părăsiseră sală, iar eu rămăsesem cu... nepușcăriașii - ca oniricii, ba chiar cu fostul caraliu-cultural MRP...

Asta se întâmplase în 1969. Tot atunci, încurajat de ecoul favorabil înregistrat la austrieci, la germani, trimisese un exemplar din **Ostinato** în Occident - nu eram eu... “un Soljenițin român” ?

Și din acest motiv nu mă simțeam cu totul nevinovat de interdicție. De acord, nu făcusem aluzie (voită) la Ceaușeasca, în **Ușa...** - dar rostisem răspicat alte blasfeme la adresa comunismului biruitor într-o carte pe care o trimisese - ca modelul meu, Soljenițin - în Occident, spre publicare?

Atunci ?

3 aprilie

Cum mă simțeam eu, “interzisul” ? M-aș fi simțit mai-altul dacă cei din jur, colegii, prietenii, m-ar fi tratat mai-alfel. Nu contractasem o boală incurabilă sau/și rușinoasă pentru ca cei din anturajul meu să mă menajeze, nevorbindu-mi de maladie. Și totuși, ei așa mă luau. Emiteau două-trei cuvinte (în fapt : interjecții) compasive, după care treceau, grăbiți, la... tăcere. Se înțelege : tăcere asupra *situației* - de astă dată alunecată de la **Ceaușeasca** la **interdicție**.

Printre colegii de redacție (altă fațetă a paradoxului românesc : eram total interzis, însă continuam a fi redactor la *România literară* - de astă dată cu normă întreagă, nu cu doar jumătate, ca pe timpurile de restriște, când aveam voie să public !) noua, inedita mea situație nu trezea reacții deosebite. Nu vorbesc de Breban, umflat în pene fiindcă el, membru-plin al CC al PCR, fusese numit șef al revistei în locul lui Geo Dumitrescu de către un oarecare secretar al Comitetului Central, deci de puterea politică ; nu-i era deloc rușine, lui, bun roman-cier, că nu fusese ales de scriitori, cum se statornicise obiceiul, ci de oameni, nu de appendixuri ale câte unei limbi de lemn; mereu absent de la redacție, fiind, ba “la noi, la Cécé”, cum zicea el, nonșalant, ba “la

filmări” (Partidul cel Darnic îi dăruise, nu doar revistă și vilă, ci și dreptul proletar de reprezentant al clasei muncitoare de a face un film - după un roman de-al său, bineînțeles ; și, bineînțeles a rezultat o catastrofă...).

Or aceștia se purtau cu mine de parc-aș fi fost normal. Ca și ei.

Sau : de parcă n-aș fi fost *anormal* - spre deosebire de ei.

Asta mă nemulțumea. Om eram și eu, n-ar fi stricat să fiu (puțin) compătimit ; și admirat (oleacă). Or ei - nimic. Ba chiar Mazilescu îmi atrăgea atenția că prea mă alint cu interdicția ceea (dar nu-i spunea pe nume). Și că (interdicția - nerostită) nu era mare scofală.

Nu, nu era - dar până una-alta, numai eu mă bucuram de ea.

Singurul la care am observat o schimbare de comportament față de mine : Sorin Titel. Fusesem colegi în prima studenție, în timpul Revoluției din Ungaria, pe mine mă arestaseră, în noiembrie 56, în 1957 pe Titel, îl exmatriculasera (iar Dimisianu, și el coleg de-al nostru, nu fusese deloc “plictisit” - din acest motiv să fi ajuns el, oricine ar fi fost șeful revistei, “eternul-adjunct”?). De atunci rămăsese Titel un speriat-de-avioane. Făcea și el parte din grupul oniric, am înțeles că îi convenea de minune doctrina care prona arta-fără-politică («sântem sătui de realism-socialism!», zicea tatăl onirismului, Țepeneag, chiar și batiuşka Dimov). Lucram în același birou redacțional, însă cum eram în total patru, nu se observa că prezența mea l-ar fi deranjat, amenințat. Însă imediat după interdicție, Titel i-a cerut lui Dimisianu să-l mute în alt birou - fără a explica motivul. Mazilescu îl lua peste picior:

«Ți-e frică să nu te molipsești de la el, de... interzită ? Ești prea fricos de-acasă, ca să te-mbolnăvești de boala lui...» - și mă arăta.

La urma urmei, Sorin Titel, singurul, reacționase normal : frica era semnul indubitabil al înțelegerii “situației” mele. Care ar fi devenit și a lui, dacă se mai arăta prin târg cu unul ca mine...

Aș fi putut să nu mai trec pe la redacție cu săptămânile - dacă tot nu mă dăduseră afară, ca urmare a interdicției... Mă duceam însă, ca să simt cu blana blana celorlați - încă nu învățasem să fiu singur.

Pe măsură ce trecea timpul, se manifestau mai vădit cele două “curente” contrarii care mă lucrau - unul îmi șoptea la ureche :

«Dacă nu s-a ridicat interdicția până acum, are să mai dureze : ba se va instala... Concluziune : în veac nu mai publici tu, băiete, în România, în românește...»

Celălat zicea, bravind :

«E-he, câți dintre colegii mei ar vrea să publice numai în Occident, numai în ne-românește !» - însă constatam că nu mă convingeam nici cu șoapta-unu, nici cu șoapta-doi. Fiindcă nu le acceptam.

Mă gândeam că, la un moment dat, mă convoacă însuși Dumitru Popescu-Dumnezeu și îmi propune un târg :

«Renunță la editarea în Occident și te publicăm la noi...»

Iar eu - ce fac ? Ce fac ? Nu eram deloc - dar deloc - sigur că voi respinge oferta, chiar dacă învățasem în atâta vreme și în atâtea împrejurări că *ei* mint de sting, că *ei* vor să câștige cu orice preț - în primul rând, timp ; ei, cu mentalitatea lor asiatică, mizează pe valoarea non-timp. Iar dacă eu voi constata că *ei* nu se țin de promisiune (de a

mă publica “la noi”), cum am să-l trag la răspundere pe Însuși Dumnezeu ? Adevărat, în anume ședințe Popescu fusese, nu doar criticat tovarășește, dar de-a dreptul tăvălit, acuzat de cutare act de cenzură, de cutare abuz de putere... Ei și ? Ei și - nimic, fiindcă între timp aflasem (de la Ghișe, secretar al C.C., unul dintre “interlocutorii” mei favoriți în timpul convocărilor...): puteam să-l criticăm “nu numai pe tovarășul Popescu, dar chiar pe tovarășul Ceaușescu !” - însă... “numai în cadru organizat” - citește : în ședință ; citește : între patru pereți - însă de cum pășim pe trotuar și rostim doar a zecea parte din ceea ce urlasem în ședință, “suferim rigurile legii”.

Adineauri mi-a parvenit un număr din *Cotidianul* de la București (aprilie 2001). Octavian Paler scrie :

“...«rezistența prin cultură», câtă a fost și așa cum a fost nu era vorbă goală. N-am avut toți curajul unui Goma, unui Dorin Tudoran, dar nu ne-am comportat ca niște viermi. S-au auzit la conferințele naționale ale scriitorilor filipice strălucite în favoarea culturii și împotriva amestecului poliției în cultură. Au existat febre, tensiuni, momente de adevărată solidaritate intelectuală, fie și fisurată de mici sau mari lașități. Febre, tensiuni și solidaritate care i-a speriat, adesea, pe ideologi (...)”.

Vorbim despre același lucru, însă el, Paler (și confrății lui, rezistenții-prin-cultură) refuză să vadă (și să vorbească) despre... urmarea, consecința, rezultatul acelor “filipice strălucite” - le-am auzit și eu, din gura lui Dan Deșliu, poet stalinist, devenit anti- ; nu vor fi fost “strălucite” filipicele mele, dar violente, da... Și nu... “împotriva amestecului poliției (sic) în cultură”, cum formulează eternul activist C.C. Octavian Paler în Anul Domnului 2001, ci împotriva amestecului Securității (în cultură) ; împotriva lui Dumitru Popescu-Dumnezeu, aflat de față, la tribună ; ba chiar împotriva... - adevărat, nu “împotriva lui Ceaușescu”, dar “împotriva politicii culturale a tovarășului Ceaușescu”, da.

Ei și ? Ei și - nimic. Crezusem și eu - atunci - că făceam mare brânză, că eram curajos, că îmi riscam pielea... Da de unde ! Cel care îmi atrăsese atenția că putem spune orice între patru pereții sălilor de reuniune - însă, odată ajunși pe trotuar, pierdeam “imunitatea de scriitor”, cădeam sub lege, oricare cetățean de rând... - de unde se observă egalitatea comunistă... era tovarășul Dumitru Ghișe nu doar un oarecare cunoscut al lui Paler, ci și coleg de CC, tovarăș de... aripă-intelectuală a activismului băstinaș - și prêtin, ca între ardeleni. Cum Paler fusese șef al Televiziunii, ceva mare șef și la Radio, redactor șef al cotidianului guvernamental, nu se poate ca unul ca el să nu fi știut până unde puteau scriitorii merge prea departe... Or acum, fără jenă, laudă breasla, ca să fie lăudat breslașul de el, încercînd să reabiliteze marele-curaj-dintre-patru-pereți...

Vorba Anei Maria : să laude ; să reabiliteze...

Nu o singură dată discutasem cu ea ipoteza-de-lucru (a târgului dintre *ei* și mine). Era, fără nuanțe, împotrivă. Nici nu mai așteptam

argumentele, eram cu totul de acord cu ea. Însă în modul următor :

«Nici vorbă să accept acest schimb - pe de o parte e singurul meu mijloc de șantaj : “Ridicați interdicția și publicați-mă în România - dacă nu, nu să fie, știu ce-mi rămâne de făcut !” Și totuși... Gândesc în românește, scriu în românește, îi am în vedere - și în față, când scriu - pe vorbitorii-cititorii de română... Să rămân nepublicat în românește încă cine știe câți ani ?»

Aveam să rămân nepublicat în românește, în România, nu “cine știe câți ani”, ci câteva decenii. Atunci însă mai credeam în minunea normalității - ba chiar și în minunea minunilor - aceasta :

Mă convoacă Ceaușescu însuși și își cere scuze pentru gafele subalternilor...

Vise, vise. Ceaușescu nu-și cerea iertare nici pentru faptele rele ale sale - dar pentru ale unui tovarăș din fundul sălii ?

Care nu avea nume. El fiind, ca să spunem așa : populațiunea scriitoricească română.

Deși mă ardea buza, nu i-am întrebat niciodată pe prietenii mei, scriitori, de ce nu protestaseră împotriva interzicerii mele de a publica. Să se fi indignat măcar față de mine de un asemenea asasinat. Mă va fi împiedecat să o fac termenul *asasinat* : părea umflat, arăta exagerat - deși adevărat. Așteptam însă inițiativa lor. Dar nu venea nimic, nici un semn nu se arăta.

După o vreme n-am mai așteptat. Știu când a fost acest prag :

Îmi făcusem de multă vreme “filieră” de trimis manuscrise peste graniță. Dieter Schlesak, “rămas” în Germania Federală, promisese că va traduce **Ostinato** ; știam că ar traduce și publica în revistele de-acolo poeți români. Drept care, într-o seară la restaurantul Casei Scriitorilor, am vorbit despre acest lucru cu Virgil Mazilescu și cu Daniel Turcea. Mazilescu a zis că trimite - doar și el îl cunoștea pe Schlesak - însă mai întâi să-i apară în franceză poemele trimise la Paris prin Țepeneag. Turcea s-a prefăcut că nu auzise propunerea mea. Am repetat-o, de astă dată numai pentru el. Dintr-o dată delicatul, minunatul (și ce bun poet !) Turcea a căpătat o privire rea - după o ezitare mi-a aruncat :

«Ție-ți convine să trimiți la capitaliști...»

N-am înțeles : ce îmi convenea - și de ce...?

«Îți convine să trimiți manuscrise în Occident», a reluat Turcea.

«Tot nu mai ai nimic de pierdut...»

Erau destule momentele în care nu înțelegeam ce ar fi vrut să spună Turcea prin cuvintele rostite. În alte împrejurări nici nu ceream lămuriri, îmi spuneam că poetul delirează cu talent nedesmințit - ba cu geniu - și în proza cea de toate zilele. Acum însă era un răspuns la o propunere a mea - ce înțelegea când spunea că eu îmi permit (!) să trimit manuscrise în Occident ?, fiindcă eu, spre deosebire de el, nu mai aveam nimic de pierdut...? Mazilescu observase că eram gata să revin cu întrebările - a intervenit :

«Lasă-ne, domnule, netraduși în nemțește. Noi facem poezie, nu politică...»

M-am uitat lung și pe rând la prietenii mei - cei mai apropiați în

acel moment. Mă întrebam dacă nu voi fi făcut o gafă cu propunerea - dar nu, cu ei discutam... chiar și politică, împreună înjuram Securitatea, ba îl pizdeam, în cor și pe Ceaușescu... Ce va fi fost în capul poetic al poetului Turcea : credința că eu îmi permiteam (!!!) să risc, fiindcă... Dar ce înțelegea el prin "tot nu mai ai nimic de pierdut" ? Faptul că deja pierdusem totul ? - n-ar fi fost un motiv de aruncat... Dar Mazilescu : vasăzică pentru el, a fi tradus în franceză era... poezie ; pe când a fi tradus în germană era... politică, nu poezie?

Am renunțat să caut un sens vorbelor poeților români, la o masă a restaurantului Casei Scriitorilor - și, culmea : în acel moment amândoi erau treji... Sau poate din această pricină erau prostește de prudenți ?

Atunci am înțeles că am murit. Că încetasem de a mai fi de-al lor. Fiindcă nu mai aveam nimic de pierdut. Decât de (re)înviat. Printr-un infarct.

4 aprilie

Aceea - interdicția din 1970 - a fost întâia expulzare (n-ar fi fost un bun prilej de infarct ?).

Dar cea din 1976 ? Când am vrut să-mi botez copilul ? Și am fost... excomunicat-prin-trimitere-la-Ploiești ? Chiar și Filip-Ieronim al nostru să nascuse ortodox, cum atât de-adânc ne-a învățat Nesfârșitul Nae Ionescu, deci noi, părinții săi țineam să fie botezat!

Însă nu este suficient să te naști, ori să-treci la altă confesiune - "în libertate" (fiindcă în închisoare, în celulă, evreul N. Steinhardt a putut să se creștineze); dar afară... Fiindcă : cine sunt cei mai ardenti partizani-paznici ai... creștinismului în general, al ortodoxismului în particular ? Toată lumea știe : securiștii teologo-legionari, cei care au ei câte ceva de ascuns din "activitatea" lor sau din a tatei-mamei-fratelui-unchiului ! - pentru alde aceștia, floare la ureche trecerea de la internaționalism la naționalism, de la ateism la misticism (pardon : "la credință"). Căci ei sunt imparțiali ! Și născuți ortodocși de-a dreptul!

Îmi aduc aminte cu profundă neplăcere de botezul fiului meu, la București... - care ar fi putut să-mi provoace un infarct (ortodox) :

Cum Filip-Ieronim se nascuse în 2 noiembrie 1975, începînd din săptămîna următoare am căutat o biserică pentru botez. Locuiam în Drumul Taberii, însă ca orice periferic, visam la Centru - așa că primul drum a fost la preotul... Cutărescu. Mă cunoștea, bineînțeles : făcusem închisoare cu băiatul lui, după liberare, ba dormisem câteva nopți în casa parohială, invitat fiind de fostul coleg de celulă de la Jilava...

Surpriză : părintele a luat-o rău : nu regreta "neputința" de a-mi boteza copilul, ci îmi reproșa - mie ! - că mă adresasem chiar lui : nu era destul de luat la ochi ca tată de pușcăriaș politic ? Acum să boteze copilul altui pușcăriaș politic ? În plus, unul care vorbește la Europa liberă ? De ce nu mă gândesc eu și la alții, nu numai la mine ?

Am plecat de-acolo negru de supărare, pizduindu-l (adevărat, numai în gând). Că tot mă aflu în Centru, pe Calea Victoriei, am căutat altă biserică (mai rămăseseră câteva). Parohul aceleia nu mă văzuse în viața lui, probabil nu avea un fiu fost pușcăriaș, o fi făcut el însuși închisoarea reglementară, însă, aflând ce vreau - și mai ales că locuiesc în București - a devenit bănuitor. A început a-mi pune întrebări "ajutătoare": ce vârstă are soția?, ce profesie am?, sânt botezat cu certificat în ritul ortodox...? M-am aricit : de ce mă ancheta ?, mă aflu acolo pentru botezul copilului meu, nu pentru al meu...

«Da, taică, dar de unde să știu cu ce gânduri vii la mine, monument istoric, sub pretext că vrei să-ți botezi copilul... Zici că ai domiciliul în București - uite, îți dau o adresă în provincie (Suceava ? Tulcea ? Salonta ?), te duci acolo și faci ce vrei, de ce vii chiar la mine, monument istoric ? La mine nu te gândești, în ce situație mă pui ?»

Nu l-am înjurat de mamă pe acest porc de câine (de monument-istoric), care, deși preot, refuza să-mi boteze copilul - pentru că eu, părinte, îi eram suspect (de ce?: fiindcă aveam domiciliul în București? Oare?...).

Am luat-o pe Calea Victoriei în sus, spre Arcul de Triumf, "am făcut" toate bisericile întâlnite. De astă dată popimea părea a fi fost avertizată - cum ?, de cine?: de Secu ? Ce nevoie de (Supra)Organ, când se informau părinții foarte bine, între ei, prin telefon, comunicându-și apropierea pericolului purtat de un individ suspect, în plus bucureștean (!), care încearcă să-și boteze copilul la București ! Unul dintre ei, cu o privire vicleană, unsuroasă - născut-ortodoxă - știa cum mă cheamă, deși nu mă văzuse vreodată...

Mai cu blândețe popească, mai făcând apel la omenia, românească, Slujitorii Bisericii îmi recomandau călduros, ca într-o ședință de partid să-mi botez copilul altundeva, cât mai departe de capitală, ca să nu se știe...

«Ce să se știe ? Că-mi botez copilul ?», am răbufnit în fața ultimului - acum eram sigur : Sfinția Sa era deputat în Marea Adunare Națională, deci milita pentru cauza comunismului ateu, asta apăra el, nu credința (strămoșească).

«De, taică, dacă și dumneata... Gândește-te și la alții, că așa-i creștinește...»

Dialog pur-românesc. Vasăzică, el, vinovatul, nu doar față de mine și de copilul meu, ci și față de Dumnezeu, o-ntorcea (ca la Ploiești), pentru ca "celălalt" să poarte culpa - prin găinărească : «Dacă și dumneata...; gândește-te la mine...»

Furios, m-am întors acasă. Pe drum mi-am zis că a doua zi mă duc la catedrala Sfântul Iosif, să-mi boteze papistașii copilul !

Însă de cum am trecut "șina" spre Drumul Taberii, ochii mi-au căzut pe o curte de biserică unde un preot învelea, de iarnă, trandafirii. Am coborât din troleibuz la prima și m-am întors, pregătit de un nou refuz. Am salutat, am intrat direct în subiect, ca să nu mai pierdem timpul : acceptă să-mi boteze copilul ? - locuiesc aici, la două stații...

Preotul a răspuns că da, numai că o să cam aștept... Aștept, cât :

o săptămână ?, două ?

«Cam patru luni», a ridicat din umeri preotul. «Ne vin mulți din provincie... Anul ăsta am avut numai doi bucureșteni - la anul, în aprilie, ai să fii matale primul...»

Pătit, ca să nu provoc necazuri altora, i-am spus cine sânt : ăla care, la Europa liberă...

«Eu botez copii, nu părinți...», a zis.

Neîncrezător, temîndu-mă de cine știe ce intervenții (obscure...), ori doar de românești răzgândiri, la două-trei săptămâni treceam pe acolo și întrebam dacă tot în 2 aprilie '76, a rămas programat botezul...

Și a venit ziua... Era o duminică strălucitoare, potopită de flori, inundată de soare - și de desiluzii : în urmă cu două zile soția unuia dintre cei doi buni prieteni, colegi de pușcărie, de domiciliu obligatoriu, invitați la botez, venise cu niște lucrșoare pentru copil și cu explicația-cerere : noi o să-i înțelegem pe ei, patru, care-s cadre didactice, nu se pot expune la un botez - și încă în București... Așadar, ca și boaita de monument, prietenul, colegul de suferință îmi cerea - prin intermediar - mie, să-l înțeleg, ba, în același preț, să mă gândesc eu la el, în ce situație-l pun... Deci să-l și compățimesc ! Eu !

Rezumat parțial : ca și în chestia interzicerii mele de a mai publica - începînd din 1970 - nu a existat o "hotărîre de sus", cu caracter de lege - nu : ci frații mei, colegii de lanț : acolo : scriitorii, dincoace preoții - în loc să fie solidari cu victima, luau ei inițiative, în sensul dorit de partid și de Securitate ! Dovada că nu exista nici o... HCM care să interzică botezul copiilor : preotul acestei biserici (i se spunea: "Răzoare") nu m-a trimis la dracu,-n provincie, că el are de apărut, fie un dosar pătat de fiu-său, fie un monument-istoric !

Mai departe - încă nu s-a sfârșit botezul : în acea duminică de aprilie 1976 erau de-botezat, la biserica Răzoare din cartierul Drumul Taberii, 20 ? 30 ? 40 copii ? Oricum : foarte mulți. Atât de mulți, încât se formaseră câteva serii la... rîndul de mese ("banda rulantă") pe care nașele dezbrăcau, apoi, după botez, reîmbrăcau copiii. Mi-am zis : în ciuda amenințărilor securiste, a persecuțiilor comuniste și mai ales : în ciuda fricii băgată în oase de înșiși înfricoșatii, uite că mai sunt oameni care-și botează copiii. Dar ce o fi "conspirativitatea" cu... ne-botezul la locul de domiciliere ? Să nu știe Securitatea că X a plecat la București "în vederea comiterii unui act dușmănos, ba de-a dreptul criminal, căci mistic" ? Să fim serioși ! Sigur că Securitatea e Răul Absolut - dar lasă, nici victima nu stă cu brațele încrucișate... Deci se putea foarte bine să-ți botezi copilul într-o biserică din localitatea unde domiciliai ! - cu condiția, vorba Radioului Erevan : să vrei să accepți tu, român-verde, ușor înfricoșabil, acest... adevăr.

Ultima impresie : copiii de botezat erau, cu toții, mult mai vîrstnici decît al nostru: un an, doi, trei...; erau și copii de grădiniță...

Și o fată. Ar fi trebuit să spun : fetiță, dacă părinții ar fi dezbrăcat-o în vederea botezului, pe "banda rulantă". Dar nu ; nu s-a putut. Dealtfel, pentru ea, s-a făcut o excepție : nu a fost scufundată în cristelniță, ci stropită cu apă sfințită, așa, îmbrăcată într-o cămașă lungă, albă. Copila avea sîni.

M-a impresionat și m-a revoltat : ce mamele lor făcuseră părinții ei până atunci? Căcăciosul de român : nu numai că asculta orbește interdicțiile impuse de comuniști, dar, ca robul din tată-n fiu, supus zelos, avea nevoie de “considerație” din partea stăpânului (să-l aibă în vedere când o să-l puie vechil, supraveghetor, caraliu), de aceea lua inițiative în înăsprirea câte unei măsuri care urma să lovească, nu doar în cel de-alături, rob și el, dar și în el însuși. Nu protestase când, din 1977, Ceaușescu începuse a dărâma bisericile, mănăstirile, nu se ridicase, să-i dea cu crucea-n cap Vandalului Suprem - ba se găsiseră “voluntari”, ca V.C. Tudor care să lăude “sistematizarea” și să-i trateze de dușmani ai patriei pe exilații ce ridicaseră glasul.

5 aprilie

Acum despre “oportunitatea” (fiind la modă cuvântul) de a avea un infarct...

...În aprilie 1977...

...Eram arestat, anchetat, amenințat cu condamnarea la moarte.

Și chiar atunci Consiliul Uniunii Scriitorilor a hotărât că nu mai sunt demn de a rămâne membru al breslei - drept care m-a exclusarist pentru trădare de patrie și complot vizînd răsturnarea orînduirii democratice din România. Fapte-rele (ce spun eu, încercînd să capăt circumstanțe atenuante : de-a dreptul crime odioase !) aflate în stadiul de acuzații, nu de probații, nu doar ne-cunoscute de confrății excluzători, ci alungate de la fața lor, cu oroare, cu spaimă, ca diavolești !

N-am aflat cum s-a petrecut acea ședință în care Consiliul a luat hotărîrea cu pricina : după liberarea din închisoare, în mai 1977, nu am avut contact cu participanții la ea (cu Breban, da, însă el nu mai era printre cei-de-sus), doar nu era să o caut pe Blandiana, care de multă vreme nu mai răspundea la salut, pe stradă ; Doinaș era de nevăzut, va fi fost iar în călătorie prin Occident, Sorescu așîșderi... Abia la începutul anului 1990, când m-a vizitat Manolescu aici, la Paris, l-am întrebat cum se desfășurase acea ședință de excludere, în lipsă, a mea... Manolescu mi-a răspuns cu un zâmbet cald, dulce, afectuos - și presărat cu praf de repoș (amical) ceva cam așa :

«Parcă nu știi... Ce să mai vorbim...»

Atunci nu am insistat - ar fi fost nepoliticos, neamical, necolegial din partea mea - chiar în acel moment în care, în sfârșit, confrății și concetățenii își recăpătaseră libertatea (încă nu știam că Manolescu fusese speriat de moarte, traumatizat de “revoluția liberatoare” - cea care amenința să-i strice viața, să-i anuleze opera-de-o-viață : *ierahizarea literaturii române cotidiene*...- alt speriat, alt *ierarhizator* amenințat : Eugen Simion - am să mă întorc, să închin câteva capitole, măcar rînduri *ierarhizării-la-românul-literat* - cel care dacă nu a prea rezistat, nu a fost prea moral - *prea*-ul trimite la ardeleanul Manolescu, însă nu e scutit de prea-uri nici regăteanul E. Simion, comandantul Academiei... - în schimb, a ierarhizat !). Nu era momentul (!) să insist

asupra unei întâmplări și îndepărtată în timp și strict personală - doar eu fusesem exclusul ! Mai apoi - trecînd anii... - am încercat, nu să reconstitui, ci să deduc ce se va fi întîmplat *acolo* (afară), la Uniunea Scriitorilor, astfel încît *aici* (înăuntru, la Rahova)...

...Așadar, într-o dimineață, la Rahova (14 sau 15 aprilie) la anchetă, colonelul Vasile Gheorghe, comandantul Rahovei, mi-a vîrît sub ochi o hîrtie. Emană (sic) de la Consiliul Uniunii Scriitorilor, era formulată în numele lui dar semnată de doar Ion Hobana, secretar... După ce am citit-o, am contestat-o : nu Consiliul exclude, ci adunarea generală ; nu există expuse motivele ca fapte - ce anume comisesem, nu interpretarea Securității ; semnătura unui oarecare secretar nu este suficientă, dealtfel îl bănuiesc a fi redactat hîrtia singur-singurel, fără a-i consulta pe membrii Consiliului... Vorbeam, dădeam din falcă, mă apăram cu mijloacele aflate la îndemîna (!), însă în adînc, începeam a mă întrista - îmi făcea bine să particip și la "durerea" altora... Fiindcă între/vedeam scena : securistul Hobană citește textul, nu-i întreabă pe cei care urmau să-și dea asentimentul dacă... și-l dau, ci îi anunță că au fost anunțați ! Că au luat la cunoștință. Și că - altfel, cum ? - ei, tovarășii din Consiliu, sunt în deplin acord cu "măsura"... Iar iubii mei colegi - nu întîmplător : buni scriitori : Doinaș, Manolescu, Sorescu, Blandiana, Bănulescu...- ridicaseră mîna și fuseseră de acord cu "motivația" prezentată de Hobana, secretar al Uniunii. Drept care fusesem exclus...

Sau nu : ei nu ridicaseră mîna. Nu ridicaseră nici privirea. Nu rostiseră **Da** - însă nici **nu**. Probabil - sigur, nu probabil - asta ar fi trebuit să înțeleg din "răspunsul" lui Manolescu, după 13 ani - că eu aș fi făcut la fel - dacă aș fi fost în situația lor :

«Parcă nu știi... Ce să mai vorbim...»

Asta deveniseră colegii, compatrioții, prietenii mei - deveniseră sau *asta* fuseseră totdeauna ? : puși în fața evidenței (o vină a lor - dar nu capitală, una mică - totuși, vină), ei nu și-o recunosc, nu și-o asumă, nici vorbă să-și ceară iertare pentru ea, dar prin : «Parcă nu știi...» te implică - schimbînd locul cu tine - ca și cum tu, nu ei ar fi fost în culpă (una minoră, desigur...) : și nu neapărat pentru că... ai fi comis acea măgărie de care îi acuzi pe ei, dar sigur : pentru că, tu, existînd, ființînd pe lumea asta, le-ai facilitat (!) "scăparea" în chestiune. «Parcă nu știi...», cu care confrății încearcă să-ți închidă gura, să te împiedece să spui un adevăr - acela că ei au greșit grav față de tine : una din cele mai băloase, mai puturoase (dar cât de eficace !) metode ale sclavului de nevindecă de a trage înapoi, în groapă, în hazna, cu el, în mijlocul sclăvimii obștești, pe acel rob care a avut ideea trăznită, nebună, de ne-avut !, aceea de a încerca să iasă de-acolo, din glod, din tină, din noroi, din clisă, din nămol, din românită, din...

«Parcă nu știi...» trebuie citită :

«Știi tu foarte bine, și nu mai face pe nebunul, că nu ești ca noi - ba ești ! Ca noi !»

Presupun că dacă securistul Ion Hobana ar fi prezentat în fața Consiliului Uniunii Scriitorilor (Români) acuzația de trădare de patrie, de complot antisocialist pusă la cale (sic) de unul dintre ei - să zicem

de Ana Blandiana - scriitorii (români, deci : buni și foarte buni) ar fi tăcut grăitor, ar fi păstrat tăcerea aprobator, deci... ar fi votat în unanimitate "rezoluția" de excludere a trădătorului, a complotistului (pun la masculin, pentru comoditate) arătat cu degetul de Securitate - ar fi încuviințat excluderea, prin tăcere chiar și... Ana Blandiana!

Rezultatul mascaradei mi-a fost prezentat ca pe un trofeu. Ca pe un drapel al meu, luat de ei în luptă, acum aruncat pe jos și călcat în picioare de învingător... Strălucea la propriu de satisfacție colonelul Vasile, untura de porc îi tășnise prin toți porii, până și prin ai urechilor - și-i sticleau ochii (dealtfel era singurul element luminos în acel birou sinistru, în sinistru lună aprilie 77).

Mă excluseseră, confrății... După principiul : "Decât să plângă mama, mai bin' să plângă mă-ta !"

Ce voi fi așteptat de la ei : să fie solidari cu mine - ca apoi să plângă măsele lor personale ?

Solidaritate... Nu mă rezist tentației de a cita dintr-un interviu publicat în *Convorbiri literare* din octombrie 1996 de chiar Ana Blandiana:

"În anii dinainte de '89 m-am simțit într-un mod de-a dreptul maladiu umilită de faptul că nu pot să fac nimic, că indiferent ce gesturi sau ce declarații aș fi făcut, oricum, n-ar fi avut nici o importanță, în afară de faptul că puteam să pătesc ori să nu pătesc ceva, nimic nu s-ar fi schimbat. Și asta pentru că solidaritatea nu era posibilă și că numai prin solidaritate putea să se schimbe ceva. Asta a făcut ca, imediat după '89, când solidaritatea a devenit posibilă..."

Tristețea-uimirea : nu pentru că un poet atât de bun rostește atâtea și atât de groase imbecilități pe centimetru pătrat (există poezi și mai buni decât ea - și chiar mai idiști), ci : gândirea de piatră (dacă piatra ar fi absurdă) exprimată prin : "înainte de '89 [adică în timpul dictaturii comuniste] solidaritatea nu era posibilă" ; și prin : "imediat după '89 [adică după înlăturarea dictaturii], când solidaritatea a devenit posibilă..." - nu a fost luată drept ceea ce este : eroare logică, discurs nerușinat - ci... adevăr-adevărat, potrivit căruia scriitorul român nu poate fi solidar cu un alt scriitor român, dacă nu are autorizație de la poliție (așa îi spune Octavian Paler, eu îi zic, de-a dreptul : Securitate).

Caragiale... Cum devine el, pe măsură ce trece timpul, tot-mai-genial (cum spunea Filip despre Ionesco...)! Noi, Românii, nu doar literatorii, respirăm Caragiale, mâncăm Caragiale, bem Caragiale, gândim Caragiale - mai ales vorbim Caragiale. Așa cum Eminescu ne-a dat limba română a poeziei, Caragiale ne-a înzestrat cu limba română a prozei - dar a teatrului ! Am cunoscut caragialofili - sunt și eu unul dintre ei - care, în anume împrejurări nu se puteau exprima decât prin limbajul caragialesc ; am fost și eu dintre aceia care "discutau" numai prin replici din Caragiale (sau à la Caragiale). În timpul primei perioade și cea mai cumplită a ocupației rusești (1944-1953), a interzicerii celor mai de seamă scriitori, a arderii cărților, a îndopării - pe ochi, prin citit, pe urechi prin difuzoarele martirizatoare - nu doar ale auzului - rămăseseră câteva luminițe pe care comuniștii le permisaseră

- cea mai jucăușă fiind : I.L. Caragiale. Cu o frază, cu o replică din Caragiale ne împăcam pentru o bună bucată de vreme cu viața, cu lumea, cu ocupația rusească ; prin gândirea-rostirea în limba caragială, mergeam până la... iluzia rezistenței antibolșevice, antirusești !

Distanțarea de ruși, destalinizarea (întârziată), liberalizarea-catangoul-comunist : “un pas înainte, doi pași înapoi”, în fine, întredeschiderea spre occident - acestea nu au făcut din Caragiale un perimat, un folosit în timp de război, deci inutilizat în timp de pace. Sânt convins: dacă România va cunoaște cândva o democratizare, o normalizare (Doamne ferește, nu în sensul cunoscut de Cehoslovacia în 68!), Caragiale va fi mereu prezent - în ciuda televiziunii, a presei, a internetului - și chiar în ciuda “optzeciștilor” eterni (am să vin și la ei...).

Se știe că, dintre români, Ardelenii sunt (cu două-trei excepții) impermeabili la umorul-ironia-sarcasmul caragialesc, ba chiar adversari hotărâți ai “imaginii” României, a românilor, a românismului pe care ar zugrăvi-o Nenea Iancu... Nu-mi imaginam însă că un poet, deloc incult - ca Blandiana - și care a trăit mai bine de trei-sferturi din viață în București (“aicea, printre... caragialieni...”) este în asemenea hal de surdă, de oarbă, de nesimțitoare la... *Lumea Caragiale*, cea care ne înconjoară pe noi, condeierii, indiferent dacă ne place ori ba autorul ei, dacă suntem de acord, ori nu cu “ideile” sale, indiferent dacă sântem nativi (ori trăim, în continuare) la Tulcea, la Sighet, la Suceava, la Chișinău, ba chiar și la Paris. La vârsta pe care o are (născută în 1942) este inadmisibil să nu fi auzit - și pătruns - “gândirea” personajului Conu Leonida din piesa cu același... nume (la care se adaugă : “față cu reacțiunea”), măcar pentru a evita de a raționa (sic) precum celebrul monument de ignoranță, oportunism, prostie, ticăloșie...

Hârtia aceea - un rahat, la urma urmei - mi-a făcut rău. A fost un moment greu. Chiar dacă îmi ziceam : «Dar nu e decât o hârtie fără valoare, o pură formalitate ! Apoi de când țin eu atâta la membrie ? Nu mai public de șapte ani, e în firea lucrurilor să nu mai fiu considerat membru al Uniunii Scriitorilor...» Și totuși, mă durea.

Colonelul Vasile mă pândeă. Mi-a zis că degeaba fac eu pe indiferentul, excluderea mă pocnise în moalele capului.

“Grenadă” se înșela numai topoanatomic. Hârtia mi se înfipsea în inimă.

Să fi făcut atunci infarctul ? Ar fi fost un motiv.

Sau poate în ultimele zile de detenție (dar eu nu știam că sunt ultimele !), când *ei* încercau să-mi zmulgă o declarație de căință ? Și de scuze cerute lui Ceaușescu ?

Nu cred că atunci. Am rezistat cât am rezistat - două zile?; trei? - câte șaisprezece-douăzeci de ore din douăzecișipatru ? Apoi nu am mai rezistat - și am fost conștient că nu mai rezist ; conștient că o să aștern pe hârtie regretele-scuzele, nu neapărat pentru a fi liberat (am mai spus : nu știam că au să-mi dea drumul), ci ca să fiu lăsat să dorm - e-he, câte declarații de căință, de angajament, ba chiar de denunț vor fi fost semnate (cu amândouă mâinile) de arestați, în birourile acelea de anchetă, “doar” pentru o oră-două de somn...

Oricum, nu atunci. Atunci nu era momentul (am început să vorbesc ca Monica Lovinescu...) pentru un infarct.

Și nici plecarea din România - la 20 noiembrie 1977. Acela ar fi putut constitui un moment reparatoriu (al eventualului infarct).

6 aprilie

Acum mi-a venit : aş fi putut face un infarct în cursul anului 1970, după interdicție, când eram frecvent convocat “la tovarășul Dumitru Popescu”, însă mă luau în primire subalterni de-ai lui, secretari ai C.C., “responsabili cu ideologia” : Dodu Bălan, istoric-literar-de-stat, Ion Brad, versificator-de-partid... Spre deosebire de acești troglodiți de nevindecă, finul-putred, Vasile Nicolescu, unul din cei mai *stricați* oameni (în sensul de alterați, de intrați în putrefacție - trupală, morală) avizat traducător-comentator ai lui Valéry, Apollinaire, Max Jacob, Michaux... - precum și doi filosofi : Ghișe (de care am pomenit) și Gheorghe Stroia. Fiecare în parte, ori în doi, în trei, în patru mă încolțeau, mă hărțuiau cu întrebări-acuzații încrucișate ca la anchetă (clădirea Comitetului Central fusese a Ministerului de Interne și o cunoscusem bine, între 1956-57 ca loc de tortură). Rostul “întâlnirilor cu tovarășul Popescu” (prin intermediari) era : să declar - în scris - că renunț la publicarea în Occident, la capitaliști - în schimbul...

În schimbul a nimic, drept cine mă luam? Eram “un cetățean ca oricare cetățean al RSR, avînd aceleași îndatoriri și aceleași obligații ca oricare” (nu întâmplător, regulamentul de funcționare al ideologiei suna identic cu cel al represiunii : în iarna 56-57, în celulele din subsol aceleiași clădiri singurul obiect deplasabil, în afară de oala de noapte, era un carton: *Regulamentul* - împărțit în două secțiuni: “*Reținutul nu are voie să...*” - urmau interdicțiile ; precum și : “*Reținutul este obligat să...*” după care erau înșirate tot interdicțiile - pardon : obligațiile...).

Eram chemat acolo (acum vorbesc de Comitetul Central al PCR), ca să mi se explice, să mi se bage bine în cap că nu sînt eu mai breaz decât alții - “de să publici de capul dumatăle, la capitaliști !” Însă când, evocînd “egalitatea” (cu cetățenii de rînd ai RSR) de a publica, în țară, întrebam de ce sunt interzis la mine, în România, țară și a mea, răspunsul venea din gura unor idioți, nu de la ceea ce se credea că sunt: scriitori (proști, dar scriitori) :

«Să-ți bagi mințile-n cap, că de nu... !»

Cum “întâlnirile” de la C.C. deveneau din ce în ce mai agresive, m-am plîns vicepreședintelui Uniunii Scriitorilor, Laurențiu Fulga. Știam de la alții că “generalul Fulga” (militar de carieră) era un om de o cumsecădenie de neîntîlnit în acele timpuri și în acel mediu, altfel nu aş fi făcut apel la el. La întrebarea lui :

«Ce propui ? Cum crezi că ți-aș fi de ajutor ?», i-am răspuns :

«Ca la box, să-mi fiți Omul cu Prosopul...»

Făcuse și el box, nu era nevoie să-i explic ce rost salvator va avea. Așa că, din acel moment, cu toate că era extrem de ocupat, de

fiecare dată când îi telefonam : «Dom' Fulga, vă rog să veniți - cu prosopul - la ora cutare...» (nu era necesar să precizez și locul întâlnirii-pe-ring... - venea. Mă asista. Și mă... apăra.

La unul din... meciuri, filosoful Stroia, scos din fire de “obraz-nicia” mea, urlase :

«Te dau pe mâna Securității !»

«Dă-mă !», i-am răspuns. «N-ai decât să apeși pe butonul fixat pe piciorul biroului, ca să vină huiduma de gardian, să mă ducă “jos, cu ochelari”, numai în șuturi...»

Chiar pentru cineva care făcea pe ignorantul în legătură cu ce se petrecuse cu oamenii, vreme de aproape două decenii, în chiar clădirea aceea, nu era nevoie de un glosar, ca să i se explice ce e cu butonul, cu ochelarii, cu josul - numai în șuturi... Ofensat de moarte, Stroia s-a năpustit la mine, m-a apucat de gât, răcnind :

«Te-nvăț eu minte, banditule, cum să vorbești cu noi !!»

A intervenit Fulga. Cu destulă dificultate l-a condus la scaunul său. Eu nici nu mă clintisem de pe al meu. Auzeam în urechi un vuiet mare și, ca la Gherla, în vara lui 58, așteptam din moment în moment să aud alt zgomot mai mic - dar teribil : cel al chibritului-rupt (așa îmi imaginam eu, sonor, “atacul de inimă”). Stăpânindu-mă - acum îmi dădea mâna, îl aveam ca Om cu Prosopul pe însuși Fulga ! - am spus, dînd bobârname umeriilor atinși de mâinile filosofului Stroia :

«Te lucrează pereții ăștia ? Erai truditore-pe-tărâm, aici, în unitatea de producție MAI, când eu vărsam lacrimi și sudori și pișam sânge - după Revoluția Ungurilor ? Măcar atunci te purtai, cinstit, în uniformă...»

A fost ultima “convocare”. Însă, căutînd ieșirea temîndu-ne că au să vină după noi, Fulga (și el făcuse închisoare, ca tot românul... scriitor) zicea :

«Domnule... Țștia ne-mpușcă, domnule... Țștia-s în stare să ne-mpuște, domnule...»

Aș mai putut face un infarct din pricina boului de Achim (Mircea?) - probabil locotenent în 1965, când m-a luat în primire, de cum revenisem la facultate. Atunci, în 1965, “se ocupa” de Universitatea București. Până în 1967, când am abandonat re-studiile, acest Achim m-a chinuit, convocîndu-mă la “sediile” lor de la Academia Comercială (clădirea veche), din Piața Romană, “biroul” se afla imediat în dreapta intrării principale ; de la Facultatea de Chimie, undeva, într-un birou din care se vedea, pe geam, Cheiul Dâmboviței...

În aceste “întâlniri” conducea *ancheta* un superior al său : Munteanu (?), mic, acru, bolnav de ficat. Nu am fost bătut, însă înjurat, amenințat, da. Scopul : să mă facă turnător. Nu au ezitat să mă șantajeze cu mama (bolnavă de scleroză în plăci). Dacă nu au reușit, asta s-a datorat mai ales Anei Maria Năvodaru (cu care încă nu eram căsătorit). La fiecare “întâlnire” programată cu o zi-două înainte - ea mă urmărea de departe : la Academia Comercială se posta pe trotuar, cu ochii mereu la fereastra indicată de mine ; la Facultatea de Chimie se plimba pe Chei, tot cu ochii la ferestre. Ca să scurtez “ședințele”,

spuneam achimilor :

«Dacă nu ies în cinci minute, nevastă-mea dă alarma!»

Oricât de mari și de tari erau (și erau, porcii !), securiștii se speriau și mă lăsau să plec prefăcându-se că, nu-i așa, ei mă dau afar'...

Ultima intrevvedere cu Achim a fost în vara anului 1968 : îmi fixase “întâlnire provizorie” în fața magazinului Eva, din centrul orașului. De acea dată Ana Maria a insistat - iar eu am acceptat - să fie și ea prezentă. La ora fixată l-am văzut pe Achim : constatînd că sînt însoțit, nu s-a apropiat, s-a prefăcut că pe altcineva așteaptă el... După vreun sfert de oră în care Achim a tot aruncat încoace priviri nerăbdătoare, arătîndu-și ceasul, Ana Maria a pornit drept spre el și a prins a-l apostrofa cu glas tare, încât trecătorii (întâmplător multe femei) s-au oprit :

«Nu ți-e rușine, măgarule, să faci treaba asta împruțită ? Te ții de curul oamenilor ? Ai făcut Politehnica la Timișoara - de ce mă-ta nu lucrezi cinstit, ca inginer, puturosule, leneșule ?!»

După primele cuvinte, Achim a început a privi în jur, că adică nu lui i se adresa “nebuna”, apoi a dat să se îndepărteze - însă “nebuna” i-a ațînit calea, strigînd din ce în ce mai tare :

«Nu ți-a plăcut munca, de asta ai intrat la Securitate : să urmărești oamenii, să te ții după ei, să încerci să-i faci turnători, nenorocitul!»

Achim, nemaiputînd face pe “indiferentul”, a început să se apere, zicînd că nu înțelege de ce se leagă de el, că el nu are nici o treabă cu persoana care-l apostrofa... Era atât de zăpăcit - și de înfricoșat (cunoșteam spaima securiștilor încolțiți - într-o celulă de 200 oameni, în care ușa s-a închis, izbită de curent, în urma lor...), încât la un moment dat, uitînd că... nu ne cunoșteam, mi s-a adresat :

«Dom' Goma, vă rog să interveniți ! Potoliți-o pe doamna...»

Eu am ridicat din umeri, că nu mă bag (îmi convenea...). Atunci s-a petrecut un miracol : trecătoarele, nu numai că s-au oprit și au ascultat ce zicea fetișcana aceea, dar au început și ele să-l ia la trei păzește pe “civilul” Achim, acuzîndu-l că “se ține după oameni, să-i chinuie, ca pe timpuri (sic), în loc să meargă la șaibă și la lopată”. Constatînd că masele-largi-de-trecători îi erau nefavorabile, chiar ostile - Achim a șters-o, curajos-secrește. De atunci nu m-a mai “contactat” nici un “organ” până la 1 aprilie 1977, când am fost re-arestat. Pe Achim l-am revăzut - la Uniunea Scriitorilor, la Casa Scriitorilor : avansase în grad (era căpitan) și în funcție : nu se mai ocupa de studenți, ci de scriitori... L-am întrevăzut la Rahova, pe coridorul central, “intrat în alarmă” la (cond)ducerea mea spre un birou de anchetă...

Însă atunci, în fața magazinului Eva, înspăimîntat de strigătele Anei Maria, aș fi putut face un foarte frumos - și sănătos - infarct...

7 aprilie

...Sau, când ?

Nu trebuie să caut întâmplările-tari (am evitat cuvîntul : *tragice*), mai potrivit ar fi să mă opresc la întâmplările (sună frumos ; și liniștitor ; și politicos față de cei care le provocaseră) -care-au-

provocat-*excluderi*.

Aș fi suferit (am să-i scandalizez pe cei care se arată grozav de anticomuniști-după-război...) chiar și dacă aș fi fost exclus din partid (cum, care partid ? comunist ! și român !!). Numai că, fiind tot “un caz”, dacă primirea (în 24 sau în 25 august 68, imediat după invadarea Cehoslovaciei de către ruși - dealtfel, consecință a acestei agresiuni) a fost de-excepție : am fost primiți în partid, imediat, cinci scriitori, predominant basarabeni sau doar născuți în Basarabia, (A.D. Munteanu, Adrian Păunescu) și darea-afară a fost de-excepție...

Paranteză cu trimitere (sau aducere) la zi : în revista Grupului pentru Dialog Social (GDS) 22 din 9-15 ianuarie 2001 - cea în care luminații intelectuali români ce chemaseră populațiunea să-l voteze pe Iliescu în decembrie 2000 - bătrânul comunist Pavel Câmpeanu își face cunoscute și el părerile (șchioape, dar, spre rușinea anticomuniștilor-tineri, păstrându-se la verticală - într-un picior) despre greșelile comise de intelectualii români “înainte și după revoluție”...Textul se intitulează “Câteva precizări” și la a 8-a (precizare) stă scris :

“Implicația cea mai serioasă (în politică, a intelectualilor - n. m.) este una de ordin moral. Aderînd în 1968 la PCR-ul care respingea invadarea Cehoslovaciei, Paul Goma săvârșea o eroare politică întemeiată pe sinceritate”...

Nimic deosebit pentru un ochi neavizat - în primul rând, român. Mie nu-mi sună deloc străin “tonul”. La urma urmei, cu excepția Anei Maria, nimeni - dar nimeni dintre prieteni, colegi, cunoscuți, rude nu fusese de acord cu a mea “intrare în partid, în august 1968” :

- foștii pușcăriași, colegi de celulă, de Bărăgan : fără a rupe relațiile cu mine, mă considerau (mi-au și spus-o) un trădător : cum, după ce suferisem din pricina comuniștilor, intru în partidul *lor* ?; un bun prieten, fost deținut politic, scriitor, om de teatru (și “mare reacționar”), la puțină vreme după primirea noastră - dar înainte de convocarea lui Ceaușescu la Drozdenko...- mi-a reproșat că nu îl avertizasem și pe el de “primire” ; mirat, îl întrebasesem dacă ar fi chiar intrat - în cazul în care ar fi fost anunțat - a răspuns evaziv : cine știe, poate că da, poate că nu...; îi atrăsesem atenția că aflasem de la un prieten comun : el, de cum auzise la radio că Rușii invadaseră Cehoslovacia, luase în mare grabă trenul de Arad, anunțînd că «de data asta nu mai pun Rușii mîna pe mine...» (puseseră, în 1948, la Viena și îl predaseră românilor, care îl păstraseră cinci ani la rece - după care încă șapte) - a răs galben, apoi verde, apoi m-a bătut pe umăr și m-a asigurat că glumise, ce Dumnezeu, îmi pierdusem umorul ? (ne-am reîntîlnit în vara anului 1972, la Paris ; mi-a comunicat : «Știi că am plecat încoace în 1948, nu știi că am ajuns acum o săptămână...»);

- nepușcăriașii formulau același reproș, dar le ghiceam în ochi și pe buze bănuiala, chiar certitudinea : eram un oportunist care dăduse lovitură, intrînd în partid, deși avea dosar-negru, de dușman și fără a face stagiul de candidat (un an?, doi?, trei?) - pe când ei, bieții, cine știe cât vor fi așteptat și de câte ori vor fi fost respinși...;

- comuniștii-din-ilegalitate mă dezaprobau : socru-meu Năvodaru, prea delicat ca să mi-o spună în față - în față mă căina : «Vai, vai,

măcar îți dai seama în ce te-ai băgat?», însă bănuiam și altceva : “mă băgasem”, nu doar în ceva periculos (asta o știam), ci și în ceva care nu era al meu, nu-mi aparținea, nu investisem în el, deci eram un intrus; în ceva-ul acela nu putea pătrunde oricine, oricând, în niciun caz oricum - în plus, un anticomunist-cu-condiție, ca mine ! Iar eu îmi continuam gândul : «În partidul vostru intra numai anticomuniști de semn contrar : frații de (cruce/stea) legionari...»

Ceea ce a scris P. Câmpeanu în ianuarie 2001 despre 1968 nu mă miră ; însă cu certitudine că atunci, în 68 - sau în 78 - altfel i-ar fi sunat “nuanța” : ar fi dispărut “sinceritatea” cu care... comisesem “eroarea politică” de a intra în partidul lor.

Mare scofală ! Toți cei din jur cunoșteau adevăratul motiv al aderării mele : armele promise. Însă nimeni nu rostise gândul. Vreau să spun : nimeni dintre comuniști - fiindcă dintre ceștialți... Mai ales anticomuniștii de cafea pretindeau că noi, făcând scandal cu antirusismul nostru, îi... deconspirasem pe ei, “adevărații combatanți din umbră” - printre ei umbrosul-combatant Al. George, istoric literar bun - spre foarte-bun și/dar execrabil publicist (fiindcă e un mincinos-lăudăros, un fel de Ivăsiuc), protejat al lui M.H. Simionescu, șef de cabinet al lui Popescu-Dumnezeu...

“Ofensiva” - ciudat : doar împotriva mea... - a început la nici o lună după primire, în septembrie 1968. Ne așteptam la una ca asta (folosesc pluralul, fiindcă din 7 august eram, oficial, căsătorit, cu Ana Maria Năvodaru, pentru... - și la bine și la, mai ales, rău...) : în 22 fusese discursul de la balcon al lui Ceaușescu, vreme de trei zile țara vuse de antirusism, nu de procehism, drept care, prin 26 august, oricum, după primirea noastră în partid, Ceaușescu a fost convocat la ambasada sovietică din București. Acolo tavoriști’ Drozdenko, convocatorul, după ce i-a băgat limba-n gură, după obiceiul șarmant-slav mult apreciat de Voltaire și de (cam) toți urmașii săi, i-a spus două vorbe - dar vorbe, vorba Caragialelui. Care vor fi fost - noi, muritorii de rând nu am aflat, însă noi-doi (Ana Maria și cu mine, muritori și mai de rând) am dedus : doar faptul că Ceaușescu, șef al statului, acceptase să răspundă la convocarea unui ambasador în propria țară și capitală era un semn rău. Puțin ne-ar fi păsat de semnul-rău pentru un fost aparatcic devenit secretar-general al partidului, însă eu aveam un motiv-personal să mă îngrijorez de chemarea la ordine a lui : ca fost deținut-politic și eu beneficiasem de “decretul Ceaușescu”, cel care ne permisese întoarcerea la studii și dreptul la publicare.

[Aveam un înaintemergător : Soljenițin, rămas recunoscător lui Hrușciiov pentru publicarea cărții-salvă-de-tun **O zi din viața lui Ivan Denisovici** : ca și *Avroa* - dar de semn invers - a anunțat o nouă eră]

Și mai aveam un motiv-general (credeam eu) : Ceaușescu, în discursul de la balcon (pe care îl ascultasem la difuzoarele de pe malul mării, la Mangalia) vorbise, nu de pericolul planînd asupra socialismului din patria noastră (comunistă), ci de pericolul care amenința România-punct ; când a făcut apel la înscrierea în Brigăzile Patriotice, nu s-a adresat “tovarășilor” - ci Românilor...

Am scris în alte părți “istorioara” din ziua de 23 august 1968, oricum, repet ce proiectam cu Mariana Costescu, basarabeancă de-a mea, în prezența ironic-panicată a bucureștenei Dana Dumitriu și admirativ-neparticipativă a lui Virgil Mazilescu, oltean :

«Măcar o oră să avem arma-n mână - am ști în cine să tragem...» - iar pentru că ne-basarabenii înțeleseseră că îi vom viza pe comuniștii aborigeni, am precizat, pentru ei : «Nu chiar pe toți...»

Bine-nțeles : imediat după “întrevederea” Drozdenko-Ceaușescu, presa nu a mai pomenit numele de *Cehoslovacia*, necum evenimen-tele petrecute acolo (ca în cele 4-5-6 de zile de libertate a presei care nu avea să se mai întoarcă decât după 22 decembrie 1989), iar armele promise nouă, celor înscriși în Brigăzile Patriotice, deși depozitate în pivnița sediului Casei Scriitorilor, dispăruseră. La întrebarea noastră : «Unde sunt armele promise?» adresată vicepreședintelui Fulga”, desemnat comandant al Brigăzilor Scriitorilor, răspundea în manieră rusească (nu degeaba fusese prizonier la ei...) :

«Care arme ?» - și privea în jur, pe jos, în sus, ca semn - rusc : nu numai că armele nu mai sunt, dar nu existase nici promisiunea de a ni se da - nici măcar nu fusese vorba de așa ceva...

Semnul rău perceput de noi, după Închinarea la Poartă - nici măcar la Moscova, ci aici, în gubernia rusească România, a pregătit ceea ce și urmasă. De aceea nu m-am mirat foarte când Dimisianu (printre alte funcții avînd-o și pe aceea de adunător de cotizații de partid la *România literară*), a pândit un moment în care nu ne asculta nimeni și mi-a șoptit cu gura strîmbată de secret :

«Bătrâne, ce-ar fi să dai tu carnetu-ăla-roșu-ncoace...?»

Deși înțelesesem exprimarea-în-cod a scriitorului român cotidian, am făcut pe prostul (ce : numai Dimisianu era scriitor român, unde mai pui : contemporan ?) :

«Care carnet ?» - și m-am lătit de mirare, cu sprincenele în accent circumflex, cum văzusem la concetățenii mei (mirați).

Răspunsul a venit ca într-o piesă de teatru - proastă, dar știută de decenii, dacă nu de veacuri :

«Știi tu foarte bine care...»

Deci Gabriel Dimisianu, băiat-bun, critic literar bun, prieten bun, coleg din prima studentie, acum coleg de redacție, persoană care nu făcuse închisoare - și, Doamne ferește, nu era securist ! - căpătase gândirea și vorbirea securiștilor anchetatori, cei care, fie că nu știau nimic despre tine, abia arestat, fie că învățaseră bine lecția de la cursurile de “perfecționare a cadrelor”, la întrebarea ta, speriată, uluită:

«Dar ce-am făcut, de ce m-ați arestat ?», îți răspundea de foarte sus și totodată din foarte adînc :

«Știi tu foarte bine de ce...»

Înțelesesem : “acolo, sus” se regreta accesul de sinceritate-istică din 22 august (68), deci se dorea să se repare... rusește, adică să se șteargă și din memorie acel act care, nu-i așa: nici nu existase, după modelul «Care capră ?» adaptat de Fulga. Și pentru ca *inexistența*

lui să fie cât mai... evidentă, tovarășii - să vezi și să nu crezi : scriitori ; și încă buni ! - recurgeau la tertipuri de găinar de mahala bucureșteană : nu mă excludeau cinstit (ca să spun așa), pentru a nu fi nevoiți să dea o explicație acestei “măsurii”, ci se adresau, prin uneltele lor (altfel băiete bune - ca Dimi !), făcând apel la “înțelegerea” sacrificatului (am evitat: “victimei”), cerându-i lui să ia inițiativa, să... predea, el, carnetul. Dar nu în public, cu scandal, doamne-fereste, ci discret, la un colț de coridor, să nu vadă nici colegii de redacție cum îi strecoară în mână carnetul de partid ca pe un bacșiș...

“Lămuririle de la om la om” au continuat - prin Nichita Stănescu, prin Ion Horea... Nedînd rezultate, tovarășii au început a mă convoca la sediul Uniunii Scriitorilor - dar fără a-mi comunica motivul chemării. Mă trezeam în vreun birou (încuiat cu cheia pe dinăuntru, după ce intram), în jurul unei mese în care se aflau, nu “tovarăși” de-ai **lor**, doamne-fereste !, ci colegi de-ai mei, scriitori - pe lângă Dimisianu : Nichita Stănescu, Ion Horea ; mai erau C. Chiriță, Radu Boureanu, C. Țoiu... Care era dorința lor fierbinte - și prietenească ?

«Hăi, bă Paule, dă carnetu-ăla, bătrâne, să terminăm cu bâlciul și să mergem să bem ceva», propunea, de-o pildă Nichita (dar putea foarte bine să zică asta și Dimisianu și Horea și Chiriță - dar nu Țoiu : el nu mi s-a adresat niciodată direct - el a fost direct-trimis de Securitate, împreună cu G. Bălăiță, la Stockholm, ca să-i ceară editorului suedez al **Gherlei** să nu mă publice, că nu-s bun scriitor...).

Începînd de la a doua convocare, știind ce anume au să-mi ceară, îmbrăcam o cămașă avînd buzunar cu capac. În cel din stînga (de la inimă...) puneam carnetul de partid și îmbumbam cu grijă, apoi verificam colțurile capacului : să nu fie răsfrînte, să acopere bine culoarea roșie...

Când ei ajungeau cu discursul inaugural la cuvîntul “carnet”, eu întrebam : «Care carnet ?», ei răspundea(u) : «Știi tu care...», eu duceam mîna la piept (la inimă), la buzunar, ridicam un corn de capac, atît cît să se vadă roșul - apoi înălțam sprincenele a întrebare.

Un cvintet de răgete scriitoricești - de încuviințare, de solicitare - apoi o chintă scriitorială de mîini se întindea spre buzunarul meu - era să spun : spre inima mea.

Eu mimam neputința și cuvîntam :

«După cum știți din literatura sovietică, îndreptarul literaturii române slujite de tovarășii... (îi arătam, pe rînd pe slujitori : Chiriță, Horea, Nichita, Țoiu, Boureanu... - pe Dimi îl lăsam de-o parte : era leat cu mine, nu avusese timp să fie realist-socialist, el devenise direct imparțialist - ba chiar, din 1997 fix, țărănoist !), atunci când partizanii sovietici cădeau în mîinile odioșilor fasciști, ce făceau ei cu carnetul-roșu ? Bineînțeles, ca niște patrioți ce erau, îl înghițeau...»

«Nuuu !», mugea scriitorimea română, speriată de o asemenea adaptare-localizare.

Băteam cu palma peste capacul buzunarului și încheiam :

«Pe data viitoare, tovarășii» - și plecam.

De ce nu voiam eu să le dau carnetul de partid - ca după aceea să

bem ceva, vorba Nichitului cel stănesc ?

De-aia ! De-al dracului.

La urma urmei mă pișam pe carnetul lor de partid, mi se fâlăia mie de partidul comunist, cel din cauza căruia suferiseră cincisprezece din șaisprezece milioane de români câți mai rămăseseră după cedările de teritorii și războaiele pierdute. Eu “aderasem” la el, nu ca un fost-dușman care-și schimbase opiniile-dușmănoase, anticomuniste - să zicem prin reeducarea-dulce... ; nu cerusem să intru în partid pentru a nu mai fi persecutat, pentru a intra în categoria favorizaților (deci, ca să-i pot eu buli pe alții) - ci, ca să zic așa : intrasem în partid în acel singur moment când era foarte periculos, era mortal să aderi, atunci, imediat după invadarea Cehoslovaciei și din cauza ei : “durata” la care speram se număra în zile - dacă nu în ore - după care tot în mâna Rusului aveam să cădem, și vai de acei români - cu atât mai vârtos români proaspeți membri, intrați în partid numai ca să primească o armă cu care să tragă în Ivani !

În 22 august 1968 cerusem să intru în partid (și, dintre scriitori, fusesem primul, cronologic), fiindcă Ceaușescu promisese arme celor din Brigăzile Patriotice. Inițial cerusem să mă înscriu în Brigăzi ; or în Brigăzi nu intrau ne-membrii de partid, iar eu, din inerție zisesem : «Păi, faceți-mă membru», păi-ei mă făcuseră, iar eu-păi sperasem că, după ce-o să am arma în mână, o să păi-trag măcar un încărcător. N-am tras nici un sfert de glonte că a intervenit Drozdenko-la-cererea-acestuia (așa era formulată știrea în presă, ca să se înțeleagă că Rusul solicitase o întrevvedere, nu că el l-ar fi chemat pe Ceaușescu la raport).

De ce nu voiam să dau carnetul ? Nu doar de-aia. Nici măcar fiindcă *asta* îmi dădea dreptul de a fi și eu un-om-între-oameni. Nu mă durea că pierdeam o “situație” (care situație ?). Mă înfuria faptul că eram alungat de undeva, exclus, expulzat. Și am mai spus : nici măcar în public, cu producere de argumente în favoarea... alungării, ci în taină, în complicitate, ei, *ai mei*, prefăcându-se că-mi cer carnetul, eu prefăcându-mă că li-l dau - pe șest - după care să ne pupăm cu toții pe gură și să ne facem cu ochiul, că adică ce festă *i-am făcut noi ăluia*...

De ce nu voiam să dau carnetul de partid colegilor, prietenilor care-mi explicau :

«Nu că n-ai fi meritat acel carnet (păi se poate una ca asta?), dar, să vezi că s-a-ntâmplat ca... Atunci, știi tu când...- să se comită o micuță greșeală birocratică...»,

Drept care :

«Nu te excludem - cum să facem noi așa ceva ?- atât că n-ai cam fost primit... atunci când ai fost primit - mă-nțelegi...»

Așa cum mulți dintre copiii unor dușmani ai poporului ajungeau (printr-o minune) pionieri și tremurau la gândul că vor fi excluși dacă li se umblă în dosar - deci nu vor mai purta cravată roșie la gât, cu tot ce presupunea ea, ca mândrie, ca apartenență la o elită - dintr-un motiv asemănător nu voiam eu să dau, de bună voie, carnetul de partid.

Oricât de basarabean aş fi fost, oricât de anticomunist, funcţiona şi la mine *asta* : o elită se clădea, nu numai pe valoare (sau : nu neapărat), ci şi pe apartenenţă-politică : pionieri, UTM, partid. Ca justificare a mea - am nevoie, am... - spun : în 1968 închisorile politice erau goale, însă un deţinut politic nu va deveni în veac un fost-deţinut, el va privi în continuare lumea printre gratii - dinăuntru spre afară.

8 aprilie

Aşadar : acea întâmplare mi-ar fi putut pricinui un infarct...

...Dar provoca doar ilaritate printre colegi şi prieteni când povesteam în gura mare cum ditamai scriitorii-de-valoare ca Nichita Stănescu, Toiu, Dimisianu întindeau mâinile spre buzunarul meu, cerşind... carnetul de partid ; şi cum eu îi consolam, explicându-le că îl imit pe bravul partizan sovietic : când cade în mâinile inamicului, el salvează ce are mai de preţ (carnetul de partid), înghiţindu-l !

Mazilescu, foarte bun poet şi bunişor psiholog zicea :

«Râzi tu, râzi, dar tot îţi pare rău că aştia nu te mai consideră membru...»

Eu râdeam - ca să nu se observe că da, îmi (cam) părea rău... Fiindcă era o excludere, o dare-afară, o alungare dintr-un cuib.

În următoarea tot inefabilul-inevitabil Dimisianu a fost implicat :

...Cedasem insistenţelor preşedintelui Uniunii Scriitorilor Zaharia Stancu şi promisem paşaport pentru Occident, în luna mai 1972. Până atunci mi se refuzaseră toate, dar toate cererile (mai degrabă : propunerile propuse altora şi refuzate, ca prea la... Est), chiar şi acelea de a călători în interiorul Lagărului : fusesem respins la-Polonia, la-Bulgaria, chiar şi la-URSS. Traian Iancu, administratorul de atunci, securist bătrân, făcuse imprudenţa să-mi explice refuzul:

«Las-că ştim noi : cum trenul trece pe la Chişinău, nu te duci mai departe, la Moscova, cobori acolo şi te-apuci să provoci tulburări naţionaliste la voi, în Basarabia - cum, cum ? Simplu : cobori în gară, te pui în genunchi, pupi cimentul peronului... Faci cum face Nichita Stănescu... Numai că cu tine, Paule (şi el mă păulea : înainte de 1956 trăsesem oarecari chefură împreună...) o să fie şi scandal diplomatic! »

La care eu mă apărasem :

«Nichita e rus şi ne-basarabean; de asta pupă tot ce-i iese în cale - a pupat şi curul tovarăşului nostru cel drag şi mare, Ceauşescu...».

După ce mi s-a publicat romanul **Ostinato** în Franţa, în Germania, în Italia (unde tirajul a fost cumpărat de oamenii lui Ceauşescu, în frunte cu Zoe Dumitrescu-Buşulenga), în octombrie 1971, şi după tentativa lui Dumitru Popescu-Dumnezeu de a mă exclude din partid într-o şedinţă-deschisă de pomină organizată în Sala Mare a Palatului (motivul enunţat : «A pus în mână duşmanului o armă: o așa-zisă carte, așa-zisă **Ostinato**...»), tovarăşii noştri cei isteţi - şi așa-zişi - au căutat o altă metodă de a mă pedepsi-dar-fără-să-se-observe...

Era la îndemână : să-mi ofere un paşaport - cine dintre cetăţenii

fericiți ai unei fericite țări socialiste (în drum spre comunism) ar fi refuzat un pașaport pentru... capitalism ?

Ei bine, eu am fost unul dintre aceia (deși nu-mi cunosc tovarășii de refuz). Firește, după ce am vorbit o zi și o noapte cu Ana Maria și am cântărit situațiunea, am ajuns la concluzia că *ei* voiau să scape de mine. Dar nu brutal, rusește, prin expulzare - ci, ca și în chestiunea carnetului de partid, "prin bună-înțelegere" cam așa :

«Noi îți dăm pașaport, du-te, nene, sănătos și nu te mai întoarce, lasă-ne pe noi să construim socialismul victorios - și pașnic...».

Iar dacă așa stă treaba, atunci de ce nu ne-am amuza puțin, de ce n-am face pe nebunii, refuzînd în primul moment, acceptînd în silă în al doilea... Numai că nu puteam ști care este distanța - în timp, în "tratare" dintre primul și al doilea. Riscam ca *ei*, constatînd (surpriză !) că eu nu accept pașaportul, să frâneze și să-mi spună : «Credeai că o să insistăm, că o să te rugăm să primești o asemenea cinste-de-onoare? Te înșeli, băiețică - salutare și să ne vedem peste cinci ani!» (în principiu, la fiecare cinci ani aveai dreptul să soliciți un pașaport - să faci cerere, nu să primești pașaportul !).

La următoarea convocare am zis că nu plec singur - să-mi dea pașaport și pentru nevastă... Președintele Stancu s-a bătut cu palma peste frunte : cum de scăpase din vedere "amănuntul" ? Mi-a cerut două fotografii ale ei - mi-a recomandat să le las la secretară...

Un nou consiliu de familie : așadar, *ei* voiau să se debaraseze de mine, cu tot cu familie - deci de "problemă". Am înțeles : plecarea mea (definitivă) urma să aranjeze treburile, nu doar ale tovarășilor-de-sus, ci și ale colegilor-de-la-același-nivel cu mine : colegii, confrății, prietenii buni : scriitorii. Îi simțeam, mai ales la restaurantul Casei Scriitorilor : de la iritare, trecuseră la nerăbdare :

«Și altfel când pleci la Stockholm, să capeți Premiul Nobel ?»

La care eu răspundeam, dulce :

«Azi-măine - ce să-ți aduc de la vickingul Alfred : un supozitor de dinamită?»

Dar confrății începuseră a mârâi de-a binelea, cu ură, uneori cu lătrături :

«Du-te, domnule, unde-i vedea cu ochii și lasă-ne pe noi în pace, să respirăm...»

Ei, da, uitasem să mărturisesc : le luam oxigenul bieților scriitori români, respirători-născuți, nu făcuți...

Însă, vorba lui Lăpușeanu : "Dacă voi nu mă vreți, eu vă vreau !" - așa că la următoarea convocare la Stancu, am explicat :

«Soția mea se teme că, dacă plecăm împreună, n-o să ne mai putem întoarce : Securitatea are să ne oprească la graniță... De aceea ea se oferă ostatecă ; plec numai eu, ea rămâne aici - ca să am motiv de reîntregire a familiei - spre România... Iar o să fiu un-caz...»

Am crezut că are să facă el un infarct. Se ridicase de pe jâlțul prezidențial și începuse a rupe gâtul aerului ca la o găină, oprindu-se cât să arate spre pereți, spre plafon (cunoșteam codul : voia să comunice că nu poate rosti tare ce crede, din pricina microfoanelor...). În cele din urmă a zis că are să raporteze-mai-sus - și mi-a deschis ușa, în

semn că mă dă afară din birou, ca pe un nerecunoscător ce eram.

În cele din urmă s-a acceptat propunerea mea de a pleca singur, în 14 iunie (1972). În septembrie, la telefon, de la București, Ana Maria a mărturisit că nu mai rezistă presiunilor exercitate, de a pleca și ea - s-o înțeleg... Cum să n-o înțeleg ?- așa că a venit și ea la Paris...

În 1973, rupându-i-se inima, a acceptat că mai avem ceva treabă în România, deci ne-am întors, la timp (aveam viză de un an).

Re-ajung la Dimisianu : răspunzînd prin poștă la o întrebare a mea, de la Paris, el m-a asigurat că postul de redactor la *România literară* mă așteaptă... Ana Maria a zis să nu-l cred pe Dimi, că grecul minte cum respiră. Eu am fost de părere că nu minte : și eu sînt pe sfert grec : am mințit-o vreodată ? - chiar dacă mai și respir...

Am revenit în țară, am revenit la *România literară*... Dimi s-a arătat bucuros că mă întorsesem. Și eu bucuros de bucuria lui. După ce i-am salutat pe ei, m-am dus la Uniune, să predau pașapoartele. Și aceia s-au arătat bucuroși că mă văd. La plecare, un scriitor m-a tras într-un tufiș, unde mi-a încredințat secretul-de-taină, cum se mai spune: colegii mă dăduseră afară de la *România literară* ! Nici Stancu nici Dimisianu nu-mi comunicaseră "noutatea".

Să fi făcut infarctul atunci, în iunie 1973?

Nu. Era și aceea o excludere, o alungare - dar și ea : minabilă, mizerabilă, căcăcioasă, dacoromană... Așa ceva putea să te scoată din sărite, să te enerveze, nu să-ți provoace un infarct.

Așa cred.

Ce va fi fiind aceea : "a murit de supărare" ? Cum ar veni : a trăit ce-a trăit, dar a trăit rău și atunci s-a răzgândit : nu a mai trăit, a murit de supărare...?;

Sau : "a murit de inimă rea". Asta e mai aproape de infarctul modern. Și - așa simt : de supărare, omul nu moare imediat, mai bolește o vreme, o mai duce pe picioare, pe când de inimă-rea, de regulă, cade, fulgerat. Asta o fi, în traducere, melancolia : umoare neagră, adică rea ; inimă-neagră - egal : infarct... Deși "negrul" va fi venind de la verdele întunecat al fierei, însă cum, pe vremuri se confundau organele... - nu zicea mama, când îi era foame, că vrea să pună ceva, "aici, la inimă"? - și arăta, cu degetele unei mâini adunate, lingurica ?

Îmi vine să duc și eu mâna cu degetele strânse, "aici, la inimă" - au oare la-stomac să fi făcut eu infarctul acela, de nu-l găsesc la adevărata inimă ? Dar voi fi avînd eu o inimă adevărată ?

Iată o întrebare la care doar iubiții mei colegi, scriitorii români cotidieni ar putea răspunde.

9 aprilie

Nici una din aceste întâmplări n-ar fi putut să-mi provoace infarctul în chestie. Au fost pricinuitoare de suferință, de umilintă, nu și capete de țară.

Alte excluderi-expulzări-alungări din lumea-oamenilor, cât am

mai rămas în țară, nu s-au semnalat (nu mi le amintesc eu ?).

După stabilirea în Franța, în 1977, iarăși nu văd care eveniment ar fi fost pricinuit de infarct. Povestea din 1981, cu acea carte... explozivă : (Hrușciiov în spaniolă, trimis de la Madrid însă tipărit la Moscova, după duhoarea legăturii de mușama), și care, dacă pe mine nu m-a atins, fiindcă doar o întredeschiseseam și întrevăzusem... pe dracul sub forma unei chestii cu multă alamă, ai fi zis o baterie - îl rănise pe Calisti, șeful artificierilor de la Prefectura Parisului ? - nu, nu prea ; sau povestea cu tentativa de otrăvirea cu aconitină (prin stilou ! - mde, fiecare pasăre pre penița ei piere) la care ar fi trebuit să se dedea în 1982 securistul Hirsch, zis Haiducu, zis Moțu, zis Monsieur Z, zis Forrestier ? Nici.

Cu toate că inima mea - vorbesc acum doar de organ - dădea tot mai des semne de oboseală extremă. A îngenunchiat - însă fără a se rupe definitiv - în vara anului 1989, când, pe fondul de istovire, de sfârșeală fiziologică și de amăreală psihologică adunată în 12 ani de exil, a intervenit conirria pusă la cale de coniricul meu prieten Țepeneag și de Brebanu-său : “Uniunea Scriitorilor Români din Afara României”, așa-cumva botezată. Atunci mi-am cheltuit ultimele puteri și chef de viață, nu neapărat ca să-i combat pe Țepeneag-Breban (dac-ar fi fost după mine, nici nu i-aș fi luat în seamă - câte alte cretinării comiseseră, fiecare în parte, dimpreună !), ci străduindu-mă să nu obosesc insistând, repetând, repetând - “ca un disc uzat...” - pentru urechile Monicăi Lovinescu și ale lui Virgil Ierunca : nu e vorba de vreun complot în vederea alungării și înlocuirii - cu un alt cuvânt : *expulzării* - lor de la microfonul Europei libere, ci un acces de junețe, ca să nu spun de infantilețe - care-l pălise acum, la senectutețe, pe Țepeneag... În rezumat : voia și el, Puiu Oniricu să fie luat în seamă. Acele câteva săptămâni de extremă sollicitare au făcut să-mi crească tensiunea până la valori de alarmă, cunoscute doar în timpul ultimei arestări, cea din 1977, de la București - drept care doctorii m-au sfătuit-silit : drept pre-tratament, să renunț la fumat...

Însă cele petrecute în vara lui 89 fuseseră pregătite, aproape neobservat, de anume întâmplări, mai toate legate de *schimbarea-la-față* a lui Alain Paruit, traducătorul. Schimbare manifestată întâi indirect (și inverificabil - însă deductibil) prin referatul dat de el la Albin Michel (pentru **Arta refugii**): era exact, dar exact în aceiași termeni redactat ca și... răspunsul scris, dat cam tot atunci de Gallimard, prin Guilloux (și care nu menționa numele lui Paruit, însă îi cita, fidel... textul); și tulburător de identic cu observațiile sale orale, făcute într-un autobuz, la întoarcerea de la o manifestație (în 1988)...

La neliniștitoarele “coincidențe” nu m-am gândit atunci, pe loc. Însă în noiembrie 89 când am avut în mână șpalturile traducerii **Artei refugii** și am constatat că prietenul meu cel bun și traducătorul minunat Alain Paruit îmi suprimase finalul cărții... Fără avertisment ! Am crezut că îmi decolează capul de pe umeri și o ia... - încotro, într-o asemenea împrejurare crâncenă ca aceea, dacă nu spre Răsărit ? Uite-așa, Paruit îmi scurtase cartea!, suprimase finalul! Când l-am luat la telefon și am pornit-o încet-încetișor (ca să nu mă fulgere pe mine damblaua):

«Bine, Alain, dar ce ai făcut tu din cartea mea ? Ai mutilat-o, ai eliminat finalul», el mi-a răspuns liniștit, ba chiar vag agasat că nu pricepusem un lucru elementar. Nu a rostit cuvântul “suprimare” ori “scurtare”, ci : ameliorare! Mălina, amanta lui de atunci îi explicase că e mai bine așa, scurtată, nu cum o scrisese autorul, prea-lungă... El tratase cu Mălina, fiind mult mai aproape de el decât mine, hăt, aflat la o întinzătură de telefon. Pe mine, autor nu mă anunțase de ameliorarea-prin-amputare.

Acel episod ar fi putut fi sămânță de infarct.

Nu a fost : o dată pentru că...“încălzirea” fusese făcută în vară, de Monica Lovinescu și de spaimile sale, larg împărtășite ; în al doilea, pentru că la 10 noiembrie 89 Zidul Berlinului căzuse, iar eu, altruist cum mă știu (sic), am așezat interesele generale înaintea celor ne-generale (ba de-a dreptul particulare). Drept care nu am pus măgăria prietenului meu traducător la inimă și nu am făcut un infarct cinstit din pricină că Paruit îmi schilodise o carte, doar pentru a asculta de “opinia literară” a Mălinei!

Să nu uit : când s-a trezit din beție, Alain mi-a reproșat amar că o insultasem pe Mălina! Nici pe asta n-am pus-o la inimă, îmi adusesem aminte că, mai demult, drept răspuns la reproșurile-regretele mele prietenești că se despărțise de soția sa Edith, el mă repezise, acuzându-mă de... antimaghiarism (e nesfârșit de abil, Alain : astfel evitase de a mă acuza de antisemitism).

11 aprilie

M-am uitat prin **Jurnal** ca să-mi rememorez cronologia : ceea ce urmează să (re)povestesc s-a petrecut în 18 ianuarie 1990 (dacă am notat-o în 19, scriind : “ieri...”). Adică la nici măcar o lună de zile de la Revoluția Română (sic-sic).

Ei bine, “ieri”, 18 ianuarie (1990), la întâlnirea “programată-ferm-în-principiu” (în sensul că încă nu se știa *când* - ziua, ora - din cauza agendei încărcate a lui Liiceanu, dar *unde*, da : acasă la Monica Lovinescu - de vreo săptămână, focul fiind întreținut în fiecare zi), cu proaspătul director al proaspetei edituri Humanitas.

Monica însă nu m-a anunțat - că urmează să se țină în următoarele minute sau sferturi de oră - cum rămăsese stabilit.

Liiceanu își alcătuia portofoliul editorial, iar noi, prietenii săi, am fi urmat să-i sugerăm cărțile de autori români și ne-români pe care ar fi fost bine să le scoată, în primul moment. În discuțiile preliminare (despre viitoarea întâlnire) nu venise vorba nici din întâmplare de prezența lui Mihnea Berindei, fiind însă de la sine înțeleasă participarea a lui Cristovici, și aflat în temă și locuind alături.

Ei bine, în 19, când am notat : “Ieri, pe la 16,30, Monica la telefon : că aseară (și azi-noapte) fusese la ei Liiceanu, însoțit de Berindei și de fata Cornii, Combes. «Am stat toată noaptea - dar am lucraat...», zice Monica”..., - tot atunci a început despărțirea de Monici. Din inițiativa lor - eu am avut însă nevoie de încă doi ani ca să

accept inacceptabilul.

Atunci, în 19 ianuarie 1990, când am aflat ce-am aflat, am resimțit o adevărată excludere. Desigur, nu alungare, dare-afară, lăsare-la-o-parte din ceva care mi-ar fi aparținut (și mie) : o casă, o societate, o grupare, o partidă... Ci dintr-un grup de prieteni (așa credeam eu) din care făceam parte de două decenii, de pe când eram în România, iar ei aflaseră de existența mea prin manuscrisul **Ostinato**, trimis ; grup în care urma să-mi aduc și eu contribuția la acea reuniune de lucru. Dacă ar fi fost lăsată la o parte prietenia, tot ar fi rămas ceva : prezența mea ar fi fost (oarecum) necesară, măcar pentru că eram singurul dintre ei cu experiență editorială - și occidentală (avusesem colecția Est-Ouest la Hachette, apoi o transferasem la Albin Michel). Mai mult : Monica, organizatoarea și găzduitoarea întâlnirii îmi spusese și de câte două ori pe zi, la telefon, să nu-mi ocup zilele, serile, nopțile următoare - «când o fi - te anunț eu...», “preciză” ea, «fiindcă avem de lucru...»

Vom fi avut, dar nu m-a anunțat că... lucrăm, așa cum rămăsese convenit. M-a anunțat doar că întâlnirea avusese loc. Fără mine.

Ne-anunțarea m-a durut. Am înțeles (pentru a câta oară ?): oricât de uitucă era (și este) Monica, nu se putea ca, la un moment dat să nu-și aducă aminte și de mine și să-mi telefoneze să vin. Nu se putea. Deci neconvocarea nu poate fi pusă pe seama uitării. Ci pe seama...

Aici, hoțul este cu un singur păcat, păgubașul cu mai multe. Niciodată nu am aflat din gura ei motivul evitării de a mă chema ; de fiecare dată când o întrebam, în loc să răspundă la întrebare, Monica povestește lung, larg, cât de bine, și fără mine, lucraseră ei...

Cine să fi făcut opoziție la prezența mea : Berindei ? Nu : eram în termeni buni ; Cornăreasa zisă Combes? Ar fi fost în stare - dar ar fi acceptat Monica și cu Virgil (mă întreb eu, băiat bun, în continuare) ? Liiceanu ?- nici el, atunci eram în bune relații...

Nu mai rămâne decât... Monica. Dintr-un calcul pe care numai ea îl poate explica (dar va fi vrînd să-l explice ?), a socotit că, începînd din acel moment, ea (deci și Virgil) nu mai are nevoie de mine. Nu mai era necesar câinele-de-atac mereu gata s-o apere - ea fiind, nu-i așa, binecrescută : “nu se făcea” să-i spună ticălosului, în față, că e ticălos - Goma, da, “se făcea”) ; civilizată : “nu se făcea” să răspundă atacurilor cu contraatacuri (dar se plîngea amarnic lui Goma de agresiunile suferite, într-atît, încît câinele-de-atac... ataca el, fără precauții). De-acum - “de la Revoluție” - se descurcă foarte bine în viața-nouă, înconjurată de noii-prieteni. Prezența mea, alături de ei, în continuare, i se va fi arătat (cum ?, prin cine : prin Arhanghelul Gabriel... Liiceanu?), nu doar ne-necesară, ci de-a dreptul dăunătoare - fiindcă “nebunul de Goma atacă pe toată lumea, fără alegere...” - am citat-o, fiindcă astfel zugrăvea ea agresiunea **foștilor-buni - noii-răi**.

Drept care s-a debarasat de mine într-o manieră foaaarte civilizată : nu mi-a divulgat niciodată nimic din noua sa ideologie-strategie, m-a evitat, m-a lăsat de-o parte, m-a exclus (firește, tot în stilul său “discret”, acționînd totdeauna - ca totdeauna - prin intermediari).

Că a fost, la mine și simțămîntul de a fi fost abandonat de o femeie ? Da, se poate spune și asta.

Acel moment ar fi putut provoca un infarct sănătos.

Până atunci expulzările-alungările-excluderile fuseseră "opera" unor formații, organizații (partid, Uniune a Scriitorilor, redacție a revistei, Securitate) ; suferințele pricinuite erau intense, erau teribile, dar îmi spuneam și eu, ca alți excluși, că... nu sânt singurul, n-am să fiu ultimul - așa mergînd roata lumii...

De astă dată nu mai era o inumană, o impersonală instituție statală care mă alunga pe mine, individ, "de la sânul ei", ci un grup de prieteni - ce spun eu : "grup", Monica Lovinescu și Virgil Ierunca (Berindei, Liiceanu și Coarna tot nu contau) constituind un cuplu, cum alcătuiam și noi doi, Ana Maria și cu mine.

Așa credeam.

Deci, la 18 ianuarie 1990 (însă am aflat abia a doua zi, în 19) am fost, nu doar exclus - evitat, neinvitat, uitat - ci trădat.

Trădat cum se trădează.

De cine : de Monica Lovinescu și de Virgil Ierunca !

Asta o spun eu acum, pentru nevoile rotunjirii frazei. Atunci însă (în ianuarie 1990) nu gândeam în acești termeni. Nu m-am oprit la cuvântul *trădare* nici doi ani mai târziu, când m-am plîns în presă că Liiceanu și Sorescu îmi distrusesese fiecare câte o carte (primul **Culoarea curcubeului**, al doilea **Gardă inversă**) - care a fost consecință ? Monicii se arătau foarte supărați pe Sorescu, fiindcă... îmi distrusesese o carte, măgarul! ; **și** foarte supărați pe mine, fiindcă îl calomniasem pe Liiceanu (măgarul de minbe !), pretinzînd că îmi distrusesese o carte! Nu rostisem în gând cuvântul *trădare* nici în 1994, când, la "Congresul exilului românesc" au fost invitate tot felul de persoane, stimate de vecini și prețuite de membrii familiei lărgite, dar care nu aveau nimic în comun cu exilul - ba chiar din contra : Blandiana, Cornea, Băcanu, Coposu, Petrișor, Paler...

...Acestea fuseseră invitate și primite... regește, însă nu fusese invitat regele, primul exilat al țării (măcar cronologic) ; nici Țepeneag - nici eu.

Abia când am re-dactilografiat, în vederea multiplicării în 11 exemplare **Jurnal-ul** (cu osebire al doilea volum : **Căldură Mare**), m-am întrebat dacă nu se manifestaseră la Monica semne precursorale ale "trădării". Încă din vara anului 1989, când cu "Uniunea lui Țepeneag cu Breban", ea anunțase prima, repetase până la sațietate: nimeni dintre noi doi nu va trata cu cei-din-față fără a-l avertiza pe celălalt (atitudine bazată, nu pe dușmănie față de "unioniști", ci pe respectarea unei înțelegeri) ; însă prin septembrie, continuînd a-mi ciocăni recomandarea-strictă, continua începutele tratativele cu Țepeneag! Abia câteva săptămâni mai târziu, în urma unei imprudențe verbale a lui Paruit am aflat. Însă la întrebarea : cum se petrecuse întrevederea ?, Monica nu a răspuns ci, speriată, a întrebat, ea, de unde știu eu că ea...

Iar dacă tot m-am așternut pe căutat : și mai înainte cu un trimestru, cu un an, cu trei, ba chiar cu nouă, fiindcă primul director al Europei libere secția română, căruia buna mea prietenă Monica Lovinescu m-a încondeiat a fost Noël Bernard, mort în

1981 (taman când eu căutam o colaborare cât de cât regulată, să mă ușureze - deși ideal ar fi fost : dispenseze - de a mai lucra ca zugrav de fațade și de “murs peints” - moda de acum două decenii). Lui m-a zugrăvit Monica exact, dar exact așa cum le plac americanilor oamenii care postulează la o angajare :

«Goma ? Băiat bun - dar e așa de apucaa...»...

Firește, Americanul Bernard nu m-a angajat nici măcar colaborator extern, însă, contaminat de românitudinea din redacție, mi-a turnat-o pe Monica, divulgând “portretul” meu semnat de ea ...

Atunci (în 1980) nu l-am crezut pe Bernard (cum să-l cred când o vorbea de rău pe Monica Lovinescu ? - și încă în legătură cu mine), însă directorul următor, Vlad Georgescu, mi-a răspuns (și lui îi solicitasem o colaborare fermă - devenise o manie, la mine : să cer Europei libere o colaborare, eu, dușman al antantei ceaușo-americane?, să intru în concurență neloială cu tovarăși și tovarăse cu dosar de cadre : beton-comunist, care se transferau direct de la *Munca*, de la *Lupta de clasă*, de la *Scînteia*, de la Radioteleviziunea bucureșteană, de la Procuratură, de la Biblioteca Comitetului Central (sau cald recomandați de anticomuniști consacrați ca Virgil Cîdea, Titus Popovici, Blandiana (acum vorbesc de Hurezeanu) ; avînd referințe bune, solide de la rabinul Rosen, prietenul la toartă al Ceaușescului - pe a căror bază au fost unși combatanți-la-microfon drept în anticomunista officină (?), nu doar evrei, vreo șapte-opt-zece, dar și o cohortă de gagici), ca slujbași ai americanilor (înainte se spunea : “Turcul plătește”, de la o vreme Americanul i-a luat locul) - continuu fraza : repetînd exact cuvintele Monicăi, cele comunicate de Bernard :

“«Goma ? Băiat bun - dar e așa de apucaa...»”

Iar pentru că lucrurile bune sunt trei, iată că și al treilea director, Ratesh, ridică din umeri, în vara lui 1989 (în plină campanie de apărare a Monicăi de atacurile infame ale fioroșilor complotiști Țepeneag, Breban, Necula, Sorin Alexandrescu, cei care visau să-i alunge, pe ea și pe Virgil de la... Europa liberă !), reproducîndu-mi “caracterizarea-recomandare” a prietenei-de-douăzeci-de-ani Monica Lovinescu :

“«Goma ? Băiat bun - dar e așa de apucaa...»”

Dacă față cu aceste trădări nu am fost fulgerat de apoplexie (nu e același lucru cu infarctul, dar “cam frați”, cum ar spune un ardelean), probabil s-ar explica prin faptul că... de fiecare dată refuzam să cred : de fiecare dată îmi ziceam că nu voi fi înțeles eu semnificația ori motivația - ori substrația - faptului cu pricina.

Lucrurile mi s-au limpezit abia în decembrie 1995, când am scris textul **Unde am greșit ?** - pe care, la sugestia lui Dan Petrescu, l-am lipit la finele celui de al III-lea volum al **Jurnal**-ului editat de Nemira în 1997. Atunci, la hotelul Baudelaire pe rue Boulard, în 14-e, scriind la mașină, pe o valiză (fusesem expulzați încă în vară, așteptam o nouă locuință), nu neapărat din cauza situației - “sociale”, ar zice zoliștii - am fost eu atât de rău cu foștii mei prieteni - nu.

Ci pentru că eu - ca mulți alții, însă aceia nu mărturisesc, așa cum fac eu - înțeleg lucrurile neînțelese până atunci, scriindu-le. În anume împrejurări, la mine, scrisul nu constituie “etapa finală a procesului de

creație”, cum se spunea în realism-socialismul de veselă amintire - ci însăși cunoașterea. Așa am, nu neapărat înțeles, dar sigur apropiat **Fenomenul Pitești** : (trans)scriindu-l în romanul **Patimile după Pitești (Les chiens de mort)** ; am aflat câte ceva despre prietenie, despre trădare, așternînd pe hârtie textul **Unde am greșit ?**

Așa am înțeles esențialul din relațiile mele cu Monica Lovinescu:

Atîta vreme cît îi fusesem necesar, mă cultivase (și ca justificare a acțiunilor sale, dar și de scoatere a ei în Occident - deși trăia la Paris din 1948 și era înregistrată ca jurnalist, nu avusese contact cu presa ne-românească, necum cu vreo televiziune occidentală - până în 1983, când am prezentat-o, am impus-o eu, întâi la “Droit de réponse” a lui Michel Polac); de cum am devenit ne-indispensabil, cum m-a lăsat, m-a abandonat - m-a trădat. Activitatea - și relațiile umane - de după 1990, în România, stau dovadă : în ochii ei este drept, este bun, este adevărat ceea ce apără ea, la momentul dat (oameni și faptele lor deloc curate - și schimbătoare).

Deci, aflarea trădări(lor) nu m-a dărmănat, nu m-a... infarctat. De fiecare dată intervenea un filtru, o pernă - și amortiza șocul. Am spus, întâi : ne-crederea că prietenul m-a trădat ; în al doilea rînd (mai exact : în al doilea moment) : faptul că **am scris** acea trădare, pe lângă înțelegerea ei, mi s-a făcut/venit diminuată, subțiată - prin același scris.

Dacă aș vrea să mă dau mare, aș zice (și n-aș greși) :

«Nu merită Monica Lovinescu să fac un infarct din pricina ei !»

Cu atât mai puțin cu cît iată cum relatează ea “episodul Polac” în volumul **La apa Vavilonului 2**, p. 254 :

“(…) Michel Polac, unul dintre gazetarii-eseiști francezi creator de scandaluri oarecum neconformiste le-a consacrat în 1983 o emisiune de largă audiență, «Droit de réponse». **Eram pe platou eu, cap de serie și Virgil, ultimul și cel mai recent (...)** Cu el a și început emisiunea, deoarece...”(sublinierea mea).

Iar eu ce ar trebui să fac : să încerc să restabilesc adevărul ? Dar cum ? A, da : simplu : repetînd ceea ce scrisesem și în jurnal - de mai multe ori, în articolele publicate în volum ? Ei și ?

Ca să restabilești un adevăr, este necesar ca cel din față, interlocutorul, să se considere pe sine : interlocutor, nu emițător de sentințe ; iar pe tine, deasemeni, să te considere interlocutor, nu dușman.

Or așa ceva este greu, dacă nu imposibil, cu un român - fie el și un franțuzit peste măsură, din familie, fie el și de peste o jumătate de secol trăitor în Paris - ca Monica Lovinescu.

La ceilalți români neacceptarea unei simple ipoteze (de lucru), aceea că... s-ar putea ca în cutare împrejurare să fi greșit (oameni sîntem, nu ? chiar dacă sîntem români...) se poate explica prin extrema lor fragilitate, intelectuală, mentală : au deschis ochii, s-au format într-un sistem terorist, terorizator, nivelator, cretinizator în care orice manifestare de “individualism” era considerată “act ostil regimului” (socialist, colectivist, se înțelege). Vai, vai, vai, de trei ori : vai, am avut dreptate (n-aș mai fi avut !), prin 1980 când, lucrînd la

cartea despre Pitești, într-un moment de disperare-lucidă am spus și am scris că reeducarea-cu-tortură-tortură-tortură continuă la scară națională, cu toți cei vreo 20 milioane de români câți ne număram prin 1965 (anul multor cumpene...), prin... reeducarea-fără-tortură declarată, însă cu efect devastator și ea, pentru că se adăugaseră două "elemente" necunoscute de victimele-deținuți dintre 1949-1952(3) și 1960-1964 : *oboseala* acumulată în două decenii de suferințe (unii aveau două decenii de detenție) și *descurajarea* pricinuită de "ne-venirea Americanilor" (adică a Occidentalilor).

Am scris în multe rânduri - în **Jurnal** mai cu seamă :

Anul 1984 nu a însemnat doar o bornă de hotar livrescă - firește, în primul rând prin Orwell, dar și prin Andrei Amalrik, autorul eseului... optimist intitulat : **Va supraviețui URSS până în 1984 ?**, ci și una... cum să-i spun ? (R)omenească ? După acel an, 1984, aici, la Paris, am observat, la prietenii români, fie (re-)veniți în vizită, fie veniți-ca-să-nu-mai-plece, o schimbare. Una de care nu eram sigur - este cu adevărat?; mi se pare că ar fi?- anume : prietenul sau colegul X, cunoscut bine din România și care mai venise în Franța o dată (sau de două ori) de când ne stabilisem și care, de astă dată arăta schimbat; arăta altfel decât îl știam... *Altfel*, cum ? Mai bine înșir "ciudățeniile" manifestate (bine: remarcate doar de mine) *după 1984* :

- nu mai dialogau cu cel din față - fie și certându-se cu acela ; nu în sensul că nu luau în seamă spusele interlocutorului, că ar fi fost de altă părere - ci pur și simplu nu mai înregistrau ce spuneai tu, în propostă, puțin păsându-le de ceea ce spuneai în ripostă : omul monologa, delira cuminte, moale, neviolent - și de neoprit ;

- probabil ca o consecință a primei, deveniseră supărător, enervant de egoiști : nu-i interesa ce mai face, ce mai gândește, ce mai scrie, ce mai publică Cutare (prieten sau... dușman, ceea ce în universul scriitoricesc este același lucru - atât de sens contrar) : nici din politețe nu era interesat de tine (măcar pentru că dormea-mânca la tine...) : el era preocupat de el și numai de el - nici chiar de soția lui, de copii, de părinți ; și nu într-un mod... violent, de respingere (nu ar conta motivele), ci... liniștit, cuminte - tenace ;

- fiind vorba în principal de scriitori, tulburător - chiar amenințător - resimțeam dezinteresul (parcă mai potrivit ar fi : dezangajamentul) față de literatură în general ; desigur, îl preocupa (și cum !) literatura lui, cărțile lui, cronicile despre el, planurile lui - însă era de parcă el ar fi fost, singurul, unicul scriitor de pe pământ ;

- în fine : nu știau nimic - dar contestau totul (moale și tenace).

Așteptam cu suflul la gură - și tremurând - să revină în vizită la Paris Virgil Mazilescu. El avea să ne confirme, mai degrabă să infirme temerile adunate până atunci prin/cu alții. Mazilescu mai venise, prin 1980, în Franța - stătuse la noi. Dar și X și Y și Z mai fuseseră la Paris - și dormiseră la noi - înainte de 1984 (când erau normali, acea normalitate... specială a românului venit la Paris pentru o săptămână sau pentru două luni, după care urma a se întoarce în țară...).

Din nefericire, Virgil Mazilescu a murit la București, cu pașaportul în buzunar - noi îl așteptam să ne anunțe telefonic ziua sosirii,

când ne-a ajuns cumplita veste.

După “revoluție”, atât cei din (aproximativ) generația mea - născuți între 1925 și 1945 - cât și mult mai tinerii, elevi de liceu când noi părăseam România - cu toții mi s-au arătat a fi pe deplin... post-optzecișipatriști. Pe măsură ce trecea timpul, întâiele semne pe care, și la ei, le pusesem pe seama “emoțiilor revoluției”, se confirmau. Se întâreau. Am făcut eforturi - și sper că am reușit, măcar în parte - să nu mă las “lucrat” (tot eu !) de, întâi, mirare, apoi de tristețe, apoi de decepție, apoi de lehamite - acestea legate fiind de modul în care involuau, cu mare viteză relațiile dintre ei și mine ; sper că am izbutit să-l circumscriu pe Liiceanu la faptele lui de distrugător de carte (și numai în legătură cu mine) ; și pe Sorescu (Papahagi m-a surprins, nu prin faptul că nu mi-a publicat volumul cerut de el, ci “maniera” : el, cărturarul reputat, nu doar în România, ci și în Italia și în Portugalia a dovedit că este un mincinos de duzină, un meschin oarecare). Oricum : am făcut eforturi disperate să nu “generalizez”.

Însă dacă - în cursul anilor...- m-am resemnat, zicându-mi : așa sunt compatrioții mei, nu altfel (drept care, în disperare de cauză, îi înjur de mamă și-i las, dracului, românismului lor bălos), în ciuda semnelor repetate, indubitabile, venite dinspre Monica Lovinescu, îmi vine greu chiar și în clipa de față să accept că... așa va fi fost și înainte de 1984 (ba chiar înainte de 1948!), fiind și ea româncă getbetget (spre deosebire de mine...).

Ca să închei acest paragraf-capitol : față cu “adevărul” consemnat de Monica Lovinescu, negru pe alb, într-un volum de memorii în care afirmă ceea ce am reprodus mai sus - ce pot face eu ?

Să “polemizez” cu ea, arătând partea mea de adevăr ? - anume :

Michel Polac voia o emisiune cu Virgil Tănase și cu mine, autori de cărți recent apărute, precum și cu “spionul Haiducu”; am insistat, am re-insistat, până când Polac a acceptat să organizeze o emisiune despre terorismul de stat comunist în exil. Pe de o parte a trebuit să-l conving pe Polac de onestitatea victimelor (din Est...), dar și pe ei, pe Monici, care nu aveau încredere în “stângistul Polac”. Să mai adaug că Virgil Tănase s-a înfuriat, constatând “platoul” deturnat - de mine - umflat de la două cazuri la... douăzeci ?

Ei și? Va spune ce a mai spus : “Goma repetă ca o placă stricată”.

14 aprilie

...Nu merită Monica Lovinescu să fac un infarct din pricina ei...
Am rostit - tare - aceste cuvinte după “scandalul Caraion”.

Ion Caraion poet de excepție și redutabil gazetar, fusese coleg de generație, de idealuri, de-stânga cu Virgil Ierunca, în timpul și imediat după război. În 1947 Ierunca plecase în Franța, cu o bursă. Caraion la închisoare. După cinci ani fusese liberat : ca toată lumea bună, ieșise bolnav și, ca să nu moară, la propriu, de foame, a lucrat într-o coope-

rativă la colectarea capacelor (dopuri metalice) de la sticle de bere. Uneori o vizita, la București, pe soacra lui Virgil, mama Monicăi și văduva marelui critic și istoric și animator literar E. Lovinescu...

În acest interludiu penitenciar a cunoscut o tânără evreică supra-viețuitoare a lagărelor din Transnistria ; a rugat-o să-i dactilografieze câteva poeme și un text de mărturie despre adevărata față a Canalului Dunăre-Marea Neagră (cealaltă fusese prezentată, tipografiată, de Petru Dumitriu, Canalia Canală, în monumentală abjecție **Drum fără pulbere**)- texte ce urmau a fi trimise în Franța, **spre publicare**, la prietenii Virgil și Monica. "Poștașul" a fost interceptat de Securitate, Caraion re-arestat, condamnat la moarte pentru "legături de spionaj cu occidentalii" ("complicea", devenită între timp soție, avusese dreptul la "doar" cincisprezece ani...). Pedepsa i-a fost comutată și a fost liberat, ca toată lumea-bună, în 1964 ; din 1965 ("decretul lui Ceaușescu") a putut și el, ca noi toți, să-și reia activitatea literară.

În 1981, profitînd de șansa de a fi primit pașaport și soția și fiica lor, Ion Caraion "a rămas" în Occident, cerînd azil politic în Elveția.

Dar Securitatea (poporului) nu dormea ! A organizat o grosolană, dar cât de eficace ! campanie de intoxicare a prietenilor și a dușmanilor ; a celor pe care îi atacase cândva - înainte de 1948 - ca și a celor pe care îi ignorase. Le-a dat prilej de răzbunare (sic) scriitorilor care, în țară, nu îndrăzneau nici să respire de frica Securității, altfel erau geloși pe Caraion pentru... cantitatea de literatură tipărită (fatal : în aproape 20 ani de tăcere se adunase ceva "hârtie", în ciuda confiscărilor repetate - măcar pentru că poezie s-a făcut, în celulă, și fără hârtie : "în cap", pe plăci de săpun, de arhivare ocupîndu-se deținuții care-și treceau din gură în gură și poemele sale, Caraion fiind, alături de Radu Gyr și de Nichifor Crainic, unul din marii poeți de închisoare, de limbă română). Din nefericire, Securitatea a reușit să-i tulbure, apoi să-i supere și pe vechii și bunii săi prieteni din exil.

Revista *Săptămîna* (în principiu, a Primăriei București, în fapt "oglindea culturală" a Securității) a publicat, în martie-aprilie 1982, în serial : "Jurnalul lui Caraion". Reprodus - explică E. Barbu, redactorul-șef în prezentare - după "manuscrisele rămase în urma fugii precipitate în Occident". În realitate, fie : manuscrise confiscate în atâtea rînduri, fie declarații de anchetă - date, și ele, în atâtea rînduri... "Stilul" părea a fi al lui Caraion - mai ales prin virulența pamfletară cu care zugrăvea anume persoane, dintre care colegi și prieteni ai săi. Aveam și eu dreptul la un portret deloc amabil, însă cum nu-i fusesem prieten, doar coleg de redacție la *România literară* - și îl știam : poet extraordinar, însă om dificil, nesuferit (cam ca mine); apoi cum eu îmi interzic de a... interzice altuia ceea ce mi s-a interzis mie : libera exprimare - nu am pus la inimă cele eventual scrise și despre mine.

Am spus, apăs : *eventual*. Tata, cu experiența Siberiei, rămăsese convins că în tot ce se se întîmplă rău pe lume : lovitură de stat, revoluții, războaie - chiar în catastrofe naturale : inundații, cutremure de pământ, secete - "trebuie căutată - și găsită - mâna Moscovei"; ca fiu al tatălui meu, vîd totdeauna (din păcate, timpul mi-a dat dreptate), în "informațiile" provenite dinspre publicațiile, persoanele tulburi

comportamental : “*mâna Securității*”... Motiv pentru care am avut dubii în chestiunea autenticității “Jurnalului lui Caraion” - e drept : numai din pricină că era colportat de organul Securității, *Săptămîna*.

Mi-a fost imposibil să-i conving pe Virgil Ierunca, maltratat în text, cu atât mai puțin pe Monica Lovinescu - față de care Caraion-de-la-*Săptămîna* se arătase a fi odios - că, înainte de a se supăra definitiv pe diarist, să caute să afle (iar dacă nu, atunci să facă un efort de deducție) condițiile în care scrisese - sau nu - ceea ce pretindea Securitatea că ar fi scris. Un prim pas ar fi fost întrebarea lor adresată lui Caraion, aflat în Elveția: “Este adevărat că ai scris ceea ce a apărut în *Săptămîna*? Dacă da, în ce împrejurări ai scris ceea ce ai scris?”

Nu a fost posibil să-i fac să accepte. Scrisoare, așteptau ei de la Caraion. Aveau dreptate : Caraion era obligat să dea explicații. Or explicația lui scrisă întârzia. Dintre atacați Ierunca îi fusese cel mai aproape, prieten bun, devotat, generos ; cât despre Monica, chiar dacă de ea nu fusese atât de legat, ceea ce stătea scris negru pe alb (în *Săptămîna*), și despre ea, dar mai ales despre părinții săi era de-a dreptul monstruos.

În ochii mei rămânea ciudat - și normal totodată : Virgil Ierunca și Monica Lovinescu erau, dintre românii din exil și din țară, cei mai buni cunoscători ai mărturiilor editate în Occident privitoare, nu doar la torturile fizice și psihologice aplicate opozanților din țările comuniste (Virgil tocmai publicase în românește eseul **Fenomenul Pitești**), dar și avizați denunțatori ai manevrele Odiosului Organ vizînd discreditarea lor morală, prin campanii de calomnii, prin documente fabricate, prin zvonuri lansate unde-cînd trebuia și pentru urechi credule ori doar neinformate. Da, însă acelea erau perfect credibile... acolo, la ei - fie la ruși, fie la... alții, însă cînd ești tu lovit în moalele capului de “revelații” provenind de la un prieten de o viață, despre tine, mai grav: despre părinții tăi, atunci devin mult mai puțin perfect credibile...

După lungi, torturante discuții, Monica și Virgil au sfârșit prin a declara (între opt ochi) convingerea lor : *Săptămîna* publicase texte autentice, poate de origină diversă (jurnal, procese-verbale de anchetă, notații răzlete), însă paternitatea lor nu putea fi pusă la îndoială: “condeiul” era al lui Caraion. Apoi faptele : anume detalii erau cunoscute doar de ei doi și de Caraion. Virgil nici nu mai pomenea răutățile debitate despre el și despre ai săi, însă nu-i putea ierta prietenului (se ajunsese deja aici) ceea ce scrisese despre mama Monicăi Lovinescu.

Cu toate acestea la microfonul Europei libere amîndoi au sonorizat teza manipulării textelor de către Securitate, deci a unui Caraion victimă a grosolanei tentative de intoxicare a scriitorilor...

Ana Maria înclina și ea către poziția Monicilor (din intimitate); eu, fără a avea o opinie contrară, pledam pentru nuanțare, pentru circumstanțiere - nu știam cum să numesc ceea ce voiam să indic (și nu i-am găsit nume nici în ziua de azi). Dacă aș fi avut timp și dispoziție să *mă* explic...Oricum, credeam cu tărie : cel care înțelegea Fenomenul Pitești, acela era obligat să înțeleagă și Fenomenul Caraion...

Ușor de enunțat, greu de explicat-desenat : în ce consta

Fenomenul Caraion ?

Dacă aş fi spus : în faptul că el, Caraion, desigur, este autorul - **dar... nu întrutotul...** - nu aş fi fost lăsat să trec la “circumstanţiere”, aş fi fost oprit în mijlocul drumului, la acceptarea paternităţii lui Caraion. Pe care nu o negam, însă simţeam că trebuie aşezată în contextul arestării-anchetei-teroarei-detenenţei... În al celulei.

Ajuns aici cu gândul, mă opream. Ruşinat, vinovat - eu. Fiindcă dintre cei patru (Monica, Virgil, Ana Maria, eu) eram singurul care cunoştea celula. Şi chiar dacă se spune, pe bună dreptate, că deşi Tolstoi nu a fost la Borodino, asta nu l-a împiedecat să înţeleagă şi să scrie Fenomenul Borodino - a fi sau a nu fi (fost) într-o celulă este cu totul, dar cu totul altă poveste. Un altceva esenţial.

Îmi aduceam aminte, din spusele lui Ion Negoitescu, după rămânerea şi a lui, definitivă, în Occident, de primirea pe care i-o făcuseră în vara-toamna anului 1977 Țepeneag şi Ierunca. Negoitescu, abia scăpat din ghearele Securităţii, ajuns la Paris, le povestise bunilor săi prieteni prin ce trecuse în luna aprilie : arestarea, şantajarea cu “martorii”, liberarea, re-arestarea, zmulgerea articolului despre patriotism, publicarea lui, tentativa de sinucidere...

Faţă cu această mărturisire a lui Nego, Țepeneag ca un sergent major, îl pedepsise, “retrăgându-i prietenia” (nu avea să fie ultima oară : după 89 avea să-l ne-ierde şi pe Paleologu...). De ce ? Fiindcă... îl trădase, cedând în faţa Securităţii şi dezicându-se de el, de Țepeneag ! Pretenţie, nu doar nejustificată, ci infantilă : securişti îl chinuiseră pe Negoitescu, cerându-i să se dezică, nu de Țepeneag, aflat la adăpost, la Paris, ci de... Goma - închis, în România. Or Negoitescu nu cedase, nu executase ordinul de decizie ;

În aceeaşi perioadă, Ierunca îl “certase” pe Negoitescu pentru slăbiciunea dovedită în timpul arestării - şi consecinţa ei : “articolul despre patriotism”, ca preţ al liberării : îi explicase - la Paris - cum ar fi trebuit să se poarte (el, Nego, la Bucureşti, în labele Securităţii) :

«Ca un Tudor Vladimirescu, domnule !»

Nici Țepeneag nici Ierunca nu acceptaseră evidenţa : pe Negoitescu nu detenenţa (oricât de grea îi fusese) şi nu securişti îl frânseseră, ci... libertatea şi prietenii din libertate (întâmplător, atunci : numai cei din ţară), printre care Doinaş, Gelu Ionescu.

I-am întrebat pe foarte-bunii prieteni ai lui Nego din exil :

Câte minute petrecuseră ei într-o celulă, ca să dea lecţii celor care abia scăpaseră dintr-o celulă ? Ciudat, însă adevărat : şi Țepeneag şi Ierunca, interpelaţi separat, mi-au replicat identic :

Tolstoi n-a fost la Borodino, ceea ce nu l-a împiedecat să...

“Jurnalul lui Caraion” fusese publicat de Securitate în scopul de a-i învrăjbi pe scriitorii (din ţară, din exil), singurii care mai mişcau (sau : ameninţau că or s-o facă - dacă nu li se rezolvă uriaşa “problemă” a schimbării apartamentului, a cartierului, imensa problemă a transferului la altă redacţie, esenţiala problemă a unei traduceri care ar trebui publicată mai devreme, ca să prindă cutare aniversare a autorului...). A reuşit : urmare a manevrelor Organului, Ion Caraion a fost izolat, hulit, tratat de “om al Securităţii”.

Pe de altă parte - ca să spun așa - vitejilor și moralilor scriitori din țară li s-a sculat (scuzați, pardon), brusc, demnitatea-indignată, în legătură cu “trădarea lui Caraion”, de parcă i-ar fi trădat pe ei, oi supuse, gata oricând să-și ofere omagiul behăitului pe hârtie, iar ca supliment din-partea-casei și blana - pentru a li se permite să facă ei “literatură curată”... (când ei, curatliteratorioții se trădau pe ei înșiși, cu o frecvență de mitralieră, se întretrădau de câte două ori pe zi - adevărat : duminicile doar câte o singură dată) ; de parcă “omul securității”, descoperit abia acum, la indicația prețioasă a... Securității s-ar fi aflat, în continuare, la București, printre ei, “gata să-i trădeze” - nu doar pe ei, dar : “cultura română” ! - și nu în neagra străinătate, chiar dacă aceea purta numele : Elveția...

În tentativele mele de a formula o explicație textelor din *Săptămîna*, puneam întrebări, nu chiar retorice, de genul :

«Dacă Ion Caraion este, într-adevăr, “om al Securității” - și nu o victimă tragică a ei, așa cum cred - de ce Securitatea a trecut la pedepsirea lui ?, la deconspirarea lui ? Nu cunosc un alt caz de informator, de “lucrător-voluntar” pe care Organul să-l pedepsească pentru “trădare”. Eu cred că nu este vorba de o pedeapsă-pentru-trădare, ci de o pedeapsă-pentru-consecvență în atacarea comunismului și a securismului. Securitatea nu este “supărată” pe Caraion, fiindcă el nu a mai vrut să facă jocul ei, ci fiindcă, oricâte momente de slăbiciunea ar fi avut, în anchete, în reeducarea “dulce” de după 1961, în ciuda declarațiilor de căință și de... fidelitate, scrise - Caraion a fost și a rămas, nu doar un anticomunist visceralo-cerebral, ci unul care, de fiecare dată când a scăpat din ghearele anchetatorului, din cușca celelei, din mormântul închisorii, când a scăpat din țara, devenită întreagă un cimitir, el a re-întors în folosința libertății cuvântului : deci a scris, deci a publicat, deci a strigat, a urlat ceea ce credea că trebuie să fie comunicat. Și, bineînțeles, a riscat...»

Eu vorbeam - eu mă auzeam.

Dovada : cincisprezece ani mai târziu, scandalul provocat de volumul **Această dragoste care ne leagă** (Humanitas, 1998). Lucrarea urma să fie destinată sintetizării informațiilor (devenite accesibile, după decembrie 89) privitoare la asasinarea, în închisoare, a mamei Monicăi Lovinescu, dar s-a transformat în răzbunare-prin-intermediar împotriva lui Ion Caraion : sub semnătura de pe copertă este lizibilă pecetea convingerilor de nezdruncinat ale Monicăi Lovinescu și ale lui Virgil Ierunca, din 1982, de la publicarea în *Săptămîna*, a “Jurnalului”).

Rezultatul acestui demers subteran (sau : “pe la spate”)?

Invers decât cel scontat (de iscălitoare, de editor, de Monica Lovinescu) : comentatorii, de altfel mobilizați de editor, de Manolescu, de Adameșteanu (la rugămintea-sugestie a fiicei martirizatei) s-au oprit mai cu seamă (ca să nu spun : în cvasiexclusivitate) asupra... unei singure crăci a arborelui, nu asupra arborelui însuși : din totalul de 350 de pagini câte are volumul, capitolul despre Caraion ocupă exact 33, mai puțin de o zecime ; însă odată stărnită pe hârtie - “în jurul volumului”, haita lătrătorilor nu a mai putut fi controlată de comanditarul din umbră (Monica Lovinescu), auxiliarii condeioși s-au autonomizat

(ca bunele personaje ale autorilor buni), iar întregul a fost, în mod tragic, dezechilibrat.

La urma urmei, despre ce era vorba? Despre soarta-unui-om nimerit între fălcile comunismului “biruitor” : Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu nu “păcătuse” față de regim cu nimic - altfel, ar fi fost și ea alungată din propria casă, arestată, “pentru nimic” (ca atâtea alte sute de mii de nevinovați). Ba chiar, prin faptul că era văduva lui E. Lovinescu, fusese relativ protejată... Soțul său era, nu doar un imens istoric, critic literar, mentor, animator, care ținuse un ceneclu frecventat de aproape toți scriitorii mari dintre cele două războaie mondiale (Ion Barbu, Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu, Rebreanu), o revistă, *Sburătorul*, unde au debutat, s-au exprimat mulți dintre scriitorii care alcătuiesc perioada de aur a literaturii române - ci și “un om de stânga”, ba chiar filosemit - “Jidovescu” îl porecleau frustrații - fiindcă ceneclul și revista - și casa Lovinescu - erau, în mod firesc, deschise pentru scriitori buni ca Aderca, Fundoianu, Voronca, Balthazar, Baranga...). Adevărat : în scrierile sale, E. Lovinescu se declara pro-occidental și antisovietic, iar după Cedarea Basarabiei și a Bucovinei (1940) s-a exprimat și el (ca toți scriitorii cu excepția evreilor!) împotriva agresiunii bolșevice căreia îi căzuseră victime Țările Baltice, Polonia, România... Însă nu fusese nici singurul, nici cel mai virulent critic al imperialismului rusesc, în varianta lui sovietică : alții, mai anti-bolșevici, deveniseră...pro-comuniști și filoruși (Sadoveanu, Camil Petrescu, Galaction, Arghezi), însă murind în 1943, nu mai putea fi acuzat de “continuare a activității antisovietice”... Cea mai neagră pată în... dosarul monumentului Lovinescu era constituită de... fiica sa, Monica, plecată cu o bursă la Paris, în 1948, și angajată în “campaniile de denigrare a socialismului în general, a celui românesc în special” - și ea și soțul său, Virgil Ierunca (în România - cea avînd, în 1939, 20 milioane de locuitori - existaseră doi troțkiști mari și lați - i-am cunoscut pe ambii : Leonid Dimov, colegul meu de redacție la *România literară* și Ierunca) colaborau la posturile occidentale emițînd spre Europa devenită orientală : Vocea Americii, BBC, Radio Paris...

Securitatea a vrut să închidă gura Monicăi Lovinescu, după Revoluția Maghiară din 1956, încercînd să o convingă pe mama sa, rămasă la București, să..., la rîndul ei, convingă pe fiică să nu mai “înjure” regimul comunist. Bătrîna Doamnă a declinat propunerea, deci Securitatea a arestat-o, în detenție, ca pedeapsă, nu i-a acordat asistența medicală absolut necesară, femeia a murit în închisoare, trupul i-a fost aruncat la groapa comună...

Fiica a suferit atroce, crezîndu-se vinovată de faptul că nu își făcuse viața în Franța ca alți - ca atîția ! - români : să-și treacă un doctorat (două, cinci), să devină și ea un/o... *Esco*, “mare-specialist(ă) de origine română”, în orice, chiar și în găuri de covrig - dar în nici un caz “să nu scuipă împotriva vîntului” (expresie a cuminților, a celor care, nu numai că nu au “scuipat împotriva”, dar s-au plecat după cum vîntul acela bătea - sau avea intenția să bată după pofta... sufleurului: Securitatea) - a ales să se dedice “cauzei românești”. Desigur, mama își cunoștea fiica - și era de acord cu activitatea ei, la radio. Însă fiica

nu își cunoștea suficient mama, pentru ca, atunci când ireparabilul s-a produs (arestarea sa, în ciuda intervențiilor din Franța : Jean Laloy, Daniel Meyer, Henri Fresnay, Maurice Schumann, Jeanne Hersch, Gaston Defferre...), ea să nu resimtă tragedia ca, nu doar provocată, ci făptuită de ea însăși.

Ca prieteni ce eram, Ana Maria și cu mine am fost, de la sosirea noastră în 1977, la zi cu demersurile Monicăi Lovinescu de a afla, de la foste colege de detenție, supraviețuitoare, ajunse în Israel noi amănunte despre mama sa. Am mai înțeles : era atât de traumatizată de "vina" - pe care și-o întreținea - încât ar fi fost incapabilă să întreprindă cel mai la îndemână act al unui literator : să scrie povestea-vieții-și-morții-mamei-sale.

După decembrie 89 am înțeles că "autointerdicția" funcționează în continuare. Când am aflat că *altcineva* (persoană care trecuse întâi pe la mine și pe care am antipatizat-o fulgerător : era, și ea, postoptzecipatră : analfabetă - și obraznică) scrie despre mama Monicăi Lovinescu, mi-am zis că, impresia mea primă va fi contrazisă de rezultat, de lucrarea-scrisă.

Surpriză : nu numai că volumul **Această dragoste care ne leagă** (el inaugurează noua colecție a editorului Liiceanu : "Procesul comunismului") este, profesional, rău făcut, iar moral : strâmb făcut, dar, mai grav : se simte că de erorile, de nedreptățile volumului, mai ales în privința lui Ion Caraion, de vină este Monica Lovinescu. Oricât de cretină ar fi "autoarea" (nu este, ci doar ignorant-agresivă), este de exclus ca ea să fi comis singură-singurică, de capul ei, toate măgăriile, porcăriile ce au fost incluse în capitolul de 33 pagini - din totalul de 350 ; chiar dacă Monica Lovinescu ar pretinde că autoarea a fost "suverană", că ea nu a influențat-o cu nimica - dovezi împotriva stau nenumăratele interviuri date de iscălitoreasa volumului, în care toapa se laudă cu prietenia, colaborarea strânsă cu "Doamna Monica"... Ce să mai spun de anume detalii ale "Cazului Caraion" care, atunci, în 1996-1997, când se lucra la volum, nu erau cunoscute decât de Monica Lovinescu, de Virgil Ierunca - și, dintre puținii "exteriori" : noi, gomii.

De astă dată, a fost formulată o altă acuzație (decât cea din 1982, din *Săptămîna* - care avea inteligența să nu dea mură-n gură, ea "prezenta documente" din care cititorii să înțeleagă că Ion Caraion era un turnător ordinar și un extraordinar pamfletar - în notele informative...) Aceasta a fost lansată de iscălitoreasa volumului, cu binecuvântarea Monicăi Lovinescu, susținută în presă, la radio, la televiziune de Liiceanu, Manolescu, Matei Călinescu, Mihăilescu, Pruteanu, Buduca, Niculescu, Iorgulescu, etc, rezemați, cu toții pe "izvorul informativ" reprezentat de... securistul M. Pelin care afirma :

Caraion ar fi plătit pașapoartele cu care "ieșise" prin... acele texte scrise de bună voie...

Teză tulburătoare, fiindcă iscă o întrebare - aceasta :

Toți cei care obținuseră pașapoarte de emigrare (în Germania, în Franța, în USA, mai ales în Israel) le... plătiseră cu texte de delațiune date Securității...? Dacă încep a înșira nume, nu mai sfârșesc lista

decât mâine - așa, cam spre seară ;

Dar cei care - chiar în perioada neagră, de închidere, de teroare ceaușistă - nu numai că voiajaseră frecvent (pentru un cetățean al unei republici socialiste, se înțelege), dar au consumat burse de lungă durată, plătite de firoșii naziști nemți, de dușmănoșii imperialiști americani: Liiceanu, Pleșu, Blandiana, Sorescu, Zoe Petre, Manolescu, Matei Călinescu, Adameșteanu, Mihăilescu, Mircea Martin, Marian Papahagi...?

15 aprilie

Fac sau nu un infarct ?, doar gândindu-mă la...

...Tot prin intermediar (N. Manolescu) a fost organizată și a treia campanie (aprilie-mai 1999) împotriva lui Caraion - însă cum Dumnezeu nu bate cu bățul :

- N. Manolescu, “fiul spiritual al Monicilor”, reproducând în *România literară* ceea ce aproape se uitase, din *Săptămîna*, anume : “**Dosar Ion Caraion**”, le-a făcut “părinților”, nu doar un vădit deserviciu, dar, după obicei, o imensă măgărie ;

- pentru a susține teza (preluată de la Monica Lovinescu...), N. Manolescu s-a rezemat pe “izvorul” reprezentat de securistul M. Pelin, autor al Cărților Albe - și desigur pe “teoriile” de trei lulele avansate de semnătoreasa mai sus pomenită ;

...“s-a creat o psihoză printre scriitori, care se feresc unii de alții și mai ales cei care au fost închiși”, scrie Monica Lovinescu, citînd (în volumul său de memorii apărut în acest an, 2001, **La apa Vavilonului 2**), între ghilimele, mesajul oral transmis de la București de N. Manolescu în 1982. Atunci o asemenea “analiză” (a “psihozei”) atribuită lui N. Manolescu, aflat la București, era perfect plauzibilă. Însă în 1998, la apariția cărții **Această dragoste...** (încă o dată - nu destul : despre mama Monicăi Lovinescu, dar “tratînd securismul lui Caraion” cu o dezinvoltură-inconștiență în tratarea documentelor egalată doar de ura împotriva “ingratului prieten”), campania bine orcheștrată, bine condusă a vădit... oarecari ciudățenii (eufemism) - acestea:

a) - dacă afirmația lui N. Manolescu din 1982, consemnată de Monica Lovinescu între ghilimelele citării - deși exact acele ghilimele-ale-citării le repoșa **Jurnal**-ului meu... - este exactă, anume că, după publicarea în *Săptămîna* a textelor lui Caraion, “mai ales cei care au fost închiși (...) se fereau unii de alții”), cum se face că în 1998 nu au participat la atacurile împotriva poetului dezgropat pentru a a fi pus... la stălp decât *scriitori care nu fuseseră închiși* - începînd cu iscălitoreasa volumului, continuînd cu directorul editurii ce îl publicase, cu mare tam-tam promoțional : Liiceanu, apoi cu Adameșteanu și Manolescu, conducători ai periodicelor care au contribuit activ la campanie - precum și “indignați” izolați - dar nu mai puțin intransigenți : Matei Călinescu, Gheorghe Grigurcu, I. Buduca, Alexandru Niculescu? Nu s-au pronunțat - sau nu știu eu să se fi rostit-despre - nici Paleologu, nici Balotă, nici Doinaș, nici Petrișor,

foști deținuți politici... Din care motiv ? Nu cumva pentru că aceștia din urmă chiar fuseseră la Borodino, spre deosebire de cei care vorbeau în perfectă necunoștință de cauză ?;

b) - dacă Monica Lovinescu fusese atât de rănită de publicarea în *Săptămîna Securității* - în 1982 - a "Jurnalului lui Caraion" (și fusese, vai), de ce, după decembrie 1989 nu a scris ea ce era de scris - despre ticăloșia lui Caraion ? De ce a lăsat-o pe acea individă - nu i-am scris niciodată numele (dealtfel i l-am uitat, ca pedeapsă) - să alcătuiască un volum de mărturii (!), rezemat pe documente (!!) din arhiva Securității, despre calvarul mamei sale, însă cu totul dezechilibrat de introducerea (răzbunătoare) a unui capitol - și mincinos, și idiot - despre Ion Caraion (mergînd până la a număra coloanele din **Dicționarul Scriitorilor Români**, pentru a demonstra că... "nu merita atâtea")? ;

c) - dacă Monica Lovinescu va pretinde vreodată că alcătuitoarea volumului **Această dragoste...** nu a scris după dictarea sa capitolul "Ion Caraion" (cu toate enormitățile, falsurile, calomniile), va fi contrazisă de interviurile (în presa scrisă, la televiziune, la radio) ale individei în chestiune, care nu rostea o frază fără a se lăuda cu "prietenia cu Doamna Monica" (apelativ folosit de servitoare), cu "strânsa, permanenta colaborare, în timpul elaborării (sic) volumului cu... Doamna Monica..."; ca și de ceea ce scrie ea, în **La apa Vavilonului**, despre armonia în care conlucraseră (asta am spus-o în capitolul precedent, nu-i nimic : mai scriu o dată - de astă dată...);

d) - dacă, prin absurd, "Doamna Monica" a slujnicăresei analfabete de la Humanitas nu a colaborat permanent la alcătuirea volumului, ipoteza editării lui (de către Liiceanu !), fără a-i fi prezentat "materialul" nu poate fi luată în seamă : oricare cititor înțelege că Monica Lovinescu și Virgil Ierunca au fost în permanentă legătură (de colaborare) cu semnătoreasa volumului **Această dragoste care ne leagă** ; dacă nu ar fi fost de acord cu faptele relatate ori cu interpretările individei de la Humanitas, ca deținătoare morală a drepturilor de (la) imagine, acelea ("faptele", "interpretările") nu ar fi apărut în volum - ceea ce înseamnă că ei, Moniciei nu au avut vreo obiecție de formulat (și pe asta am spus-o - o re-spun);

Ion Caraion, constrîns de Securitate ori de bunăvoie a așternut pe hîrtie "cu caligrafia sa inconfundabilă" (citat din grafologul iliescolatru N. Manolescu) ce gîndea el, veninos, puturos, despre prietenii săi apropiați Monica Lovinescu și Virgil Ierunca. Numai că :

1) Caraion nu a dat publicității veninoasele-puturoasele sale "caracterizări" - ba aș îndrăzni să spun : "din contra"...

2) așa, nedestinate tiparului în vitorul imediat, acele invective sunt totuși, semnate - sau, cum spune N. Manolescu : inconfundabile ;

Monica Lovinescu nu optează pentru replică - directă și sub semnătură. Preferă să rămână "anonimă", să se exprime prin condeiul altora. A făcut-o în trecut, are s-o mai facă. E greu să te dezobișnuiești de a fi bine-crescut astfel...

16 aprilie

Fac sau nu fac infarctul - doar re-vorbind de N. Manolescu ?

Aşadar : cel mai ultragiatic, în 1982, de “purtarea incalificabilă a lui Caraion” a fost (prin mesageri, desigur, nu prin scrisori care lasă urme) - campionul “artei-fără-politică”, protejatul-fără-condiţii al Monicilor, Nicolae Manolescu, altfel reputat critic şi recunoscut istoric literar. Până în decembrie 89 avusese timp - trei decenii - să-şi construiască o frumoasă şi mai ales “curată” carieră : nefiind membru de partid, fusese blocat pe postul de lector universitar ; nu făcuse compromisuri politice, cu excepţia volumului de debut : **Literatura română de azi. 1944-1964**, de-a dreptul proletcultist (coautoratul nu înjumătăţeşte păcatul - ba, în unele cazuri îl dublează), a recenziilor la producţiile unor activişti de partid pe tărâm ideologic, precum Săraru, nu neapărat laudative, dar sigur : legitimizează - precum şi cele cinci cronici închinare “operelor” lui Popescu-Dumnezeu, Tiranul Culturii sub Ceauşescu - într-o polemică pretindea că “numai două” ; i le-am servit pe toate cinci, să le aibă pentru bibliografie.... Carieră “curată” şi în sensul că “nu s-a murdărit făcând politică”, citeşte : nu a riscat nicicând să ia o atitudine curajoasă, morală.

N. Manolescu : reprezentant tipic al scriitorului român, cel “rezistent prin cultură”. Revoluţia română - aşa cum a fost ea - l-a speriat (ca şi pe Buzura ; ca şi pe Toiu), fiindcă răsturnările ce se profilau ameninţau să-i distrugă raţiunea de a fi, opera vieţii sale : *ierarhizarea literaturii contemporane*. Însă după ce a constatat că Aparatul Represiv funcţionează în continuare, sub alt nume, şi-a venit în fire şi s-a azvârlit în politică... Primul pas, prima eroare gravă, de neiertat:

Imediat după Întâia Mineriadă (13-15 iunie 1990), ordonată de Ion Iliescu şi executată de Gelu Voican Voiculescu-Sturdza - N. Manolescu, devenit director al săptămânalului literar *România literară*, a luat un interviu criminalului (acum de Iliescu vorbesc), în care, de la prima întrebare, i se adresa cu :

“Om cu o mare”...

Iliescu era în acel moment cuprins de panică : fusese ales preşedinte al ţării (în 20 mai), însă nu era confirmat ; planeta întreagă asistase în direct la scenele de barbarie ale “minerilor” (securişti deghizaţi) chemaţi de el însuşi, ca şi de mâna lui dreaptă : Petre Roman, “pentru salvarea democraţiei”...- deci a primit colacul de salvare întins de inconştientul (oare ?) Manolescu, cel care, prin prestigiul său intelectual îl spăla şi de sânge şi de căcat şi de epoletii de agent KGB, onorabilizându-l, legitimându-l (în acelaşi preţ conferindu-i galoane de... intelectual).

La sfârşitul aceluiaşi an, 1990, Manolescu a publicat în *România literară* “Scrisoare deschisă către Paul Goma”, semnată de către celălalt criminal-al-revoluţiei, împuşcătorul Ceauşesţilor : Gelu Voican-Clytorindescu-Sturdza... Violent-mediocrul geolog (guénolist - ca Barbăneagră !), fost prieten şi al meu, devenit bandit de drumul mare - merite pentru care şi fusese numit de Iliescu supraşef al

Securității (acoperită) - își prezenta cu aceeași ocazie, într-o revistă literară, dosarul de Securitate ! Îl recomanda cu căldură și respect însuși N. Manolescu, în termeni orbitor de analfabeți ca :

“Securitatea lui Ceaușescu”...- când până și copiii securiștilor știu (darmite ai deținuților politici - cum era el : ambii părinți ai săi fuseseră arestați în anii 50) : Securitatea nu fusese vreodată nici “a lui Ceaușescu”, nici “a lui Gheorghiu-Dej”, ci, de totdeauna, pentru totdeauna : **a lui Stalin**.

Protejatul Preferat al Monicilor (același Manolescu) la o întâlnire cu Adam Michnik, care întrebase de “disidenții din România”, răspunsese astfel :

“În România nu au existat disidenți, Ceaușescu a fost singurul nostru disident - față de Moscova...”;

Tot el pretinsese, în scris (întâmplător : într-o cronică negativă la un volum de eseuri de înaltă ținută morală, semnat de Ion Negoitescu) :

“Noi n-am avut samizdat și nici n-am avut nevoie. La noi [în timpul lui Ceaușescu, n. m.] s-a cam publicat tot ce a fost de valoare...”- iar peste zece ani trăgea concluzia :

“Literatura de sertar și cea din exil a fost, în ultimul deceniu, supraevaluată. Ierarhia adevărată în literatură este cea stabilită prin anii 60-70” - ...adică acea ierarhie la care a trudit și el, brav activist de partid pe tărâm literar (deși nemembru de partid), scriind în tandem (cu un adevărat membru) un volum realist-socialist - i-am dat titlul. Ca în România, unde-totul-este-posibil : Manolescu își sprijinea - la București - afirmațiile pe argumente furnizate de foarte-oarecarele profesor de liceu Ion Simuț ; simultan, în celălalt capăt al României, la Oradea, Simuțul de serviciu susținea - întâmplător ! -aceeași teză, citindu-l, în sprijin autorizat, pe... N. Manolescu !

Vasăzică așa : literatura de sertar fusese... supraevaluată ! Nici Manolescu, critic literar, nu știe ce-i aceea “literatură de sertar” (și nici nu vrea să știe), însă ca și prietenul său (întru Iliescu) : Z. Ornea, vorbește despre ea, aiurea.

În februarie 1990, la întrebarea unui jurnalist care mă chestiona în legătură cu “noul fenomen”, găseam că “până în acel moment se putea vorbi de 5 (cinci) autori de literatură de sertar : Lucian Blaga, C. Noica, N. Steinhardt, Ioan D. Sîrbu, Teohar Mhadaș”.

Acum, în anul 2001, după mai bine de un deceniu - în care s-ar fi putut descoperi conținutul altor “sertare” - rezultatul este riguros același : (5) cinci autori mari și lați. Supraevaluarea pe care o condamnă Manolescu să vizeze... calitatea literaturii de sertar ? Sau poate numărul autorilor ?- încă o dată : 5, raportat la al celor vreo 3.000 de scriitori cu carnet de membru al Uniunii Scriitorilor Români, în decembrie 1989 ?

Într-un interviu (*Observator cultural*, 3-5 ianuarie 2001), la întrebarea : “Cum vă explicați mult comentata rezervă și lipsă de contact a intelectualității române de dinainte și de după 1989 cu restul societății, în comparație cu ceea ce s-a întâmplat de pildă în Polonia și Cehia ?” (corect : Cehoslovacia, n.m.), N. Manolescu răspunde așa :

“Pe de o parte este o diferență majoră între evoluția regimului comunist în România și în majoritatea țărilor din estul și centrul Europei. În Polonia, Cehoslovacia sau Ungaria a existat posibilitatea, în ultimii 10-15 ani de regim comunist, creării unei societăți civile. Cu alte cuvinte, unii intelectuali, cum au fost cei din jurul Solidarității sau cei din jurul lui Havel și a Chartei 77 au putut să spună ce aveau de spus și să se facă auziți de cine trebuia. Chiar dacă au fost arestați, ei au continuat să o facă : Havel avea mașină de scris în închisoare și o folosea pentru a compune scrisori adresate nu numai soției sale, Olga, ci și autorităților comuniste. Aceste scrisori au ajuns, prin samizdat, la cunoștința populației. **“În România așa ceva nu a existat”**... (sublinierea îmi aparține).

Uluitoare, în viața... culturală a României, sunt, desigur, imensele, inadmisibilele lipsuri de informare ce dau imaginea unui analfabetism cronic și național ; dar mai cu seamă impresionantă, intimidantă este obrăznicia cu care intelectuali reputați, scriitori clasicizați în viață - “directori de opinie” - fără să clipească, debitează enormități, lasă să le curgă din gură și din peniță imense idioțenii - fără jenă, fără teamă că interlocutorul (aici : intervievatorul) îl va corecta, măcar va ruga să nunațeze - necum să-l contrazică. Fiindcă intervievatul, profesor universitar celebru, conducător de cenaclu literar, știe (cum să nu știe ?!) că “gazetarul” e cel puțin tot atât de ignar ca și el (dacă i-a fost student...) - doar mai puțin insolent și, deocamdată, mai umil...

Această lungă paranteză, pentru a atrage atenția asupra viziunii cu totul aproximative a intelectualilor români în general, în special a celebrului fost eseist, istoric și critic literar (din 1990, om politic) N. Manolescu. Cei avînd “formația” lui cunosc până și greșelile de imprimare al cine știe cărui op obscur - și țăfnos - apărut la Paris ori la Londra (chiar și la Canberra...), însă nu stăpînesc rudimentele din istoria-istorie și istoria culturii vecinilor noștri polonezi, cehi și slovaci, unguri, sârbi, bulgari - și ruși. Ce să mai vorbim de istoria României! Ca tot complexatul suferind de “încercuire”, Românul a privit totdeauna “spre Apus - peste...” În capul lui de ființă neverticală, Occidentul începînd - fie și “spre Apus” - dar numai “peste...” peste Italia, peste Austria și abia de la Franța încolo mai stăm de vorbă... În ultimele decenii, sub comunism, Românii nu au putut - de acord ; dar mai vîrtos **nu au vrut să știe** ce anume fac și cum se opun terorismului comunist, tot de sorginte rusească, vecinii noștri și frați de suferință din Ungaria, Bulgaria, Polonia, Cehoslovacia, Țările Baltice. Și din Rusia. Și din “Republica Socialistă Moldovenească”...

Îmi aduc aminte cu neplăcere de vizita lui N. Manolescu la mine, la Paris, în ianuarie-februarie 1990 : mă îndurerase ironia lui binevoitoare, aroganța-i suficientă cu care vorbea despre... “Lupta pentru Eminescu” pe care o angajaseră - adevărat : în tradiție pașoptistă - scriitorii români basarabeni de sub ocupația rusească : “Să te lupți pentru Eminescu, poet cu totul depășit, neinteresant, un fel de Lamartine contemporan...”, zicea Manolescu, de parcă despre lamartinismul lui

Eminescu ar fi fost vorba - și nu era ; îl amuza (!) și “Lupta pentru alfabet(ul latin)” dusă de scriitorii români din URSS, care, de 50 ani erau obligați de ocupanții ruși să grafieze cu caractere slavone... «Sunt neserioși basarabenii tăi...», mai zisese. «În loc să pună mâna să citească, să ajungă cu lecturile măcar până la Blaga, dacă nu până la Nichita Stănescu, ei pierd timpul cu “lupta pentru... alfabet” - pe care-l poți schimba ca pe cămașă...» De mirare, de întristare : un spirit luminat - și luminător - ca al lui Manolescu nu înțelesese : alfabetul pentru care luptau Basarabenii mei nu era “ca o cămașă”, ci era însăși pielea : nu o poți schimba, fără riscul de a pieri...

Au continuat a rămâne în neștiut Românii - deși informațiile nu le-au lipsit : posturile de radio Europa liberă, Vocea Americii, BBC, Radio Paris transmiteau zeci de ore pe zi de vești, mărturii din Lagărul comunist. Ei bine, compatrioții mei nu erau interesați de viața și de... opera vecinilor : «Nu e aceeași mizerie de sub comunism ca și la noi?», explicau ei nedorința de informații - desigur, era aceeași mizerie comunistă, dar nu ca la noi, unde mizeroșii urmași ai dacilor și romanilor suportau totul fără să crâcnească...

Astfel poate fi explicată (nu și justificată) și “gândirea” lui Manolescu : el vede (mai corect : dă vina pe...) “diferența majoră dintre evoluția regimului comunist din România și majoritatea țărilor din estul și centrul Europei” - care a făcut (a favorizat, în limbajul său) crearea societății civile... Concluzie a unui pur asistat social (și mental) : “ceilalți” (polonezi, cehi, unguri) “au putut” - cu sensul : li s-a dat, li s-a dăruit, li s-a oferit pe tavă, eventual cu omagiile Comitetului Central al Partidului Comunist (polonez, ceh, maghiar)-posibilitatea, ocazia, oportunitatea de a... crea o societate civilă...

Să existe vreo deosebire dintre gândirea de piatră a poetei Anei Blandiana - care se plânga că “în timpul dictaturii nu era posibilă o solidaritate”, însă “după revoluție” solidaritatea aceea a devenit posibilă... - și gândirea de câlți a eseistului N. Manolescu, strălucitul intelectual care spune (o fi chiar crezind ce sonorizează ?) :

“...cei din jurul Solidarității sau cei din jurul lui Havel și a Chartei 77 au putut să spună ce aveau de spus și să se facă auziți de cine trebuia. Chiar dacă au fost arestați, ei au continuat să o facă : Havel avea mașină de scris în închisoare și o folosea pentru a compune scrisori adresate nu numai soției sale, Olga ci și autorităților comuniste. Acele scrisori au ajuns, prin samizdat, la cunoștința populației” (sublinierea îmi aparține).

O nerușinare mai fără margini nu este posibilă. Ce este în capul lui Manolescu - din păcate, nu doar în al lui ?

1) Polonezii și Cehoslovacii “au putut să spună ce aveau de spus” din motive pe care el, Manolescu, nu le divulgă ; în schimb Românii, ca el ! **“nu au putut”** (din motive, deasemeni, nedivulgabile);

Nu este adevărat că doar Polonezii și Cehoslovacii...etc... etc -

E drept : într-o mult mai mică măsură, și Românii “au putut să spună ce au avut de spus”. Să admitem că de mine nu auzise Manolescu (nici chiar atunci când, înainte de Cutremurul din 4 martie 1977, în apartamentul Danei Dumitriu, cu care el coabita, și unde se

țineau veselele “spectacole” în care excela Vestitul Comic Sașa Ivăsiuc, cel care îl maimuțărea pe Paul Goma pledînd, la Europa liberă, cauza drepturilor omului - ce nesianozitate! ce oroare ! ; dar de Ion Negoitescu a auzit? Cum are nerușinarea să afirme **“În România așa ceva nu a existat”**? Dar textul - strălucit, al lui Negoitescu, citit între amici, printre ei chiar Manolescu!; apoi, după trimiterea lui în Occident, auzit de nenumărate ori, integral, la microfonului Europei libere? Dar textul lui Ion Vianu - și el cîrclînd - nu “în samizdat”, cum se fasolește el, acum, după ce a învățat termenul (greșit, ca și “literatură de sertar”), ci de la mîna la mîna întîi, apoi și de la Europa liberă?;

2) Povestea cu “mașina de scris” a lui Havel... Credeam că doar un derbedeu ca Mircea Dinescu a putut lăsa să-i scape, încă în 1990, într-un interviu, că ce mare scofală “închisoarea lui Havel” (în comparație cu a sa - inexistentă, ca și a Blandianei : “arestat la domiciliu”! - ce-o fi, în România : “arestat la domiciliu”?), cînd avea, în celulă “computer personal”... Iată-l și pe ditamai Manolescu, că gîndește (?) și se exprimă exact ca fostul ucenic al unui profesor ignar ca Fănuș Neagu, dînd citate din purtătorul de cuvînt al Securității, Eugen Barbu. Atît că “mașina de scris” a înlocuit “computerul-personal”...

Așadar, Manolescu vrea să-i facă pe români să creadă că de-o pildă el (Manolescu) nu ar fi putut - săracul : cum să poată, dacă nu-i permitea Gogu Rădulescu pe care-l consulta frecvent ! - să compună scrisori adresate autorităților comuniste, pentru sfîntul motiv că... în România, în închisoare, nu era permisă mașina de scris ? Dar în afara închisorii, în libertate - unde a stat tot timpul el, Manolescu - nu existau mașini de scris? Bine-bine, “amprente” caracterelor erau înregistrate la Securitate - ei și ? L-ar fi împiedecat să scrie și el o astfel de “scrisoare”?

A da, mai era necesară o condiție : autorul scrisorii să fie... neromân (ca Havel) ; să fie ne-manolesc - precum Negoitescu, Vianu - să mă pun și pe mine...

Ca să închei aici episodul interviului mincinos, repet “concluzia” (mincinoasă) :

“În România așa ceva nu a existat”.

17 aprilie

Presa din România scrie că lui Manolescu i se spune : “Napalm”.

Poreclă fără fantezie, dar care sintetizează efectele distrugătoare ale trecerii sale peste tot : la Alianța Civică (pe care a sabotat-o), la Partidul Liberal (nu știu care “aripă” din cele vreo șase) - a demisionat și din acela, fiindcă nu a primit (!) postul de șef de partid, pe la televiziune, cu o emisiune “literară” (iată, nu e suficient să fii un bun literator, ca să fii și un măcar acceptabil animator de televiziune, în fine, la *România literară* din care a făcut un Ivașcu împăiat).

(Cine a fost Geroge Ivașcu ? Toată lumea literară știa - cu excepția Ucenicului Ascultător și Recunoscător, N. Manolescu : Ivașcu fusese asistent al lui George Călinescu și, ca și alt asistent

Adrian Marino, a fost arestat. În închisoare s-a comportat atât de mizerabil, încât după liberare, “pentru merite deosebite în apărarea cuceririlor poporului”, a fost numit redactor șef al periodicului de propagandă peste hotare *Glasul Patriei*; în acest loc de autoflagelare publică - “publicul” alcătuit exclusiv din exilați, revista fiind interzisă în interiorul țării, și-au făcut “autocritica” pe hârtie supraviețuitori ai infernului penitenciar carpatodanubian, cu precădere figuri de vârf ale culturii, spiritualității, jurnalismului, politiciii : filosoful Noica, teologul Stăniloae, jurnalistul Carandino, istoricul și criticul literar Vladimir Streinu, romanciera Henriette Yvonne Stahl... Folosindu-se de “aura de deținut politic”, Ivașcu i-a convins pe mulți dintre “muți” - scriitori epurați în 1948 și ne-revalorificați, deci, în continuare, interziși - să scrie două cuvinte convenționale, despre realizările regimului - ca să reentre în circuitul normal...” Una dintre victime a fost poetul, filosoful, dramaturgul Lucian Blaga : în complicitate cu fiica poetului [să te ferească Dumnezeu de văduva abuzivă dar s-o ia Dracul pe fiica abuzivă !], Ivașcu l-a făcut pe Blaga să scrie, prin 1960, câteva “reportaje despre șantierul patriei socialiste”, promițându-i publicarea oprelor care zăceau în sertare - sertare pe care le contestă Manolescu. I-a publicat... “reportajele”, cât despre “opere”, au început a fi editate abia după moartea poetului... Acest Ivașcu a fost ani lungi directorul săptămânalului cultural *Contemporanul*. A promovat și a protejat o pleiadă de tineri care au confirmat cu strălucire “încrederea” sa : Matei Călinescu, Cezar Baltag, Nicolae Manolescu... I-a ocrotit cu grijă-dragoste paternă, pe Manolescu l-a scutit de a-și da “obolul ideologic”, adică de a scrie articole de laudă a partidului, însă... Însă, în mare - și în timp - a avut un rol nefast, putrezitor pentru o întreagă generație, iar rezultatele să vădese azi, acum : Ivașcu era “complicele” care îi șoptea ucenicului sfaturi de genul : Nu-i nevoie să scrii tu articole de laudă - pe astea le scriu eu ori îi pun pe profesioniștii festivismului să o facă ; tu îți vezi - «di iestetică, draguți, ie-i salvarea noastră - numai iestetica...». Acest **numai** a fost “spuma” din care s-a născut Venus carpato-danubiană, supranumită: *literatură curată*, cea care, “după revoluție” avea să expectoreze alibiul : *rezistență prin cultură*. Acestui Ivașcu : turnător de pușcărie, brigadier-cultural, auxiliar al “reeducatorilor” în libertate, murdăritor-șef, coruptor de tineri scriitori, persoană detestabilă întru toate - i-a închinat N. Manolescu un vibrant omagiu la împlinirea câtorva ani de la decesul “rezistentului prin cultură, Ivașcu”, în *România literară*, publicație “din care Ivașcu făcuse o fortăreață a rezistenței prin cultură...”

Fiindcă am pornit-o cu Ivașcu, nu se poate să nu continuu cu o altă plagă a scriitorimii române contemporane purtând numele : Paul Georgescu. Unul dintre extrem de puținii literați comuniști din ilegalitate, imediat după ocuparea României de către ruși, în 1944, “Dracu Șchiop” (din cauza unui picior beteag), cum avea să-i spună poetul Nicolae Labiș, colegul meu de Fabrică de Scriitori s-a angajat cu trupul, dar mai ales cu sufletu-i de fanatic admirator al lui Dzerjinski (declara la fiecare ocazie : «Avem nevoie de o Ceka, nu de un fleac de Securitate !») ca politruk al presei în general, al celei literare în special.

După moartea lui Stalin, dacă nu s-a trezit (din somnul care naște monștri), a abandonat “vânătoarea de ideologi burghezi” - desigur, de frica destalinizării care se anunța și în România (însă a întârziat 12 ani!) și s-a specializat în istorie literară. Păstrînd însă în presa literară “funcții de răspundere”, a devenit complementar lui Ivașcu (totdată detestîndu-l !) întru... educarea tinerilor scriitori. Dacă Ivașcu făcea apel la “iestietică” (cea care trebuia salvată, iar prin ea, noi...) Paul Georgescu își ametea ciracii prin “viteza gândirii” (performanță realizată, atât de lăutarii țigani, lăudați de francezi pentru... numărul-mare-de-sunete-pe-secundă-emise, cât și de fostul meu prieten Ivasiuc, care, după câte o perorație în celulă, mă întreba : «Ce zici de viteza cu care gîndesc ?»). La urma urmei, din punct de vedere “educativ”, cei doi maeștri (deocamdată - am să vin și la al treilea...) nu se deosebeau decât prin mijloacele folosite și prin discurs (P. Georgescu, desigur, vizîndu-l pe Ivașcu își puneă un personaj să rostească : “ietică”...), scopul era identic : să-și răzbune propria nerealizare în viață, în literatură, prin sabotarea, prin stricarea sufletelor tinerilor scriitori, primul indicîndu-le “iestietica”, al doilea... rapiditatea gândirii care își era suficientă sieși. În capcana lui Paul Georgescu - critic și istoric literar (a mai existat o fază : de prozator...) au căzut o parte dintre ciracii lui Ivașcu - mai cu seamă Matei Călinescu (periculos de inteligent - și de amoral), Nichita Stănescu, căruia alcoolul îi distrusese simțul etic (dacă îl avusese...), Cezar Baltag, singurul care s-a apropiat de Paul Mefistofelesc prudent, apoi... a pornit în altă direcție, dacă nu una opusă. De ținut minte : deși îl respecta (!), ardeleanul Manolescu nu s-a lipit de regăteanul Paul Georgescu - să nu-i fi plăcut “viteza”? - a rămas lângă moldoveanul Ivașcu, rezistetentul-prin-iestietică...

Al treilea crai putrezitor (admitem, pentru continuarea discuției, că victimele erau inocente) a fost Ov.S.Crohmălniceanu. Nu am înțeles de ce evreul Moise Cahn și-a ales (dacă tot era pus în situația de a alege) acest pseudonim și urât și greu de pronunțat chiar pentru un vorbitor de română. Problema a fost rezolvată de apropiați și îndatorați (a avut, a avut !), care l-au numit : “Croh”.

Așadar, Croh, născut într-o familie înlesnită (dacă nu de-a dreptul bogată) din Galați a început studii la Politehnică, în 1939, însă din cauza persecuțiilor rasiale le-a terminat abia în 1947, când și-a luat diploma de inginer constructor. Cum însă Partidul Comunist avea mare nevoie de cadre știind să se iscălească - dar să aibă “dosar bun” - iată-l pe proaspătul inginer-curat Cahn devenit peste noapte inginer-al-sufletului-omenesc Ov. S. Crohmălniceanu ! Firește, la săptămînalul far ideologic *Contemporanul* ; la Editura Didactică și Pedagogică ; urcă în grad : în 1953 devine redactor la fosta celebră revistă lunară *Viața românească* (fondată de C. Stere și Paul Bujor în 1906, interzisă de comuniști în 1946, “reabilitată” în 1948), în 1956 redactor-șef al *Gazetei literare*, variantă în românește a sovieticei *Literaturnaia Gazeta*, profesor de literatură la Universitatea București, membru a numeroase comitete și comiții...

Extrem de inteligent, profund imoral, cu un fler inegalabil, cu o capacitate fenomenală de “orientare”, Crohmălniceanu a fost un etern

om al momentului :

- între 1947 și 1956 a fost **momentul... stalinismului**, deci omul a acționat : nemaifiind inginer de-construcții, ci de-suflete, scria : și scria, nu doar “pe linie”, dar “fără milă, așa cum îi șade bine unui revoluționar comunist” ; deși nu era de primă linie (prin vârstă), revoluționarul Croh a participat, prin scris, atât la “vestejirea așa-zișilor scriitori din timpul burgheziei monarho-fasciste” (unii dintre ei erau morți, alții în închisoare, alții așteptau în fiecare noapte să fie arestați - ca Lucian Blaga), cât și la ridicarea pe culmi - mai precis : pe soclurile de pe care fuseseră doborâți autentici scriitori, pentru a fi “înlocuiți” cu slujitorii “noi literaturi : cea realist-socialistă - după modelul marii literaturi sovietice”;

- în **momentul 1956**, când s-a ținut al XX-lea congres (Raportul Hrușciiov) care a dat semnalul destalinizării, revoluționarul Croh s-a, din nou, adaptat, mai puțin la teren (spațiu), cât la... timp, devenind omul momentului de-stalinizării : a început a scrie... inversul decât scrisese mai ieri (de pildă despre E. Lovinescu ; despre Maiorescu ; despre Lucian Blaga... etc...);

- după **momentul 1965**, superinteligentul și ultracinicul Croh s-a re-orientat : a devenit, nu doar “valorist” (autohton), ci și ardent prooccidental...”

Nu se poate spune că nu a fost un un bun, chiar fin critic (și istoric literar). Dealtfel cu aceste calități incontestabile i-a fermecat-câștigat pe scriitori ca A. E. Baconski, Marin Preda, Alexandru Ivasiuc. Nu întâmplător cei trei citați erau prozatori (primul fiind și poet) și se știe : într-un regim comunist proza întâmpina mult mai mari piedeci în a se exprima decât poezia - ori Croh era totdeauna gata să-și ajute prietenii cu sfaturi-utile...

Sânt convins : în cariera literară “în dinți de fierăstrău” a lui Marin Preda (jumătate din titlurile publicate erau concesiile făcute regimului) un rol determinant l-a jucat Crohmălniceanu. El îl va fi sfătuit să mai aștepte cu **Moromeții**, carte majoră și să-și facă pârtie cu o concesie (majoră) : **Desfășurarea**. Mai târziu, prin anii 70, Preda a mai căpătat un sfetnic : Mihai Gafița : lui i se va fi datorînd oroarea intitulată : **Delirul**.

Dar n-am terminat cu Croh : după plecarea în exil am aflat că și el conducea un cenaclu, la Universitatea București : “Junimea” - profilat pe proză... Discutînd cu Monica și cu Virgil, îi căinam pe bieții studenți, viitori scriitori ajunși să fie învățați ce-i aceea proza și cum se scrie ea - de... Croh ! Așa se face că, în octombrie 1990, la Aix en Provence, unde a avut loc o întâlnire a scriitorilor români din exil și din țară, la una din reuniuni, trezindu-mă vecin de... podium cu Croh, m-am ridicat demonstrativ și am părăsit, nu doar tribuna, ci și sala. Doar Monicii au înțeles gestul meu și l-au încuviințat. Ceilalți, cu toții și-au manifestat... îndurerarea (nu și indignarea - încă) : cum putusem să-i fac un asemenea afront “lui Croh, om atât de civilizată și de bun animator cultural” (citată din gândirea lui Liiceanu). Ei, bine, putusem, fără niciun efort ! Ah, dacă aș fi putut, pe împăciuatorii de atunci, să-i dau cu nasul prin ceea ce scria “civilizatul Croh” între 1947 și 1956!

Însă, chiar atunci, în 1990 (oricum : “după Revoluție”) nu știam ce surprize ne mai așteaptă :

Bine-bine, aflasem că generația de scriitori ce ar fi trebuit să se manifeste începând cam din...1984 (fatalitate !) fusese persecutată, nelăsată să publice editorial, neprimută în Uniunea Scriitorilor, absolenții de facultate repartizați sistematic departe de Capitală... Aceasta era “generația cu blugi...”, așa se autobotezase. Drept care mă întrebam dacă nu făcusem și eu parte din ea, doar purtasem și eu “blugi”, de prin 1968 - ca și Țepeneag și Mazilescu și Turcea și... M-am interesat, am aflat că noi, nu : fiindcă ei, în afară de blugi mai avea un semn distinctiv : se autonumeau, după deceniul în care publicaseră : “optzeciști”.

Din ploaia de studii, de dialoguri (între ei), de declarații, am mai aflat că literatura română contemporană se periodizează după data debutului, deci eu, orice aș fi făcut, eram un “șaizecist” : începusem a mă manifesta în 1966... M-am întrebat față de Monici : unde i-or fi incluzînd (în care deceniu) pe scriitori ca Negoîtescu (debut în 1937, re-debut în 1941)?, dar I.D. Sîrbu (debut în periodice în 1941, editorial în 1956, dar, în fine publicat cîstit în 1973)? La care mi s-a răspuns : dacă îmi imaginez că “blugiștii” sunt interesați și de alți scriitori decât de colegii lor de cenacul și de “Maestrul” lor, Crohmălniceanu, mă înșel. Ca să nu mă (mai) înșel, i-am urmărit de departe. Ce bănuiam, judecîndu-i după Învățătorul lor, s-a confirmat : “optzeciștii” sunt creația strîmbă a strîmbătorului de suflete... scriitoricești, Croh. Urmare a dezinteresului - ba chiar a dușmăniei - față de ceea ce se petrecea cu ei, cu părinții lor, cu compatrioții lor, în România anilor 80 - s-au analfabetizat într-atît, încît nu mai percepe (și nu mai admit) nici că... înainte, în timp, de coborîrea lor cu hîrzoșul din cer, existau pe pămîntul României alți scriitori (mai puțin talentați decât blugiștii - dar existau ; că înaintea lor existase, totuși, o literatură română - muult mai puțin valoroasă decât cea fabricată de ei după rețeta spițerului Crohmălniceanu, invalidă de pe urma martirizării la care o supuseseră comuniștii - dar existase... Ei, nonviolentei, procedau ca ultraviolenții gardiști roșii din China : negau tot ce fusese făcut “înainte”.

Gîndul meu, răutăcios : dacă erați atît de nesupuși, de radicali, de negaționiști, de rebeli, așa cum pretindeți - acum, după decembrie 89, că ați fi fost înainte - de ce nu ați folosit condeiul vostru alert pentru a scrie “adevărate texte”, mult mai bine decât erau scrise epistolele Doinei Cornea trimise Postului de radio Europa liberă ?, mai gramatical decât articolele semnate de Mircea Dinescu, destinate presei occidentale ? De ce ! Fiindcă erați ucenicii lui Crohmălniceanu !

Nu știu dacă el i-a învățat - însă rezultatul este, indubitabil consecința “doctrinei Croh” : de a începe istoria comunității lor - etnice, sociale, culturale, literare - cu ei înșiși : “La început a fost Optzecismul”...

Un pur produs al crohmălnicismului, Cărtărescu (a publicat în traducere franceză două cărți : or fi și în limba lui Jarry tot atît de ubuești?) se apucă să scrie despre **Postmodernismul** (altă manie provincială : post-ul) **românesc**, în care face pe idiotul, dar fără haz :

citează din înaintași notorii, cu volume publicate, discutate (fiindcă aceia sunt... șaptezeciști, chiar șaizeciști! - ca Gheorghe Grigurcu), dar Doamne-fereste să pună ghilimelele citării și să indice autorul (cel adevărat, chiar dacă e ne-optzecist), încercînd să dea impresia că el a emis originalele cugetări.

Pe de altă parte Țepeneag, lipsit de umor, a început a se plînge în dreapta și în stînga, că optzeciștii l-au dat jos de pe tronul de inventator al textualismului românesc (ceea ce este adevărat - dar și mai adevărat : la ce slujește textualismul în chestie ?, la discutarea... textualismului? - și la ce servește discutarea textualismului ? - a-ha : în loc să scriem texte, mai întîi le discutăm ; după aceea mai vedem noi...) și l-au pus împărat pe Ghe. Crăciun. Oricine în locul lui Țepeneag ar fi ridicat din umeri : și ce dacă acest Crăciun jinduieste postul de adunător de cotizații de la blugieni (blugiști ?) ? Să fie lăsat să se joace mai departe - cum se jucase și Țepeneag de-a onirismul (la români, se înțelege), la vârsta de 50 ani, cât are acum, “uzurpatorul”...

Dacă aș avea o revistă literară și mi s-ar propune producții ca actualele capodopere optzeciste semnate de Cărtărescu, de Crăciun (și mai ales de peștericolul Cușnarenco), le-aș răspunde la Poșta Redacției :

“Deocamdată, nu”

18 aprilie

L-am pierdut pe drum pe Manolescu - l-am regăsit :

Între timp a mai comis și alte - nu gafe, ci erori :

(Printre alte, multe) : tot Manolescu avea să fie un foarte apreciat tenor în opera bufă : “Campania anti-Caraion” din 1998 și dirijorul celei din 1999. Nici până azi nu am înțeles ura cu care l-a urmărit - firește, numai postum, antum n-ar fi îndrăznit nici să-l salute - pe Caraion. Atunci (în 1982) lăsasem să-mi scape față de Monici :

«Caraion le-a devenit benefic, s-a prefăcut într-o adevărată mană cerească pentru dragii noștri “clandestini” (așa le spuneau ei scriitorilor din țară vizitîndu-i la Paris pe furiș, morți de frică - au existat cupluri care se duceau la ei separat, câte unul, adeseori fără știrea celuilalt...) : au acum și ei ocazia unei dezbateri... intelectuale : să se agite, să discute animat - pe șoptite, “clandestin”, despre... cât de periculos este Caraion, omul-Securității, astfel dîndu-și impresia că ei, acolo fac o mare brînză subversivă, opun o îndârjită rezistență comunismului fioros...»

N-am fost luat în seamă.

De mirare (mare, multă...), pentru mine, a fost să aflu, cu timpul, că și scriitorii care trecuseră prin anchete, cunoscuseră închisorile își manifestau din primul moment certitudinea “sută la sută” privind autenticitatea “Jurnalului lui Caraion”, cel publicat de organul Securității, *Săptămîna*. De acord : aceștia - foștii deținuți - erau în-materie, cunoșteau, din experiență, manevrele Securității. Însă eu le reproșam (în gînd, neavînd prilejul să-i întîlnesc) refuzul de a înțelege și cu

inima (și cu experiența de pușcăriaș), nu doar cu capul, ceea ce se va fi întâmplat cu deținutul Stelian Diaconescu (Ion Caraion fiind pseudonim). Or ei - judecându-i după reacțiile lor ciudat de rapide, suspect de definitive - fiind siguri-siguri de vinovăția lui Caraion (ne-amănunțind autenticitatea Jurnalului), deveneau ei înșiși suspecti: făcuseră ei, cu adevărat, pușcărie? O făcuseră de partea lui Caraion, deținutul ori de cealaltă parte : a lui Eugen Barbu, caraliul ? Nepătrunsă rămâne psihologia turmei vinovate... - până în momentul în care ai fi întrebat pe câte unul :

«De unde știi că în *Săptămîna* este publicat chiar Jurnalul intim al lui Caraion ?»

Fiindcă nici un altul nu fusese într-atât de implicat ca Virgil Ierunca și Monica Lovinescu ; fiindcă niciunul dintre certitudiniști nu cheltuisese atâta timp și atâta energie pentru deducții, coroborare de probe, ca acum să fie siguri de vinovăția lui Caraion. Cred că în acea împrejurare (1982) scriitorii români, mai ales cei din țară, au fost pentru întâia oară în viața lor, solidari... - întru ce, solidari ? Altă mănecare de pește. Nu se manifestaseră ca atare față de mine - de crezut : dacă nu aveam talent... (decretau Manolescu, Doinaș, Blandiana, Sorescu - din acest motiv aveau să mă și excludă din Uniunea Scriitorilor...); dar nu-și manifestaseră solidaritatea nici față de Ion Negoitescu, cel care propusese un text fundamental și care... “nu era politic decât în aparență, doar cultural...” - iar autorul, vorba lui Negoitușu : «De mine admiteau că, la rigoare aș avea ceva talent...». Și iată-i acum, uniți întru... frica-ura față de un (fost !) confrate ! Dintr-un soi de solidaritate inversă, negativă, scriitorii români - și din țară și din exil - au crezut că își exprimă liber opinia ; și-au imaginat că e mare ispravă (de rezistență anticomunistă !) să blamezi, în gura mare și în scris pe cel desemnat de Putere și pus la stălpul infamiei. Asta au înțeles ei, atunci, că este “exprimarea liberă a opiniei”: încuviințarea papagalicească, “răspunsul-prin-urale-prelungite al maselor largi de cetățeni conștienți” la propoziția lozincilor strigate de agitatori, în timpul mitingurilor (bine) organizate.

Că Monica Lovinescu nu a putut trece-peste atacurile lui Caraion la adresa mamei sale, de înțeles : nu era vorba “doar” despre ignomițiile scrise pe seama părinților săi, amândoi, însă figura mamei căpătase, în cursul anilor, a deceniilor - și nu doar pentru fiică - valoare de icoană : bătrâna doamnă fusese hărțuită luni de zile de Securitate, convocată, intimidată, amenințată ; i se ordonase să-i ceară fiicei aflată la Paris să... nu mai denigreze regimul comunist din țară. Ea refuzase. Pentru **acest motiv** fusese arestată ; pentru **acest motiv**, în închisoare i se refuzaseră medicamentele absolut necesare - drept care murise în chinuri îngrozitoare. Și, cunună a ororii : din **același motiv**, cadavrul ei fusese... pedepsit prin azvârlire la groapa comună.

Culmea (una dintre ele...) caracterului criminal al Securității : biblioteca și arhiva lui E. Lovinescu, cuprinzând o bună parte a istoriei literaturii române din secolul al XX-lea - **au fost arse, în curte**.

În apartamentul care cunoscuse floarea culturii României moderne s-a mutat... securistul anchetator al văduvei lui E.

Lovinescu...

19 aprilie

Mai departe despre Caraion (să faci un triplu infarct, nu alta !):

Probabil (sigur, nu probabil!) dacă în *Săptămîna* ar fi fost murdăriți părinții mei, aș fi avut exact aceeași reacție ca Monica Lovinescu. Însă cum în *Săptămîna* Securității Presupusul Caraion nu numai pe mine mă beștelea... - adevărat, îmi dedicase o pagină întreagă de revistă, însă eu nu-i fusesem prieten ; nici măcar coleg de generație; în țară ne antipatizam reciproc - pe tăcute - așa că surprize nu am avut din partea lui (e-he, dacă *Săptămîna* ar fi publicat cele scrise, în intimitate, despre umila mea persoană de Blandiana, de Manolescu, de Doinaș, de Sorescu... - doar Breban nu m-ar fi surprins)...

Însă așa stînd lucrurile, încercam să mă disculp - eu - pe lângă Monica și Virgil, de vina de a nu crede în totala culpă a lui Caraion.

Desigur, și ei admiteau că măcar jumătate din textele publicate de *Săptămîna* fuseseră scrise de Securitate (prin mîna lovită, strivită - a arestatului, a anchetatului Caraion) : au dovedit-o în intervenția lor de la microfonul Europei libere, unde, din deferență, dacă nu din milă față de Caraion, din tactică-conveniențială față de cei care ascultau Europa liberă ca pe Cuvîntul Domnului, nu au spus ce credeau cu adevărat. În intimitate însă întrebau :

«Dar cealaltă jumătate ? Cine a scris-o ? Și în ce condiții ?»

Dumnezeu mi-e martor : am încercat în câteva rînduri să spun - nu adevărul (pe care nu eu îl dețin), ci partea mea de adevăr. Dar cum să-l/să o prezint, fără a cădea în nesuferita, în inadmisibila proteză verbală (și gînduală) :

«Nu poți înțelege...?»

Dacă X îi spune lui Y că (tot) nu înțelege ceea ce are de gînd să-i comunice - de ce să-i mai spună ?

Eu deja le pusesem, lui Yrunca și lui Țepeneag, mîna în piept, (în legătură cu “primirea” făcută lui Negoîtescu), a avertisment și totodată a interdicție de a vorbi despre... Borodino. Această intervenție de atunci mă trăgea în jos, mă ținea locului, acum, când aș fi vrut, nu neapărat să-l apăr pe Caraion, disculpîndu-l - ci, prin mine, să încerc un rudiment de explicație.

Chestiunea era - și a rămas - asta : textele atribuite lui Caraion de *Săptămîna* Securității sunt ele autentice (fie și montate) ? Da sau ba?

La o asemenea somație avocațească nu se poate “răspunde prin Da sau Nu”. Orice-aș crede chiar și eu, lumea nu e toată în alb-negru, admit că ar exista și ceva nuanțe.

În același timp : cum să faci cunoscut cuiva care, nu numai că nu a cunoscut vreo celulă de închisoare, dar nu a scris - sub dictare, sub amenințare, sub moarte - ceea ce scrisese, cu mîna lui, Ion Caraion ?

Or eu scrisesem așa ceva, în prima jumătate a anului 1978, aici, la Paris. Încercasem să fiu cinstit cu mine insumi, să relatez cât mai corect întâmplările traversate - în capitolul XXIV, intitulat : “Vineri 6 mai” din **Le Tremblement des hommes (Culoarea Curcubeului.**

Acolo reprodusesem (din memorie, se înțelege) “frăzulița”:

“Totodată regret din suflet că m-am lăsat antrenat în acțiuni potrivnice statului socialist și poporului român și promit solemn că nu voi mai cădea niciodată în această capcană”.

Am (trans)scris-o, aici, la Paris, la distanță de un an după ce o rostisem-scrisesem acolo, în mâinile **lor** și am dat totul la tradus - așa a apărut în franceză, în neerlandeză - iar eu, sfârșind mărturia, am răsuflet ușurat :

Isprăvisem mărturisirea.

Or, dacă Borodino s-ar fi numit **Pitești** (de acolo ni se trag toate câte ni se trag și nu doar nouă, românilor), nici chiar Tolstoi n-ar fi scris **Război și pace**.

20 aprilie

...Și nu l-am făcut.

Infarctul. Nici atunci, nici mai târziu - dovada : doctorul Schaan nu l-a găsit. Deși l-a căutat.

De regulă, atunci când câte un occidental, fie că mă cunoștea dinainte, fie abia acum, mă întreabă de ce nu m-am întors, “după revoluție” în România, țară și a mea, evit răspunsul adevărat (și detaliat). Convinș fiind că, oricum, nu-l va pricepe. Și nu-l va accepta. Or eu nu pot explica viața mea prin viața lui - fiindcă nu-i pot vorbi așa :

«Dumneata te-ai (fi) întors în țara dumitale - imediat “după revoluția” dumitale ? Și câți ani a durat exilul - dumitale ?»

Fiindcă în nici o țară europeană (occidentală) nu au existat, în ultimii 50 ani, “condiții” de exil, nici de întoarcere “după revoluție”.

Ce să-i explic interlocutorului : că nu m-am întors în țară - fiindcă nu m-am întors ?, fiindcă n-am putut ?, fiindcă n-am vrut ?, din amândouă motivele ? Inutil. Mai comod, mai laș : îl las să creadă ce vrea. Dacă într-adevăr, îl interesează un răspuns, are să și-l dea singur, după ce se va mai informa. Sau va renunța să întrebe.

Deși mă arde buza să-i dau răspunsul pe care-l dădusem lui Mircea Snegur (președintele “Republicii Moldova”, în vizită la Paris, unde, spre deosebire de miniștrii, subsecretarii de stat, ambasadorii, președinții de câte ceva, bucureștieni, fulgerați de amnezie : Paleologu, Dan Petrescu, Dinescu), îmi telefonase și mă poftise la hotelul Crillon. El, flăcău de nevindecă, mă luase pe după umeri și-mi zisese :

«Veniți acasă, măcar pentru o săptămână...»

Am fost atins drept în inimă de cuvântul “acasă”. Așa cum era el, tovarăș agronom sovietic, fost activist de partid, neinstruit, devenit prin hazardul istoriei președinte al unei provincii românești ocupată de ruși - însă știa că “Republica Moldova” (el îi spunea, de-a dreptul : “Basarabia”, prompt corectat de nevastă-sa, o rusoaică albă, ai cărei părinți se refugiaseră, după 1917, de răul bolșevicilor, în România...) era o creație abuzivă, silnică a rușilor ocupanți - însă, neputându-mi trăda răul caracter - am răspuns:

«Regret, dar nu călătoresc în țări comuniste».

(De față la această “gafă diplomatică” era și Sanda Stolojan, traducătoare a lui de Gaulle, a lui Giscard d’Estaing, iar atunci a lui Mitterrand - în convorbirile cu Snegur).

Și am adăugat (în 1992? în 1993? - de atunci adevărul a devenit... din ce în ce mai adevărat) :

«Câtă vreme KGB-ul și Securitatea fac, în continuare, legea, Chișinăul și Bucureștiul rămân capitale ale unor țări comuniste».

Apoi : cum să-i explic unui occidental, oricât de politicos-curiOS ar fi, oricât de interesat de “subiect” s-ar manifesta că, după unsprezece ani de la “revoluția română”, eu (care, pe departe, indirect, am... pus un umăr într-o pregătire - dar știam ce anume pregătesc?) mă aflu în continuare cu statut de refugiat politic în Franța? Dacă români de-ai mei, fie cunoscuți dinainte, fie după 89, însă cu care întrețin relații strânse, frecvente, nu mai țin minte ce am spus, ce am scris de o sută, de o mie de ori și chiar de-și amintesc ceva-cumva, nu acceptă acel cumva-ceva - și, ca pedeapsă, îl răzuiește, îl rindeluieste din memorie?

De pildă : că nu mai sânt membru al Uniunii Scriitorilor, din exact 13 aprilie 1977, când eu fiind arestat, ei, colegii mei (și mai mult decât atât : scriitori buni) : Doinaș, Manolescu, Blandiana, Sorescu, Bănuțescu, Fănuș Neagu..., întruniți în Consiliu, m-au exclus ; iar după 1989 exact aceiași colegi-scriitori l-au obligat pe proaspătul președinte Dinescu să nu-l reprimească pe Goma («care o să ne creeze mari probleme»), deci nu au luat în seamă cererile mele - și prin presă - de a-mi trimite o simplă hârtie prin care să fiu anunțat că... nu mai sânt exclus. Situație în care mă aflu și azi, din pomenitul 13 aprilie 1977... Dacă români de-ai mei, dacă nu chiar prieteni, atunci colegi, deci știutori de carte, persoane care au citit ce declaram eu, repetat : că statutul de refugiat politic român în Franța îmi interzice să călătoresc în țara din care am fugit - nu “înțeleg”... - dar un occidental?

Dacă occidentalul mă știe “dinainte”, are să mă întrebe : cum se explică faptul că cineva care, ani și ani (atâtia câți trecuseră de la “Ieșirea în Exil” până la “revoluția” cu pricina) militase pentru drepturile omului, fiind în permanent contact cu Amnesty International, cu PEN Clubul internațional, fusese prezent la manifestații, semnase petiții, proteste, scrisese articole, cărți, participase la, organizase colocvii, în scopul de a face cunoscute suferințele compatrioților săi, este ignorat, izolat, sabotat de... beneficiarii de altădată ? Iată, de pildă :

Care scriitor avînd capul pe umeri, nu în mînă, cu prilejul lansării unui volum al său, renunță să vorbească despre cartea sa, despre viața sa, scrisă, despre suferința sa și îi roagă pe jurnaliști să nu insiste cu întrebări... editoriale, fiindcă “acum, urgent este să se știe că... s-a constituit un sindicat - SLOMR - în România”?

Ei bine, eu o făcusem - și încă flancat de Arrabal și de Ionesco - la ieșirea în franceză, la Seuil, a volumului **Le Tremblement des hommes**, în primăvara anului 1979 (**originalul, editat abia în 1990, avea să fie editat, apoi distrus de Liiceanu**)...

Mai departe : cum se face că, “înainte”, eu îi apăraseram pe colegii-compatrioți prin mijloacele aflate la îndemînă : scriind despre

ei, protestînd cînd erau persecutați, arestați, cooptîndu-i ca membri de onoare în CIEL-ul lui Raymond Aron, Ionesco, Revel, Besançon, Le Roy Ladurie, Jean-Marie Domenach (pe Calciu, Petrișor, State, Țuța, Noica, Voinea), apoi în PEN Club-ul lui Tavernier, Clancier, Blot, Stolypine (pe Nedelcovici, pe Dorin Tudoran, pe Dinescu, pe Deșliu) facilitîndu-le premii (lui Nedelcovici), pe unii recomandîndu-i editurilor franceze în vederea traducerii, pe alții chiar publicîndu-i : C. Dumitrescu, cu **Cetatea totală**, Nedelcovici cu **Al doilea mesager**, pe Al. Papilian, pe Rodica Iulian recomandîndu-i (cu succes), ori doar obținîndu-le invitații în Franța, cu care să poată cere pașaport, iar odată ajunși la Paris, “procurîndu-le” burse, subvenții)... Cum de toți acești... - am zis : profitori ? încă n-am zis, dar după zece ani de amnezie programată a lor voi fi avînd dreptul să-i trag de mână și să le ard o labă peste bot) - deveniți, după 89, “directori de conștiință” în România, nu numai că nu-și mai aduc aminte de mine și de ceea ce le facilitasem (și eu, printre alții), dar participă cu drag - și cu succes - la boicotarea, la ne-publicarea, la ne-comentarea scrisurilor mele, ba chiar la campaniile de calomniere, de denigrare, de (tentativă de) inexistențiere a mea?

Ba da, ba da, își aduc aminte foarte bine, iubiții mei confrăți-compatrioți, însă aplică metoda la îndemîna tuturor pedestrilor : *pretind că au uitat...* - așa cum, sub comunism, *pretindeau că erau beți*, deci nu-și dăduseră seama ce fac, iar atunci cînd erau luați la rost că spusese ră bancuri-dușmănoase despre partid : «Nu mai țin minte ce-am făcut ce am zis - eram beat-mort...» ; erau beți-morți (prieteni, cunoscuți să citească : inconștienți...)- și atunci cînd scriseseră cu mîna lor articole și poeme de slavă a partidului ? ; și atunci cînd demascaseră, în ședințe ? ; și atunci cînd dăduseră note informative Securității ?

Cel mai greu și mai greu este să le explici occidentalilor următoarele : tu, cel format, modelat, profilat pe... combătut **vechii-răi** (Ceaușescu, Popescu-Dumnezeu, Vasile Nicolescu, Păunescu, Dodu Bălan, Eugen Barbu, V.C. Tudor...), “după revoluție” nu te-ai reciclat: ai continuat **să lovești în cei răi - inclusiv în răii de acum : noii-răi**. Foștii-buni - Manolescu, Blandiana, Eugen Simion, Liiceanu, Pleșu, Buzura, Sorescu, Adameșteanu, Doinaș, (pe care, înainte, îi apărasesi de vechii-răi, îi recomandasesi editurilor occidentale, cărora le provocasesi invitații, burse, subvenții) - bieții, nu înțelegeau : de ce lovești în... colegii-buni, în prietenii de o viață (vorba evreului : «Care viață? - asta-i viață ? Mai bine alta mai bună !»), în oamenii aflați de aceeași parte a baricadei ? De ce nu lovești tot în răii cunoscuți și clasați ?

A fost rîndul tău să te miri că nu se înțelege : cei-buni (sau, nuanță : cei care nu avuseseră prilejul să fie răi [sau încă : nu știusem noi ce rele și foarte-rele făceau ei, în taină...]), după “revoluție”, punînd mîna pe pâine și pe cuțit, se dovediseră a fi din același aluat puturos, otrăvit, otrăvitor ca și răii-dinainte ; și ei, precipitați (în sensul chimic) de “revoluție”, se arătaseră așa cum erau, nu cum ne apăruseră nouă : amnezici, mincinoși, nesimțiți, rapaci, feloni, deci imorali - și, consecință : proști ; monumental de imbecili , piramidabil

de cretini - dar cum, în jur, aproape "toată lumea" face-gândește la fel, nu se observă.

Decât de departe. Din afară. De pildă : din exil...

Așadar, tu ai o singură calitate : ești consecvent : îi ataci, în continuare, pe cei-răi (pe, întâmplător, foști-buni...).

Nu înțelege occidentalul, fiindcă și el are o cu totul altă idee despre *prietenie* decât tine : și el (Francezul, de pildă), obligat fiind să evolueze într-un univers social (sau : socializat), s-a obișnuit să țină mai degrabă seama de conveniențe decât de principii ; și el este înclinat să-și favorizeze "prietenu" ("de treizeci de ani"), și mai puțin - sau deloc - "adevărul" (cel, oricum... etern). De aceea i se pare ciudat, chiar nedrept, faptul că tu o rupi cu X, prieten de multă vreme, "doar" pentru că acel X și-a schimbat, pe ici, pe colo opiniile și relațiile-umane... - bine, dar tu nu cunoști fidelitatea în prietenie ?

Bine-dar, ba da, eu cunosc fidelitatea în prietenie - însă refuz fidelitatea în prietenia degradată, față de prietenul care s-a des-prietenit, față de mine, prieten al său - mai grav : a abandonat, a trădat (sau doar a ignorat, de la o vreme) ceea ce ne apropiase, ne ținuse prieteni : nu neapărat aceleași opinii, dar sigur : aceleași valori. Or când prietenul meu (X) începe să exprime, să scrie negru pe alb "convinșeri" opuse celor care ne legaseră și ne ținuseră alături atâta vreme ; când prietenul meu devine prieten ca porcul cu persoane de multă vreme cunoscute pentru "ideile și idealurile" murdare (și mai ales : faptele : imorale), eu nu mai pot continua, în virtutea unei fidelități fără de rost și fără vreo noimă, să rămân împreună cu cineva devenit (cel puțin) străin.

Aceasta ar fi partea... teoretică. Dar mai există una - deloc neglijabilă (vorbesc, în continuare, gândindu-mă la interlocutorul meu francez) : **interesul**, în cea mai vulgară accepție a cuvântului.

Pentru că nu doar mari personalități din trecut, fie convinși politicește (de stânga), fie naivi (doar ?) de dreapta au căzut în capcana întinsă de Aparatul de Dezinformare Comunist. Măcar un Aragon a putut duce o viață de nesimțit prinț bolșevic la Paris - pe banii flămânzilor, ai dezbrăcaților, ai terorizaților, ai martirizaților, pe pâinea zmulă de la gura bieților ruși ; un Romain Rolland ajunsese a fi un vulgar agitpropist sovietic, plătit cu bucata. Însă nu cunosc vreun scriitor francez cât de cât mai răsărit care să fi fost cumpărat de România comunistă. Doar un istoric de mână a șaisprezecea, membru (marcant!) al partidului comunist francez și un jurnalist : Michel-P. Hamelet de la *Le Figaro*. Aceast individ rău-mirositor, fost de-dreapta, apoi de-stânga, apoi de-Est, sub bagheta lui Hersant (cel amator de partide de vânatoare în compania lui Ceaușescu), a onorat credincios-negustorește comenzile : a scris biografia (eu i-am zis : **Hagiografia**) lui Ceaușescu, i-a tratat de "calomniatori" pe exilații care îndrăzneau să se atingă de Tiran, astfel că *Le Figaro* (și cu aportul, deloc neglijabil al lui Jean Miot) înlocuise cu succes *L'Humanité* în materie de propagandă comunistă (la Varșovia îl avea Hersant pe Bernard Margueritte, cel căruia noi îi spuneam : "tovarășul-corespondent-

local”, deși era prezentat ca : “envoyé spécial”) - cu atât mai vârtos, cu cât cititorul francez de centru-dreapta credea în ce scria ziarul său preferat, Biblia-Figaro și nu “fițuica comunistă”.

Asta a fost “înainte de Căderea Zidului Berlinului” - dar după ?

Este suficient să privești la universitarii, istoricii (tineri) francezi care s-au lăsat cumpărați - acesta fiind cuvântul - de javrele, de căcănarii, de hoitarii - și mai cu seamă de puterile (nici măcar curve-cinstite) care s-au năpustit la pradă și se înfruptă din putere, în România - fie “înainte, e timpul lui Ceaușescu”, fie “după Revoluția din Decembrie”... Pentru o vacanță petrecută în vila fiicei securistului român X, pentru o invitația la un colocviu într-un fund de provincie, pentru o promisiune de publicare într-o revistă confidențială, pentru “onoarea” de a prezida una din ședințele cine știe cărei adunări în care se vorbește despre tot, se vorbește mereu, se vorbește fără încetare - despre nimica - istoricul francez Y, nu numai că se desparte (în mod laș, fără un cuvânt de explicație - care explicație?) de un prieten de multă vreme, rămas în continuare, exilat, însă în acele congrese, în acele colocvii, în presa din România, “se exprimă” în armonie cu ei, analfabeții de azi, ba chiar te critică pe tine, deplorînd, vărsînd lacrimi de crocodil pentru “intransigența inacceptabilă...” a ta...

21 aprilie

În continuare - à propos de infarct...

...Cum să poată accepta occidentalul Y, editor francez, că acel compatriot-în-vizită-turistică-la-Paris, pe care în urmă cu cincisprezece ani i-l recomandasem în cei mai laudativi termeni, și care, de la Heidelberg, unde-și consuma o bursă (de “strălucit intelectual persecutat în România lui Ceaușescu”...), după 1989, ajuns el însuși editor la București - unul ajutat substanțial de banii CNL-ului parizian (la recomandarea mea !) - îmi editează la București, în 1990, volumul de mărturii **Culoarea curcubeului**, cel apărut la Seuil, în 1979, sub titlul **Le Tremblement des hommes** și, imediat după ce ajunge în librărie, dintr-un motiv obscur (doar pentru mine...), retrage din comerț întreg tirajul, îl depozitează, iar după doi ani, îl trimite “la topit” - nu “au pilon”, ca în Franța, ci la o fabrică de hârtie, unde obiectul carte este vărsat din vagoane direct în cazanele de fiert celuloza ?- răbdare, sfârșesc fraza : cum să accepte occidentalul - care între timp a legat prietenie cu filosoful-editor - că acest intelectual subțire, director al editurii *Humanitas* din București, numitul **Gabriel Liiceanu** este **un distrugător de cărți tipărite cu bani francezi** ?;

Cum să accepte occidentalul Z, și el editor francez reputat, care îmi publicase două cărți, că poetul român purtînd numele : **Marin Sorescu** este și el un **distrugător de carte** ? Acest **Sorescu**, pe care eu i-l recomandasem în vederea traducerii în franceză a unui volum de versuri, devenit, ca și **Liiceanu**, “după revoluție”, director de editură în

România, mi-a solicitat o carte ; în cele din urmă am cedat insistențelor protectoarei sale, Monica Lovinescu (fiindcă eu, nu numai că știam, dar și credeam ce știu...- de decenii, câte parale face “Anticomunistul-Navetist Sorescu”- un fel de Kadare oltean, însă muuult mai talentat). I-am încredințat **Gardă inversă**, romanul publicat la Gallimard, în 1979. După șase luni am primit - din România - șpalturile... După care au trecut lunile, trimestrele, anii și n-a mai venit veste de la editura *Scrisul românesc* de la Craiova, al cărei director era **Sorescu**. La scurtă vreme după ce am aflat, din presă, că **Liiceanu** îmi trimisese la topit **Culoarea curcubeului**, tot prin presă am primit o altă veste foarte-proastă : în vederea obținerii portofoliului ministerului Culturii (de sub Iliescu!), **Marin Sorescu** “făcuse curățenie ideologică” în editură : dăduse dispoziție să fie distruse plumburile unor cărți culese, dar încă neimprimare (cărți, nu doar ne-comuniste, ci anticomuniste - ce oroare pentru un ministru-al-culturii-lui-Iliescu!), printre care și romanul meu **Gardă inversă** !

Acestor două volume distruse la propriu de doi prieteni (să mai apăs o dată pe “amănuntul” : manuscrisele nu fuseseră băgate de autor pe gâtul prietenilor deveniți editori - ci solicitate de ei, editori, în cazul **Sorescu**, insistent, milogindu-se, dezgustător) : al treilea cu titlul : **Patru dialoguri** a fost sabotat în alt mod de **Marian Papahagi**, profesor universitar, fost ministru al Învățământului sub același Iliescu, director al editurii *Echinox* din Cluj : după trei ani de așteptare, constatînd că editorul nu răspunde scrisorilor autorului de mine; că volumul continuă să... nu apară, l-am înmormântat, în gând, i-am pus și cruce ; nu m-am mai gândit la el. Când, iată că în februarie 1997 este publicată în presa de la București o listă a aparițiilor editoriale finanțate parțial sau total de Fundația Soros - printre ele și volumul meu, prezentat ca... apărut. Intrigat, i-am scris lui **Marian Papahagi**, întrebîndu-l de ce nu-mi trimisese măcar un exemplar din cartea mea, apărută în editura ce cu dezonoare conduce. După trei luni de tăcere (a editorului) m-am adresat filialei de la București a Fundației Soros. Răspuns : da, *Echinox* ceruse subvenție pentru **Patru dialoguri** - o primise, încă în urmă cu trei ani ; nu, volumul nu a fost editat... Alertat de Fundație, Editorul a catadicsit să-mi răspundă astfel : volumul fusese “din greșeală” trecut pe lista celor editate - și nici nu va fi editat, “pentru că din sondaje reiese că nu va avea cumpărători”... Totodată **Papahagi** m-a pus la punct, explicîndu-mi ca unui școlar leneș (mai lipsea să-mi facă un desen, apoi să mă bată la palmă cu rigla - tot pe mine!, avusese de unde învăța : de la Monica Lovinescu) că el, editor, nu este obligat să dea autorului seama de detaliile financiare...

I-am scris, punînd două întrebări de bun simț (credeam eu) :

1. Dacă nu a mai publicat **Patru dialoguri** - potrivit sondajelor, din lipsă de cumpărători... - de ce nu m-a avertizat pe mine, autor, ca să-mi caut alt editor (și alți cititori sondați)?;

2. Pentru editare, el, **Papahagi** solicitase și primise de la Fundația Soros o importantă sumă de bani ; needitînd volumul (menționat în cererea de subvenție - volum aparținînd autorului - și el numit în cerere), editorul a restituit Fundației banii ?;

3 (anexă la 2). Ba da, un editor era obligat să-mi explice mie, autor “detaliile financiare”, fiindcă folosise numele meu pe o cerere de subvenționare - deci solicitase-obținuse bani pe numele meu...

Nu a mai răspuns la asta - dealtfel, fostul ministru al Învățământului sub Iliescu, devenit sub Constantinescu director al Casei Române de la Roma, a plecat în Italia. Unde, la scurt timp, a murit...

...Nu, pentru că l-ar fi pedepsit Dumnezeu pe *Marian Papahagi* pentru a fi sabotat volumul **Patru dialoguri**.

Adevărat : și *Marin Sorescu*, după doi ani de la distrugerea plumburilor romanului meu **Gardă inversă**, s-a întâmplat să decedeze, însă încă nu s-a verificat regula și în cazul celuiilalt editor-prieten, **Gabriel Liiceanu** : din 1990 (retragerea din librării și depozitarea cărții **Culoarea curcubeului**) au trecut 11 ani ; din 1993 - când a trimis volumele la topit la Fabrica de hârtie Bușteni : 8 ani.

Și nimic.

N-a murit.

22 aprilie

Ziceam, deci că cei trei : *Liiceanu, Sorescu, Papahagi* sunt stâlpii (infarctului meu cel virtual);

Mai ziceam - și nu mințeam : toți trei îmi erau prieteni - oricum, ne-dușmani. Ca un făcut, toți trei îmi solicitaseră, ei, cărțile în chestiune, nu li le propusesem eu, nu eu li le băgasem pe gât.

Și toți trei mi-au făcut un rău (să zic : întreit ?) ; un foarte-rău...-or : *care va fi răul cel mai rău care i se poate face unui scriitor ?*

Ce întrebare ! Distrugerea cărților sale !

Vorbeam de *prietenie*. Și întreb :

Poate un prieten să-i facă prietenului un rău ? Din păcate, da, se întâmplă - să-l mintă, să-l înșele, să-i fure nevasta, să-l “aranjeze” la cadre, la direcție, la sindicat, ba chiar să dea o notă informativă Securității despre el - să-i distrugă o carte (pe care i-o ceruse în vederea editării...);

Dar :

Mai poate cineva - căruia prietenul i-a făcut porcăria, murdăria, ticăloșia - să rămână prieten cu făcătorul ?

Nu. Atât vreme cât fapta nu a fost făcută din neglijență sau din inconștiență (sau din constrângere - “cu pistolul în ceafă”)? Cât timp făptașul nu o recunoaște ca faptă-rea, prietenia nu se poate re-face ; nu se poate repara ; nu re-începe.

Acea prietenie încetează.

Cu atât mai vartos atunci când felonul nu rămâne doar la făcut-rău, la trădare, la vânzare - ci, ca să se apere, să explice, să se scuze, îl acuză el pe trădat, pe victimă de... calomnie :

«Ți-am făcut o porcărie eu ție ? De acord, am greșit - dar tu ?

Tu ce mi-ai făcut ? M-ai denunțat, ai divulgat (!!!) că ți-aș fi făcut nu știu ce... Tu ai comis o crimă de calomnie !» - astfel raționează fermecătorii compatrioți ai mei, românii, urmași ai Dacilor “cei mai viteji și mai drepti dintre traci”, cum scrie Herodot, altfel (un destul de bun) Părinte al Istoriei...

Așa mi-au făcut t(h)racii mei iubiți : și **Liiceanu** și **Sorescu** și **Papahagi**, după ce eu am anunțat public faptele lor - o dată : de trădători (ai prietenului, ai colegului) ; apoi de...- inadmisibil pentru niște scriitori, și încă buni (și încă citiți) : de distrugători de cărți - care m-au acuzat, ei pe mine, de calomnie !

În relație cu acești feloni, despre **complicii** lor - rămânând tot la **prietenie** - întreb :

Mai pot eu rămâne prieten cu prietenul (este vorba, în primul moment, de **Gabriela Adameșteanu**, de **Monica Lovinescu**, de **Virgil Ierunca**) - cei care știind, și știind foarte bine ce anume făcuse **Liiceanu** cu cartea mea de mărturie **Culoarea curcubeului** - întâi...

- ...au negat fapta rea a lui (normal, nu crezi de-necrezutul, până nu vin vești și din alte părți, până nu capeți probe) argumentînd astfel: «*Nu poate fi posibil ca Liiceanu să fi făcut una ca asta*» (folosit și de amicul **Dorin Tudoran**);

- apoi relativizează gravitatea faptei lui **Liiceanu** («*în cazul în care este adevărat ce spui...*») : bietul Liiceanu, se va fi speriat de mineriada primă ; îl va fi amenințat Petre Roman că, dacă mai editează cărți dușmănoase la adresa “foștilor demnitari”, îi retrace dreptul de a exploata editura **Humanitas**, continuatoare a editurii **Politice**, unde director (și proprietar-de-stat-și-de-partid) fusese, în ultima parte a vieții sale Valter Roman, tatăl lui Petre, de felul său general de Securitate - după ce fusese ani lungi colonel de NKVD ; va fi făcut editorul **Liiceanu** un sondaj-calcul și a constatat că volumul **Culoarea curcubeului**... nu va avea suficienți cumpărători (deși cartea **Gherla**, editată în același timp, și tot de el, fusese trasă în peste o sută de mii de exemplare, vândute în două luni !); în fine apelează la complicitatea victimei :

«*Tu ce ai fi făcut dacă ai fi fost în locul lui [al lui Liiceanu]?*» - ceea ce dovedește o rea-credință fără margini, pentru că nu este vorba de tine (**dacă ai fi fost editor** - *virtualitate*), ci de **Liiceanu** - care, în *realitate*, chiar **este editor** ;

- admite, într-un târziu, că **Liiceanu** a distrus volumul **Culoarea curcubeului**, fără a-l fi distribuit - însă în această fază apelul la tine, victimă, devine și mai presant ; și mai prostesc :

«A fost silit, bietul, să trimită la topit, nu doar cartea ta - ci și a lui Ierunca ; și chiar cărți de-ale lui Cioran - care, orișicâtusi... Iar ei nu au făcut scandal ca tine...»;

- se preface că nu vede ce a făcut **Liiceanu**, în schimb consideră apărarea lui Goma ca agresiune, condamnabilă ! (**Barbăneagră**, **Mircea Martin**).

De prietenii mei - și ce prieteni ! - **Monica Lovinescu** și **Virgil Ierunca** m-am despărțit după trei ani de ezitări, de amânări, de re-verificări. Avusesem timp să-mi clasez nemulțumirile în : *personale* și

generale. În prima categorie pusesem “recomandările” lor față de trei directori succesivi ai postului de radio Europa liberă, de fiecare dată când solicitasem o modestă colaborare cât de cât regulată (și nu o angajare - imposibilă, dat fiind dosarul meu de sabotor al bunelor relații ceaușo-americane); antrenarea și a mea în “contracampania” din vara anului 1989 împotriva “uzurpatorilor” Țepeneag și Breban, iar după implicarea adâncă a mea (scrisesem și niște articole împotriva complotiștilor), în secret, angajarea de tratative cu... dușmanii.

Tot la *personale* pusesem și *excluderile* :

Monica Lovinescu mă exclusese de la discutarea portofoliului editurii lui Liiceanu ; mă ținuse departe de o agenție de informare și de colectare a ajutoarelor, alcătuită imediat după “revoluțiune”, împreună cu Berindei, cu nelipsita față a Doinei Cornii și cu Cristovici - după ce am aflat din altă parte și am întrebat-o de “programul” agenției, mi-a răspuns că nu e nimic interesant, oricum, nu merită să-mi pierd timpul - motiv pentru care nici nu m-a anunțat... ; mă exclusese din programul de convorbiri filmate al lui Liiceanu pentru TV Română, fixat-ferm și, deși promisem și vizita cameramanului și a sunetistului... până la urmă a fost realizat doar cu ei, Monicii, cu Cioran, cu Ionesco... Acestea toate se petrecuseră în primele două luni ale anului 1990, când mai credeam că... “Prietenia (și nu “Monarhia”, cum s-a strigat în 1990) salvează România”...

Excluderea de la colocviul despre Exilul românesc, din luna mai 1994 o așez într-o rubrică aparte. Fiindcă Paul Barbăneagră, organizatorul, își pregătea terenul și “în față” și “în spate” (citește : ținea morțiș să împace capra cu varza, turcul cu pistolul, morcovul cu ciomagul - pe românește : să-i facă, iarăși - ca în 1946 - frați pe legionari și pe comuniști) și, fie de-a dreptul consiliat de Monica Lovinescu, fie doar încuviințat de ea - dar, se spune : cu sprijinul fățiș al Sandei Stolojan - nu l-a invitat pe Regele Mihai...

...Care, orice-ar crede românul Barbăneagră (și oricâte erori ar fi comis în șaizeci de ani de... domnie-fără-tron), este și român și exilat. Ba chiar un expulzat

- nu ca Ana Blandiana, invitată de onoare la Colocviul amintit, cea care pe timpul lui Ceaușescu avea cam același statut de navetist în Occident ca și Marin Sorescu ;

Nu a fost invitat nici Dumitru Țepeneag, etichetat : “trotskist” - cel care va fi făcut el ceva pentru “Exilul românesc”, din moment ce-l pedepsise Ceaușescu în 1975, luându-i cetățenia

- nu ca Nicolae Balotă, invitat de onoare și el (ca toți dezonoranții), fost deținut politic, fost coleg de celulă și cu mine, la Jilava, însă care, după liberare, a scris hectare de laude la adresa Partidului, la adresa Conducătorului - drept care a primit permisiunea de a deveni “profesor-cooperant” la München, Tours, Paris (unde, până în decembrie 89, nu a mișcat în front ca... exilat) ;

Nu a fost invitat nici Mihnea Berindei, cel care, din martie 1977, și-a neglijat studiile (istorice), ca să se ocupe de drepturile omului și

s-a ocupat numai de ele, nu doar cu dăruire, ci cu fanatism - ei bine, în ochii lui Barbăneagră (și ai Monicăi Lovinescu), Berindei devenise... "socialist" - pentru români, analfabeți, neștiind ce-i dreapta, ce-i stânga - un epitet infamant

- dar aceleorași organizatori nu le putea deloc prezența (la Colocviul despre Exilul românesc !) lui Octavian Paler, aparatcik, fost membru al C.C, fost "diplomat", fost "jurnalist", la comuniști confundându-se cele două "meserii" cu a treia..., fost șef al Televiziunii române sub Ceaușescu, fost director al Radioului, fost redactor-șef al ziarului guvernamental (comunist-ceaușist, se înțelege) *România liberă*...

Cât despre mine... Eu n-am fost invitat, fiind... cel-care-înjură-pe-toată-lumea ; cel-care-provoacă-scandal-peste-tot. Era adevărat : mă certasem cu toți neo-colaboraționiștii, cu toți neo-oportuniștii, cu toți neo-căcănarii, cu toți neo-hoitarii - fie ei din țară, fie din exil...

...Și cu toți neo-colaboraționiștii care însă legaseră, ori continuau să întrețină relații cu notorii colaboraționiști.

Ar fi fost și mai adevărat dacă aș fi urcat la tribună : de acolo aș fi protestat împotriva *absenței* Regelui ; împotriva *absenței* lui Țepeneag ; împotriva *absenței* lui Berindei - și aș fi protestat vehement împotriva *prezenței* unor impostori precum Coposu, a unor prelinși ca Blandiana, Balotă, Paler...

Noroc cu Monica Lovinescu cea care veghea - fie și doar în calitate de consilier principal al lui Barbăneagră - la "puritatea exilului" (cu, și puri, și exilați ca Dan Hăulică, Lucian Pintilie, Nicodim și alți bravi agenți de influență...).

De aceea nu a protestat (Monica Lovinescu) atunci când a constatat absența regelui, a lui Țepeneag (partenerul de pacte), a lui Berindei, colaborator asiduu al său, mai ales în acțiunea de îndepărtare a lui Goma...

23 aprilie

Infarctul meu...

Iată, că după alți trei ani (de la excluderea din exil - să fi zis : expulzarea din...?, exilarea din exil ?), apar la Nemira, în luna februarie 1997, grație lui Dan Petrescu, primele volume (**I-II-III**) din **Jurnal**-ul meu.

El (vorbesc de **Jurnal I-II-III**) a fost lansat la București, în 4 sau 5 februarie ; eu, fatal, mă aflu la Paris. Veștile despre lansare, despre întâiele ecouri îmi parveneau cu mare întârziere (poștală) și cu o substanțială edulcorare telefonică dinspre Luiza, mătușa Anei Maria.

Jurnal nu ținusem în România. De frica Securității. Nu mă temeam să pun pe hârtie **Ostinato, Ușa, Gherla, Gardă inversă, În Cerc** - din două motive :

la o adică (arestare, anchetă, cu "corpul delict" în față, pe masa-

neagră), mi-aș fi apărat producțiunile ca... ficțiune : «Nu am zugrăvit realitatea-așa-cum-este-ea - ci am scris despre o realitate-care-nu-există-decât-pe-hârtie...» - așa aș fi zis ;

În al doilea rând : ultima carte scrisă în România (**Gardă inversă**, între 1973 și 1975) nu a fost păstrată în casă nici în timpul nopții (când puteau să mă aresteze și să-mi confişte hârtiile), nici în timpul absenței noastre de acasă - când *ei* intrau ca la *ei*... - și nu numai că îmi furau manuscrise, dar își făceau de mâncare și lăsau vasele nespălate, ca să vedem noi că Organul nu doarme, că Organul este mereu vigilență... : toate exemplarele din paginile bătute în acea zi la mașină seara erau duse și depuse în/la mai multe ascunzători și gazde, iar boii de la Securitate habar n-au avut că, vreme de doi ani, scrisesem sub nasul lor o carte de 300 pagini intitulată **Gardă inversă**...

Or un jurnal...

Încă din iarna 1944-1945 (când ne ascundeam prin păduri de frica rușilor, care ne considerau pe toți refugiații : cetățeni sovietici și încercau să ne recupereze), știam de la tata - care vorbea despre ceea ce știa de la colegii lui de lagăre rusești : un jurnal-intim este calea cea mai scurtă care ducea la închisoare. Necazul fiind că nu intra pe mâinile NKVD-iștilor doar diaristul (care "recunoștea" că a "comis", că a "uneltit"), ci cădeau și toți cei consemnați în paginile confiscate. Cu numiții era simplu : erau pe dată arestați după "lista" furnizată de chiar autorul jurnalului, însă cu cei cărora nu li se dădeau numele... E-he, câte bătăi, câți dinți ruși, câte oase frânte, câte măruntaie vătămate, câte zile și nopți de tortură pentru ca nefericitul "jurnalist" (de la... jurnal) să deconspire identitatea lui X, a lui Y, a lui Z...

Deci jurnal nu țineam, dintr-o frică (unii o numesc : "experiență de viață") de familie. Adevărat, făcusem tentative - una se soldase cu arestarea din 1952, la Sibiu și cu eliminarea din toate școlile din țară - pentru un jurnal-intim (vezi **Roman intim**...) ; în domiciliu obligatoriu, în Bărăgan, am ținut o vreme jurnal pe foi volante ; le introduceam în butelii, le smoleam dopul, le îngropam în grădină. Însă când, în primăvara următoare, am vrut să recuperez jurnalul-din-butelii, fiindcă terenul trebuia arat... - nu le-am mai găsit. Am stat tot timpul lângă "Domnul Cetățeanu", bucovineanul, și el deportat, și lângă cal (și lângă plug), dar nu s-a întâmplat nici o întâlnire sonoră între fier și sticlă (și hârtie). Drept care am renunțat să mai țin jurnal. Nu aveam conștiința, dar voi fi gândit asemeni lui Constantin Stere, basarabeanul pe care jur din adolescență (dar căruia, abia atunci îi citisem romanul-fluviu **În preajma Revoluției**, însă nu și textele premergătoare), anume că nu pot aștepta ca posteritatea să-mi dea dreptate, o provoc acum, așternînd pe hârtie realitatea așa cum mi se arată mie, propunînd partea mea de adevăr.

Am început a ține jurnal în exil ; prima notare : în 9 februarie 1978. Neobișnuit fiind cu disciplina jurnalului, în unele zile scriam cinci pagini, în următoarea nici una, apoi o pagină, apoi trei săptămâni de tăcere - ba chiar un an... Prin 1988, Ion Solacolu (care scoate și acum o revistă, *Dialog*, în Germania : fotocopie după dactilografie),

îmi propusese publicarea în 100 exemplare, atâta îl îngăduiau finanțele “câtorva fragmente de jurnal”. Am început a dactilografia însemnările scrise cu stiloul, a le redactilografia pe cele “murdare”, iar în vara anului 1989 (cea cu faimosul complot țepeneago-brebano-nedelcovician - cum așa : să uit rolul murdar jucat de Nedelcovici în căcatul de Uniune a Scriitorilor din Străinătate ? - împotriva Monicăi Lovinescu) se adunase hârtie scrisă preț de un volum. Pentru că “materialul” oferit pe tavă de evenimentele curente era - mi se părea mie - interesant, l-am pus repede-repede într-o... carte-jurnal intitulată de la început (după Caragiale): **Căldură Mare**. Această parte am prezentat-o prietenilor Monica Lovinescu și Virgil Ierunca în august 1989, “după complot”. Spre surprinderea mea, Monica nu a fost încântată - nici de maniera în care erau consemnate evenimentele, nici de oportunitatea publicării (!?) jurnalului. De pildă, găsea că pe ea - ca personaj - o făcuse “cam isterică...” - dar nu era ! ; că, în cutare împrejurare ea spusese așa, nu altfel - cum relatase eu. Însă obiecția de căpătâi a fost formulată astfel :

«Numai de n-ar afla Eugen Barbu despre Jurnalul dumitale !»

Și recomandarea :

«Nici peste 50 să nu-l publici - dacă trăiește Barbu până atunci ?»

Pentru a nu știu câta oară am explicat că eu nu-mi fac viața în funcție de ce va zice, ce va scrie, la București, în foaia securistă *Săptămîna*, fostul jandarm, actualul (atunci) sec-albastru Eugen Barbu; că eu, când scriu un rând, o pagină, o carte, nu mă întreb, tremurînd, terorizat : Ce va spune Eugen Barbu, când va citi...? - ci : Ce va spune Ana Maria ?, interlocutorul meu preferat. Și personal. Și verificat.

Cât despre publicare... Din păcate nu am posibilitatea publicării jurnalului în românește, cu atât mai puțin în traducere franceză...

Este adevărat : după discuție, am rotunjit colțurile multor scene cu (multe) conflicte și am atenuat isteria de care se plîngea Monica Lovinescu...

...Inutil - după cum aveam să constat.

Primul volum (1978-1993) a primit titlul : **Jurnal pe sărite** ; al doilea - **Căldură Mare** - acesta era în fapt, dezvoltarea unor însemnări din primul și dă seama de timpul dintre 28 iunie-7 august (1989); al treilea : **Jurnal de Noapte-lungă** acopere perioada 23 septembrie-31 decembrie 1993.

Aceste trei volume au fost date la fotocopiat-legat sub supravegherea generoasă a Ștefanei și a lui Alexandru Bianu (la fel **Alfabecedar-ul** - acela în 4 volume) și “trase” în 11 - unsprezece - exemplare la data de 11 februarie 1994...

În acel moment ruptura de Monici era definitivă - dar încă nu se adăugase excluderea ce avea să se consume peste două luni, cu prilejul Colocviului despre Exil.

Printre cei cărora le-am dat să citească **Jurnal-ul** “în trei volume, dactilografiat-fotocopiat” a fost și Al. Călinescu, critic literar din Iași, aflat la Paris pentru un stagiu. El i-a vorbit lui Dan Petrescu, devenit editor la București. Când Dan Petrescu a venit la Paris, i-am

încredințat un exemplar. La scurt timp a spus că îl interesează textul și că va încerca să-l editeze. M-am bucurat și m-am așternut pe așteptat.

Dar nu a apărut - nici la începutul, nici la mijlocul, nici la finele anului 1995... În 1996 i-am trimis lui Dan Petrescu - doar așa, "pentru informare", un eseu : **Unde am greșit ?** în care făceam bilanțul prieteniiilor rupte - și explicând punctul meu de vedere asupra "întâmplărilor-întâmplare"...

El mi-a propus "lipirea" textului la finele volumului III, care era cam firav. Am fost de acord. Mai târziu, adică prin 1998, când se oarecum stinseseră protestele pricinuite de apariția **Jurnal-ului I-II-III** am înțeles că bine făcuse Dan Petrescu adăugînd eseu, fiindcă rezuma, nu doar întregul jurnal, ci (o bună parte din...) întreaga viață a mea.

24 aprilie

...Începusem prin a spune că "scandalul în jurul unui jurnal", în România, devansase cu trei ani "scandalul în jurul unui jurnal" din Franța. Firește, "dezbaterile pariziene" provocate de Jurnalul lui Michel Polac nu aveau cum să fie... inspirate de cele bucureștene pricinuite de jurnalul meu. M-a mirat, m-a contrariat, m-a, în cele din urmă, de-a dreptul înfuriat mentalitatea literatorilor-comentatori francezi, în Anul Domnului 2000 (nu doar reacționară în sensul original al cuvîntului), comună cu a bieților români, abia ieșiți din jumătate de secol de analfabetism, de abrutism comunist(m). Și chiar dacă "accentul" în viața-scrisă a lui Michel Polac este pus altfel, pe altceva (fatal : el a trăit în Franța, eu în România, în URSS, iarăși în România, în fine, în Franța - și chiar dacă ne-am cunoscut și am "simpatizat" preț de trei săptămâni, cât a durat pregătirea emisiunii "Droit de réponse" în 1983, acolo și așa am rămas) - uluitoare și inadmisibilă rămâne cvasiidentitatea reproșurilor formulate de literații români și de cei francezi, într-o inconștientă solidaritate francofonocardă.

Care este obiecția de căpătâi a criticilor-fără-frontiere la adresa jurnalelor contemporane ?

- «De ce diaristul și-a publicat jurnalul în timpul vieții sale - știind că trăiesc încă persoane, fie recognoscibile (ca la Polac), fie de-a dreptul numite (ca la mine) ?»

Michel Polac a răspuns ce a răspuns (în fine, a încercat să dea un răspuns de culpabilizat)...

Această cretină întrebare-reproș o pusese în România, cu trei ani mai devreme, în 1997, cei mai... moderați (ne-moderatii, de regulă critici literari cunoscuți, au rezumat fantezist, au falsificat citate, le-au ajustat, vorba omologului lor parizian, A. Spire, în 2001, în legătură cu Renaud Camus), când nu le-au, de-a dreptul, inventat.

Iar pentru că șase luni mai devreme (în 1996) fusese publicat Jurnalul lui M. Sebastian, prieten al lui Mircea Eliade și al lui Cioran (apărut în traducere și în Franța), luminații mei compatrioți, critici literari, istorici, filosofi, în legătură cu întrebarea de mai sus au pus alta

- una comparativă :

“De ce n-a procedat (sic) Goma ca Sebastian : **să fi așteptat măcar douăzeci de ani - deși cincizeci este norma nescrisă - pentru a-și publica Jurnalul...**”(subl. mea, P.G.).

Spre deosebire de eventualii cititori francezi ai acestei cărți, criticii români ai **Jurnal**-ului meu știau foarte bine că Sebastian murise în 1945, într-un accident (îl strivise un camion rusesc, pe o stradă în București) - deci nu avusese cum decide, el, soarta manuscriselor, deci și a Jurnalului. Însă criticii români apucaseră să copleșească Jurnalul lui Sebastian cu laude, nu încetaseră de a face beție de exerciții de admirație masochistă pe seama “subiectivismului fermecător”, a “parțialității obiective (!)”, a “demascării antisemitismului elitelor românești” (asta venind din partea evreului Hechter, semnînd ; Sebastian, nu doar prieten cu “antisemiții” Eliade, Cioran, Vulcănescu, arătați cu degetul, dar el însuși colaborator asiduă al unor cunoscute publicații de... foarte-dreapta, ba chiar devenit redactor al *Cuvântului*, iar dintr-un masochism dus până la delir, nu doar solicitînd, dar publicînd romanul **De două mii de ani** cu prefața insultantă, antisemită a extremistului de dreapta Nae Ionescu) - am închis paranteza, continuu: ba chiar a “cruzimii” cu care diaristul prezenta persoane devenite personaje-personalități (ba chiar personaje), multe dintre ele, monumente ale literaturii române : Eliade, Cioran, Nae Ionescu, Ion Barbu, Camil Petrescu, Vulcănescu (singurul menajat : Eugen Ionescu - așa semna atunci Eugène Ionesco)...

...Și îmi cereau mie, în 1997, să respect “regula stabilită de Sebastian” în... 1945 !

Mai grav mi s-a părut faptul că nimeni dintre cititorii ineptiilor - ei înșiși scriitori și publiciști - nu au dat semne că ar fi băgat de seamă (se prefăcuseră, desigur, era mai economic...) absurda pretenție aplicată mie : în anul în care apăruse Jurnalul lui Sebastian, se aflau încă în viață, în România cel puțin două persoane-personaje (femei !), despre care autorul scria... chestii din acelea care se povestesc, din sferturi de propozițiuni, se sugerează din multe exclamații și din gesturi-mimice apropiate - cu un amic, la berăria Gambrinus... Iată că Sebastian se bucura de un tratament special, cu toate că, după scurgerea a peste-jumătate-de-veac, nu fusese respectată “regula” care prevedea că nu se vorbește despre persoane-personaje încă în viață...

Nu altfel s-a prezentat situația cu Francezii noștri cei culți, cei (de multă vreme) alexandrinii, dezbătînd pe marginea Jurnalului lui Polac - însă aici eu scriu para-istoria literaturii (cotidiene) române, nu mă preocupă nici cât negru sub unghie para-franceza !

Ca români ce nu au noțiunea *timp* (ei își imaginează că vor deveni eterni, tocmai pentru că nu datează-localizează scrisorile, nici scrisurile) ; ca români striviți de comunism, neavînd minima responsabilitate a propriilor fapte de scris - în fine, uitînd și bruma de istorie literară și pospaiul (înregistrat după ureche) de psihologie elementară, condeierii de la București s-au năpustit asupra **Jurnal**-ului meu cu o ură egalată doar de o nemărginită necunoștința de cauză. Cele mai grave acuzații - ca om - mi-au fost aduse : rău, veninos, ingrât,

vindicativ, inchiuzitor (Țepeneag m-a comparat cu Vișinsky ! - are cultură politică, coniricul meu amic abhonor al politicii !), altfel : hoț, violator, turnător... Iar ca scriitor, autor de jurnal, ce să mai vorbim : sânt nul !

Cum : de ce ? Dar...

...cum îmi îngăduiam eu să scriu - de pildă - că actualul clasic în viață, fostul membru al C.C. al P.C.R., Nicolae Breban, înainte de 1989 făcea naveta triumfiulară : București-Paris-München (unde se afla familia sa) însă "după revoluție" nu s-a mai putut opri din a vorbi despre "exilul" său, parizian, probabil comparându-se (modest) cu... cu cine, dacă nu cu Ovidiu, poetul latin, cel surghiunit, înainte de Cristos, printre Geții sălbatici de pe malul Pontului Euxin, tocmai la Constanța, pentru o carte : **Ars amandi** - adevărat, "operele" brebane scrise în... exil nu poartă titluri ca **Tristele galice**, nici **Epistolele din Lutetia**...?;

...și cum de am avut nerușinarea să insult un monument național precum incomparabilul poet Nichita Stănescu, pretinzând că "Divinul Nichita" fusese un vulgar, un murdar colaborator al puterii comuniste care, pentru a-și asigura porția zilnică de băutură, comitea, nu doar articole de circumstanță (cele mai multe doar "semnate"- prin telefon...), chiar volume întregi de laude deșănțate a comunismului ceaușist, ca **Roșu vertical** - când el nu făcuse decât ce făceau ceilalți (mari) poeți : mai scriau și cu mâna stângă, la *Pravda* de pe Dâmbovița, localizată... *Scînteia* ?;

[Acuzațiile la adresa monumentelor enumerate (la care se adaugă : Marin Preda, Marin Sorescu, Ioan Alexandru, D.R. Popescu...) sunt formulate și de poetul și criticul literar Gheorghe Grigurcu, singurul din generația mea care se păstrează pe două picioare - însă el nu este de acord și cu...]

...insanitățile zise, scrise despre Doamna Noastră, Ana Blandiana, poetă atât de delicată, femeie atât de gingașă (și atât de persecutată de comuniști, săraca (vorba Monicăi Lovinescu) : i se blocase un volum-antologie vreme de șase luni încheiate - îți dai seama : șase luni în care nu i-a apărut un singur volum!), zugrăvind-o ca pe o nerușinată profitoare a regimului ceaușist (călătorise în Occident chiar mai frecvent decât Sorescu !); ca pe o trăitoare-învârtitoare în cercurile cele mai urduroase-mocirloase ale bătrânilor aparatciki (precum legendarul bulibașă Gogu Rădulescu "protectorul" scriitorimii rezistente prin... cultură); ca pe o mincinoasă care încercase să ne îmbrobodească, în 1989, pe noi, cei din exil, pretinzând că ea este, mă rog frumos, "arestată la domiciliu, păzită, la poartă, de un milițian" - când în realitate era vorba de casa ei, cumpărată acum douăzeci de ani, dintr-un sat de lângă București, aflată... întâmplător (sic-sic) vis-à-vis de vila C.C. în care sălășluia (de la : sălaş...) Gogu Rădulescu - iar milițianul în chestiune păzea, nu casa poetei persecutate de bestialii comuniști, ci vila tovarășului Gogu, persecutor al anticomuniștilor și protector al ei ; Blandiana : "persecutată" care cerea ajutor de la noi, exilații, iar când am fost pe cale să o cooptăm în PEN Clubul francez, într-o protecție, în vara anului 1989 (cum fusesem eu însuși, în

1977, apoi, odată în Occident, făcusem demersuri pentru primirea ca membri onorifici a unor adevărați persecutați în România : Bujor Nedelcovici în 1983, Dorin Tudoran în 1984, Mircea Dinescu și Dan Deșliu în 1989), a pus condiții, ea, persecutată!, ea, care cerea protecție - anume : în comunicatul de cooptare a ei să nu figureze numele lui Goma (întâmplător, atunci președinte al Pen Clubului Etrangers en France...), fiindcă această “apropriere” îi va fi ei și soțului dumisale adânc dăunător-cauzatoare...). Dar care, de cum s-a anunțat “revoluția” - și s-a dat permisiune la... “solidaritate” - cum s-a autoprocletat președinte al PEN Clubului român ! Și nimeni n-a crâcnit - dar cine ar fi avut obrazul să-i arate Blandianei obrazul înmierdat?

Etc, etc...

În campania contra lui Polac nu văd vreun puitor-la-cale, vreun regizor - mai potrivit : un gornist care să sune atacul ;

În contra mea, chiar de ar fi fost organizată o veritabilă campanie (prin federarea resentimentarilor), aceea nu s-ar fi manifestat de o manieră atât de concertată-concentrată, atât de bine tactic-strategizată (sic), dacă nu ar fi existat Monica Lovinescu și al său text publicat în numărul din 19-24 februarie 1997 al săptămânalul 22 organ dător de ton al “intelectualului bine” - un *Le Nouvel Observateur* de expresie valahă de pe Dâmbovița.

Într-un stil patetic și confuz, sub titlul : “O precizare la **Jurnalul** lui Paul Goma”, Monica Lovinescu a încercat (și a reușit - cum să nu reușească !, doar ea avea acces la presă, avea la dispoziție Corul Lătrătorilor la Comandă - eu, ca să zic așa : din contra) să le explice cititorilor : dacă și-au imaginat (ei, cititorii de azi, ascultătorii dina-inte de 89 ai postului de radio Europa liberă, unde a oficiat două decenii) că atunci ascultau, difuzate, texte de Goma, interzise în țară - ei bine, se înșelaseră ; dacă i-au auzit pe Monica Lovinescu și pe Virgil Ierunca prezentându-l, susținându-l, lăudându-l pe Goma - se înșelaseră!

“De fapt, așa cum reiese din **Jurnalul** mai sus citat, această prezență obsesivă a lui Paul Goma în emisiunile celor doi nu reprezenta decât cel mai sigur mijloc de a-l îndepărta de microfonul Europei libere, sabotându-l” - acesta a fost un citat - din Monica Lovinescu.

Bineînțeles, nu despre asta este vorba în **Jurnalul** meu, ci, ca să spun așa : din contra (Monica Lovinescu fusese informată de la București de... din contra contrei...)

Iar acum ultimul citat : încheierea “Precizării”:

“De adăugat nu mai am decât atât : **îmi pare rău că l-am cunoscut pe Paul Goma**” (subliniere în text - nota mea, P.G.).

Concluzie falsă, trasă din premise inexacte, inexistente și care îi ajunseseră la cunoștința... urechilor din relatările - telefonice - ale lui Liiceanu și ale Adameșteanei.

Între timp primisem vești despre această intervenție a Monicăi Lovinescu (“piatră tombală”, după expresia poetică a recenzentului de curte purtând numele : Mihăilescu) ; unele telefonice (din București, de la Luiza, mătușa Anei Maria ; din Cluj, de la prietenul epistolar Laszlo Alexandru, prefăcătorul celor trei volume de jurnal apărute la Nemira), chiar note de lectură din alte periodice, cu câte un citat, în

special “adausul” final). Mostre care nu au reușit să mă pregătească, să atenueze șocul produs de vederea (și de citirea, o dată, de două, de cinci ori) a “Precizării”.

Dominantă a fost surpriza :

1 - surpriză - față de ceea ce credeam, din auzite, din rezumate, că este acest text ;

2 - surpriză - față de ceea ce știam că știe Monica Lovinescu a fi un text despre alt text ;

3 - surpriză - față de ceea ce știam (și am avut timp să cunosc în trei decenii) că este scrisul Monicăi Lovinescu : “Precizarea” atribuită ei de revista 22 mi se arăta a fi un fals, o diversiune, operă a unui răuvoitor (sau doi : eu îi vedeam în rolul de telefonistatori de la București la Paris, de povestitori-rezumatori în stil românesc (și antonspirian) pe componenții aceluiași cuplu care intraseră în panică în 1993, când urma să apară a doua ediție - adevărata - a **Culorii curcubeului**..., cea distrusă : **Adameșteanu** și **Liiceanu**, ei erau cei mai... autorizați să o alerteze - știam și cum :

«Iar vă înjură Goma !» - apoi să-i rezume **Jurnal**-ul și să se arate extrem de mirați-indignați că “înjurata” nu reacționează - iar Monica a reacționat la sfert de tură - la telefon).

Drept care așteptam ca “adevărata Monica Lovinescu” să intervină energic întru restabilirea adevărului ;

4 - surpriză fiind (și rămânând) neobișnuita la Monica Lovinescu (și ce dacă am mai spus asta ?) :

Exprimarea definitivă a unei opinii despre un text pe care nu-l cunoștea...

25 aprilie

Era adevărat - și scrisesem mai sus : în vara anului 1989 îi încredințasem implantul devenit vol. II din **Jurnal : Căldură mare**. Însă în textul său, cel cu părutul-rău nu exista vreun semn că ar fi ținut minte ce era scris acolo, unde există, negru pe alb, un portret al ei, nu doar ne-agresiv, ci de-a dreptul tandru. Era adevărat - mai degrabă : eram sigur - că unul din cele trei exemplare dactilografiate-fotocopiate, cel dăruit cu dedicație profesorilor Niculescu-Dimitrescu ajunsese în mâinile lor, ale Monicilor ; de asemeni presupuneam cu temei că le parvenise și un exemplar din **Unde am greșit ?** (fie cel dat de mine Mariei Brătianu, fie cel îmânat Sandei Stolojan). Dar nu vedeam nimic rău în asta, doar nu comiteam texte anonime (sic), nici confidențiale, nici conspirative, ba eram bucuros când, numărându-mi cititorii, eram silit să folosesc și degetele de la picioare...

Ei bine, nimic nu slujise la nimic. Surpriza de la punctul trei, oricum așa fi așezat piesele, rămânea în picioare :

Monica Lovinescu nu citise Jurnal I-II-III despre care scrisese ceea ce scrisese ; auzise - la telefon - rezumatul gaturmegat și grațios furnizat de tandemul Adameșteanu-Liiceanu.

Campania de presă împotriva-mi era vizibilă cu ochiul liber. De pildă în *România literară*, cel mai prestigios săptămânal, la care lucrasem și eu, între 1968 și 1972 : dacă până în 1994, când s-a produs ruptura definitivă de Monici, revista publicase recenzii la cărțile mele apărute (unele favorabile, altele din contra, însă amărăciunea rămânea doar a mea, nu m-am plâns vreodată de cronicarii cărora nu le plăcuseră cărțile mele), de atunci nu mai publicase nimic, până în februarie 1997, la apariția **Jurnal-ului I-II-III**. Din acel moment cale de 10-12 săptămâni *România literară* a publicat și câte cinci texte într-un singur număr împotriva diaristului de mine, unele semnate de cronicarii revistei, altele de colaboratori, altele nesemnate - nu mai iau în seamă "notele de lectură" extrem de curajoase (dacă erau... "redacționale"). Este adevărat că săptămânalul 22, condus de Gabriela Adameșteanu, fosta mea prietenă (ieșită binișor șifonată dintre paginile **Jurnal-ului**) a publicat și o pagină de drept-la-răspuns prin care câțiva oameni care mă cunoșteau : foști deținuți politici, colegi de celulă, de domiciliu obligatoriu, ca Horia Popescu, Radu Surdulescu, Vlad Drăgoescu, dar și un fost coleg de Școală de literatură, Aurel Georgescu ; dar și Ion Vianu și G. Andreescu și Dorin Tudoran (într-un prim moment) și mai ales Dana Șişmanian ; [au mai scris favorabil : Liviu Antonesei și Luca Pițu și Dan Petrescu și Tia Șerbănescu și Radu Aldulescu și Horasangian și Pleșea și Cangeopol și Mirela Roznoveanu - și Laszlo Alexandru, desigur. Aceștia - și alții a căror urmă scrisă nu mi-a parvenit - au încercat să-mi "restaureze" portretul-caricatură zugrăvit la semnalul de atac al Monicăi Lovinescu].

26 aprilie

Am aflat mai apoi (totul se află - nu doar la București) că în vederea declanșării atacului-general, Liiceanu, G. Adameșteanu, R. Palade, A. Cornea telefonau de zor scriitorilor cu oarecare prestigiu, invitându-i-presant să "să ia atitudine" ; "să condamne atitudinea nesănătoasă a lui Goma, prin **Jurnal-ul** recent publicat *în care o înjură până și pe Monica Lovinescu !*" (acesta fiind argumentul-suprem căruia puțini solicitați i-au rezistat, drept care s-au aliniat ; s-au încadrat ; au luat atitudine : au condamnat **Jurnal-ul** meu în sfântul stil comunist (adică fără să-l citească).

Nostimă apare în legătură cu asta o emisiune literară condusă de Mariana Sipoș, "Dreptul la adevăr" din care sunt de reținut trei episoade :

Primul, prin 1994, în care fusese invitat și romancierul Augustin Buzura să se exprime despre Goma (firește, încă nu apăruse **Jurnal-ul**). Pe acest Buzura, în prima călătorie a mea la Paris, în 1972, îl recomandasem la Gallimard, unei bune cunoscătoare a Est-ului : Ugné Karvelis. Rămăsese să fie citite cărțile propuse de mine (autori : Breban, Șt. Bănulescu, Buzura). Într-o bună zi Madame Karvelis mă invită să trec pe la editură și îmi arată o scrisoare - anonimă - "din partea unui român anticomunist vigilant", precum și fotocopia întregiei

prime pagini din revista *Tribuna* de la Cluj : lângă un uriaș portret al lui Ceaușescu se afla un text de cea mai limbușitoare speță semnat... : Augustin Buzura - Anonimul trimisese și traducerea lui în franceză... Ugné Karvelis m-a întrebat dacă și Breban și Bănulescu sunt tot atât de... anticomuniști ca Buzura (făcusem greșeala să i-i recomand astfel). Am negat cu hotărâre !

Ei bine, Buzura, cu trecerea anilor a ajuns să fie un “cultural-itinerant” din echipa de dezinformatori a arhicunoscutului teolog-critic-de-artă-istoric (securist) : Virgil Cîndea. “Revoluția” din decembrie 89 l-a speriat și pe el îngrozitor, drept care a stat ascuns trei săptămâni. A ieșit la lumină cât să publice, la începutul lunii ianuarie 1990, în *România literară* un text intitulat : “Fără violență !”, conținând în titlu nu altceva decât sloganul-implorare-guițat al securiștilor băgați în boale că le venise ceasul să plătească pentru 40 de ani de crime. După care s-a dat la fund (certamente, din ordin), nu s-a mai arătat vreme de vreun an - până când Iliescu l-a numit în fruntea “Fundației Culturale România”. Această officină de propagandă *în afara hotarelor* a Puterii, în continuare, comuniste, avea mijloace materiale considerabile, dealtfel sustrase de la “cultura civilă” de însuși Andrei Pleșu, pe când era ministru al lui Iliescu : diminuînd bugetul ministerului Culturii... Ca să nu mai lungesc povestea : invitat la o emisiune despre un coleg de-al său (eu fiind acela) care timp de 20 ani nu fusese publicat în România, iar “după revoluție” nici radioul, nici televiziunea nu-l luaseră în seamă, Buzura a răspuns :

«Nu e momentul să se vorbească despre Goma»

Dar avea dreptate ! Cum să fie momentul - în 1994 - dacă tot nu se vorbise despre el din... martie 1970 !;

Al doilea episod : Mariana Sipoș reușește - în 1996, deci tot înainte de apariția *Jurnal*-ului - să-i adune pe platou pe Gabriela Adameșteanu, pe Gabriel Dimisianu și pe Ion Bogdan Lefter. Și anunță că mai invitasese în emisiune, să vorbească despre prietenul lor Goma (până în acel moment îmi apăruseră, în România în jur de 20 titluri) : mai întâi pe editorul Liiceanu - însă acesta declinase, explicînd că... nu-și permite să vorbească despre Goma, fiindcă prea l-ar lăuda și s-ar simți el (Goma) rău... ; Manolescu se scuzase : regretă, dar este nepregătit, nu citise nici o carte de-a lui Goma...

Ce au spus, pe platou, prezenții - cei care citiseră...?

Fostul coleg de facultate și de revistă Gabriel Dimisianu - tovarăș-dragul care-mi tot cerea carnetul de partid... Că sunt băiat bun și că am suferit mult de tot la viața mea ;

Dar Gabriela Adameșteanu ? Că sunt un destul de bunicel scriitor, însă ca prieten, “cam foarte dificil”. Ajunsă aici, provocată de Mariana Sipoș, Adameșteanu a afirmat că debutul ei i se datorează “lui S. Damian și altor critici literari” (să fi lucrat acei critici în colectiv-lărgit la debutarea ei ?) ; animatoarea i-a amintit o declarație anterioară, în care spune că “Goma o debutase”, ea a “corectat” pe dată, astfel :

«Da, și el, printre mulți alții...» - ceea ce a provocat oarecare ilaritate...

Adevărul fiind acesta : S. Damian se opusese, repetat, debutului ei - iar eu, propunătorul fusesem silit să re-propun manuscrisul la “concurență”, la revista *Luceafărul* - care l-a publicat pe dată... Însă așa se scrie istoria literaturii române la București în general, în special la redacția revistei 22.

[Iată motivul pentru care scriu și eu... istoria (mea) a “spiritualității române cotidiene” - aci].

Singurul care a rostit câteva cuvinte la obiect despre scriitorul de mine a fost I. B. Lefter. El a afirmat :

«**Ostinato** este o carte mare - și grea...»

Ce va fi pățit după aceea de la colegii săi..., am dedus din tăcerea lui înțeleaptă - și răsunătoare - de atunci încolo, nu doar la exprimarea pe hârtie, dar și la cele două texte ale mele trimise revistei condusă de el, *Observator cultural* - rămasse fără răspuns...;

Al treilea episod : în aprilie 1967 (tocmai apăruse **Jurnal-ul**) a fost invitat de Mariana Sipoș și Laszlo Alexandru să se alăture pe platou lui Mihai Zamfir, critic, teoretician literar, lusitanolog - și unei persoane de sex feminin expertă în structuralism (în România, dacă nu a existat o rezistență ferm morală (decât sub forma a-morală de tip Manolescu) - atunci sigur a înflorit o rezistență subtil structură[ist]ă - cea care, alături de realismul-socialismul stalinist și de protocronismul ceaușist au îmbolnăvit grav, să sperăm că nu iremediabil, literele românești).

Doar Laszlo, ca prefător, fusese poftit pentru a vorbi despre mine, însă, animatoarea emisiunii i-a întrebat și pe ceilalți prezenți ce cred despre... **Jurnal-ul** lui Goma... Persoana structural(ist)ă a ridicat din umeri : nu citise nimic de Goma - și zâmbea, satisfăcută de acel răspuns care o scutise de... continuare : nici nu dorește să citească...

Mihai Zamfir însă... Nu numai că citise **Jurnal-ul**, dar și alte cărți de-ale mele. Când am primit caseta cu emisiunea și am privit-o, am înțeles că Zamfir fusese prins în lațul întins de Mariana Sipoș - din care structuralistista scăpase ieftin... Ce putea face un universitar, pe deasupra avînd rubrică permanentă la *România literară* (publicație aflată în toiul canonadei împotriva lui Goma, comandantul bateriei fiind Manolescu, iar încărcător : eternul-adjunct Dimisianu) - pentru a... evita să vorbească de bine **Jurnal-ul** lui Goma ? Nu putea pretinde că nu-l citise - ce impresie ar fi făcut în ochii studenților, care-l știau drept omul care citea tot, știa tot, vorbea despre orice - cu ușurință și cu miez ?

Ei, bine, Mihai Zamfir a găsit un artificiu : a vorbit numai de volumul II, **Căldură Mare**, despre care a afirmat : în ciuda aparențelor (!), Goma nu scrie jurnal-jurnal, ci ficțiune - **Căldură Mare** fiind un excelent roman !

Am admirat pirueta lui Mihai Zamfir. Numai că Laszlo (expositorul casetei) trimisese și un număr din *România literară*, purtător al unui articol de pagina a treia intitulat : “Beția invectivelor” - în care Gabriel Dimisianu, îl urechea (fără a-l numi) pe “un erudit confrate crezut, până deunăzi și un om cu gusturi subțiri” - dar, vai, ce desiluzie : ajunsese să laude **Jurnal-ul** lui Goma, o porcărie fără seamăn, o

injurie fără sfârșit la adresa tuturor scriitorilor de valoare... Mai departe Dimisianu compara “proza lui Goma” (din **Jurnal**) cu “produsele *României Mari*”. Uita solicitantul de cotizații-și-de-carnete-de-partid că fondatorul infamei foi numite, xenofobe în general, antisemite în special, era Eugen Barbu, care pe timpul lui Ceaușescu dirija nu mai puțin infama fițuică securistă *Săptămîna*. Pe aceasta nici el, Dimisianu și nici șefu-său Manolescu nu îndrăznise să o critice (decât poate numa-n gând...) - dar o făcuse Goma, de pe când era în România și dădea interviuri jurnalelor occidentale. Să fi scris bravul Dimisianu (din adunător de cotizații de partid - comunist - se înțelege - se transformase în vajnic național-țărănist, că tot se purta, după 1996, când aceștia veniseră la putere - în fine : cu-numele, cu-aparatul fiind tot Securitatea), să fi scris, ziceam, împotriva celor ce inventaseră *România Mare*, organ securist de dezinformare : Ion Iliescu, Petre Roman, Brucan, pentru a putea (au și putut !) acuza opoziția democratică de... derivă fascistă ? Da de unde ! Iar pe Coposu, liderul țărănist, pe care eu îl acuzasem încă din 1977 pentru că (aveam probe) se afla la cizma Securității, Dimisianu începe a-i lua apărarea... abia în 1997!

După multe semne, probe, mărturisiri ulterioare reiese fără nicio tăgadă că chiar dacă Monica Lovinescu, va fi citit cele trei volume de **Jurnal**, nu a reținut nimic. Cum motivez afirmația ? Iată : și ea, ca și celălalt bun prieten al meu, Ivasiuc (Dumnezeu să-l ierte *și* să *nu* mi se ierte apropierea), când s-a exprimat despre cartea mea, a vorbit despre *o altă carte*. Nici unul din argumentele-reproșuri ale sale nu poate fi susținut cu *citare*, singurele semne că acuzatorul se reazemă pe probe.

Despre toți “cronicarii” care au scris aiurea despre **Jurnal**, formulînd acuzații cretine, prezentînd rezumate idioate care nu aveau legătură cu ceea ce se afla scris negru pe alb, acolo, am afirmat că nu citiseră **Jurnal-ul**.

Prietenul și prefațatorul Laszlo Alexandru avea o altă părere, aceea că și (1) Pruteanu și (2) Ștefănescu și (3) Dimisianu și (4) Buduca și (5) Iorgulescu și (6) Mihăilescu și (7) Pârvulescu și (8) Simuț și (9) Bianca Marcu-Dumitrașcu-Balotă și (10) Mira Moscovici și (11) Borbély și (12) Manolescu și (13) Pleșu și (14) Cosașu și (15) Al. George și (16) Mircea Martin și (17) Țepeneag și (18) Val. Condurache și (19) C.T. Popescu și (20) Paruit (bunul meu prieten și excelentul traducător Paruit mă trimitea la... spital, să mă tratez...-doar că nu-i spunea pe nume, în rusește : *psihuška*...), și (21) afriolanta, altfel bun poet, Angela Marinescu și inevitabila-inuzabila-inoxidabila (22) Geta Dimisianu (unde mă trimitea ea : tot la spitalul de nebuni !), chiar și (23) Grigurcu [care s-a zbatut ca un pește pe uscat între Goma și Monica Lovinescu, în cele din urmă hotărîndu-se să dea dreptate... amândurora] și, în fine : Monica Lovinescu.

Așadar, după opinia lui Laszlo, cu toții citiseră **Jurnal-ul**, înregistraseră corect ceea ce stătea scris acolo - însă nefiind de acord cu modul în care erau zugrăvite faptele lor, ale fiecăruia (în **Jurnal**), neavînd curajul de a se apăra, de a-și apăra propria imagine, ori con-

testa afirmațiile mele diaristice - încă o dată : despre ei - săriseră, cu forțe duble, în apărarea... Monicăi Lovinescu ! Și scriind... ca și cum nu s-ar fi atins, prin lectură, de asemenea oroare : **Jurnal-ul** în cheștiune...

Interesantă ipoteza - dar nu-i împărtășeam finalul.

Nu cred în marele talent de mistificare al compatrioților mei, ajunși până la a se prezenta ca neinformați, când ei... cunosc totul...

Deși, mai știi ? La Porțile Orientului totul este posibil, cum a spus un Occidental, întâmplător francez.

30 aprilie 2001

Rememorînd evenimentele-curente (ale unei scurte părți din viața-mi), constat că aș fi putut avea, nu un singur infarct, ci zece ; ci douăzeci. Ciorchine, rafală, ploaie de infarct(e/uri). Astfel mi-aș fi putut structura viața-și-destinul, vorba unui romancier rus, pe infarct - (mă deranjează pluralul - care nu există - la ce bun : te pălește **un** singur infarct sănătos și gata !, ce nevoie de un al doilea) ?

Din vârful alcătuit din versantul suitor al lunii aprilie și din cel coborîtor - ce va începe marți - al lunii mai 2001, privesc roată și constat...

Până una-alta (constat) că nu am desenat corect relieful exemplificator : să fi fost aprilie un drum... ascendent ? Să fie luna mai un coborîș ? - inacceptabil : nu se fac pronosticuri negre (ci doar constatări de aceeași culoare). Bine, atunci să spun altfel :

Oprindu-mă pentru o pauză de respirație în azi, 30 aprilie 2001, (tot) la Paris, privind rotitor, ce constat ?

Că, pe de o parte, în ciuda probelor, vămilor, încercărilor, trădărilor, expulzărilor, surghiunirilor - să mai amintesc campania de inexistențizare a mea din ultimii ani ?- nu nepărat imediat după "scandalul **Jurnal-ului**", dar consecință a lui, și tot la semnalul Monicăi Lovinescu, fie el șoptit, fie exprimat prin o mișcare din sprincene, fie dedus de îndeplinitori și pe dată îndeplinit ca venire în întâmpinare a dorinței sale ?... - așadar, în ciuda acestora, așa, binișor tăvălit, s-ar zice că n-am ieșit... prea rău - cantitativ, firește : am mai scris "niște" cărți - în afara jurnalelor ;

Pe de altă parte, constat că scena, terenul, câmpul de "înfruntare" - începînd din vara anului 1989 - dintre prietenii mei și mine arată straniu, supraréalist, oniric... - nu : mai degrabă : posibilitaționist (asta se va fi trăgînd de la Poincaré și de la adîncă-i cugetare de acum un veac și ceva pe marginea romînității) : nu se văd urmele înfruntării, adică arme frînte, răniți, morți, precum și indispensabilul, cinematografește, fum ; ba chiar și, prin fum, un cal alb, sugerînd, Moartea... Și nu pentru că ar fi trecut Serviciul de Salubritate, adunînd, măturînd, șprîțuind locul - ci așa ; altfel decât ar crede cartezianul eventual cititor al acestei (eventuale) cărți.

Adevărul - să-i spun : rezultatul anchetei - este tragic-derizoriu:

acolo și atunci (în decembrie 89, în România) nu s-a întâmplat nimic. Trecutul este opac, indescifrabil, inexistent. Vorba Rusului din anecdota cu Capra :

«Care...(capră) ?»

Care revoluție-la-români ?, care separare a apelor ?, care discuție de principii între imediat-colaboraționiști și (încă) ne-, ?;

Care înfruntare dintre prietenii mei (deveniți : foști) și fostul lor prieten și camarad de baricade - să zicem, ca să putem continua discursul : eu ?;

Și mai ales, mai ales, mai ales : care trădare a lor, nu neapărat față de persoana mea, ci față de principiile apărute și de ei până de curând?

Și : care principii ?

Și : care trădare ?

Deci, concluzia fiind, ca în povestea Rusului... - cel care furase capra unui nerus și dacă hoțul admitea : că, da, văzuse capra ; că, da, o dezlegase de la țaruș ; că, da, o luase și o dusesse acasă la el ; că, da, o tăiasse, o belise, o fripse, o mâncase - la întrebarea (problematicului) stăpân al animalei :

«De ce mi-ai furat capra, Ivane ?», Ivan Ivanovicici Ivanov răspunde (cu irezistibilul său șarm slav cel fără de frontiere) :

«Care capră ?»

În ecou, sânt silit și eu să-mi răspund interogativ :

«Care realitate românească ?»

Și să mă întreb afirmativ și eclipsic - nu degeaba am fost prieten cu campioana absolută la așa ceva, Gabriela Adameșteanu :

«Care...» (și pun, de rezervă, fiindcă nu se știe niciodată când are să fie de lipsă : ?, !, ı).

Ce am vrut să spun prin încercarea de a comunica ceva esențial despre neesențialele relații cu ai mei compatrioți ?

Că - orice și oricât voi fi zis eu, nimica nu s-a petrecut în realitatea românească. Se va fi întâmplat ceva-ceva în irealitatea imaginată de mine, fabricată de mine, pentru nevoile ficției.

Concluzie ne-definitivă : degeaba i-am criticat, i-am urecheat, i-am arătat cu degetul, i-am interpelat, demascăt, injuriat, înjurat - pe dragii mei colegi într-un scris-românesc : din această "acțiune" tot eu ies rău, ca cel care a agresat, a nedreptățit, a făcut rău unor oameni buni ; tot ei, bieții, ies binișor : victime ale veninoaselor mele atacuri, vor primi reparații - a, nu pe lumea cealaltă, ci pe asta, pământescă.

Concluzie definitivă : degeaba mă zbat, mă contorsionez, (mă) dau din mâini, din argumente (!), din probe (!!!) : - nimic nu probează nimic.

Drept care : inutil să-mi cer dreptul la un infarct.

Un infarct se merită - domnule !

Paris, 30 aprilie 2001